

COMMITTED TO
IMPROVING THE STATE
OF THE WORLD

مرکز تحقیقات و بررسی های اقتصادی

گزارش رقابت پذیری ایران

۱۳۹۰

محمد جنتی فرد

حامد نیک رفتار

صلى الله عليه وسلم

با ابلاغ سند چشم انداز بیست ساله از سوی مقام معظم رهبری و سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی به عنوان یک راهبرد برای تحقق اهداف آن، کشور در مسیر جدیدی از پوییش و تعالی قرار گرفته است؛ امری که بی شک مستلزم تلاش و کوشش در بخش های گوناگون و هماهنگی و انسجام میان بخش خصوصی و بخش حاکمیتی در عرصه اقتصاد برای حضور پر رنگ تر بخش مردمی در اقتصاد ملی است. اما در کنار این جهد، مهندسی فرهنگی متناسب و لازم و توجه به فرهنگ اقتصادی، تغییر در نگرش ها و باورها به سرمایه گذاری، کار آفرینی و اعتقاد به اقتصاد تولیدمحور و رشد اقتصادی جامعه از اهمیت به سزایی برخوردار است.

با عنایت به این مهم به پیشنهاد، هدایت و حمایت ریاست محترم اتاق ایران، جناب آقای دکتر نهاوندیان، مرکز امور فرهنگی و نشر اتاق تأسیس گردید تا در راستای چشم انداز، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، به نهادی پویا، پیشرو و مؤثر برای فرهنگ اقتصادی کشور مبدل گردد. واحد نشر این مرکز در راستای مأموریت خود برای آگاه سازی هرچه بیشتر آحاد مردم به ویژه تصمیم سازان و سیاستگذاران اقتصادی، دانشجویان، نخبگان و فعالان اقتصادی کشور، اقداماتی نموده است که کتاب پیش رو، نمونه ای از آن به شمار می آید.

امید است شما خواننده گرامی با راهنمایی و بیان نقطه نظرات ارزنده خویش، ما را در طی بهتر این مسیر، یاری نمایید.

مرکز امور فرهنگی و نشر
اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

گزارش رقابت پذیری ایران

۱۳۹۰

محمد جنتی فرد

حامد نیک رفتار

اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی

پدید آورندگان: محمد جنتی فرد، حامد نیک رفتار

همکار: شبیم فروحی

صفحه آرا: یونس حسینی

مرکز امور فرهنگی و نشر

ناشر: اندیکا

سال انتشار: ۱۳۹۰

قیمت: ۱۲۰/۰۰۰ ریال

به نام خدا

سخن آغازین

اهمیت دانش در دوره‌ای که در آن قرار داریم به حدی است که صاحب‌نظران و دانشمندان، آن را «عصر دانایی» نامیده‌اند. در این عصر، دانش به عنوان عامل متمایز کننده توسعه یافتگی و عقب ماندگی در نظر گرفته می‌شود. ملل و جوامعی که اهمیت موضوع را به خوبی درک کرده‌اند و از دانش به عنوان عاملی استراتژیک و مزیتی رقابتی در تمامی زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی خود بهره برده‌اند توانسته‌اند فاصله قابل توجهی بین خود و دیگر کشورها ایجاد نمایند.

با نگاهی دقیق به کشورهای موفق متوجه نظام جامعی می‌شویم که در آن عناصر متعدد دانشی در جایگاه خود تعریف شده و بین آنها روابط معینی با حفظ اصل هم افزایی وجود دارد. عناصری که در کل، نظامی را تحت عنوان نظام خلاقیت و دانش ملی ایجاد می‌کنند. در بستر این نظام بازیگران متعددی چون دانشگاه‌ها، مراکز تحقیقاتی، بنگاه‌های اقتصادی، نهاد های دولتی و نهادهای مردم نهاد و غیر انتفاعی و تمامی دارندگان خرد و اندیشه و فن‌آوری ایفای نقش نموده و با ایجاد هم افزایی توانسته‌اند ضمن هموار ساختن مسیر رشد و توسعه اقتصادی رفاه اجتماعی، توسعه صنعتی، رقابت پذیری بین المللی به همراه منزلت سیاسی و اجتماعی مناسب برای کشور خود به ارمغان بیاورند. به دیگر سخن مبنای گذار از مراحل توسعه و پیشرفت همراه با عدالت و رفاه اجتماعی برخورداری از یک نظام علمی منسجم و چارچوبی عقلایی و دانش محور است که ضمن توجه به مبانی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، چشم‌اندازی از توسعه پایدار را برای همگان ترسیم نماید.

اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران به عنوان سازمانی مردم نهاد به‌طور عام و مرکز تحقیقات و بررسی های اقتصادی اتاق به‌طور خاص، حقایق مهم این عصر را درک کرده و با هدف توسعه اقتصادی، خود را عنصری از نظام دانش ملی دانسته و می‌کوشد به وظیفه خود برای کسب و تولید دانش روز در حوزه اقتصادی، مدیریتی، صنعتی و تجاری و اشاعه آن در جامعه اقتصادی کشور به ویژه بنگاه های اقتصادی بخش خصوصی بپردازد.

امید می‌رود که اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران در جایگاه مشاور سه قوه در راه توسعه دانش و تحقیقات به منظور ترویج و تشویق تصمیم‌سازی‌های کارآمد چه در ابعاد کلان و چه در ابعاد خرد و درون‌بنگاهی با مشارکت تمامی بنگاه‌های عضو روز به روز به اهداف عالیه خود نزدیک‌تر شده و این نهاد که امروز ۱۲۸ سال از تاسیس آن می‌گذرد بتواند سهم خود را در راه توسعه و پیشرفت اقتصادی ایران به خوبی ادا نماید.

محمد نهاوندیان

رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

تشکر و قدردانی

بی شک گردآوری و انتشار دومین گزارش رقابت پذیری اقتصاد ایران که پس از سه سال همکاری مداوم اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران با مجمع جهانی اقتصاد صورت گرفته است، بدون همکاری ها و تلاش های ارزشمند و قابل تقدیر جناب آقای روحانی، ریاست محترم سابق مرکز تحقیقات و بررسی های اقتصادی اتاق ایران، جناب آقای تقی زاده سرپرست محترم فعلی و مجموعه کارشناسان این مرکز محقق نمی شد. به واسطه همین تلاش ها و همکاری ها بود که برای دومین سال متوالی امکان محاسبه شاخص رقابت پذیری اقتصاد ایران و انتشار آن در گزارش رقابت پذیری مجمع جهانی اقتصاد فراهم گشت. بر همین اساس بر خود لازم می دانیم که از حمایت های فراوان مدیران سابق و فعلی مرکز و کارشناسان آن تشکر و قدردانی کنیم. همچنین از همکاری تمامی اتاق های بازرگانی شهرستانها که در توزیع و جمع آوری پرسشنامه ها ما را یاری دادند صمیمانه سپاسگزاریم.

گروه پدیدآورندگان

زمستان ۱۳۹۰

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۹	رقابت پذیری
۹	تعاریف متعدد از رقابت پذیری
۹	رقابت پذیری و رفاه اقتصادی
۱۰	رفاه اقتصادی خدادادی و رفاه اقتصادی خلق شده
۱۱	انواع مواهب خدادادی
۱۱	تعریف رقابت پذیری
۱۲	شاخص های میانی رقابت پذیری
۱۴	عوامل تعیین کننده رقابت پذیری
۱۴	نقش مناطق در رقابت پذیری
۱۴	اثرات متقابل کشورها بر رقابت پذیری یکدیگر
۱۴	هماهنگی اقتصادی با کشورهای همسایه
۱۴	رقابت در محیط جهانی در حال تحول
۱۷	شاخص رقابت پذیری جهانی (GCI)
۱۷	چرا نظر مدیران اجرایی مهم است؟
۱۸	رابطه میان دوازده رکن
۱۸	اهمیت هریک از فاکتورها در مراحل مختلف توسعه
۱۹	در نظر گرفتن مراحل توسعه در محاسبه شاخص
۲۰	همکاری اتاق بازرگانی، صنایع و معادن ایران در محاسبه شاخص رقابت پذیری
۲۱	رقابت پذیری جهانی در سال ۱۳۹۰
۲۱	کشورهای برتر در رده بندی شاخص رقابت پذیری
۲۲	وضعیت رقابت پذیری ایران در سال ۱۳۹۰
۲۵	مهمترین مشکلات فراروی کسب و کار از دید فعالان اقتصادی
۲۶	مقایسه با بالاترین و پائین ترین کشور در رتبه بندی
۲۶	مقایسه ایران با کشورهای هم مرحله از نظر توسعه
۲۸	مقایسه ایران با کشورهای منطقه
۳۲	مقایسه ایران با کشورهای BRIC
۳۵	وضعیت ارکان مختلف رقابت پذیری ایران در سطح ملی و استانی در ابتدای سال ۱۳۹۰
۳۵	نهادهای
۳۸	زیرساختها

۴۰	ثبات در حساب های دولتی
۴۲	بهداشت و آموزش ابتدایی
۴۴	آموزش عالی و حرفه ای
۴۶	کارایی بازار کالا
۴۹	کارایی بازار نیروی کار
۵۱	پیشرفته بودن بازار مالی
۵۴	آمادگی تکنولوژیک
۵۶	اندازه بازار
۵۷	پیشرفته بودن بنگاه ها
۶۰	نوآوری
۶۲	مقایسه رقابت پذیری استان های مختلف

۶۳

پیوست ها

۶۳	پیوست ۱: نحوه محاسبه و ساختار شاخص رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۱-۲۰۱۲
۶۷	پیوست ۲: شرح متغیرهای مورد استفاده در محاسبه شاخص رقابت پذیری جهانی
۸۳	پیوست ۳: مقایسه رقابت پذیری ایران و کشورهای منطقه
۹۳	پیوست ۴: مرحله توسعه کشورهای مختلف
۹۴	پیوست ۵: رتبه بندی رقابت پذیری ۱۴۲ کشور جهان
۹۵	پیوست ۶: رتبه بندی ۱۴۲ کشور جهان در ارکان مختلف رقابت پذیری
۱۰۲	پیوست ۷: سهم بخش های مختلف اقتصادی در کشورهای مختلف
۱۰۳	پیوست ۸: توزیع پاسخ دهندگان به پرسشنامه ها در کشورهای مختلف
۱۰۵	پیوست ۹: مقایسه ایران و کشورهای منطقه در متغیرهای تشکیل دهنده رقابت پذیری

۱۳۲

منابع

فهرست شکل ها

- شکل ۱ - مقایسه رفاه اقتصادی خدادادی و رفاه اقتصادی خلق شده
- شکل ۲ - تعریف رقابت پذیری
- شکل ۳ - شاخصهای میانی رقابت پذیری
- شکل ۴ - اهمیت ارکان رقابت پذیری در مراحل مختلف توسعه
- شکل ۵ - کشورهای حاضر در رتبه بندی گزارش رقابت پذیری مجمع جهانی اقتصاد
- شکل ۶ - مهمترین مشکلات فراروی کسب و کار از دید فعالین بخش خصوصی
- شکل ۷ - مقایسه ایران با بالاترین و پائین ترین کشور جهان در رتبه بندی رقابت پذیری
- شکل ۸ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران با متوسط کشورهای هم مرحله از نظر توسعه
- شکل ۹ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران با متوسط کشورهای منطقه
- شکل ۱۰ - مقایسه ایران با بالاترین و پائین ترین کشور منطقه در رتبه بندی رقابت پذیری جهانی
- شکل ۱۱ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و روسیه
- شکل ۱۲ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و برزیل
- شکل ۱۳ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و چین
- شکل ۱۴ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و هند
- شکل ۱۵ - مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر نهادها
- شکل ۱۶ - مقایسه استانهای کشور از نظر نهادها
- شکل ۱۷ - مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر زیرساختها
- شکل ۱۸ - مقایسه استانهای کشور از نظر زیرساختها
- شکل ۱۹ - مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر ثبات در حسابهای دولتی
- شکل ۲۰ - مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر بهداشت و آموزش ابتدایی
- شکل ۲۱ - مقایسه استانهای کشور از نظر بهداشت و آموزش ابتدایی
- شکل ۲۲ - مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر آموزش عالی و حرفه ای
- شکل ۲۳ - مقایسه استانهای کشور از نظر آموزش عالی و حرفه ای
- شکل ۲۴ - مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر کارایی بازار کالا
- شکل ۲۵ - مقایسه استانهای کشور از نظر کارایی بازار کالا
- شکل ۲۶ - مقایسه کارایی بازار نیروی کار ایران و کشورهای منطقه
- شکل ۲۷ - مقایسه استانهای کشور از نظر کارایی بازار نیروی کار
- شکل ۲۸ - رتبه ایران و کشورهای منطقه از نظر توسعه بازارهای مالی
- شکل ۲۹ - مقایسه استانهای کشور از نظر توسعه بازارهای مالی
- شکل ۳۰ - مقایسه آمادگی تکنولوژیک ایران و کشورهای منطقه
- شکل ۳۱ - مقایسه استانهای کشور از نظر آمادگی تکنولوژیک
- شکل ۳۲ - مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر اندازه بازار
- شکل ۳۳ - مقایسه استانهای کشور از نظر اندازه بازار
- شکل ۳۴ - مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر پیشرفته بودن بنگاه ها
- شکل ۳۵ - مقایسه استانهای کشور از نظر پیشرفته بودن بنگاه ها
- شکل ۳۶ - مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر نوآوری
- شکل ۳۷ - مقایسه استانهای کشور از نظر نوآوری

۶۲	شکل ۳۸- مقایسه میزان رقابت پذیری استانهای مورد مطالعه
۸۳	شکل ۳۹- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و قطر
۸۴	شکل ۴۰- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و امارات
۸۴	شکل ۴۱- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و عمان
۸۵	شکل ۴۲- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و بحرین
۸۵	شکل ۴۳- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و عربستان
۸۶	شکل ۴۴- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و کویت
۸۶	شکل ۴۵- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و مصر
۸۷	شکل ۴۶- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و اردن
۸۷	شکل ۴۷- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و لبنان
۸۸	شکل ۴۸- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و سوریه
۸۸	شکل ۴۹- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و ترکیه
۸۹	شکل ۵۰- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و ارمنستان
۸۹	شکل ۵۱- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و گرجستان
۹۰	شکل ۵۲- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و آذربایجان
۹۰	شکل ۵۳- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و قزاقستان
۹۱	شکل ۵۴- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و قرقیزستان
۹۱	شکل ۵۵- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و تاجیکستان
۹۲	شکل ۵۶- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و پاکستان
۹۲	شکل ۵۷- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و یمن

فهرست جداول

۱۹	جدول ۱- ضریب های سه زیرشاخص اصلی در هر مرحله توسعه
۲۰	جدول ۲- سطوح درآمد در مراحل مختلف توسعه
۲۲	جدول ۳- ده کشور برتر از نظر رقابت پذیری
۲۲	جدول ۴- کشورهای نزدیک به ایران از نظر رقابت پذیری
۲۳	جدول ۵- مقایسه زیرشاخص های رقابت پذیری ایران و کشورهای منطقه
۲۳	جدول ۶- رتبه ایران در میان کشورهای مورد بررسی از نظر ارکان مختلف رقابت پذیری
۲۴	جدول ۷- متغیرهایی که ایران در آنها جزء ۳۰ کشور اول دنیا می باشد
۲۵	جدول ۸- متغیرهایی که ایران در آنها جزء ۳۰ کشور آخر رده بندی می باشد
۲۸	جدول ۹- مرحله توسعه کشورهای منطقه
۲۹	جدول ۱۰- رتبه بندی کشورهای منطقه از نظر رقابت پذیری
۳۷	جدول ۱۱- وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن نهادها
۳۹	جدول ۱۲- وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن زیرساخت ها
۴۲	جدول ۱۳- وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن ثبات حساب های دولتی
۴۳	جدول ۱۴- وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن بهداشت و آموزش ابتدایی
۴۵	جدول ۱۵- وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن آموزش عالی و حرفه ای
۴۸	جدول ۱۶- وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن کارایی بازار کالا
۵۰	جدول ۱۷- وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن کارایی بازار نیروی کار
۵۲	جدول ۱۸- مقایسه رتبه ایران با کشورهای منطقه در متغیرهای تشکیل دهنده رکن توسعه بازارهای مالی
۵۵	جدول ۱۹- مقایسه رتبه ایران با کشورهای منطقه در متغیرهای تشکیل دهنده رکن آمادگی تکنولوژیک
۵۶	جدول ۲۰- مقایسه رتبه ایران با کشورهای منطقه در متغیرهای تشکیل دهنده رکن اندازه بازار
۵۹	جدول ۲۱- مقایسه رتبه ایران با کشورهای منطقه در متغیرهای تشکیل دهنده رکن پیشرفته بودن بنگاهها
۶۱	جدول ۲۲- مقایسه رتبه ایران با کشورهای منطقه در متغیرهای تشکیل دهنده رکن نوآوری

مقدمه

گسترش بازارهای جهانی و ارتباط روزافزون بین کشورهای مختلف باعث شده است که محیط تجاری بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی با تغییر و تحولات زیادی روبه‌رو شود و این همان مفهومی است که با فرآیند جهانی شدن اقتصاد ارتباط تنگاتنگ دارد. در این شرایط مفاهیم رقابت و قدرت رقابت‌پذیری از اهمیت بسزایی برخوردار است به گونه‌ای که در دوران حاضر ایجاد فضای رقابتی و توانمندسازی بنگاه‌های تولیدی الزامی‌ترین بستر تعامل با اقتصاد جهانی را تشکیل داده و دولت‌های کشورهای مختلف تلاش‌های زیادی را در این زمینه انجام داده‌اند. شاید به همین دلیل است که امروزه رقابت‌پذیری کلیدی‌ترین مفهوم در عرصه اقتصاد بین‌الملل به شمار می‌رود.

اقتصاد ایران در شرایطی قرار دارد که پس از چندین دهه نگاه درون‌گرا و استفاده از استراتژی «جایگزینی واردات» در توسعه اقتصادی، مدتی است که رویکرد «توسعه صادرات» و تعامل بیشتر با اقتصاد جهانی را در پیش گرفته است. این

امر اهمیت رقابت‌پذیری اقتصاد ملی را بیش از پیش نمایان می‌سازد. واضح و مبرهن است که یکی از دلایل عدم موفقیت صادرکنندگان ایرانی در صحنه رقابت جهانی پایین بودن قدرت رقابت‌پذیری آنهاست. برای بررسی و موشکافی بیشتر در این زمینه گزارش حاضر سعی دارد تا با تاکید بر مفاهیم و معیارهای مورد توجه در گزارش رقابت‌پذیری مجمع جهانی اقتصاد، چشم انداز روشن‌تری را از وضعیت رقابت‌پذیری اقتصاد ایران به نمایش بگذارد. در این گزارش معیارهای اصلی تعیین‌کننده رقابت‌پذیری کشور اندازه‌گیری شده و با کشورهای مورد تاکید در سند چشم انداز ۲۰ ساله و همچنین کشورهای توسعه یافته مورد مقایسه قرار گرفته‌اند و از این رهگذر سعی شده است تا موانع و مشکلات اصلی بر سر راه توسعه پایدار اقتصاد ایران که همانا فقدان یک برنامه جامع برای بهبود فضای کسب و کار و توسعه فضای رقابتی در اقتصاد است را بیش از پیش بر سیاستگذاران روش سازد.

رقابت پذیری

تعاریف متعدد از رقابت پذیری

دیدگاه‌ها و تئوریهای زیادی در مورد رقابت پذیری وجود دارد و بر همین پایه همراه با تحولات محیطی و گذر زمانی، تغییرات چشمگیری نیز در معیارهای رقابت پذیری به وجود آمده است. از نظر سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD)، رقابت پذیری عبارت است از توانایی یک کشور در تولید کالاها و خدمات برای ارایه در بازارهای بین المللی و به طور همزمان حفظ و یا ارتقای سطح درآمد شهروندان در بلند مدت. از دیدگاه آنکتاد (UNCTAD) مفهوم رقابت پذیری، توانایی کشورها در فروش محصولاتشان در بازارهای جهانی است و به عقیده موسسه بین المللی توسعه مدیریت (IMD)، رقابت پذیری ملی نشان می‌دهد که چگونه ملت‌ها از توانایی‌های خود برای رسیدن به رفاه اقتصادی استفاده می‌کنند.

مجمع جهانی اقتصاد (WEF) سطح رقابت پذیری کشورها را منعکس کننده توان آنها در تامین و افزایش رفاه برای اتباع خود می‌داند. گزارش رقابت پذیری مجمع جهانی اقتصاد از سال ۱۹۷۹ به این سو به بررسی عوامل متعدد موثر بر توان کشورها در نیل به رشد اقتصادی پایدار و رفاه بلند مدت پرداخته است. طی این سالها، هدف این مجمع ارائه معیارهایی به مدیران بنگاه‌های اقتصادی و سیاست گذاران برای شناسایی موانع افزایش رقابت پذیری و تشویق سیاستمداران برای اتخاذ استراتژی‌های لازم برای رفع این موانع بوده است. در چند سال اخیر مجمع جهانی اقتصاد شاخصی را تحت عنوان «شاخص رقابت پذیری جهانی»^۱ طراحی کرده است که در واقع معیار بسیار جامعی برای اندازه گیری رقابت پذیری کشورها بوده و عوامل اصلی تعیین کننده رقابت در سطح اقتصاد خرد و اقتصاد کلان را مورد توجه قرار می‌دهد. از نظر مجمع جهانی اقتصاد قدرت رقابت پذیری عبارت است از مجموعه‌ای از نهادها، سیاست‌ها و عواملی که سطح بهره‌وری را تعیین می‌کنند. سطح بهره‌وری

نیز به نوبه خود تعیین کننده سطح رفاه پایداری است که نظام اقتصادی یک کشور می‌تواند به آن دست یابد. به دیگر سخن، اقتصادهای رقابت پذیرتر می‌توانند از درآمدهای بالاتری نیز برخوردار شوند.

رقابت پذیری و رفاه اقتصادی

علیرغم توافق عمومی بر اهمیت رقابت پذیر بودن اقتصاد ملی، در بسیاری از موارد شناخت صحیح و دقیقی از مفهوم رقابت پذیری وجود ندارد. برای درک رقابت پذیری در ابتدا لازم است عواملی که شکوفایی و رفاه اقتصادی یک کشور را رقم می‌زنند، شناخته شوند. زیرا اصلی ترین هدف اقتصادی همه جوامع، اندازه اقتصاد، میزان ذخایر ارزی یا تراز تجاری نیست، بلکه ارتقای پایدار سطح زندگی شهروندان می‌باشد. (۱)

« بهره‌وری هم به میزان کارایی در تولید بستگی دارد و

هم به ارزش کالاها و خدماتی که تولید می‌شود. ارزش

کالاها و خدمات بر اساس حداکثر قیمتی که در بازار

آزاد می‌توان تعیین کرد مشخص می‌شود.»

استاندارد زندگی مردم یک کشور بر اساس بهره‌وری اقتصاد آن کشور مشخص می‌شود. اندازه گیری بهره‌وری اقتصاد از طریق محاسبه مجموع ارزش کالاها و خدمات تولید شده به ازای هر واحد از نیروی انسانی، سرمایه و منابع طبیعی انجام می‌شود. بهره‌وری کشورها را قادر می‌سازد تا دستمزدهای بالا، بازگشت سرمایه مناسب و پول ملی قدرتمند داشته باشند و بدین وسیله سطح بالایی از رفاه را برای شهروندان خود فراهم کنند. بهره‌وری هم به میزان کارایی در تولید بستگی دارد و هم به ارزش کالاها و خدماتی که تولید می‌شود. ارزش کالاها و خدمات بر اساس حداکثر قیمتی که در بازار آزاد می‌توان تعیین کرد مشخص می‌شود. (۱)

رفاه اقتصادی می‌تواند خدادادی و یا خلق شده باشد.

اقتصادی بنگاه‌ها امکان پذیر است. خلق ثروت می‌تواند بر پایه منابع خدادادی باشد و بر ارزش این منابع بیافزاید. ثروت خلق شده تنها به میزان خلاقیت و پویایی بنگاه‌هایی که در کشور فعالیت می‌کنند محدود می‌شود. دولت‌ها با آنکه خود نمی‌توانند (با بهره‌وری مناسب) ثروت تولید کنند، اما می‌توانند در ایجاد شرایط مطلوب جهت تولید ثروت نقش عمده‌ای ایفا کرده و یا برای آن مانع ایجاد کنند.

«دولت‌ها با آنکه خود نمی‌توانند (با بهره‌وری مناسب) ثروت تولید کنند، اما می‌توانند در ایجاد شرایط مطلوب جهت تولید ثروت نقش عمده‌ای ایفا کرده و یا برای آن مانع ایجاد کنند.»

بسیاری از کشورهای برخوردار از منابع طبیعی مانند ایران،

ثروت خدادادی از منابع طبیعی مانند مواد معدنی، نفت و زمین کشاورزی حاصلخیز و همچنین موقعیت جغرافیایی مناسب حاصل می‌شود. ثروت خدادادی تاثیر مستقیم و مثبتی بر رفاه اقتصادی کشورها دارد. اما تجربه بسیاری از کشورهای دارای منابع طبیعی فراوان نشان می‌دهد که وجود ثروت خدادادی می‌تواند شرایط را برای «خلق ثروت» نامساعد کند. (۱)

رفاه اقتصادی خدادادی و رفاه اقتصادی خلق شده

همانگونه که گفته شد، رفاه اقتصادی بر دو نوع خدادادی و خلق شده است و تجربه نشان داده که بهره‌مندی از منابع طبیعی خلق ثروت را دشوارتر می‌سازد. تولید یا خلق ثروت به توان کشورها در تولید کالاها و خدمات به شکل مولد و از طریق عرضه سودآور آنها در بازارهای داخلی و بین‌المللی اشاره دارد. خلق ثروت تنها از طریق فعالیت‌های

شکل ۱- مقایسه رفاه اقتصادی خدادادی و رفاه اقتصادی خلق شده

رفاه اقتصادی خدادادی	رفاه اقتصادی خلق شده
• رفاه از طریق فروش یا بهره برداری از منابع طبیعی خدادادی حاصل می‌شود. • شکوفایی اقتصادی محدود به میزان منابع طبیعی می‌باشد. • بروز پدیده "بیماری هلندی" و بی ثباتی اقتصاد کلان موجب تضعیف بخش‌هایی از اقتصاد می‌گردد که بر پایه منابع طبیعی استوار نیستند. • گروه‌های مختلف به دنبال کسب سهم بیشتری از درآمد حاصل از منابع طبیعی بوده و در نتیجه تمرکز اصلی جامعه بر "توزیع ثروت" خواهد بود.	• رفاه از طریق تولید کالاها و خدمات دارای ارزش حاصل می‌شود • رفاه تنها می‌تواند از طریق فعالیت‌های اقتصادی بنگاه‌ها ایجاد شود • نوآوری و بهره‌وری بنگاه‌های فعال در اقتصاد، محدودیت رفاه اقتصادی کشورها را از میان بر می‌دارد. • مهمترین چالش در سیاست‌گذاری های دولت، ایجاد شرایط مناسب جهت نوآوری و بهره‌وری در بخش خصوصی می‌باشد
	
• دولت به عنوان مالک و توزیع کننده ثروت بازیگر اصلی اقتصاد می باشد. • درآمدهای حاصل از منابع طبیعی اجازه می‌دهد سیاست‌ها و رفتارهای غیرمولد ادامه یابند. • درآمدهای حاصل از منابع طبیعی فراوان اجازه می‌دهد یارانه‌های اختلال‌زا توزیع گردند.	• بنگاه‌ها بازیگران اصلی اقتصاد هستند • نقش دولت در اقتصاد ایجاد بستر مناسب جهت رشد و شکوفایی بخش خصوصی است.

موقعیت جغرافیایی کشورها موهبت دیگری است که در ثروت آنها نقش دارد. موقعیت جغرافیایی در سهولت تجارت تأثیرگذار است. به عنوان نمونه، خط ساحلی طولانی یا دوری از بازارهای بزرگ مواردی هستند که اهمیت موقعیت جغرافیایی کشورها را برجسته می‌سازند. همچنین نزدیکی به استوا و شرایط آب و هوایی ممکن است کشورها را در معرض امراض نواحی گرمسیری قرار دهد و یا بهره‌وری در حوزه کشاورزی را کاهش دهد. (۲)

« ادبیات تجربی در حوزه توسعه اقتصادی نشان می‌دهد که به طور کلی فراوانی منابع طبیعی بر رفاه اقتصادی اثر منفی می‌گذارد. این اثر در اقتصاد تحت عنوان «نفرین منابع» شناخته می‌شود. »

وسعت کشور و اندازه جمعیت نیز مواهب دیگری هستند که بر شکوفایی و رونق اقتصادی می‌توانند تأثیر بگذارند. با آنکه شواهد تجربی کمی مبنی بر تأثیر مستقیم اندازه کشور بر رشد اقتصادی وجود دارد، اما شواهدی وجود دارد مبنی بر اینکه اثرات برخی از سیاست‌های اقتصادی (مانند اثر میزان آزادی تجارت خارجی بر رفاه اقتصادی) در کشورهای کوچک بیشتر از کشورهای بزرگ می‌باشد. همچنین برخی از شواهد حاکی از آن است که میزان تراکم جمعیت به شکوفایی اقتصادی کشورهای فقیر کمک می‌کند، اما این شواهد هنوز قوی نیستند. (۲)

تعریف رقابت پذیری

بنابر آنچه گفته شد، می‌توان نتیجه گرفت که رفاه اقتصادی بر اثر دو عامل مواهب خدادادی و بهره‌وری تعیین می‌گردد. اما آنچه که میزان کارآمدی اقتصادی یک کشور را نشان می‌دهد تنها عامل بهره‌وری است، زیرا مواهب خدادادی خارج از اراده افراد یک کشور بوده و بر اثر تصمیمات آنها در زمان حال شکل نمی‌گیرند.

در عرصه دستیابی به شکوفایی اقتصادی از کشورهای دارای منابع طبیعی به مراتب کمتر، بسیار ناموفق‌تر بوده اند. این امر بدان علت است که وجود منابع طبیعی، توسعه بخش‌هایی از اقتصاد را که بر پایه منابع خدادادی استوار نیستند دشوار می‌سازد. اثرات چنین پدیده‌ای از «بیماری هلندی»^۱ و افزایش قیمت‌های داخلی نیز فراتر می‌رود. زیرا فراوانی منابع طبیعی به شکل‌گیری ساختارهایی حاکمیتی و انگیزشی می‌انجامد که مانع رقابت‌پذیری می‌شوند. همچنین فراوانی منابع طبیعی دولت‌ها را به استفاده از سیاست‌های ناکارآمد مانند یارانه‌ها و توسعه اشتغال غیرمولد سوق می‌دهد. اثر دیگر وجود منابع طبیعی آن است که به جای اینکه بخش خصوصی در رأس سیاست‌گذاری‌های اقتصادی قرار گیرد، ثروت حاصل از منابع طبیعی، دولت و نقش آن در توزیع ثروت را در مرکز تصمیمات اقتصادی قرار می‌دهد و این امر به بدتر شدن شرایط برای خلق ثروت می‌انجامد. (۱)

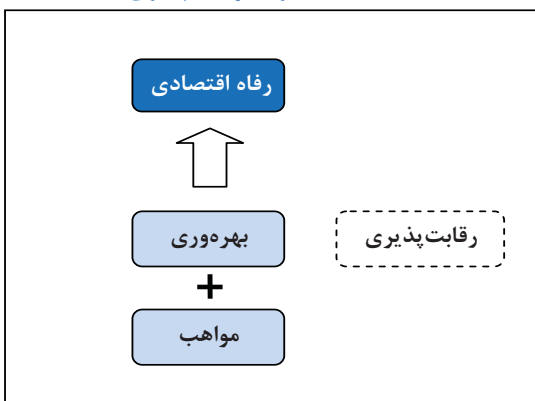
انواع مواهب خدادادی

منابع طبیعی (مانند نفت) مهم‌ترین گروه از مواهب خدادادی هستند. ادبیات تجربی در حوزه توسعه اقتصادی نشان می‌دهد که به طور کلی فراوانی منابع طبیعی بر رفاه اقتصادی اثر منفی می‌گذارد. این اثر در اقتصاد تحت عنوان «نفرین منابع» شناخته می‌شود. توجیه سنتی برای این یافته غیربدیهی – اثر منفی فراوانی منابع طبیعی بر رفاه اقتصادی – پدیده «بیماری هلندی» می‌باشد. بیماری هلندی به این معنی است که درآمدهای حاصل از صادرات منابع طبیعی به کاهش نرخ ارز حقیقی می‌انجامد و عوامل تولید را به سمت فعالیت‌های داخلی مانند خرده فروشی سوق می‌دهد که پتانسیل کمتری برای رشد بهره‌وری در بلند مدت دارند. توجیه دیگری که برای «نفرین منابع» به کار می‌رود نقش نهادها می‌باشد: ثروت‌های حاصل از منابع طبیعی بر کیفیت نهادهای سیاسی و سیاست‌گذاری‌های اقتصادی تأثیر منفی می‌گذارند که در طول زمان به رقابت‌پذیری آسیب می‌رساند. (۲)

بیماری هلندی پدیده‌ای است که عموماً در کشورهای صادرکننده منابع طبیعی ممکن است رخ دهد. در حالی که این بیماری در عمل بیشتر مربوط به اکتشاف منابع طبیعی می‌شود، اما می‌تواند به «هر فعالیتی که نتیجه‌اش ورود بی‌رویه‌ای ارز خارجی شود» مربوط گردد؛ مانند نوسان شدید در قیمت منابع طبیعی، کمک اقتصادی خارجی و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی. با ورود ارز خارجی به کشور، ارزش پول خارجی کاهش یافته و ارزش پول ملی افزایش می‌یابد. هنگامی که پول یک کشور با افزایش قابل توجه ارزش روبرو شود، صادرات این کشور به پول کشورهای دیگر گران‌تر شده، ولی واردات به آن کشور به نسبت ارزان‌تر می‌شود. در نتیجه، بخشی از صنعت کشور در اثر رقابت خارجی از بین می‌رود. بطور کلی، این وضعیت را بیماری هلندی می‌نامند.

تعیین می کند. به عبارت دیگر می توان گفت اقتصادهایی که رقابت پذیرتر هستند، سطح بالاتری از درآمد را برای شهروندان خود ایجاد می کنند. (۲)

شکل ۲ - تعریف رقابت پذیری

شاخص‌های میانی رقابت پذیری

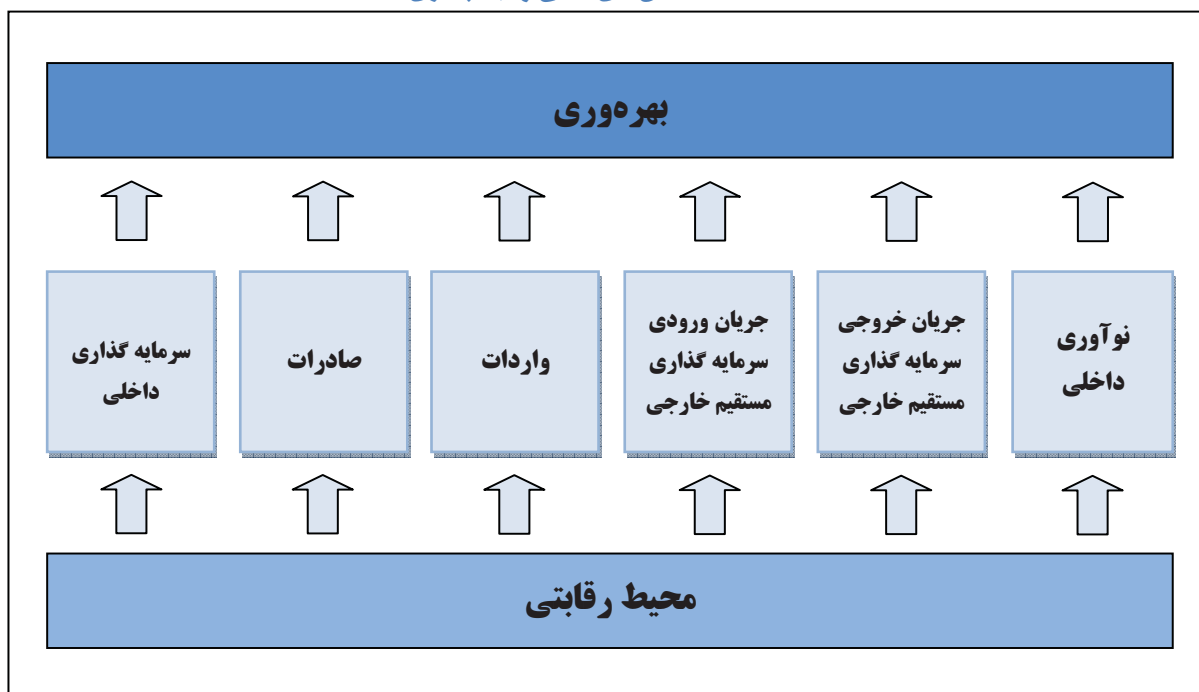
رشد بهره‌وری و پیشرفت اقتصادی از طریق عوامل پیش برنده‌ای صورت می‌پذیرد که شاخص‌های میانی رقابت پذیری به شمار می‌روند. به عنوان مثال می توان به این موارد اشاره

بنابراین در تعریف رقابت پذیری بیش از آنکه به فراوانی منابع توجه شود، بهره‌وری کشورها را باید در نظر گرفت. در نتیجه عامل «مواهب خدادادی» در تشریح رقابت پذیری یا متغیر کنترلی به شمار می‌رود و خود، مقیاس رقابت پذیری یا متغیر سیاست گذاری محسوب نمی‌شود. حذف اثر مواهب خدادادی کمک می‌کند تا رفاه اقتصادی و بهره‌وری از یکدیگر باز شناخته شوند. به عبارت دیگر، مفهوم رقابت پذیری به قابلیت تولید ثروت از فعالیت‌های اقتصادی مولد اشاره دارد که بر ارزش نیروی کار و دارایی‌های طبیعی موجود می‌افزایند.

« بر طبق تعریف مجمع جهانی اقتصاد، رقابت پذیری مجموعه‌ای از نهادها، سیاست‌ها و عواملی است که سطح بهره‌وری یک کشور را تعیین می‌کنند. »

بر طبق تعریف مجمع جهانی اقتصاد نیز، رقابت پذیری مجموعه‌ای از نهادها، سیاست‌ها و عواملی است که سطح بهره‌وری یک کشور را تعیین می‌کنند. سطح بهره‌وری به نوبه خود سطح رفاه اقتصادی مردم در اقتصاد کشور را

شکل ۳ - شاخص‌های میانی رقابت پذیری

کرد: صادرات موجب می شود کشورها فعالیت های تولیدی خود را که در آن بیشترین بهره وری را دارند، فراتر از تقاضای بازار داخلی دنبال کنند. از طرف دیگر، واردات موجب می شود کشورها به کالاهایی دست یابند که در داخل کشور امکان تولید آنها به طور بهینه وجود ندارد. همچنین، افزایش رقابت در بازارهای داخلی و دستیابی به فناوری های خارجی نهفته در کالاهای سرمایه ای از دیگر آثار واردات هستند. سرمایه گذاری داخلی برای افزایش بهره وری شرکت ها و بهبود زیرساخت های کشورها ضروری است. جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به کشورها با خود سرمایه، فناوری، مهارت، مدیریت، دستیابی به بازار و رقابت به همراه دارد. از سوی دیگر، جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی، رشد بین المللی شرکت های داخلی و استفاده از ظرفیت های خارجی را به دنبال دارد. نوآوری در تولید نیز از دیگر عوامل

پیش برنده ی بهره وری می باشد. (۱)
البته هر یک از این عوامل وابسته به رقابت پذیری بنیادین هر اقتصاد هستند (که در ادامه به توضیح آن خواهیم پرداخت). به عنوان نمونه، سرمایه گذاران خارجی به سرمایه گذاری در کشوری اهتمام می ورزند که برای آنها نسبت به سطح دستمزدهای داخلی، ارزشی مناسبی ایجاد کند، یا رشد صادرات تنها از طریق تولید محصولات با کیفیت بالا و هزینه تمام شده پائین امکان پذیر است. علاوه بر این اگر صادرات، سرمایه گذاری و میزان ثبت حق اختراع، به کمک یارانه های مستقیم ایجاد شوند، نقش اندکی در افزایش بهره وری خواهند داشت و حتی ممکن است باعث کاهش بهره وری شوند. (۱)
« هر یک از شاخص های میانی خود وابسته به رقابت پذیری بنیادین هر اقتصاد هستند »

عوامل تعیین کننده رقابت پذیری

رقابت پذیری عوامل تعیین کننده‌ی متعدد و پیچیده‌ای دارد. طی چند صد سال گذشته، اقتصاددانان همواره سعی داشته‌اند عوامل تعیین کننده ثروت و بهره‌وری کشورها را شناسایی کنند. این تلاش‌ها از نظرات آدام اسمیت در مورد تخصصی شدن و تقسیم نیروی کار گرفته تا تاکید اقتصاددانان نئوکلاسیک بر سرمایه گذاری در سرمایه فیزیکی و زیرساختها و اخیرا توجه به سازوکارهای دیگری چون آموزش، پیشرفت تکنولوژیک (بومی یا وارداتی)، ثبات در حساب‌های دولتی، حکمرانی شایسته، حاکمیت قانون، شفافیت و عملکرد مطلوب نهادها، پیشرفته بودن بنگاه‌ها، شرایط تقاضا، اندازه بازار و موارد بسیار دیگری را شامل می‌گردد. (۲)

برخی از عوامل مانند کیفیت نهادهای دولتی شرایطی عمومی هستند که زمینه افزایش بهره‌وری را به طور غیرمستقیم در اقتصاد ایجاد می‌کنند. اما برخی عوامل دیگر مانند سطح مهارت نیروی کار به طور مستقیم در بهره‌وری نقش دارند. فرآیند سیاست گذاری نیز در این دو گروه با هم متفاوت است: عواملی که در رقابت پذیری تأثیر غیرمستقیم دارند، عمدتا در اختیار دولت‌ها هستند و عواملی که به طور مستقیم بر میزان بهره‌وری اثر می‌گذارند، معمولا در اثر تعامل دولت، بخش خصوصی، دانشگاه‌ها و سایر نهادها ایجاد می‌شوند. (۲)

«عواملی که در رقابت پذیری تأثیر غیرمستقیم دارند، عمدتا در اختیار دولت‌ها هستند و عواملی که به طور مستقیم اثر می‌گذارند، معمولا در اثر تعامل دولت و سایر نهادها ایجاد می‌گردند»

تحقیقات نشان داده است که در درون هر یک از ارکان مختلف رقابت پذیری مانند زیرساخت‌های فیزیکی یا پیشرفته بودن بازارهای مالی، بین عوامل تشکیل دهنده آن رکن همبستگی دیده می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که ارتقای رقابت پذیری کشورها با بهبود همزمان عوامل مرتبط به هم در اقتصاد ایجاد می‌شود و تنها با رفع نقاط ضعف به صورت مجزا رخ نمی‌دهد. (۲)

همانطور که گفته شد، رقابت پذیری تعیین می‌کند که

مواهب خدادادی کشورها با چه سطحی از بهره‌وری برای تولید کالاها و خدمات استفاده می‌شوند (۲). در بخش «وضعیت ارکان مختلف رقابت پذیری ایران در سطح ملی و استانی» به تشریح عوامل تأثیرگذار بر رقابت پذیری کشور با استفاده از مدل مجمع جهانی اقتصاد خواهیم پرداخت.

نقش مناطق در رقابت پذیری

رقابت پذیری در سه سطح جغرافیایی از دولت متأثر می‌گردد. این سه سطح عبارتند از: ملی، منطقه‌ای و محلی. سیاست گذاری‌ها در تمامی سطوح ذکر شده بر کیفیت محیط کسب و کار و توسعه خوشه‌های صنعتی تأثیرگذار هستند.

«در سیاست گذاری اقتصادی هر کشور، تمرکززدایی و تخصیص نقش‌های مناسب به مناطق جغرافیایی مختلف به ویژه در کشورهای بزرگ و وسیع، اهمیت اساسی دارد.»

در حالیکه بسترهای اقتصادی به طور عمده در سطح ملی تعیین می‌شود، اما در مناطق مختلف هر کشور رقابت پذیری در سطح اقتصاد خرد تفاوت دارد. این تفاوت جنبه‌های مختلفی از محیط کسب و کار، ترکیب بندی خوشه‌ها و پیشرفته بودن بنگاه‌ها را در بر می‌گیرد. از اینرو، همواره در عملکرد اقتصادی مناطق جغرافیایی مختلف هر کشور تفاوت‌های قابل ملاحظه‌ای دیده می‌شود که گاه بیشتر از تفاوت‌های مشاهده شده میان عملکرد اقتصادی کشورهای مختلف است.

اهمیت مناطق در رقابت پذیری بر پیچیدگی‌های سیاست گذاری اقتصادی می‌افزاید. زیرا اتخاذ سیاست‌های منطبق با نیازهای هر منطقه در کشور به صورت جداگانه، برای دولت‌ها امری دشوار است. از اینرو در سیاست گذاری اقتصادی هر کشور، تمرکززدایی و تخصیص نقش‌های مناسب به مناطق جغرافیایی مختلف به ویژه در کشورهای بزرگ و وسیع، اهمیت اساسی می‌یابد. در کشورهایی که سابقه دولت‌های مستقل منطقه‌ای در آنها وجود ندارد، ایجاد ساختارهای حاکمیت منطقه‌ای که بتوانند استراتژی‌های منطقه‌ای تدوین کنند به سادگی امکان پذیر نیست. (۱)

اثرات متقابل کشورها بر رقابت پذیری یکدیگر

هماهنگی اقتصادی با کشورهای همسایه

نوع روابط اقتصادی با کشورهای همسایه، بر بهبود یا کاهش بهره‌وری تأثیرگذار است. همکاری و هماهنگی اقتصادی بین کشورهای همسایه می‌تواند عامل مهمی برای تقویت تجارت و سرمایه گذاری، بهبود محیط کسب و کار و اتصال خوشه‌های مکمل به یکدیگر باشد. کشورهای همسایه به دلیل داشتن نیازها و شرایط بازار مشابه، اغلب بهترین بازار برای به کارگیری مزیت رقابتی هر کشور محسوب می‌شوند.

گروه‌هایی از کشورهای همسایه که به تسهیل مبادلات تجاری میان خود می‌پردازند، بازارهای خود را عملاً گسترش داده و مناطق جذاب‌تری را برای سرمایه گذاری شرکت‌های خارجی فراهم می‌آورند. ارتباطاتی که بین خوشه‌های صنعتی کشورهای همسایه ایجاد می‌شود، می‌تواند باعث استفاده بهینه از تفاوت‌های موجود در هزینه عوامل تولید و توانایی‌های مکمل گردد.

« هماهنگ‌سازی سیاست گذاری‌های کشورهای همسایه موجب بهبود محیط کسب و کار برای همه آنها می‌شود.»

هماهنگ‌سازی سیاست گذاری‌های کشورهای همسایه موجب بهبود محیط کسب و کار برای همه آنها در حوزه‌هایی مانند زیرساخت‌های حمل و نقل، رویه‌های گمرکی و شبکه‌های توزیع انرژی می‌گردد. این در حالی است که در بیشتر طرح‌های منطقه‌ای تصور می‌شود که برداشتن موانع تجارت برای آن مناطق مضر خواهد بود.^(۱)

رقابت در محیط جهانی در حال تحول

جهانی شدن با کمرنگ ساختن مرزها و کاستن از موانع رقابت، بر اهمیت بهره‌وری به عنوان عامل اصلی تعیین کننده شکوفایی اقتصادی ملت‌ها در میان مدت و بلند مدت افزوده است. یکی از آشکارترین آثار این تغییرات را می‌توان در رشد اقتصادهای نوظهور مشاهده نمود. به عنوان نمونه، چین و هند با گشودن بازارهای خود، بهبود زیرساخت‌ها و تشویق شرکت‌های خارجی

به سرمایه گذاری، به اقتصاد جهانی پیوسته‌اند. در گذشته این دو کشور و سایر اقتصادهای نوظهور تنها در فعالیت‌هایی که نیازمند تخصص‌های بالایی نبود می‌توانستند به رقابت بپردازند و باید به تدریج به سمت محصولات نیازمند تخصص بالاتر حرکت می‌کردند. اما در محیط رقابتی عصر حاضر، این کشورها می‌توانند با پیوستن به زنجیره‌های ارزش جهانی متعلق به شرکت‌های چند ملیتی، به سرعت وارد بازارهای جهانی شوند که نتیجه آن ورود دانش مدیریتی و فناوری از جای جای جهان به این کشورها همراه با بهره‌مندی از نیروی کار ارزان بومی و تقویت زیرساخت‌های داخلی آنها خواهد بود.^(۱)

اقتصادهای نوظهور، با جمعیت زیاد و رو به رشد خود و ایجاد محیط مناسب برای کسب و کارها، بازارهای جدید و مهمی را برای شرکت‌های چند ملیتی ایجاد کرده و در سراسر جهان بستری مناسب برای محصولات، فرآورده‌ها و خدمات رقابتی به منظور پاسخ به نیازهای اقتصادهای نوظهور و همچنین کشورهای توسعه یافته فراهم می‌کنند.^(۱)

یکی از نیروهای اساسی محرک جهانی شدن، ظهور شرکت‌های چند ملیتی و جهانی شدن زنجیره‌های ارزش است. امروزه مشاهده می‌کنیم که فعالیت‌ها در زنجیره ارزش جهانی به طور فزاینده‌ای از شرکت‌های اصلی جدا شده و در مناطقی انجام می‌شوند که بیشترین بازدهی را داشته باشند. در این راستا شرکت‌های چند ملیتی با سرمایه گذاری در خارج از کشور، استفاده از تامین کنندگان خارجی و تخصص گرایی در فعالیت‌هایی که در آنها دارای مزیت رقابتی هستند، نقش بسیار مهمی در این فرآیند بر عهده داشته اند. نتیجه این امر، ایجاد شبکه‌های وسیعی در سطح جهان بوده است که در آنها شرکت‌های کوچک و متوسطی که نهاده‌ها و خدمات تخصصی ارائه می‌دهند با یکدیگر پیوند خورده‌اند.^(۱)

« افزایش شدت رقابت بین مناطق جغرافیایی مختلف

باعث ایجاد فشار بر این مناطق در جهت ایجاد محیطی

مناسب برای کسب و کار شده است.»

دانش را فراهم می‌سازند، می‌توانند ارزش اقتصادی و رفاه بیشتری برای مردم خود ایجاد کنند و این در حالیکه مناطقی که تنها تأمین نیروی کار ارزان را فراهم می‌سازند، هرچند به نوعی در اشتغال‌زایی نقش دارند، اما تأثیر آنها در توسعه اقتصادی ناچیز است.^(۱)

در سمت تقاضا، اقتصادهای نوظهور با افزایش درآمد و همچنین جمعیت رو به رشد خود، نقش عمده‌ای در رشد مصرف (و البته تولید) در اقتصاد جهانی بر عهده دارند. در واقع ساختار تقاضای این کشورها که بیشتر شامل نهاده‌های تولید و کالاهای سرمایه‌ای می‌باشد، باعث رشد جهانی در این حوزه‌ها گردیده است. در نتیجه کشورهای صادرکننده منابع طبیعی مانند ایران و روسیه و همچنین صادرکنندگان سنتی کالاهای سرمایه‌ای (مانند آلمان) از این موضوع منتفع گردیده اند.

«ادغام اقتصادهایی مانند هند و چین با اقتصاد جهانی، باعث افزایش عرضه نیروی کار کم مهارت شده است و افزایش صادرات از طریق به کارگیری نیروی کار ارزان را برای دیگر کشورها دشوار ساخته است.»

رقابت در محیط اقتصادی جهانی امروز به طور پیوسته شدت بیشتری می‌یابد. این روند مدت‌ها است آغاز گشته و همچنان ادامه دارد. در چنین وضعی تنها محیط‌های کسب و کار مولد که شامل خوشه‌های صنعتی قوی هستند می‌توانند رقابت‌پذیری و شکوفایی اقتصادی ایجاد کنند. به عبارت دیگر، اقدامات مصنوعی و ایجاد اختلال در بازار، مثلاً از طریق ایجاد دسترسی ترجیحی به بازار، حمایت‌گرایی و تخصیص یارانه‌ها، دیگر کافی نیستند. امروزه خوشه‌های صنعتی اهمیت فزاینده‌ای در بهره‌وری یافته اند. این خوشه‌ها همراه با تخصصی شدن، بر فعالیت‌ها و نقش‌های مشخصی در زنجیره ارزش جهانی تمرکز یافته‌اند و با خوشه‌های صنعتی مکمل در سایر نقاط دنیا به تجارت می‌پردازند. باید دقت کرد که امروزه بسیاری از کشورها به طور عمومی شرایط کسب و کار مشابهی را فراهم می‌کنند. در نتیجه، این خوشه‌های صنعتی ویژه در کشورهای مختلف هستند که موفقیت آنها در دستیابی به شکوفایی اقتصادی را رقم می‌زنند.^(۱)

در رقابت جهانی در حال تحول امروز، خدمات و کالاهای ناملموس در خلق ارزش، نقشی اساسی یافته‌اند. علاوه بر این، نوآوری و مدیریت فرایندها و شرکای تجاری، هر کدام در فرآیند خلق ارزش نقش پررنگ‌تری دارند. تولیدات صنعتی همچنان سهم عمده‌ای از تجارت جهانی را به خود اختصاص داده است، اما بسیاری از کارخانجات تولیدی را می‌توان در نقاطی مستقر کرد که دارای نیروی کار ارزان قیمت هستند. امروزه خدمات مرتبط با محصول و ایده‌هایی که در محصول نهفته هستند، بیش از پیش منبع خلق ارزش می‌شوند. امروزه، سرمایه گذاری‌های کلیدی دیگر تنها به سرمایه گذاری در دارایی‌های ثابت مانند ماشین آلات و املاک و مستغلات محدود نمی‌شوند، بلکه سرمایه گذاری در سیستم‌های لجستیک، شبکه‌های خدمات پس از فروش، توسعه دانش، نام و نشان تجاری و سایر «دارایی‌های نرم»^۱ را نیز در بر می‌گیرند.^(۱)

تغییرات در رقابت جهانی تأثیری عمیق بر ضعف‌ها و قوت‌های کشورها دارد. در سمت عرضه، افزایش شدت رقابت بین مناطق جغرافیایی مختلف باعث ایجاد فشار بر این مناطق در جهت ایجاد محیطی مناسب برای کسب و کار شده است. محیطی که می‌تواند از بهره‌وری بالا، موقعیت‌های ویژه برای شرکت‌ها و خوشه‌های صنعتی قوی پشتیبانی کند. این تغییرات بیشتر به نفع کشورهای کوچک است که ساختار نهادی آنها می‌تواند این گونه استراتژی‌ها را دنبال کند، در حالی که این کار برای کشورهای بزرگ به دلیل پیچیدگی‌های مدیریت مناطق مختلف دارای ویژگی‌های گوناگون، عموماً سخت‌تر است.^(۱)

ادغام اقتصادهای نوظهور بزرگ مانند هند و چین با اقتصاد جهانی، باعث افزایش عرضه نیروی کار کم مهارت شده است و افزایش صادرات از طریق به کارگیری نیروی کار ارزان را برای دیگر کشورها دشوار ساخته است. از سوی دیگر، تغییرات سریع در حوزه فناوری و افزایش اهمیت مهارت در بسیاری از فعالیت‌ها بر ارزش اقتصادی آموزش و دانش افزوده است. در نتیجه، مناطق جغرافیایی که دسترسی به نیروی کار ماهر و خوشه‌های صنعتی قوی با توانایی نوآوری و توسعه

شاخص رقابت‌پذیری جهانی (GCI)

رقابت‌پذیری جهانی این است که با نگاهی عملگرا و دقیق و با هدف کمک به سیاست‌گذاران، مشکلات فراوی ارزیابی رقابت‌پذیری کشورها را از میان بردارد. در این شاخص فاکتورهای تاثیرگذار بر رقابت‌پذیری به ۱۲ گروه تحت عنوان «ارکان رقابت‌پذیری» به شرح زیر تقسیم بندی شده اند: (۲)

۱. نهادها
۲. زیرساخت‌ها
۳. ثبات در حساب‌های دولتی
۴. بهداشت و آموزش ابتدایی
۵. آموزش عالی و حرفه ای
۶. کارایی بازار کالا
۷. کارایی بازار نیروی کار
۸. پیشرفته بودن بازار مالی
۹. آمادگی تکنولوژیک
۱۰. اندازه بازار
۱۱. پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری
۱۲. نوآوری

چرا نظر مدیران اجرایی مهم است؟

همانطور که گفته شد در محاسبه شاخص رقابت‌پذیری جهانی ۱۱۲ متغیر مختلف مورد بررسی و سنجش قرار می‌گیرد که حدود دو سوم از این متغیرها بر اساس نظرسنجی از مدیران اجرایی بنگاه‌های اقتصادی اندازه گیری می‌شوند. با توجه به این موضوع ممکن است این سوال مطرح شود که آیا نظرات مدیران اجرایی بنگاه‌های اقتصادی لزوما با واقعیت انطباق دارد؟ در پاسخ باید گفت که حتی اگر نظر مدیران اجرایی با واقعیت انطباق نداشته باشد، این نظر مدیران اجرایی است که اهمیت بیشتری دارد. همانطور که گفته شد رقابت‌پذیری بر اساس رفاه اقتصادی کشورها تعریف می‌شود و رفاه اقتصادی متناسب با سرمایه گذاری های اقتصادی انجام شده در کشورها افزایش می‌یابد. بنابراین هر عاملی که باعث شود سرمایه گذاری‌های جدید انجام نشود یک

مجمع جهانی اقتصاد هر سال گزارشی با عنوان «گزارش رقابت‌پذیری جهانی» را ارائه می‌کند که اولین شماره آن در سال ۱۹۷۹ میلادی منتشر شده است. در این گزارش کشورها بر اساس «شاخص رقابت‌پذیری جهانی» یا GCI^۱ رتبه بندی می‌گردند. شاخص مذکور برای اندازه‌گیری و مقایسه رقابت‌پذیری کشورهای مختلف جهان به کار می‌رود. محاسبه این شاخص مبتنی بر آخرین تحقیقات نظری و تجربی است که در آن ۱۱۲ متغیر مختلف مورد بررسی و سنجش قرار می‌گیرد. حدود دو سوم از این متغیرها بر اساس نظرسنجی از مدیران اجرایی بنگاه‌های اقتصادی و یک سوم باقیمانده بر اساس داده‌های آماری کشورها اندازه گیری می‌شوند. در سال ۱۳۹۰ گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۱۴۲ کشور توسعه یافته و درحال توسعه را مورد مطالعه قرار داده است.

«محاسبه شاخص رقابت‌پذیری جهانی مبتنی بر آخرین تحقیقات نظری و تجربی است که در آن ۱۱۲ متغیر مختلف مورد بررسی و سنجش قرار می‌گیرند.»

ارزیابی رقابت‌پذیری یک کشور به دلیل تعدد و تنوع فاکتورهای تاثیرگذار بر بهره‌وری ملی، کاری پر چالش است. همبستگی میان بسیاری از فاکتورهای تاثیرگذار بر رقابت‌پذیری با یکدیگر باعث شده است تا تفکیک اثرات آنها از یکدیگر بسیار دشوار گردد. علاوه بر این، بیشتر مطالعات دانشگاهی انجام شده در این زمینه، تنها زیر مجموعه‌ای از فاکتورهای تاثیرگذار بر رقابت‌پذیری را شناسایی کرده و به ارائه یک مدل جامع از رقابت‌پذیری نپرداخته‌اند. دقیقا به دلیل همین مشکلات است که ادبیات دانشگاهی در مورد ریشه‌های رقابت‌پذیری و بهره‌وری ملی تاکنون به اجماع نرسیده است. شاخص رقابت‌پذیری جهانی (GCI) با ارائه مجموعه‌ای از فاکتورهای مختلف و متعدد که هریک ضمن برخورداری از ضرایب متفاوت، منعکس کننده جنبه خاصی از رقابت‌پذیری هستند، به تبیین این پدیده می‌پردازد. هدف شاخص

برای نمونه نوآوری (رکن دوازدهم) به هیچ وجه بدون نهادهایی که حقوق مالکیت فکری را تضمین کنند (رکن اول) تحقق نمی‌یابد، در کشورهایی که سطح آموزش عمومی و آموزش حرفه‌ای پایین باشد (رکن پنجم) قابل اجرا نیست و هرگز در اقتصادهایی که بازارها ناکارآمدند (ارکان ششم، هفتم و هشتم) و بدون زیرساخت‌هایی گسترده و کارآمد (رکن دوم) به حقیقت نخواهد پیوست. هر چند محاسبه شاخص رقابت‌پذیری مستلزم تجمیع تمامی ارکان دوازده گانه آن در قالب یک شاخص است، اما نتایج محاسبه برای هر یک از دوازده رکن به طور مجزا ارائه می‌گردند، چرا که چنین تحلیل‌های غیر تجمعی برای سیاست‌گذاری در حوزه‌های مختلف کشورها مفیدتر خواهد بود.

« هدف شاخص رقابت‌پذیری جهانی این است که با نگاهی عملگرا و دقیق و با هدف کمک به سیاست‌گذاران، مشکلات فراروی ارزیابی رقابت‌پذیری کشورها را از میان بردارد. »

اهمیت هریک از فاکتورها در مراحل مختلف توسعه

روشن است که ارکان مختلف بر رقابت‌پذیری کشورهای مختلف تأثیر متفاوتی دارند. مثلاً بهترین راه برای بهبود

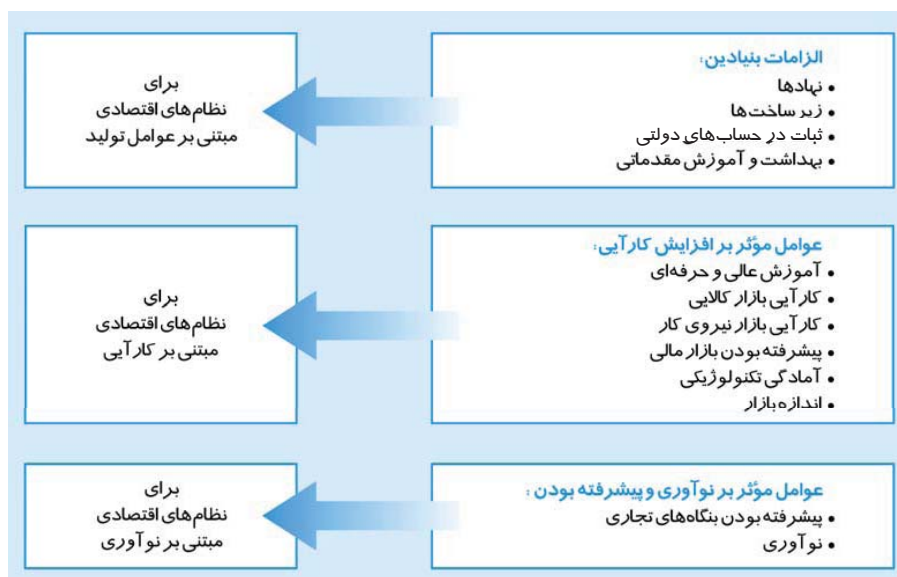
مانع رقابت‌پذیری محسوب می‌گردد. از سوی دیگر مدیران اجرایی و فعالان اقتصادی بر اساس برداشت شخصی خود از محیط اقتصادی و فضای کسب و کار تصمیم می‌گیرند که چه زمانی و به چه میزان سرمایه‌گذاری‌های جدید را انجام دهند. بنابراین در صورتی که ارزیابی مدیران اقتصادی از فاکتورهای محیطی مناسب نباشد، سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف اقتصادی انجام نخواهند داد و از رقابت‌پذیری کشور عملاً کاسته خواهد شد. به عبارت دیگر وجود برداشت نامناسب از فاکتورهای تأثیرگذار بر رقابت‌پذیری می‌تواند به علت فقدان اطلاع‌رسانی کافی توسط دولت باشد. اما در همه شرایط، سیاست‌گذاران باید در جهت تغییر برداشت عمومی نامناسب در بین فعالان اقتصادی گام بردارند، چه این برداشت به واقعیت نزدیک باشد و چه نباشد.

در عین حال لازم است به این موضوع نیز دقت شود که مدیران اجرایی به علت درگیری روزمره با فضای اقتصادی کشور، معمولاً دقیق‌ترین و بروزترین ارزیابی‌ها را از این فاکتورهای محیطی دارند.

رابطه میان دوازده رکن

نباید فراموش کرد که این دوازده رکن از هم مستقل نیستند و نه تنها با هم رابطه دارند، بلکه همدیگر را تقویت می‌کنند.

شکل ۴ - اهمیت ارکان رقابت‌پذیری در مراحل مختلف توسعه

تولید کالاهای جدید و متفاوت با استفاده از پیشرفته ترین فرآیندهای تولید (رکن ۱۱) به رقابت بپردازند. در شاخص رقابت پذیری جهانی، مفهوم مراحل توسعه از طریق اعمال ضریب های بالاتر به ارکان با اهمیت بیشتر، در نظر گرفته شده است. یعنی هرچند که تمام ارکان دوازده گانه برای همه کشورها مهم هستند، اما اهمیت نسبی هر یک از آنها به مرحله توسعه یافتگی هر کشور بستگی دارد. به همین منظور، رکن های مذکور در قالب سه زیرشاخص تقسیم بندی می شوند که هر یک از زیرشاخص ها برای مرحله خاصی از توسعه اهمیت حیاتی دارند. شکل ۴ نشان دهنده ارکان حائز اهمیت در هر یک از مراحل توسعه است. (۳)

ضریب ها یا وزن هایی که برای هر یک از زیرشاخص ها استفاده می شود در جدول ۱ نمایش داده شده است. برای به دست آوردن ضرایب مذکور، رگرسیون درآمد سرانه کشورها بر اساس مقادیر محاسبه شده ی هر یک از زیرشاخص ها در سال ۲۰۰۹ محاسبه شده و بر این اساس ضرایب مختلفی برای هر یک از مراحل توسعه به دست آمده است که نتایج پس از گرد کردن در جدول ۱ قابل مشاهده می باشد. (۳)

جدول ۱ - ضریب های سه زیرشاخص اصلی در هر مرحله توسعه

زیرشاخص	مرحله مبتنی بر		
	عوامل تولید (%)	بر کارایی (%)	بر نوآوری (%)
الزامات بنیادین	۶۰	۴۰	۲۰
عوامل تقویت کننده کارایی	۳۵	۵۰	۵۰
عوامل موثر بر نوآوری و پیشرفته بودن	۵	۱۰	۳۰

در نظر گرفتن مراحل توسعه در محاسبه شاخص

کشورها براساس دو معیار در مراحل مختلف توسعه تقسیم شده اند. اولین معیار عبارت است از سطح GDP سرانه براساس نرخ ارز. این معیار قابل دسترس به عنوان متغیر جانشین برای سطح دستمزدها به کار می رود زیرا داده های قابل مقایسه بین المللی برای سطح دستمزدها در مورد تمام کشورهای مورد بررسی گزارش رقابت پذیری جهانی موجود نیست. آستانه های دقیق برای تعیین هر یک از مراحل توسعه در جدول ۲ آمده است.

رقابت پذیری در کشورهای چاد و سوئیس مشابه نیست. زیرا چاد و سوئیس در مراحل متفاوتی از توسعه قرار دارند. در حالیکه کشورها در مسیر توسعه حرکت می کنند دستمزدها افزایش می یابد و برای حفظ درآمد بالا، لازم است بهره وری نیروی کار افزایش یابد. براساس شاخص رقابت پذیری جهانی، در اولین مرحله توسعه، اقتصاد کشورها «مبتنی بر عوامل تولید» است و کشورها براساس منابع خدادادی شان که عمدتاً نیروی کار غیر ماهر و منابع طبیعی است، به رقابت می پردازند. بنگاه های این کشورها براساس قیمت پائین رقابت می کنند، به فروش محصولات و کالاهای اولیه می پردازند و بهره وری پائین آنها در دستمزدهای پائین آنها منعکس می شود. حفظ رقابت پذیری در این مرحله از توسعه عمدتاً به عملکرد مناسب نهادهای دولتی و خصوصی (رکن ۱)، زیرساخت های توسعه یافته (رکن ۲)، ثبات در حساب های دولتی (رکن ۳) و نیروی کار سالم و تحصیل کرده (رکن ۴) بستگی دارد. (۳)

«بهترین راه برای بهبود رقابت پذیری در کشورهای چاد و سوئیس مشابه نیست. زیرا چاد و سوئیس در مراحل متفاوتی از توسعه قرار دارند.»

همگام با توسعه، دستمزدها افزایش می یابند و کشورها به سمت مرحله «توسعه مبتنی بر کارایی» حرکت می کنند که در آن باید ایجاد فرآیندهای تولید کارآمدتر را آغاز کنند و کیفیت محصولات خود را افزایش دهند. توسعه رقابت پذیری در این مرحله، بر اساس آموزش عالی و آموزش حرفه ای (رکن ۵)، بازارهای کارآمد کالا (رکن ۶)، بازارهای کارآمد نیروی کار (رکن ۷)، بازارهای مالی پیشرفته (رکن ۸)، بازار داخلی و/یا خارجی بزرگ (رکن ۱۰) و توانایی استفاده از مزایای فناوری های موجود (رکن ۹)، صورت می گیرد. (۳)

درنهایت، وقتی کشورها به مرحله «توسعه مبتنی بر نوآوری» می رسند، در صورتی قادر خواهند بود دستمزدهای بالا و سطح زندگی متناسب با آن را حفظ نمایند که بنگاه ها بتوانند با محصولات منحصر به فرد و جدید رقابت کنند. در این مرحله، کشورها باید از طریق نوآوری (رکن ۱۲) و

جدول ۲ - سطوح درآمد در مراحل مختلف توسعه

مرحله توسعه	درآمد سرانه (دلار آمریکا)
مرحله ۱: مبتنی بر عوامل تولید	کمتر از ۲۰۰۰
گذر از مرحله ۱ به مرحله ۲	۲۰۰۰ تا ۳۰۰۰
مرحله ۲: مبتنی بر کارایی	۳۰۰۰ تا ۹۰۰۰
گذر از مرحله ۲ به مرحله ۳	۹۰۰۰ تا ۱۷۰۰۰
مرحله ۳: مبتنی بر نوآوری	بیشتر از ۱۷۰۰۰

معیار دوم، میزان وابسته بودن کشورها به منابع طبیعی را می‌سنجد. برای تخمین این معیار از سهم مواد اولیه در صادرات کشورها استفاده شده و فرض می‌شود که کشورهایی که بیش از ۷۰ درصد از ارزش صادراتشان حاصل از فروش مواد اولیه است، تا حد زیادی وابسته به منابع طبیعی به حساب می‌آیند. (۳)

کشورهایی که در بین دو مرحله از سه مرحله مذکور قرار می‌گیرند کشورهای «در حال گذار» تلقی می‌شوند. در مورد این کشورها، وزن زیرشاخص‌های مختلف با توجه به میزان توسعه کشور به طور ملایم تغییر می‌کنند که این امر بیانگر گذر ملایم از یک مرحله به مرحله دیگری از توسعه است. با معرفی این نوع گذر از یک مرحله به مرحله دیگری از توسعه در مدل (یعنی افزایش تدریجی وزن آن حوزه‌هایی از

رقابت‌پذیری کشور که در مسیر توسعه در حال اهمیت یافتن هستند)، شاخص GCI کشورهایی را که برای ورود به مرحله بعدی توسعه آماده نمی‌شوند «جریمه» می‌کند و به آنها امتیاز کمتری می‌دهد. (۳)

همکاری اتاق بازرگانی، صنایع و معادن ایران در محاسبه شاخص رقابت‌پذیری

در سال ۱۳۸۷ اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران به عنوان همکار مجمع جهانی اقتصاد اقدام به مطالعه بنگاه‌های اقتصادی ایران در سه بخش خدمات، کشاورزی و صنعت نمود تا مقدمات حضور ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی را فراهم آورد. این مطالعه در سه سال متوالی با نظرسنجی از مدیران بنگاه‌های اقتصادی فعال در تمام استان‌های کشور و ارسال پرسشنامه برای آنها انجام گرفت. در نهایت بر اساس پرسشنامه‌های جمع آوری شده و داده‌های آماری موجود، شاخص رقابت‌پذیری ایران برای اولین بار در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ محاسبه گردید. مجمع جهانی اقتصاد از این شاخص برای مقایسه وضعیت رقابت‌پذیری ایران با ۱۴۲ کشور دیگر جهان استفاده کرده است و نتایج آن در دو گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۰-۲۰۱۱ و ۲۰۱۱-۲۰۱۲ توسط مجمع جهانی اقتصاد منتشر گردید. نتایج تحقیق مشترک انجام شده برای سال ۱۳۹۰ در گزارش حاضر آمده است.

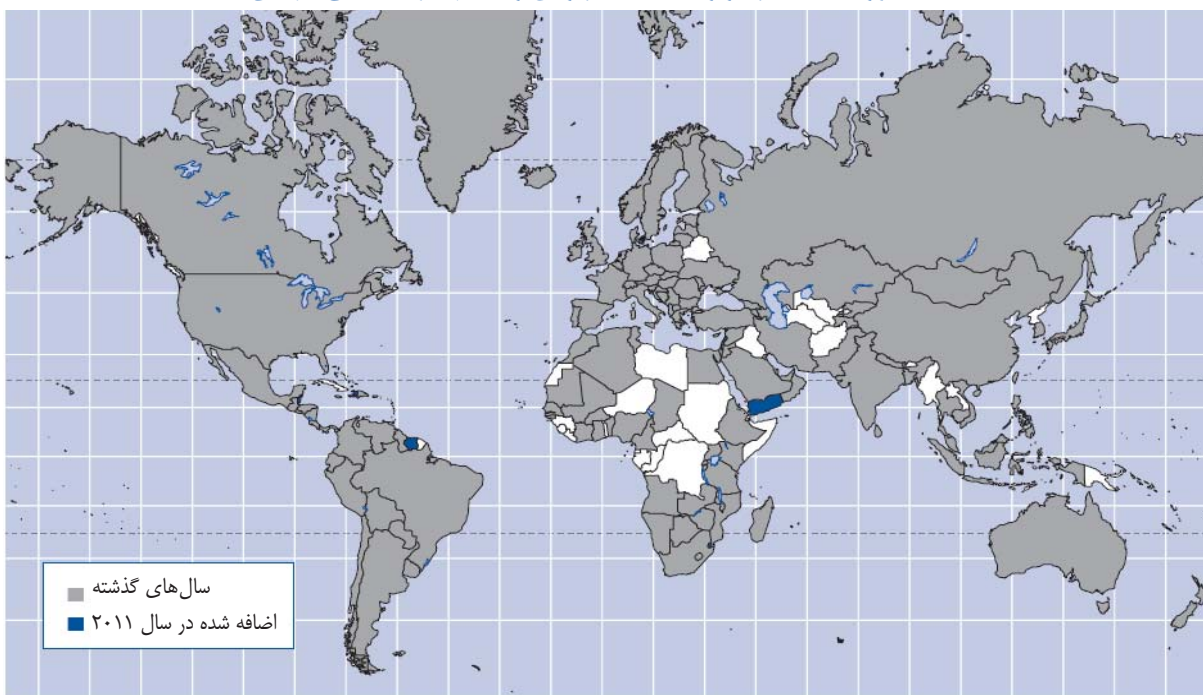
رقابت پذیری جهانی در سال ۱۳۹۰

کشورهای برتر در رده بندی شاخص رقابت پذیری

در جدول ۳ فهرست ۱۰ کشور برتر جهان از نظر رقابت پذیری مشاهده می شود. در سال ۱۳۹۰ کشور انگلستان به جمع ۱۰ کشور برتر راه یافته و کشور کانادا از این فهرست خارج شده است. در این رتبه بندی کشور آمریکا با یک پله سقوط نسبت به سال ۱۳۸۹ و ۳ پله سقوط نسبت به سال ۱۳۸۸ در رده پنجم قرار گرفته است. همچنین سوئد با یک پله سقوط در رده سوم، آلمان با یک پله سقوط در رده ششم و ژاپن با سه پله سقوط در رده نهم جهان قرار گرفته اند. در مقابل کشورهای دانمارک، هلند و سنگاپور هر کدام با یک پله صعود به ترتیب در رده های هشتم، هفتم و دوم قرار گرفته اند. کشور فنلاند نیز با سه پله صعود به رده ی چهارم رسیده است.

در گزارش سال ۱۳۹۰ ایران برای دومین بار در رتبه بندی گزارش رقابت پذیری جهانی قرار گرفت. در این گزارش ۱۴۲ کشور مورد بررسی قرار گرفته اند که در مجموع ۹۸ درصد تولید ناخالص داخلی جهان را تشکیل می دهند. در سال ۱۳۹۰، سه کشور جدید گزارش رقابت پذیری جهانی اضافه شده اند که عبارتند از بلیز، هائیتی و یمن. کشور سورینام نیز دوباره به فهرست کشورهای مورد بررسی گزارش بازگشته است. در شکل ۵ فهرست کشورهای حاضر در رتبه بندی گزارش رقابت پذیری مجمع جهانی اقتصاد نشان داده شده است. در این شکل کشورهایی که با رنگ سفید مشخص شده اند کشورهایی هستند که هنوز در رتبه بندی گزارش رقابت پذیری جهانی حضور نیافته اند.

شکل ۵- کشورهای حاضر در رتبه بندی گزارش رقابت پذیری مجمع جهانی اقتصاد

جدول ۳- ده کشور برتر از نظر رقابت پذیری

رتبه سال ۱۳۸۹	رتبه سال ۱۳۹۰	کشور
۱	۱	سوئیس
۳	۲	سنگاپور
۲	۳	سوئد
۷	۴	فنلاند
۴	۵	آمریکا
۵	۶	آلمان
۸	۷	هلند
۹	۸	دانمارک
۶	۹	ژاپن
۱۲	۱۰	انگلستان

وضعیت رقابت پذیری ایران در سال ۱۳۹۰

همانطور که در جدول ۴ دیده می شود، ایران در سال ۱۳۹۰ در میان ۱۴۲ کشور جهان، رتبه ۶۲ را از نظر شاخص رقابت پذیری به خود اختصاص داده است که نسبت به سال ۱۳۸۹ هفت پله صعود داشته است. در این جدول کشورهای نزدیک به ایران در رتبه بندی رقابت پذیری جهانی نیز قابل مشاهده هستند. در جدول ۵ ایران و کشورهای منطقه در سه زیرشاخص رقابت پذیری که عبارتند از «الزامات بنیادین»، «عوامل موثر بر افزایش کارایی» و «عوامل موثر بر پیشرفته بودن و

جدول ۴- کشورهای نزدیک به ایران از نظر رقابت پذیری

رتبه سال ۱۳۸۹	رتبه سال ۱۳۹۰	کشور
۴۵	۵۷	اسلونی
۶۶	۵۸	مکزیک
۶۱	۵۹	ترکیه
۴۹	۶۰	مونتنگرو
۵۶	۶۱	کاستاریکا
۶۹	۶۲	ایران
۶۴	۶۳	اروگوئه
۷۰	۶۴	لتونی
۵۹	۶۵	ویتنام
۶۳	۶۶	روسیه
۷۳	۶۷	پرو

نوآوری» مورد مقایسه قرار گرفته اند. ایران در سه شاخص مذکور به ترتیب رتبه های ۵۱، ۸۸ و ۸۳ را در سطح دنیا کسب کرده است. در این میان کسب رتبه ۸۸ام جهانی و ۱۳ام منطقه در شاخص «عوامل موثر بر افزایش کارایی» نشان از آن دارد که با وجود اینکه اقتصاد ایران در حال گذار از مرحله توسعه مبتنی بر عوامل تولید به مرحله توسعه مبتنی بر کارایی می باشد، اما همچنان در زمینه شاخص هایی که برای این مرحله جدید از توسعه اهمیت دارند وضعیت مناسبی را دارا نیست. البته ذکر این موضوع نیز لازم است که ایران در این زیرشاخص نسبت به سال گذشته یک پله در منطقه و چهار پله در جهان صعود کرده است. همانطور که قبلا نیز گفته شد بر اساس شاخص رقابت پذیری جهانی سه مرحله توسعه برای کشورها وجود دارد که در اولین مرحله توسعه، اقتصاد کشورها «مبتنی بر عوامل تولید» است و کشورها براساس منابع خدادادی شان که عمدتاً نیروی کار غیر ماهر و منابع طبیعی است، به رقابت می پردازند. در این مرحله، زیر شاخص الزامات بنیادین از اهمیت بسزایی در توسعه اقتصادی کشورها برخوردار می باشد. همگام با توسعه، دستمزدها افزایش می یابند و کشورها به سمت مرحله «توسعه مبتنی بر کارایی» حرکت می کنند که در آن باید ایجاد فرآیندهای تولید کارآمدتر را آغاز کنند و کیفیت محصولات خود را افزایش دهند. در نهایت، وقتی کشورها به مرحله «توسعه مبتنی بر نوآوری» می رسند، در صورتی قادر خواهند بود دستمزدهای بالا و سطح زندگی متناسب با آن را حفظ نمایند که بنگاه ها بتوانند با محصولات منحصر به فرد و جدید رقابت کنند.

در جدول ۶ رتبه ایران در هر یک از ارکان ۱۲ گانه رقابت پذیری قابل مشاهده است. همانگونه که مشاهده می شود کارایی بازار نیروی کار (با رتبه ۱۳۹)، پیشرفته بودن بازار مالی (با رتبه ۱۲۳)، آمادگی تکنولوژیک (با رتبه ۱۰۴) و کارایی بازار کالا (با رتبه ۱۰۳) مهمترین موانع رقابت پذیری در ایران به حساب می آیند.

جدول ۵- مقایسه زیرشاخص های رقابت پذیری ایران و کشورهای منطقه

الزامات بنیادین			عوامل موثر بر افزایش کارایی			عوامل موثر بر پیشرفته بودن و نوآوری		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
امارات	۱۰	۵.۸۴	رژیم صهیونیستی	۲۱	۴.۸۶	رژیم صهیونیستی	۷	۵.۳۲
قطر	۱۲	۵.۸۱	عربستان سعودی	۲۴	۴.۸۲	قطر	۱۶	۴.۹۸
عربستان سعودی	۱۶	۵.۶۶	امارات	۲۵	۴.۷۸	عربستان سعودی	۲۴	۴.۶۴
عمان	۲۰	۵.۶۲	قطر	۲۷	۴.۶۸	امارات	۲۷	۴.۴۳
بحرین	۲۶	۵.۴۲	بحرین	۳۱	۴.۵۹	عمان	۴۴	۳.۸۷
کویت	۳۴	۵.۲۵	عمان	۴۵	۴.۳۳	بحرین	۴۶	۳.۸۶
رژیم صهیونیستی	۳۵	۵.۲۳	ترکیه	۵۲	۴.۲۲	ترکیه	۵۸	۳.۶۲
ایران	۵۱	۴.۸	لبنان	۶۴	۴.۰۶	کویت	۶۶	۳.۵۱
آذربایجان	۵۹	۴.۶۸	کویت	۶۷	۴.۰۵	آذربایجان	۶۷	۳.۵۱
اردن	۶۱	۴.۶۵	قزاقستان	۷۶	۴	اردن	۷۰	۳.۴۸
قزاقستان	۶۲	۴.۶۴	آذربایجان	۷۷	۳.۹۹	پاکستان	۷۲	۳.۴۵
ترکیه	۶۴	۴.۶۱	اردن	۷۸	۳.۹۵	لبنان	۷۸	۳.۴۳
سوریه	۷۷	۴.۴۱	ایران	۸۸	۳.۷۶	ایران	۸۳	۳.۳۷
گرجستان	۸۶	۴.۳۲	گرجستان	۸۹	۳.۷۴	مصر	۸۶	۳.۳۳
ارمنستان	۹۴	۴.۲۴	ارمنستان	۹۱	۳.۷۳	تاجیکستان	۱۰۰	۳.۱۹
مصر	۹۹	۴.۱۷	مصر	۹۴	۳.۷۱	ارمنستان	۱۱۰	۳.۰۹
تاجیکستان	۱۰۶	۴.۰۳	پاکستان	۱۰۰	۳.۶۸	سوریه	۱۱۱	۳.۰۶
لبنان	۱۰۹	۳.۹۷	سوریه	۱۰۹	۳.۵۱	قزاقستان	۱۱۴	۳.۰۴
پاکستان	۱۳۰	۳.۵۳	قرقیزستان	۱۱۵	۳.۴۴	گرجستان	۱۱۷	۳.۰۱
قرقیزستان	۱۳۱	۳.۵۲	تاجیکستان	۱۱۸	۳.۴۲	قرقیزستان	۱۳۸	۲.۵۷
یمن	۱۳۸	۳.۲۱	یمن	۱۳۷	۲.۹۱	یمن	۱۴۱	۲.۳۳

جدول ۶- رتبه ایران در میان کشورهای مورد بررسی از نظر ارکان مختلف رقابت پذیری

رکن	رتبه ۱۳۹۰ (کشور ۱۳۹)	رتبه ۱۳۸۹ (کشور ۱۴۲)	تغییرات
اندازه بازار	۲۱	۲۰	-۱
ثبات در حساب های دولتی	۲۷	۴۵	+۱۸
بهداشت و آموزش ابتدایی	۵۰	۵۴	+۴
زیرساخت ها	۶۷	۷۴	+۷
نوآوری	۷۰	۶۶	-۴
نهادها	۷۲	۸۲	+۱۰
آموزش عالی و حرفه ای	۸۹	۸۷	-۲
پیشرفته بودن بنگاه ها	۹۲	۹۱	-۱
کارایی بازار کالا	۱۰۳	۹۸	-۵
آمادگی تکنولوژیک	۱۰۴	۹۶	-۸
پیشرفته بودن بازار مالی	۱۲۳	۱۲۰	-۳
کارایی بازار نیروی کار	۱۳۹	۱۳۵	-۴

جدول ۷- متغیرهایی که ایران در آنها جزء ۳۰ کشور اول دنیا می باشد

رتبه ایران	متغیر
۱	تفاوت نرخ سود سپرده های کوتاه مدت و نرخ سود وام های کوتاه مدت
۵	نرخ ثبت نام در تحصیلات ابتدایی
۱۰	نرخ پس انداز ملی
۱۳	بدهی دولت
۱۸	اندازه بازار داخلی
۱۹	توازن بودجه دولت
۲۱	کنترل شبکه توزیع و بازاریابی محصولات کشور توسط شرکت های داخلی
۲۵	اندازه بازار خارجی
۲۸	زمان لازم برای شروع یک کسب و کار

در جدول ۷ از میان متغیرهای مورد استفاده در محاسبه شاخص رقابت پذیری فهرست متغیرهایی که در آنها ایران جزء ۳۰ کشور اول جهان است، قابل مشاهده می باشد. لازم به ذکر است که در تمامی متغیرهایی که در این گزارش آمده است، هر چه رتبه یک کشور کمتر باشد، وضعیت کشور از نظر رقابت پذیری در آن متغیر بهتر است. بنابراین در تمامی متغیرهایی که در جدول ۷ نشان داده شده اند، ایران وضعیت مناسبی دارد و همه این موارد جزء مزیت های رقابتی ایران محسوب می شوند.

رقم های بالاتری نیز رسیده است که نشانه بدتر شدن وضعیت این متغیر می باشد. در زمینه «کیفیت زیرساخت های حمل و نقل هوایی» ایران در میان ۱۴۲ کشور جهان در رتبه ۱۳۷ قرار دارد که نسبت به سال گذشته ۷ پله سقوط داشته است. این موضوع به دلیل فرسودگی ناوگان حمل و نقل هوایی و تحریم های چند دهه گذشته علیه ایران می باشد. در زمینه «رتبه بندی اعتباری دولت» نیز ایران با کسب مکان ۱۱۴ام جزء ۳۰ کشور آخر جهان قرار دارد. این رتبه بندی اعتباری باعث افزایش هزینه های تامین مالی دولت می گردد. از رکن نهادها دو متغیر در فهرست بدترین متغیرها قرار دارند که عبارتند از «شفافیت در سیاست گذاری دولت» و «میزان حمایت از سهامداران». از رکن کارایی بازار نیروی کار پنج متغیر در این فهرست قرار دارند که عبارتند از «وجود ارتباط بین دستمزد و بهره وری»، «همکاری در روابط کارگر-کارفرما»، «انعطاف پذیری در تعیین دستمزد»، «عدم دخالت روابط در استخدام مدیران ارشد» و «مشارکت زنان در نیروی کار». از رکن پیشرفته بودن بازارهای مالی نیز پنج متغیر به شرح زیر در این فهرست قرار دارند: «استحکام مالی بانک ها»، «هزینه استفاده از خدمات مالی»، «در دسترس بودن خدمات مالی»، «سهولت دسترسی به وام ها» و «در دسترس بودن منابع مالی برای سرمایه گذاری مخاطره آمیز کارآفرینان». یکی از

متغیر «تفاوت نرخ سود سپرده های کوتاه مدت و نرخ سود وام های کوتاه مدت»^۱ که از متغیرهای موثر بر ثبات اقتصاد کلان می باشد در ایران به صورت دستوری و توسط شورای پول و اعتبار تعیین می گردد و در نتیجه چندان نشان دهنده واقعیت های فضای اقتصاد کلان کشور نیست. ایران در متغیر «کنترل شبکه توزیع و بازاریابی محصولات کشور توسط شرکت های داخلی» رتبه ۱۵ را در دنیا دارد که رتبه بسیار خوبی است. در مورد «اندازه بازار خارجی» این نکته لازم به ذکر است که در محاسبه این شاخص صادرات نفت و میعانات گازی نیز در نظر گرفته شده است و به همین دلیل رتبه ایران تا حد زیادی بهبود یافته است. همچنین در مورد نرخ پس انداز ملی نیز ذخایر ارزی حاصل از فروش نفت خام که در اختیار دولت می باشد، در کنار پس انداز مردم در نظر گرفته شده است. در جدول ۸ نیز فهرست متغیرهایی که ایران در آنها جزء ۳۰ کشور آخر رده بندی می باشد آمده است. در تمامی این متغیرها ایران وضعیت مناسبی ندارد و همه موارد جزء عدم مزیت ها و ضعف های کشور محسوب می شوند. همانطور که مشاهده می شود، ایران با تورم ۱۲/۵ درصد (در سال ۲۰۱۰) در رتبه ۱۳۶ جهان قرار دارد. این موضوع نشان از آن دارد که نرخ تورم یکی از مهمترین مشکلات پیش روی بخش خصوصی محسوب می شود. در یک سال اخیر نرخ تورم به

جدول ۸- متغیرهایی که ایران در آنها جزء ۳۰ کشور آخر رده بندی می باشد

رتبه ایران	متغیر
۱۱۳	استحکام مالی بانک ها
۱۱۴	رتبه بندی اعتباری دولت
۱۱۴	استفاده از ابزارها و شیوه های پیشرفته ی بازاریابی
۱۱۵	میزان مشتری مداری شرکت ها
۱۱۷	در دسترس بودن آخرین تکنولوژی ها
۱۱۸	دسترسی به اینترنت در مدارس
۱۱۸	وجود ارتباط بین دستمزد و بهره وری
۱۱۹	همکاری در روابط کارگر- کارفرما
۱۲۰	جذب تکنولوژی های جدید توسط بنگاه ها
۱۲۴	عدم دخالت روابط در استخدام مدیران ارشد
۱۲۴	تمایل به تفویض اختیار به مدیران میانی
۱۲۵	شفافیت در سیاست گذاری دولت
۱۲۸	اثر قوانین بر سرمایه گذاری خارجی
۱۲۹	مشارکت زنان در نیروی کار
۱۲۹	کیفیت تامین کنندگان داخلی
۱۳۰	هزینه استفاده از خدمات مالی
۱۳۱	میزان حمایت از سهامداران
۱۳۱	انعطاف پذیری در تعیین دستمزد
۱۳۳	رواج آموزش حین خدمت کارکنان
۱۳۳	در دسترس بودن منابع مالی برای سرمایه گذاری مخاطره آمیز کارآفرینان
۱۳۴	در دسترس بودن خدمات مالی
۱۳۶	تورم
۱۳۷	کیفیت زیرساخت های حمل و نقل هوایی
۱۳۷	وجود موانع تجارت
۱۳۷	سهولت دسترسی به وام ها
۱۴۰	سطح تعرفه ها
۱۴۱	رواج مالکیت خارجی (مالکیت شرکت ها)

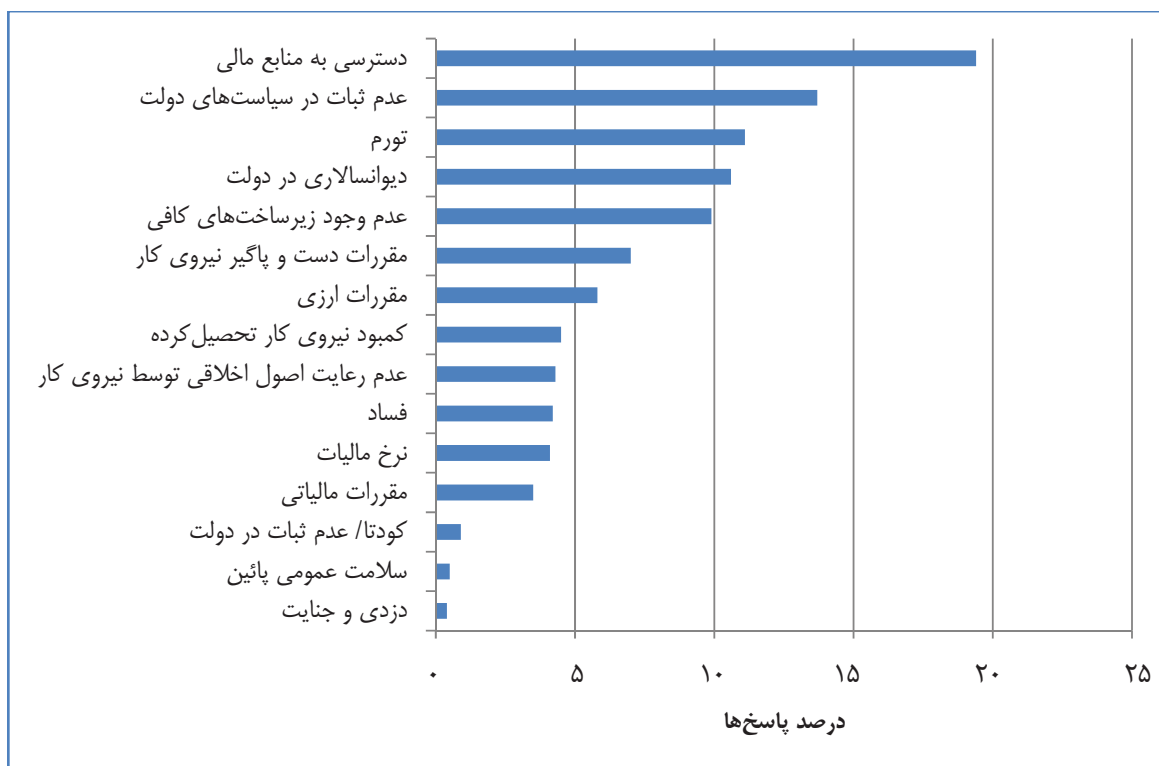
مهمترین موانع رقابت پذیری در ایران، کارایی بازار کالا می باشد که از این رکن شش متغیر در فهرست نقاط ضعف قرار گرفته اند. این شش متغیر عبارتند از «وجود موانع تجارت»، «سطح تعرفه ها»، «رواج مالکیت خارجی»، «اثر قوانین بر سرمایه گذاری خارجی»، «نسبت واردات به تولید ناخالص ملی» و «میزان مشتری مداری شرکت ها». وضعیت نامطلوب ایران در این متغیرها باعث می شود تا رقابت داخلی و خارجی در سطح پائینی قرار داشته باشد و کالاها و خدمات با قیمت بالا و کیفیت پائین به دست مصرف کننده برسد. وضعیت ایران در رکن آمادگی تکنولوژیک نشان از آن دارد که در کشور ظرفیت زیادی برای ارتقاء بهره وری از طریق به کارگیری تکنولوژی های جدید وجود دارد که از این ظرفیت استفاده نشده است. از رکن آمادگی تکنولوژیک دو متغیر در فهرست قرار دارند که عبارتند از «در دسترس بودن آخرین تکنولوژی ها» و «جذب تکنولوژی های جدید توسط بنگاه ها». در نهایت برخی از نقاط ضعف اقتصاد مربوط به بنگاه ها می باشد که از آن جمله می توان به «تمایل به تفویض اختیار به مدیران میانی»، «رواج آموزش حین خدمت کارکنان»، «استفاده از ابزارها و شیوه های پیشرفته ی بازاریابی» و «کیفیت تامین کنندگان داخلی» اشاره کرد.

مهمترین مشکلات فراروی کسب و کار از دید فعالان اقتصادی

علاوه بر ۱۱۱ متغیر و ۱۲ رکن مورد استفاده در محاسبه شاخص رقابت پذیری جهانی که در بالا گفته شد، طی یک نظر سنجی از فعالان اقتصادی کشور خواسته شد که از میان ۱۵ مورد مشخص شده، ۵ مورد از مهمترین مشکلات فراروی کسب و کار را به ترتیب اهمیت تعیین کنند. نتایج این

نظرسنجی در شکل ۶ قابل مشاهده می باشد. لازم به ذکر است که نتایج ارائه شده مجموع موزون پاسخ ها می باشد به گونه ای که وزن هر پاسخ متناسب با ترتیب اهمیت مشخص شده برای آن در هر پرسشنامه تعیین شده است. این وزن دهی به گونه ای است که هر یک از گزینه ها حداکثر می تواند ۳۳ درصد پاسخ ها را به خود اختصاص دهد (زیرا چهار گزینه دیگر در اولویت های بعدی قرار خواهند گرفت و با وزن کمتر

شکل ۶ - مهمترین مشکلات فراروی کسب و کار از دید فعالین بخش خصوصی

بازار نیروی کار کشور چاد که در انتهای جدول رقابت پذیری قرار گرفته نیز بدتر است و از طرف دیگر اندازه بازار ایران که برابر با مجموع بازار داخلی و بازار صادراتی می باشد و بهترین رتبه را در میان تمام ارکان رقابت پذیری داشته، نسبت به کشور سوئیس در وضعیت بهتری قرار دارد.

مقایسه ایران با کشورهای هم مرحله از نظر توسعه

در شکل ۸ ارکان مختلف رقابت پذیری ایران با متوسط کشورهای هم مرحله از نظر توسعه (کشورهای در حال گذار از مرحله توسعه مبتنی بر منابع به مرحله توسعه مبتنی بر کارایی) مقایسه شده است. فهرست کامل این کشورها در پیوست ۴ آمده است. همانطور که مشاهده می شود ایران در ارکان «بهداشت و آموزش ابتدایی»، «اندازه بازار»، «زیرساختها»، «ثبات در حسابهای دولتی» و «نوآوری» بهتر از متوسط این کشورها و در سه رکن «کارایی بازار نیروی کار» و «پیشرفته بودن بازار مالی» و «آمادگی تکنولوژیک» پائین تر از متوسط این کشورها قرار دارد. در سایر ارکان وضعیت ایران با متوسط وضعیت کشورهای هم مرحله تقریباً یکسان است.

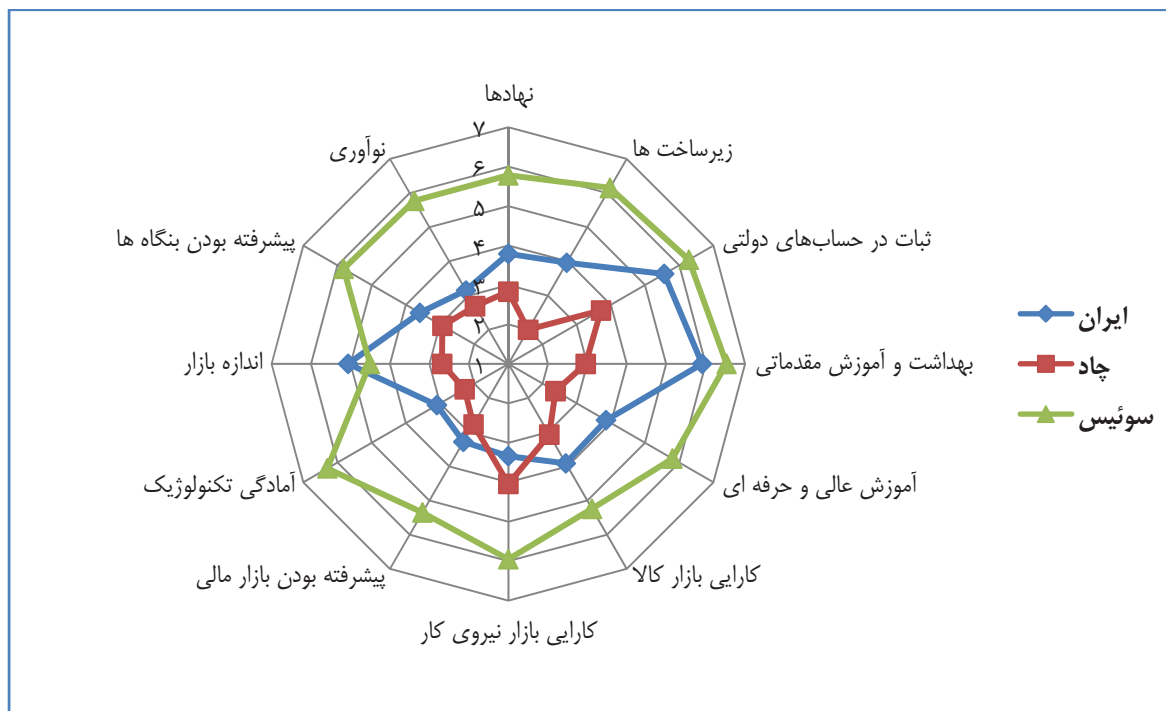
درصدی از نتیجه نهایی را به خود اختصاص خواهند داد).

همانگونه که مشاهده می شود «دسترسی به منابع مالی» همچون سال گذشته و با اختلاف قابل توجه نسبت به سایر گزینه ها مهمترین مشکل پیش روی کسب و کار از نگاه فعالان اقتصادی است. «عدم ثبات در سیاست های دولت»، «تورم»، «دیوانسالاری در دولت» و «عدم وجود زیرساخت های کافی» به ترتیب دومین تا پنجمین مشکل مهم از دید فعالان اقتصادی می باشد. همچنین «مقررات دست و پاگیر نیروی کار» و «مقررات ارزی» از مشکلات مهم بنگاه ها است. سایر موارد هر کدام کمتر از ۵ درصد پاسخ ها را به خود اختصاص داده اند و اهمیت کمتری نسبت به موارد ذکر شده دارند.

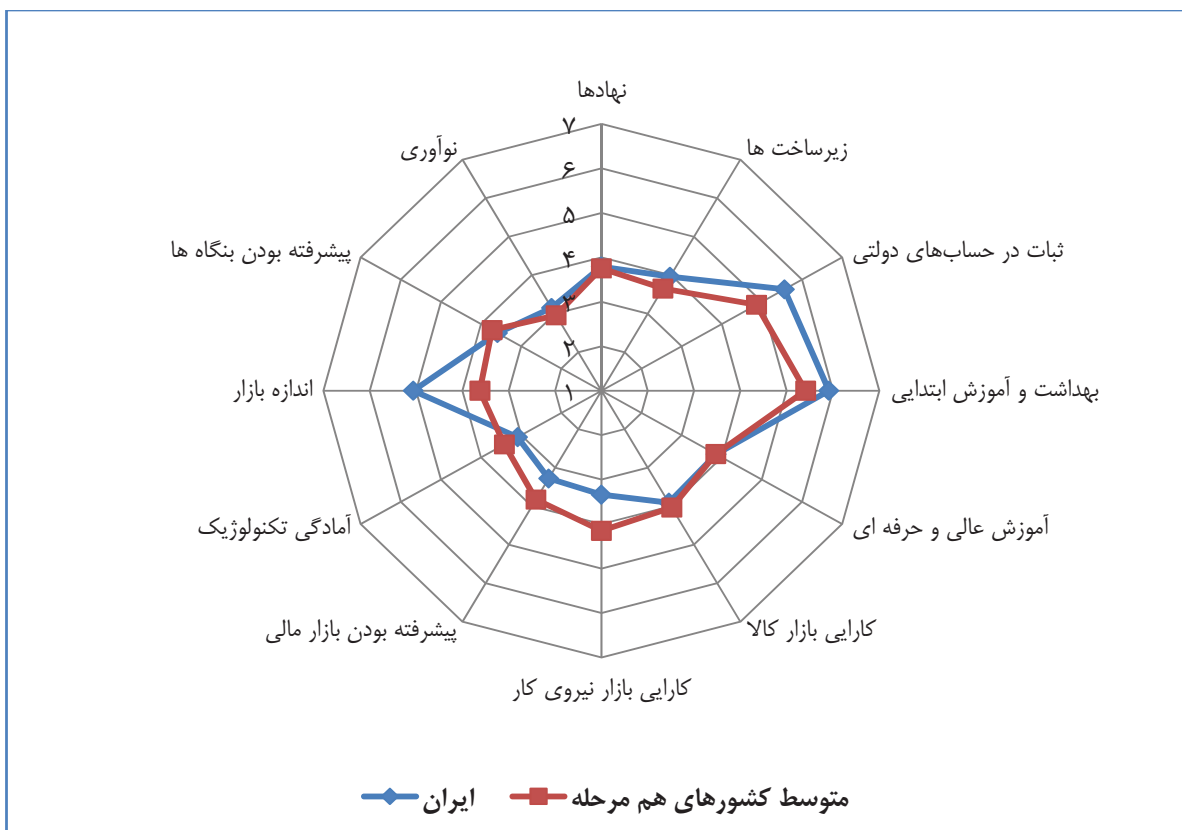
مقایسه با بالاترین و پائین ترین کشور در رتبه بندی

در شکل ۷ ارکان مختلف رقابت پذیری ایران با بالاترین کشور (سوئیس) و پائین ترین کشور (چاد) در جدول رده بندی رقابت پذیری جهانی مقایسه شده است. نکته قابل توجه این است که وضعیت کارایی بازار نیروی کار در ایران که بدترین رتبه را در میان تمام ارکان رقابت پذیری داشته است از کارایی

شکل ۷- مقایسه ایران با بالاترین و پایین ترین کشور جهان در رتبه بندی رقابت پذیری

شکل ۸ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران با متوسط کشورهای هم مرحله از نظر توسعه

مقایسه ایران با کشورهای منطقه

ناآرامی های یکسال گذشته در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا (MENA)، ضمن تاثیر بر رقابت پذیری این کشورها موجب تشدید شکاف بین اقتصادهای حوزه خلیج فارس و سایر اقتصادهای منطقه گردید. نتایج این رویدادها در شاخص رقابت پذیری جهانی انعکاس پیدا کرده است بدین صورت در حالی که کشورهای حوزه خلیج فارس ترقی در رتبه بندی داشته اند، سایر کشورهای منطقه نزول یا عدم تغییر در رتبه بندی را تجربه کرده اند. یمن که امسال برای اولین بار در گزارش حضور یافته، رتبه ۱۳۸ را کسب کرده است.

در سند چشم انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران، فهرستی از کشورهای منطقه و همسایه مورد اشاره قرار گرفته اند. در این فهرست کشورهایی از جنوب آسیا، آسیای میانه و منطقه قفقاز نیز حضور دارند. در ادامه وضعیت رقابت پذیری ایران با این کشورها مورد مقایسه قرار خواهد گرفت. در جدول ۹ کشورهایی

از این فهرست که در گزارش رقابت پذیری جهانی حضور دارند آمده است و مرحله توسعه هر یک از آنها نشان داده شده است. ایران با توجه به سهم قابل توجه نفت در اقتصاد ملی، در حال گذار از مرحله توسعه مبتنی بر منابع طبیعی به مرحله توسعه مبتنی بر کارایی است. کشورهای عربستان سعودی، کویت و قطر نیز با توجه به اینکه از تولید کنندگان مهم نفت خام و گاز طبیعی هستند در همین گروه قرار گرفته اند. از کشورهای حاشیه خلیج فارس تنها بحرین، عمان و امارات از مرحله توسعه مبتنی بر کارایی گذشته اند و تنها امارات و بحرین در مرحله توسعه مبتنی بر نوآوری قرار دارد. همانطور که در جدول دیده می شود قطر به عنوان رقابت پذیرترین کشور منطقه به دلیل سهم بسیار زیادی که درآمدهای نفت و گاز در اقتصاد ملی اش دارد، همچنان در حال گذار از مرحله ۱ به ۲ است. همچنین از میان کشورهای منطقه، دو کشور ترکیه و لبنان ظرف یک سال گذشته از مرحله توسعه مبتنی بر کارایی فراتر رفته اند.

جدول ۹ - مرحله توسعه کشورهای منطقه

مرحله ۱ (توسعه مبتنی بر منابع)	در حال گذار از ۱ به ۲	مرحله ۲ (توسعه مبتنی بر کارایی)	در حال گذار از ۲ به ۳	مرحله ۳ (توسعه مبتنی بر نوآوری)
قرقیزستان پاکستان تاجیکستان یمن	آذربایجان مصر ایران قزاقستان کویت قطر عربستان سعودی ارمنستان سوریه گرجستان	اردن	عمان لبنان ترکیه	امارات رژیم صهیونیستی بحرین

ایران بهتر است، اما در سایر ارکان ایران وضعیت بهتری دارد. کشور قطر نیز در تمامی ارکان به جز اندازه بازار وضعیت بهتری نسبت به ایران دارد. در رکن اندازه بازار وضعیت ایران به مراتب از کشور قطر بهتر است.

در ادامه شرح مختصری از وضعیت رقابت پذیری برخی کشورهای مهم منطقه ذکر خواهد شد.

قطر با سه پله صعود و کسب رتبه چهاردهم، موقعیت خود را به عنوان رقابت پذیرترین کشور منطقه تثبیت کرده است. رقابت پذیری بالای این کشور، به خاطر زیربنای قوی و مستحکمی است که با استفاده از چارچوب نهادی باکیفیت (۱۱۴ام)، ثبات درحساب‌های دولتی (۱۵ام) و بازار کارای کالاها (۱۱۷ام) ایجاد شده است. سطح پایین فساد و عدم اعمال نفوذ در تصمیمات دولت، کارایی بالای دولت و امنیت بسیار بالا، بنیان‌های چارچوب نهادی قوی و مستحکم این کشور محسوب می‌شوند. کاهش آسیب پذیری اقتصاد این کشور در مقابل نوسانات قیمت نفت و گاز، مستلزم متنوع سازی اقتصاد و توسعه سایر بخش‌ها و همچنین ارتقای برخی عوامل رقابت پذیری می‌باشد. با وجود برخی تلاش‌های انجام شده در جهت تقویت بخش مالی اقتصاد این کشور، برآورد فعالان اقتصادی از قابلیت اعتماد بخش مالی این کشور پایین است (۸۰ام). همچنین از نظر حمایت قانونی وام‌گیرندگان و وام‌دهندگان، در رتبه ۱۰۵ام قرار دارد. با توجه به سطح بالای دستمزد، این کشور لازم است از آخرین فن‌آوری‌ها استفاده بیشتری کرده و نوآوری و پیشرفته بودن کسب و کارهای خود را افزایش دهد. (۳۳ام)

عربستان سعودی با حفظ رتبه دوم در منطقه و چهار پله صعود، در رتبه ۱۱۷ام جهان قرار گرفته است. در سال‌های اخیر، این کشور شاهد پیشرفت‌هایی در رقابت پذیری خود بوده است که حاصل چارچوب نهادی قوی و مستحکم، بازارهای کارا و بنگاه‌های پیشرفته می‌باشد. بهبود چارچوب نهادی (که با ۹ پله صعود به رتبه ۱۲ام رسیده است)، به ویژه ارزیابی بهتر وضعیت امنیتی توسط فعالان اقتصادی (رتبه ۴ام)، و حاکمیت شرکتهای قوی تر (رتبه ۱۷ام) به بهبود وضعیت شاخص

در جدول ۱۰ رتبه رقابت پذیری کشورهای منطقه نشان داده شده است. همانطور که دیده می‌شود تمامی کشورهای حاشیه خلیج فارس به همراه ترکیه و آذربایجان بالاتر از ایران قرار دارند.

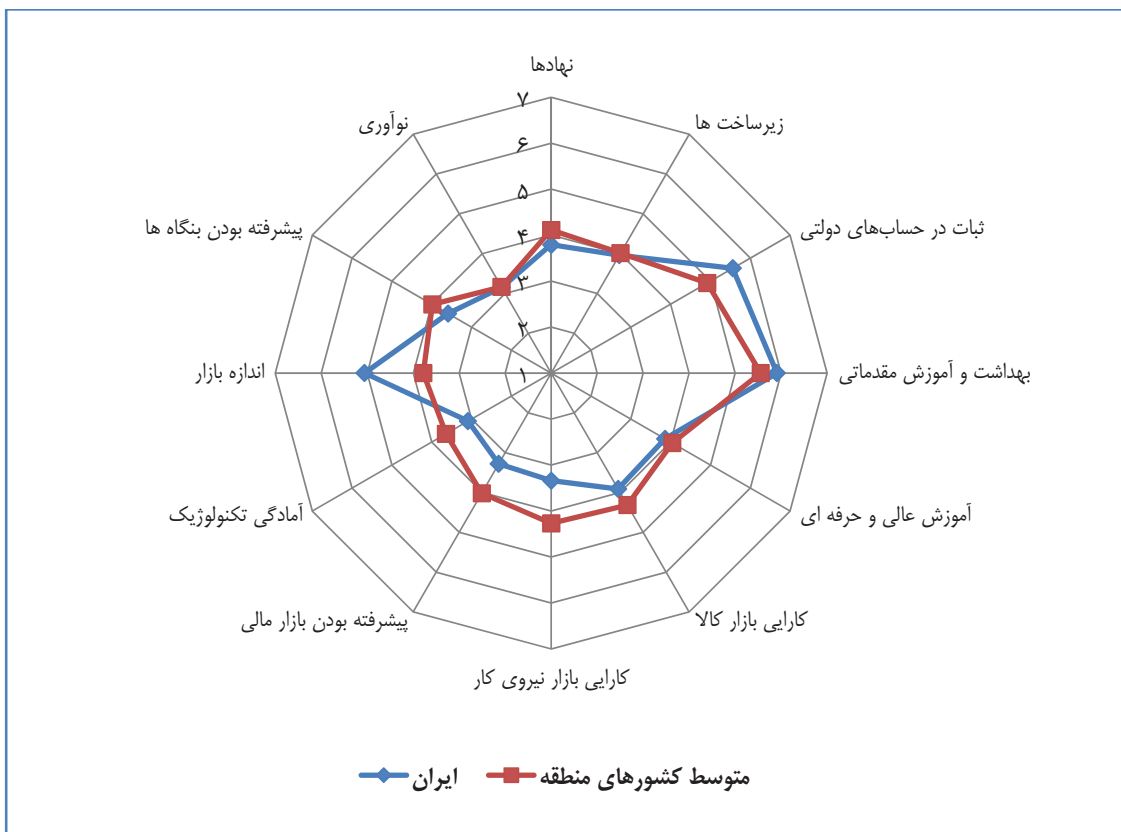
جدول ۱۰ - رتبه بندی کشورهای منطقه از نظر رقابت پذیری

کشور	رتبه ۱۳۹۰	رتبه ۱۳۸۹	تغییرات
قطر	۱۴	۱۷	۳
عربستان سعودی	۱۷	۲۱	۴
رژیم اشغالگر قدس	۲۲	۲۴	۲
امارات متحده عربی	۲۷	۲۵	-۲
عمان	۳۲	۳۴	۲
کویت	۳۴	۳۵	۱
بحرین	۳۷	۳۷	۰
آذربایجان	۵۵	۵۷	۲
ترکیه	۵۹	۶۱	۲
ایران	۶۲	۶۹	۷
اردن	۷۱	۶۵	-۶
قزاقستان	۷۲	۷۲	۰
گرجستان	۸۸	۹۳	۵
لبنان	۸۹	۹۲	۳
ارمنستان	۹۲	۹۸	۶
مصر	۹۴	۸۱	-۱۳
سوریه	۹۸	۹۷	-۱
تاجیکستان	۱۰۵	۱۱۶	۱۱
پاکستان	۱۱۸	۱۲۳	۵
قرقیزستان	۱۲۶	۱۲۱	-۵
یمن	۱۳۸	-	-

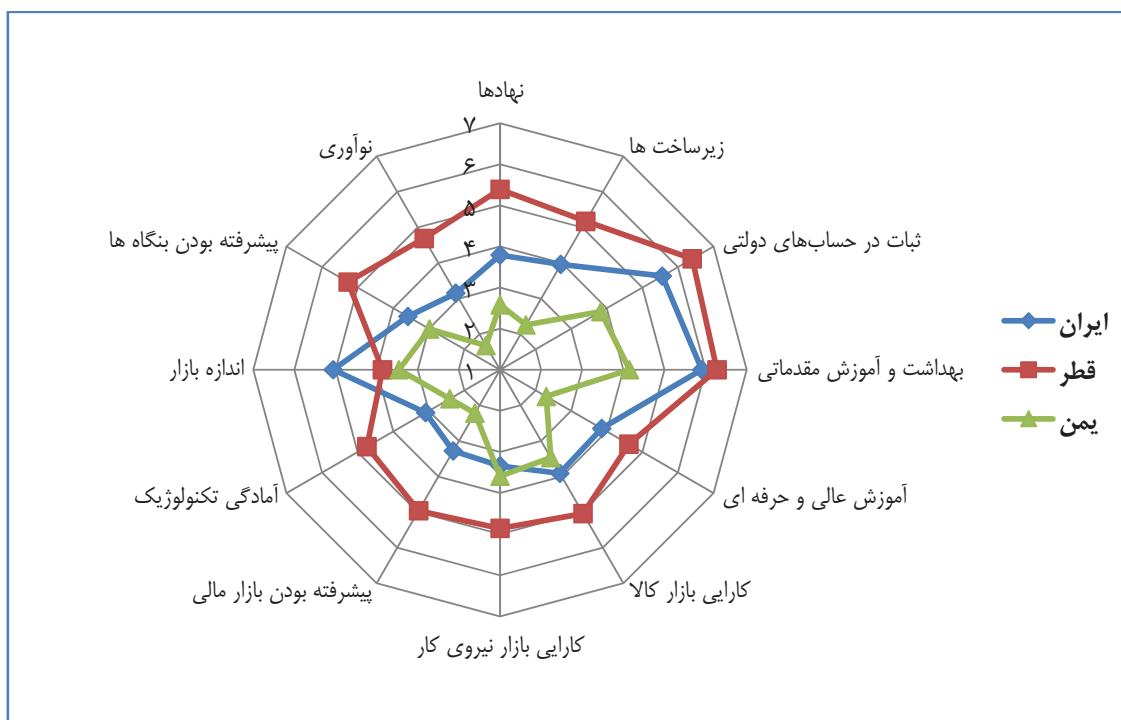
در شکل ۹ ارکان مختلف رقابت پذیری ایران با متوسط کشورهای منطقه مقایسه شده است. همانطور که مشاهده می‌شود ایران در ارکان «بهداشت و آموزش ابتدایی»، «ثبات در حساب‌های دولتی» و «اندازه بازار» بهتر از متوسط کشورهای منطقه، در ارکان «زیرساخت‌ها»، «آموزش عالی و حرفه‌ای» و «نوآوری» تقریباً برابر با متوسط کشورهای منطقه و در سایر ارکان پائین از متوسط کشورهای منطقه ارزیابی شده است.

در شکل ۱۰ ارکان مختلف رقابت پذیری ایران با بالاترین کشور منطقه (قطر) و پائین ترین کشور منطقه (یمن) مقایسه شده است. در رکن کارایی بازار نیروی کار وضعیت یمن از

شکل ۹ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران با متوسط کشورهای منطقه

شکل ۱۰ - مقایسه ایران با بالاترین و پائین ترین کشور منطقه در رتبه بندی رقابت پذیری جهانی

رقابت پذیری این کشور در سال جاری کمک کرده‌اند. حساب های دولتی این کشور امسال از ثبات بیشتری برخوردار شده است. ثبات بیشتر به دلیل افزایش قیمت انرژی است که منجر به از بین رفتن کسری بودجه و برقراری مزاد بودجه در سال ۲۰۱۰ شده است. علاوه بر این بسته محرک اقتصادی این کشور که بزرگترین بسته در میان کشورهای گروه ۲۰ بوده، موجب ارتقای زیر ساخت ها شده است. به همان اندازه که پیشرفت های اخیر قابل توجه هستند، این کشور با چالش های مهمی نیز روبه‌رو است. بهداشت و آموزش در این کشور در سطح استانداردهای کشورهای مشابه از نظر سطح درآمدی نیست. در حالی که برخی پیشرفت ها در بهداشت و کیفیت آموزش مشهود می باشد، اما این پیشرفت ها در سطح پایینی قرار دارند. در نتیجه این کشور همچنان در رتبه های پایین بهداشت و آموزش ابتدایی (۱۶۱م) و آموزش عالی (با ۱۵ پله صعود در رتبه ۳۶م) قرار دارد. ارتقای این عوامل به علاوه ایجاد یک بازار نیروی کار کارا تر (۱۵۰م) در عربستان سعودی از اهمیت بالایی برخوردارند؛ چراکه این کشور با تعداد فزاینده جمعیت جوان روبه‌رو است که در سال های آتی وارد بازار نیروی کار خواهند شد. در نهایت یکی از مواردی که می تواند باعث بهبود رقابت پذیری این کشور شود، گسترش استفاده از جدیدترین فن آوری ها می باشد (۴۳م).

امارات متحده عربی برای دومین سال، با دو پله سقوط در شاخص رقابت پذیری جهانی امسال به رتبه ۲۷ام رسیده است. یکی از دلایل سقوط رتبه این کشور، کاهش قابلیت استفاده از آخرین فن آوریها به منظور بهبود بهره‌وری در این کشور است. شاخص رقابت پذیری این کشور نشان دهنده وضعیت مناسب زیرساخت ها (۱۸م)، و بازارهای بسیار کارآمد کالا است (۱۰م). ثبات در حساب های دولتی (۱۱م) و برخی جنبه های مثبت نهادهای این کشور، مانند اعتماد بالای عمومی نسبت به سیاست گزاران (۸م) و کارایی بالای دولت (۵م)، مزیت های رقابتی این کشور را افزایش داده است. در سال گذشته، ارزیابی از نهادهای امارات در مجموع پائین تر بوده است که تا حدودی تحت تاثیر بحران اقتصادی در این

کشور صورت گرفته است. با توجه به تغییر مسیر توسعه امارات که ناشی از بحران اقتصادی است این کشور به بنیان هایی مستحکم در رقابت پذیری و ادامه اصلاحات ساختاری که به افزایش رقابت پذیری می انجامد نیازمند است تا بتواند ریسک ایجاد حباب دارایی ها را کاهش دهد و توسعه اقتصادی را در مسیری پایدارتر قرار دهد. اولویت ها در این مسیر شامل تداوم اصلاحات ساختاری و سرمایه گذاری به ویژه در زمینه بهداشت و آموزش است.

مصر در رتبه بندی امسال با ۱۳ پله سقوط در رتبه ۹۴ام قرار گرفت. وقایع و ناآرامی های اخیر موجب روبه رو ساختن این کشور با چالش های زیادی گشت که تعدادی از آنها از دلایل اصلی ناآرامیها و اعتراضات نیز به شمار می روند. رهبری جدید سیاسی در این کشور می بایست به چالش های رقابتی زیادی رسیدگی نماید. از جمله این چالشها، اصلاحات در بازار نیروی کار است که دارای مشکلاتی همچون عدم تخصیص بهینه منابع انسانی موجود، عدم انعطاف پذیری مقررات کار و همکاری و تعامل ناچیز میان نیروی کار و کارفرما می باشد. در عین حال استفاده بهینه از منابع انسانی نیازمند ایجاد تقاضا برای نیروی کار از طریق ایجاد چارچوبی است که به رقابت داخلی شدیدتر و آزادی بیشتر تجارت و سرمایه گذاری خارجی کمک می نماید. با توجه به بازار بزرگ این کشور، پتانسیل آن در افزایش صادرات و نزدیکی آن به بازار بزرگ اروپا، ارتقای عوامل رقابت پذیری در این کشور می تواند بر افزایش فعالیت های بنگاه ها در کوتاه مدت و میان مدت موثر واقع گردد.

در عین حال یکی از چالشهای بلند مدت در این کشور، بازسازی نظام آموزشی و کارآمد ساختن آن در جهت انتقال دانش و آموزش افراد به طور موثر در راستای اهداف و نیازهای بازار کار می باشد.

همانند سال های قبل، مصر با چالش ثبات در حساب های دولتی نیز دست و پنجه نرم می کند. هر چند بدهی دولت مطابق با روند نزولی چند سال گذشته کاهش یافته است، کسری بودجه و تورم همچنان بر اقتصاد این کشور فشار وارد می سازد.

و بازار کار انعطاف پذیر در این کشور تا حدودی می تواند به بهبود بهره‌وری آن کمک نماید.

ترکیه با دو پله صعود، مکان ۵۹ام رتبه‌بندی را به خود اختصاص داده است. این کشور ضمن بهره‌مندی از بازار بزرگ (۱۷ام)، از رقابت شدید داخلی (۱۳ام) و زیرساخت‌های نسبتاً توسعه یافته (۵۱ام) به ویژه جاده‌ها و زیرساخت مناسب حمل و نقل هوایی نفع می‌برد؛ هرچند که مواردی مانند کیفیت زیرساخت بنادر و عرضه برق در این کشور نیاز به بهبود دارند. به منظور افزایش بیشتر رقابت‌پذیری، ترکیه باید بر روی ارتقای منابع انسانی از طریق آموزش ابتدایی بهتر و مراقبت‌های بهداشتی بیشتر (۷۵ام) و آموزش عالی و حرفه‌ای بالاتر (۷۴ام) تمرکز نموده، ناکارایی‌های بازارکار (۱۳۳ام) را رفع کرده و کارایی و شفافیت نهادها و مؤسسات عمومی (۸۶ام) خود را افزایش دهد.

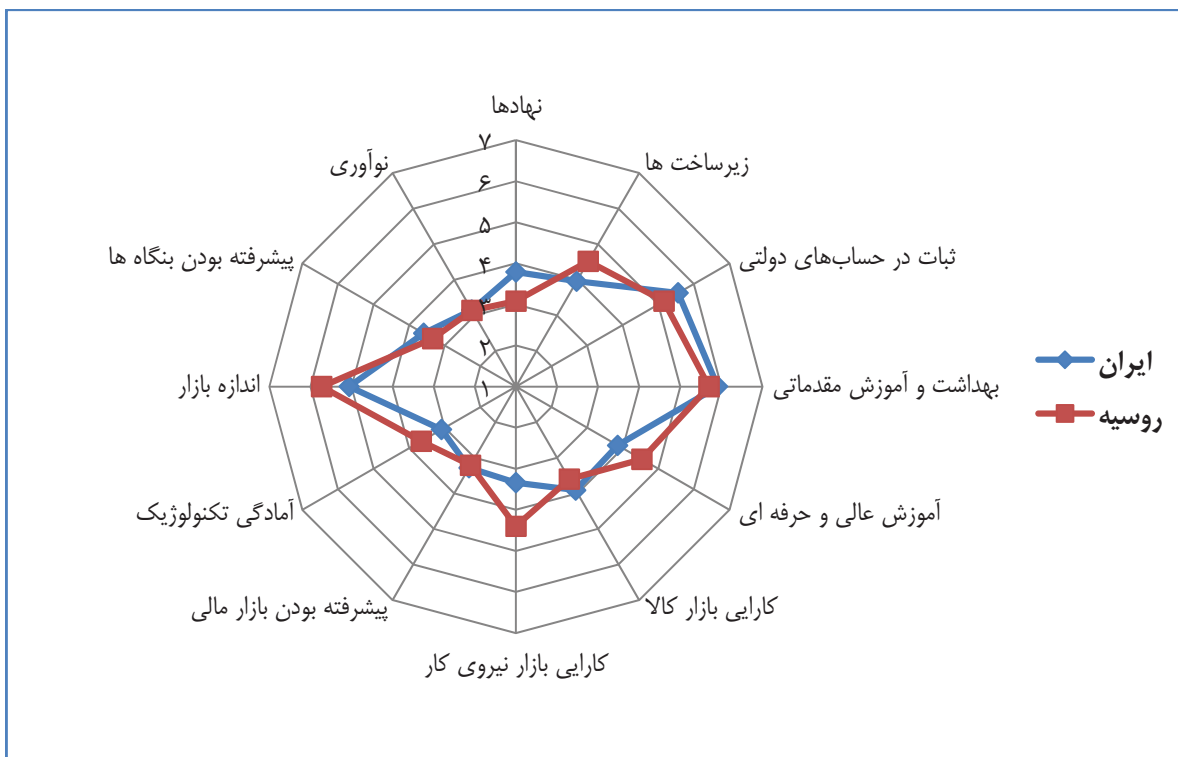
مقایسه ایران با کشورهای BRIC

در ادامه رقابت‌پذیری کشور ایران با چهار کشور موسوم به BRIC (برزیل، روسیه، هند و چین) که مهمترین کشورهای در حال توسعه محسوب می‌شوند مقایسه شده است.

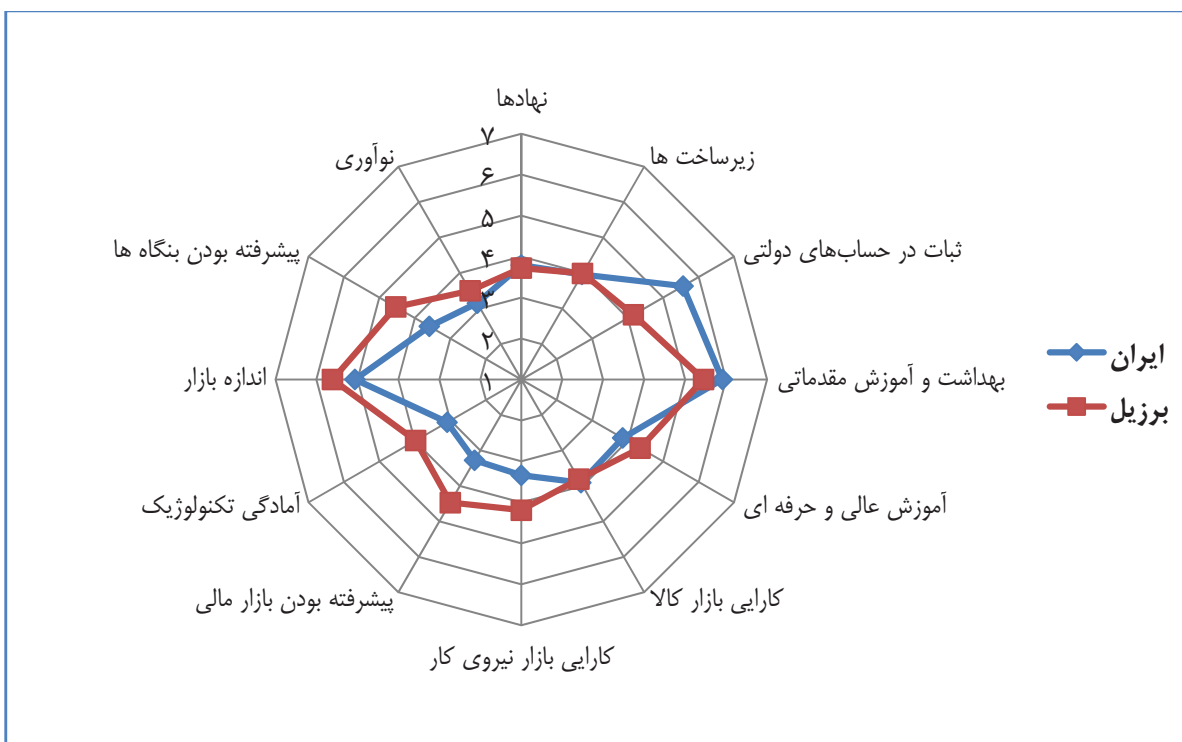
استفاده مردم کشور مصر از فرصت‌ها و دستیابی آنها به رفاه اقتصادی، نیازمند قرارگرفتن این کشور در مسیر توسعه‌ای سریعتر و پایدارتر است. در حال حاضر، این هدف تنها از طریق غلبه بر مقاومت‌های موجود در مقابل فرایند اصلاحات و تمرکز بر یک دستور کار مبتنی بر ارتقای عوامل رقابت‌پذیری در این کشور امکان پذیر می باشد که منجر به بالا رفتن سطح بهره‌وری در اقتصاد گردد.

یمن برای اولین بار در رتبه‌بندی گزارش رقابت‌پذیری جهانی حضور یافته و رتبه ۱۳۸ام را به خود اختصاص داده است. نتایج شاخص رقابت‌پذیری جهانی و رتبه این کشور نمایانگر چالش‌های متعددی است که یمن در مسیر بهبود رقابت‌پذیری و دستیابی به رشد اقتصادی با آن مواجه است. از جمله محدودیت‌های اساسی در این کشور با توجه به مرحله توسعه آن که مرحله مبتنی بر منابع است، چارچوب نهادی ضعیف (۱۴۰ام) در هر دو بخش دولتی و خصوصی، ضعف در بهداشت و آموزش ابتدایی (۱۲۷ام) و وضعیت نامناسب زیرساخت‌ها (۱۳۲ام) می باشد. مقابله با چالش‌های ذکر شده با تکیه بر نقاط قوتی همچون اندازه بزرگ بازار، باز بودن تجارت

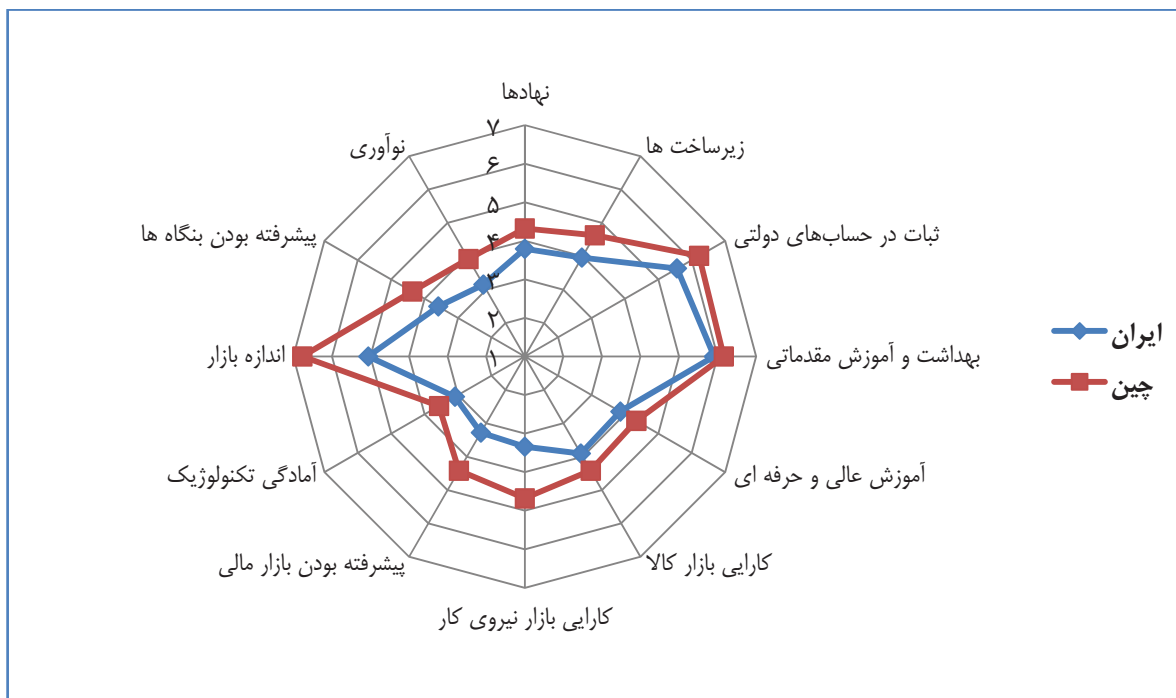
شکل ۱۱ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و روسیه

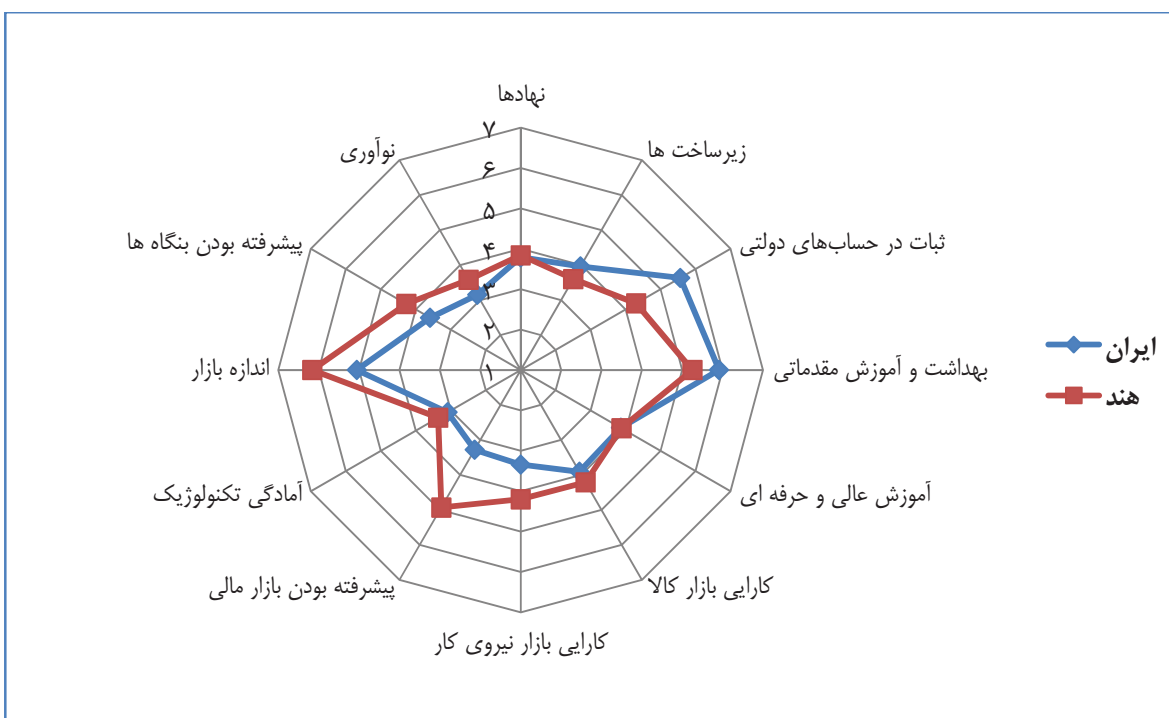
شکل ۱۲ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و برزیل

شکل ۱۳ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و چین

شکل ۱۴ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و هند

وضعیت ارکان مختلف رقابت پذیری ایران در سطح ملی و استانی در ابتدای سال ۱۳۹۰

نهادها^۱

محیط نهادی عبارتست از چارچوب حقوقی و اجرایی که در آن افراد، شرکت ها و دولت ها به منظور ایجاد درآمد و ثروت تعامل دارند. در طول بحران اخیر با توجه به نقش بیشتری که دولت ها در اقتصاد اکثر کشورها ایفا کردند، اهمیت محیط نهادی کارآمد حتی بیشتر نیز شده است.

کیفیت نهادها تأثیر شگرفی بر رقابت پذیری و رشد دارد. کیفیت نهادها بر تصمیمات سرمایه گذاری و نحوه تولید تأثیر می گذارد و نقش کلیدی در تحمل هزینه ها و توزیع منافع حاصل از سیاست های توسعه و رشد جوامع ایفا می کند. مثلاً مالکان زمین، سهامداران شرکت ها و صاحبان دارایی های فکری و معنوی تحت شرایطی که حقوق آنها تأمین نگردد تمایلی به سرمایه گذاری در بهبود و ارتقاء دارایی هایشان ندارند. نقش نهادها فراتر از چارچوب قانونی است. نگرش دولت نسبت به بازارها و آزادی اقتصادی افراد و همچنین کارایی عملیات دولت نیز بسیار مهم هستند. دیوان سالاری افراطی و مقررات دست و پا گیر، قوانین بیش از حد، فساد، عدم صداقت در قراردادهای دولتی، فقدان شفافیت و اعتماد و وابستگی های سیاسی در نظام قضایی، هزینه های اقتصادی هنگفتی را بر شرکت ها تحمیل می کند و فرآیند توسعه اقتصادی را کند می سازد.

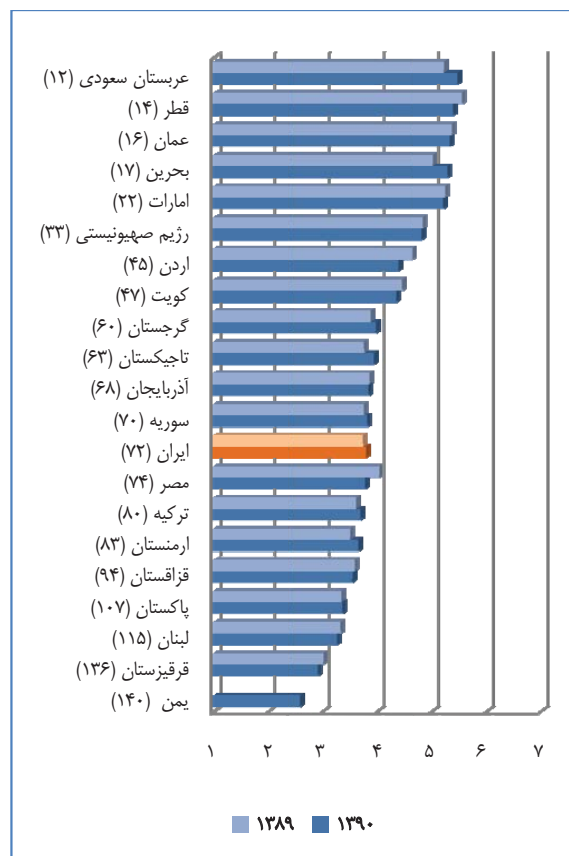
علاوه بر موارد ذکر شده، مدیریت مناسب منابع مالی دولت نیز به منظور ایجاد اطمینان در محیط کسب و کار ملی بسیار حیاتی می باشد. در این رکن به منظور تکمیل معیارهای سنجش ثبات در حساب های دولتی (که در رکن سوم در نظر گرفته خواهند شد)، متغیرهای نشان دهنده کیفیت مدیریت بر منابع مالی دولت نیز گنجانده شده است.

اگرچه ادبیات اقتصادی عمدتاً بر نهادهای دولتی متمرکز بوده است، اما نهادهای بخش خصوصی نیز مؤلفه ای مهم در فرآیند خلق ثروت به شمار می روند. بحران مالی جهانی اخیر

در کنار رسوایی های متعدد شرکت ها، اهمیت استانداردهای حسابداری و گزارش دهی و وجود شفافیت را برای پیشگیری از اختلاس و سوء مدیریت دو چندان کرده است، وجود شفافیت باعث می شود حکمرانی شایسته^۲ در شرکت ها ایجاد شده و اعتماد سرمایه گذار و مصرف کننده تضمین گردد. اقتصاد ملی تنها از طریق بنگاههایی که با صداقت اداره می شوند و مدیران آنها در تعامل با دولت، بنگاههای دیگر و جامعه براساس اصول اخلاقی رفتار می کنند، می تواند خدمات خوب به شهروندان ارائه دهد. شفافیت در بخش خصوصی یک ضرورت است که از طریق استفاده از استانداردها و اصول حسابداری و حسابرسی که دسترسی به اطلاعات را در زمان مناسب تضمین می کند، به وجود می آید(۴).

در شکل ۱۵ ایران و کشورهای منطقه از نظر کیفیت نهادها مورد مقایسه قرار گرفته اند، همانطور که در شکل دیده می شود ایران از نظر کیفیت نهادها در میان ۱۴۲ کشور جهان رتبه ۷۲ را به خود اختصاص داده و نسبت به سال گذشته صعودی ۱۰ پله ای داشته است. اما در منطقه از نظر کیفیت نهادها ایران تنها بالاتر از کشورهای مصر، ترکیه، ارمنستان، قزاقستان، پاکستان، لبنان، قرقیزستان و یمن و در رتبه سیزدهم قرار دارد. عربستان سعودی، قطر، عمان، بحرین، امارات متحده عربی و رژیم اشغالگر قدس به ترتیب رتبه های ۱ تا ۶ را از نظر کیفیت نهادها در منطقه به خود اختصاص داده اند. رکن کیفیت نهادها برای کشورهایی که در مرحله توسعه مبتنی بر منابع قرار دارند از اهمیت زیادی برخوردار است و با توجه به اینکه ایران در حال گذار از این مرحله به مرحله بعدی توسعه می باشد، پیشرفت های سال گذشته در این زمینه تأثیر زیادی بر رتبه رقابت پذیری کشور داشته است. اما همچنان لازم است اصلاحات زیادی در این بخش انجام شود که از آن جمله می توان به افزایش حمایت از حقوق مالکیت فکری، افزایش کارآمدی دولت، حذف مقررات دست و پاگیر، افزایش پاسخگویی دولت، افزایش شفافیت در

شکل ۱۵- مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر نهادها

* اعداد داخل پرانتز رتبه کشورها در سال ۱۳۹۰ می باشد

سیاستگذاری دولت، افزایش کنترل بر مدیریت شرکت ها، افزایش حمایت از سهامداران به خصوص سهامداران خرد و بهبود استانداردهای مربوط به حسابرسی اشاره کرد.

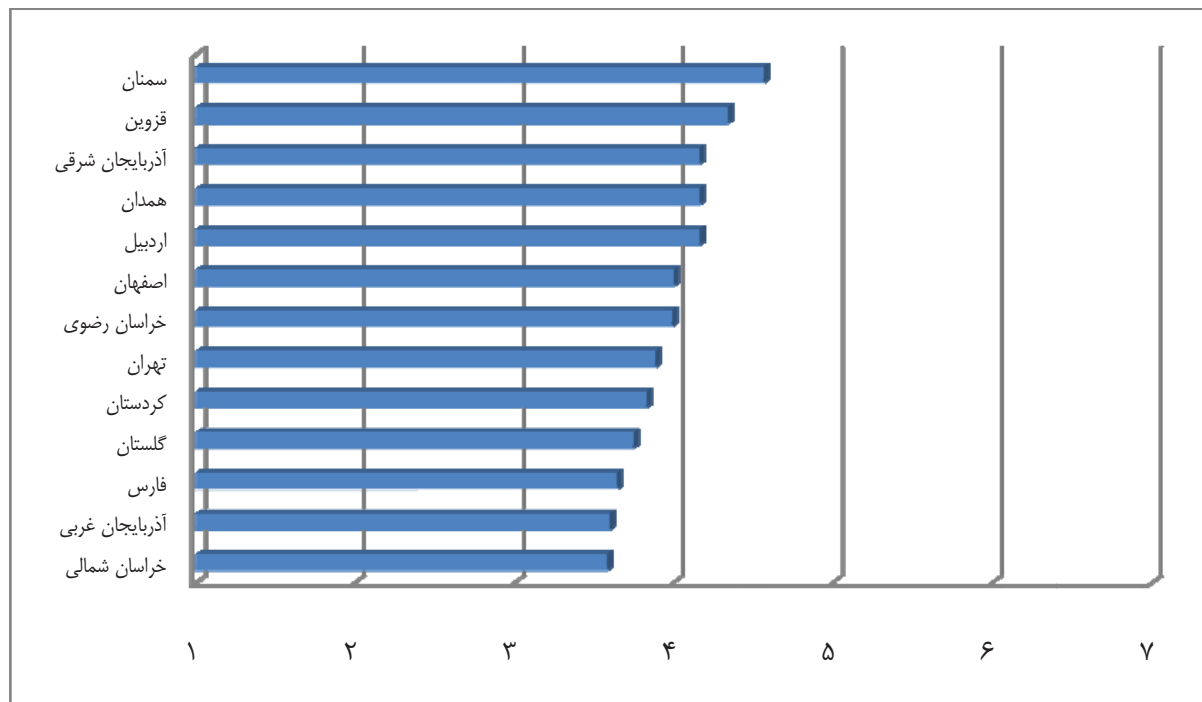
در جدول ۱۱ رتبه ایران در منطقه برای هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن نهادها در دو سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ نشان داده شده است. همچنین در هر یک از متغیرها رتبه ایران و رتبه متوسط منطقه در بین تمامی کشورهای مورد بررسی در هر دو سال مشخص شده است. همانطور که دیده می شود بر اساس نتایج پرسشنامه ها، از بین ۲۱ متغیر تشکیل دهنده رکن نهادها، رتبه ایران تنها در ۴ مورد (حقوق مالکیت دارایی های فیزیکی و مالی، اعتماد عمومی به سیاستمداران، نقش روابط در تصمیم گیری های دولتی و توانایی پلیس در اجرای قانون) بهتر از متوسط منطقه می باشد و در سایر متغیرها از متوسط منطقه پایین تر است. در برخی از متغیرها مانند حقوق مالکیت فکری، شاخص حمایت از سهامداران، دست و پاگیر بودن

جدول ۱۱ - وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن نهادها

کد	متغیر	رتبه ایران در بین ۲۱ کشور منطقه		رتبه ایران میان تمامی کشورهای مورد بررسی		رتبه متوسط منطقه	
		۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
الف	نهاد های عمومی	۱۳	۱۲	۷۴	۶۶	۵۳	۵۴
الف ۱	حقوق مالکیت	۱۳	۱۲	۸۴	۸۱	۶۲	۶۰
۱.۰۱	حقوق مالکیت دارایی های فیزیکی و مالی	۱۲	۱۱	۷۰	۶۱	۶۳	۶۵
۱.۰۲	حقوق مالکیت فکری	۱۸	۱۷	۱۱۴	۱۱۱	۶۱	۶۴
الف ۲	اخلاق و فساد	۱۰	۱۰	۵۶	۵۳	۵۰	۵۳
۱.۰۳	فساد اداری و اختلاس	۱۰	۱۰	۶۲	۵۹	۵۵	۵۴
۱.۰۴	اعتماد عمومی به سیاستمداران	۷	۷	۳۹	۳۹	۴۳	۴۲
۱.۰۵	رشوه خواری	۱۱	۱۰	۶۹	۶۵	۵۹	۶۰
الف ۳	تاثیر منفی روابط	۹	۱۰	۵۸	۵۵	۵۷	۵۷
۱.۰۶	استقلال قوه قضائیه	۱۰	۱۱	۶۵	۶۶	۶۱	۶۱
۱.۰۷	نقش روابط در تصمیم گیری های دولتی	۹	۷	۴۸	۴۳	۴۹	۵۱
الف ۴	ناکارآمدی دولت	۱۷	۱۷	۹۹	۹۸	۵۵	۵۶
۱.۰۸	هدر رفتن منابع توسط دولت	۱۷	۱۶	۸۵	۶۸	۴۰	۴۳
۱.۰۹	دست و پاگیر بودن مقررات دولتی	۱۸	۱۸	۹۹	۱۰۷	۵۱	۵۰
۱.۱۰	کارآمدی چارچوب قانونی برای حل و فصل دعاوی بخش خصوصی	۱۲	۱۲	۷۹	۷۲	۵۹	۶۳
۱.۱۱	کارآمدی چارچوب قانونی برای به چالش کشیدن و پیگرد حقوقی تصمیمات دولت (پاسخگو بودن دولت)	۱۷	۱۷	۱۱۲	۱۰۵	۶۸	۷۴
۱.۱۲	شفافیت در سیاستگذاری دولت	۱۹	۱۹	۱۲۴	۱۲۵	۶۸	۶۹
الف ۵	امنیت	۱۶	۱۴	۹۶	۸۶	۶۰	۶۲
۱.۱۳	هزینه های تروریسم برای کسب و کار	۱۶	۱۵	۱۱۹	۱۰۹	۸۵	۹۶
۱.۱۴	هزینه های خشونت و خلافتکاری برای کسب و کار	۱۹	۱۸	۱۰۱	۹۰	۴۴	۵۳
۱.۱۵	جرایم سازمان یافته (نظیر اخاذی و باجگیری به شیوه مافیایی)	۱۷	۱۷	۱۰۲	۹۰	۵۵	۵۳
۱.۱۶	توانایی پلیس در اجرای قانون	۹	۱۰	۵۳	۶۰	۶۲	۶۴
ب	نهاد های خصوصی	۱۷	۱۷	۱۱۰	۱۰۵	۶۱	۶۱
ب ۱	اصول اخلاق کسب و کار	۱۴	۱۳	۸۴	۸۴	۵۶	۵۸
۱.۱۷	رعایت اخلاق کسب و کار توسط شرکت ها	۱۴	۱۳	۸۴	۸۴	۵۶	۵۸
ب ۲	پاسخگو بودن مدیریت	۲۰	۲۰	۱۲۸	۱۲۶	۶۹	۶۷
۱.۱۸	قوی بودن استانداردهای مربوط به حسابرسی و تهیه گزارش های مالی	۱۶	۱۶	۱۰۷	۱۰۵	۷۹	۷۰
۱.۱۹	نظارت سهامداران و هیأت مدیره بر مدیریت شرکت ها	۱۱	۱۲	۱۰۱	۱۰۳	۸۷	۹۲
۱.۲۰	حفاظت از منافع سهامداران خرد	۱۵	۱۳	۹۸	۹۰	۷۰	۶۸
۱.۲۱	شاخص حمایت از سهامداران*	۲۰	۲۱	۱۲۷	۱۳۱	۵۹	۶۰

موارد مشخص شده با علامت * از سازمانهای بین المللی گرفته شده و سایر متغیرها با استفاده از پرسشنامه اندازه گیری شده اند.

شکل ۱۶-مقایسه استانهای کشور از نظر نهادها

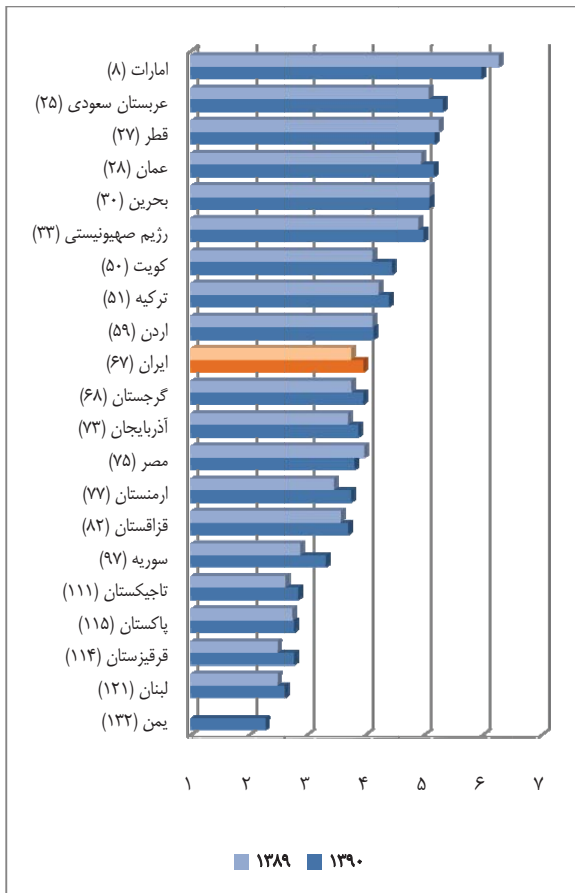
توسعه یافته و مراکز اقتصادی، بسیار اهمیت دارد. روش‌های مؤثر حمل و نقل نظیر جاده‌های با کیفیت، خطوط راه آهن، بنادر و حمل و نقل هوایی، کارآفرینان را قادر می‌سازد کالاهای و خدماتشان را با امنیت و به موقع به بازار برسانند و همچنین جابجایی نیروی کار را به مکان‌های دارای فرصت‌های شغلی مناسب تسهیل می‌سازد. علاوه بر این، اقتصاد کشورها به نیروگاه‌های برق‌کاری از معایب و نواقص نیاز دارند تا شرکت‌ها و کارخانجات بتوانند فعالیت کنند. در نهایت یک شبکه مخابراتی کارآمد و گسترده، جریان سریع و آزاد اطلاعات را میسر می‌سازد و از طریق ایجاد ارتباط بین شرکت‌ها و در دسترس قرار دادن تمامی اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری فعالان اقتصادی، کارایی کلی اقتصاد را افزایش می‌دهد. ذکر این نکته لازم به نظر می‌رسد که بحران اقتصادی اخیر با توجه به منابع اختصاص یافته به توسعه زیرساخت‌ها در بیشتر بسته‌های ملی تحریک تقاضا در کشورهایی نظیر ایالات متحده و چین، در این حوزه‌ی خاص می‌تواند آثار مثبت بلند مدت داشته باشد. (۴)

اما در مقایسه‌ای که بین ۱۳ استان کشور در ارکان رقابت پذیری انجام پذیرفت، همانطور که در شکل ۱۶ ملاحظه می‌شود، در رکن نهادها استان سمنان بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده و استان خراسان شمالی نیز در مقایسه با سایر استانها، جایگاه آخر را بدست آورده است.

زیرساخت‌ها^۱

زیرساخت گسترده و کارآمد برای عملکرد مطلوب اقتصاد ضروری است و مکان فعالیت‌های اقتصادی، نوع فعالیت‌ها و بخش‌هایی که در هر اقتصاد می‌توانند توسعه پیدا کنند را نیز تعیین می‌کند. زیرساخت‌های مناسب، فاصله میان مناطق را کاهش می‌دهد که این امر به تسهیل یکپارچه‌سازی بازار ملی و پیوند آن به بازارهای سایر کشورها و مناطق جغرافیایی منجر می‌شود. علاوه بر این، کیفیت و گستردگی شبکه‌های زیرساختی به طور قابل ملاحظه‌ای بر رشد اقتصادی تأثیر می‌گذارد و در نتیجه بر نابرابری‌های درآمدی و فقر به انحاء مختلف می‌تواند تأثیرگذار باشد. زیرا شبکه زیرساخت مخابراتی و حمل و نقل برای ایجاد ارتباط بین مناطق کمتر

شکل ۱۷- مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر زیرساخت‌ها

* اعداد داخل پرانتز رتبه کشورها در سال ۱۳۹۰ می‌باشد

در شکل ۱۷ ایران و کشورهای منطقه از نظر رکن زیرساخت‌ها مورد مقایسه قرار گرفته‌اند، همانطور که در شکل دیده می‌شود ایران از نظر زیرساخت‌ها در میان ۱۴۲ کشور جهان با ۷ پله صعود نسبت به سال گذشته در رتبه ۶۷ و در منطقه با دو پله صعود در رتبه دهم قرار گرفته است. در سطح منطقه امارات، عربستان سعودی، قطر، عمان، بحرین، رژیم صهیونیستی و کویت به ترتیب رتبه‌های ۱ تا ۷ را از نظر زیرساخت‌ها به خود اختصاص داده‌اند. رکن زیرساخت برای کشورهایی که در مرحله توسعه مبتنی بر منابع قرار دارند از اهمیت زیادی برخوردار است و با توجه به اینکه ایران در حال گذار از این مرحله به مرحله بعدی توسعه می‌باشد، لازم است سرمایه‌گذاری‌های بیشتری در این بخش به خصوص در زمینه‌های بهبود کیفیت حمل و نقل هوایی، بنادر و جاده‌ها انجام پذیرد.

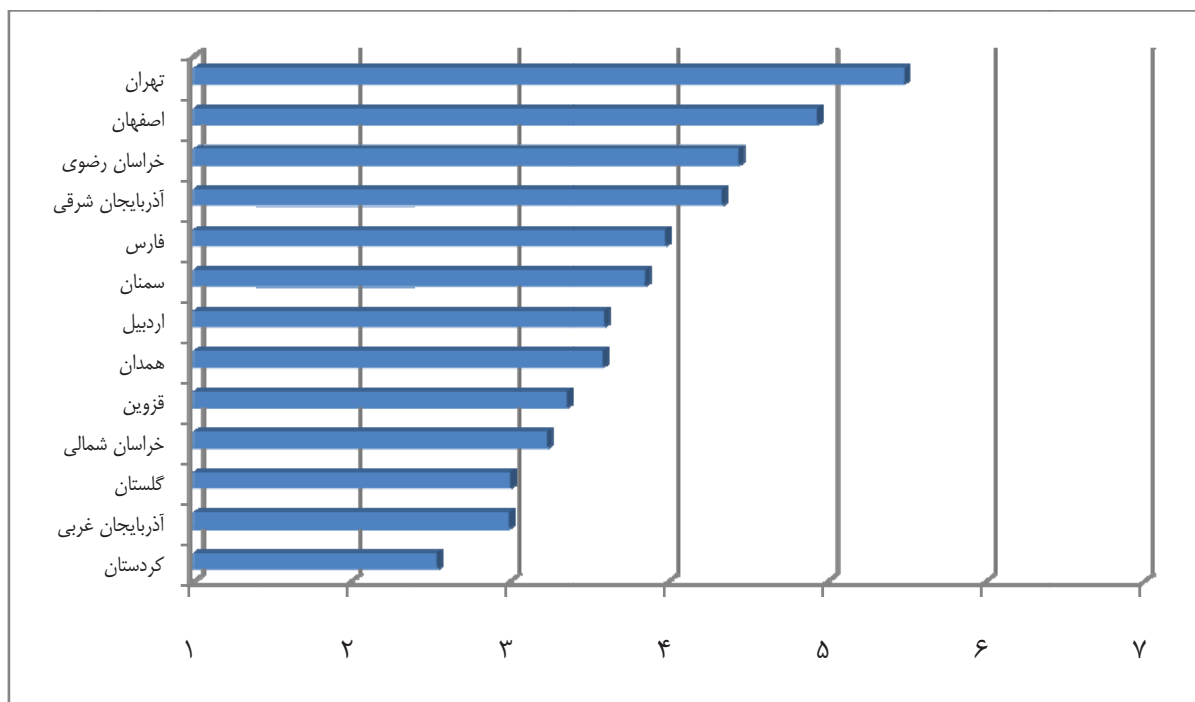
در جدول ۱۲ رتبه ایران در منطقه برای هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن زیرساخت‌ها در دو سال گذشته نشان داده شده است. همچنین در هر یک از متغیرها رتبه ایران و رتبه متوسط منطقه در مقایسه با ۱۴۲ کشور مورد بررسی شاخص رقابت پذیری جهانی، مشخص شده است. همانطور که دیده می‌شود از بین ۹ متغیر تشکیل دهنده رکن زیرساخت‌ها

جدول ۱۲- وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن زیرساخت‌ها

کد	متغیر	رتبه ایران در بین ۲۱ کشور منطقه		رتبه ایران میان تمامی کشورهای مورد بررسی		رتبه متوسط منطقه	
		۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
الف	زیر ساخت حمل و نقل	۱۴	۱۴	۸۵	۸۳	۶۴	۵۹
۲۰۰۱	کیفیت عمومی زیرساخت‌ها (حمل و نقل، مخابرات، انرژی و ...)	۱۴	۱۴	۷۵	۷۸	۵۹	۶۲
۲۰۰۲	کیفیت جاده‌ها	۱۳	۱۲	۷۴	۷۴	۵۶	۵۸
۲۰۰۳	کیفیت زیرساخت ریلی	۸	۷	۵۳	۵۰	۵۹	۵۳
۲۰۰۴	کیفیت زیرساخت بنادر	۱۵	۱۵	۸۴	۸۷	۷۱	۷۳
۲۰۰۵	کیفیت زیرساخت حمل و نقل هوایی	۱۹	۲۱	۱۳۰	۱۳۷	۶۱	۶۵
۲۰۰۶	تعداد صندلی‌ها در هر کیلومتر پرواز داخلی *	۸	۸	۵۰	۴۹	۳۹	۳۸
ب	زیر ساخت برق و مخابرات	۸	۸	۶۷	۵۷	۷۴	۸۲
۲۰۰۷	کیفیت عرضه برق (قطع و وصل، نوسانات ولتاژ و ...)	۱۰	۱۱	۷۰	۷۲	۷۷	۷۶
۲۰۰۸	خطوط تلفن ثابت *	۲	۲	۳۶	۳۱	۶۹	۷۴
۲۰۰۹	تعداد مشترکان تلفن همراه *	۱۴	۱۳	۹۵	۸۵	۵۳	۶۰

موارد مشخص شده با علامت * از سازمانهای بین‌المللی گرفته شده و سایر متغیرها با استفاده از پرسشنامه اندازه‌گیری شده‌اند.

شکل ۱۸- مقایسه استانهای کشور از نظر زیرساخت ها

ثبات در حسابهای دولتی^۱

منظور از حسابهای دولتی مواردی مانند درآمدها، هزینه‌ها، ذخایر و بدهی‌های دولت است. ثبات در حسابهای دولتی یکی از مهمترین عوامل تاثیرگذار بر ثبات محیط اقتصاد کلان برای بنگاه ها و رقابت پذیری ملی است. اگرچه ثبات در حسابهای دولتی به تنهایی نمی تواند بهره‌وری جوامع را افزایش دهد، اما بی ثباتی قطعاً به اقتصاد آسیب می‌رساند. دولت اگر مجبور باشد بهره زیادی برای بدهی های گذشته بپردازد دیگر نمی‌تواند خدمات موثری ارائه دهد. کسری های مالی، قدرت دولت برای واکنش به چرخه های تجاری^۲ در آینده را محدود می‌نماید. وقتی نرخ تورم ناشی از کسر بودجه دولت خارج از کنترل باشد شرکت ها نمی‌توانند عملکرد مؤثری داشته باشند. خلاصه اینکه اقتصاد نمی‌تواند به نحوی پایدار رشد نماید مگر اینکه محیط اقتصاد کلان به طور عام و

وضعیت ایران تنها در ۳ مورد (کیفیت زیرساخت ریلی، خطوط تلفن ثابت و کیفیت عرضه برق) بهتر از متوسط منطقه می‌باشد و در سایر متغیرها از متوسط منطقه پایین تر است. در زمینه «کیفیت زیرساختهای حمل و نقل هوایی» ایران در میان ۱۴۲ کشور جهان با ۷ پله سقوط نسبت به سال گذشته در رتبه ۱۳۷ و در میان ۲۱ کشور منطقه در رتبه آخر قرار دارد که این موضوع به دلیل فرسودگی ناوگان حمل و نقل هوایی و تحریم های چند دهه گذشته بر علیه ایران می‌باشد.

همچنین همانطور که در شکل ۱۸ ملاحظه می شود، استانهای حاضر در گزارش در رکن زیر ساخت ها با یکدیگر مقایسه شده اند. در این میان استان تهران بهترین وضعیت را در مقایسه با سایر استانها داشته و استان های اصفهان، خراسان رضوی و آذربایجان شرقی جایگاه های بعدی را به خود اختصاص داده اند. استان کردستان نیز با فاصله زیادی از استان تهران، در رتبه آخر قرار گرفته است.

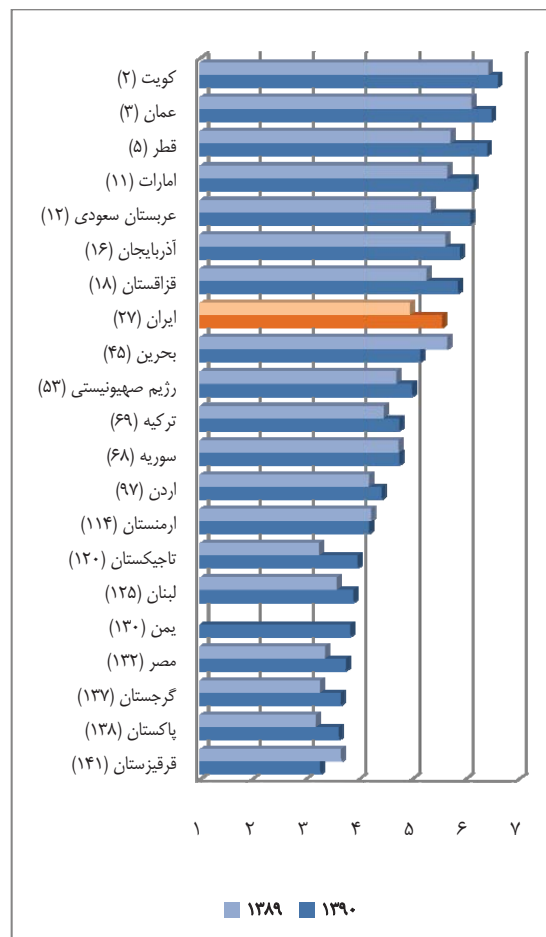
۱- عنوان انگلیسی این رکن Macroeconomic Stability می‌باشد. اما از ۶ متغیر مورد استفاده در این رکن ۴ مورد صرفاً مربوط به ثبات در حسابهای دولتی است. از میان دو متغیر باقیمانده نیز بخش مهمی از «نرخ پس انداز ملی» در ایران مربوط به ذخایر ارزی و غیر ارزی دولت می‌باشد. تنها متغیری که ارتباط مستقیمی با حسابهای دولتی ندارد «تفاوت نرخ سود سپرده‌های کوتاه‌مدت و نرخ سود وام‌های کوتاه‌مدت» می‌باشد. در یک اقتصاد آزاد این متغیر نشانگر میزان عدم ثبات و نااطمینانی در اقتصاد کلان است. اما در ایران این متغیر به صورت دستوری و توسط شورای پول و اعتبار تعیین شده و در نتیجه نشانگر ثبات اقتصاد کلان کشور نیست. با توجه به موارد گفته شده، عنوان «ثبات در حسابهای دولتی» به جای «ثبات در اقتصاد کلان» در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است.

قرقیزستان نیز در انتهای فهرست بوده و به ترتیب رتبه های ۱۷ تا ۲۱ را در منطقه به خود اختصاص داده اند.

رتبه مناسب ایران در این رکن (رتبه ۲۷) شاید تا حد زیادی به دلیل بحران اقتصاد جهانی و وضعیت نامناسب اقتصاد کلان در سایر کشورهای جهان باشد. دولت ایران از جمله دولت هایی بود که در بحران اقتصادی اخیر به دلیل ارتباط زیادی با بازارهای مالی جهان نداشت کمترین آسیب را دید و به همین دلیل در رکن ثبات در حساب های دولتی رتبه نسبتاً مناسبی را به دست آورده است. کشورهای صادر کننده نفت مانند ایران به دلایل مختلفی ثبات بیشتری در حساب های دولتی دارند. مثلاً درآمدهای حاصل از صادرات نفت امکان ایجاد صندوق های ذخیره ارزی را فراهم می آورند و از این طریق نرخ پس انداز ملی افزایش می یابد. همچنین به دلیل همین درآمدهای نفتی، دولت این کشورها رتبه بندی اعتباری بهتری می توانند داشته باشند و بدهی های دولت نیز معمولاً از کشورهای همتراز کمتر است.

در جدول ۱۳ رتبه ایران از نظر هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن ثبات در حساب های دولتی در بین کشورهای منطقه نشان داده شده است. همچنین در هر یک از متغیرها رتبه ایران و رتبه متوسط منطقه در کل دنیا مشخص شده است. همانطور که دیده می شود از بین ۶ متغیر تشکیل دهنده رکن ثبات در حساب های دولتی وضعیت ایران در ۴ مورد (توازن بودجه دولت، نرخ پس انداز ملی، بدهی دولت و تفاوت نرخ سود سپرده های کوتاه مدت و نرخ سود وام های کوتاه مدت) بهتر از متوسط منطقه می باشد. در دو متغیر تورم و رتبه بندی اعتباری، ایران وضعیت چندان مناسبی نسبت به کشورهای منطقه ندارد و در مورد نرخ تورم، ایران رتبه آخر را در منطقه به خود اختصاص داده است. (در این رتبه بندی تورم ایران در سال گذشته ۱۲/۵ درصد در نظر گرفته شده است). در مورد متغیر «تفاوت نرخ سود سپرده های کوتاه مدت و نرخ سود وام های کوتاه مدت» ذکر این نکته ضروری است که در یک اقتصاد آزاد این متغیر نشانگر میزان عدم ثبات و نااطمینانی در اقتصاد کلان است. اما در ایران این متغیر به صورت دستوری و توسط شورای پول و اعتبار تعیین شده و در نتیجه نشانگر ثبات اقتصاد کلان کشور نیست.

شکل ۱۹- مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر ثبات در حساب های دولتی

* اعداد داخل پرانتز رتبه کشورها در سال ۱۳۹۰ می باشد

حساب های دولتی به طور خاص با ثبات باشد. لازم به ذکر است که این رکن فقط بر ثبات در حساب های دولتی تأکید دارد و بنابراین مستقیماً به تبیین نحوه مدیریت دارایی ها توسط دولت نمی پردازد. مدیریت دارایی ها در رکن نهادها مورد بررسی قرار می گیرد. (۴)

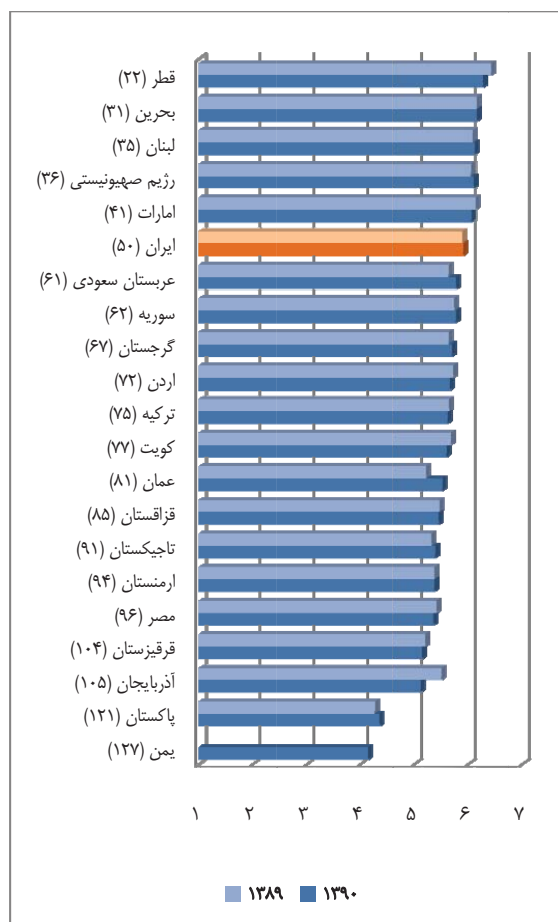
در شکل ۱۹ ایران و کشورهای منطقه از نظر ثبات در حساب های دولتی مورد مقایسه قرار گرفته اند، همانطور که در شکل دیده می شود ایران از نظر ثبات در حساب های دولتی در میان ۱۴۲ کشور جهان در رتبه ۲۷ قرار دارد که ۱۸ پله نسبت به سال گذشته صعود داشته است. ایران در منطقه پس از کشورهای کویت، عمان، قطر، امارات متحده عربی، عربستان سعودی، آذربایجان و قزاقستان قرار داشته و رتبه هشتم را کسب کرده است. کشورهای یمن، مصر، گرجستان، پاکستان و

جدول ۱۳ - وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن ثبات حساب های دولتی

کد	متغیر	رتبه ایران در بین ۲۱ کشور منطقه		رتبه ایران میان تمامی کشورهای مورد بررسی		رتبه متوسط منطقه	
		۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
۳۰۱	توازن بودجه دولت*	۸	۸	۴۳	۱۹	۴۱	۲۴
۳۰۲	نرخ پس انداز ملی*	۹	۵	۲۶	۱۰	۳۸	۳۸
۳۰۳	تورم*	۱۸	۲۱	۱۲۱	۱۳۶	۴۷	۱۰۶
۳۰۴	تفاوت نرخ سود سپرده های کوتاه مدت و نرخ سود وام های کوتاه مدت*	۱	۱	۳	۱	۵۷	۹۲
۳۰۵	بدهی دولت*	۶	۶	۱۷	۱۳	۶۰	۶۷
۳۰۶	رتبه بندی اعتباری دولت*	۱۴	۱۷	۹۷	۱۱۴	۷۴	۷۳

* تمامی متغیرهای این رکن از سازمان های بین المللی گرفته شده اند.

شکل ۲۰ - مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر بهداشت و آموزش ابتدایی

* اعداد داخل پرانتز رتبه کشورها در سال ۱۳۹۰ می باشد

آموزش ابتدایی مورد مقایسه قرار گرفته اند، همانطور که در شکل دیده می شود ایران در میان ۱۴۲ کشور جهان در رتبه

از آنجایی که استان های کشور در رکن ثبات در حساب های دولتی با یکدیگر تفاوتی ندارند، بنابراین مقایسه استانی برای این رکن وجود ندارد.

بهداشت و آموزش ابتدایی^۱

وجود نیروی کار سالم و تندرست برای بهره وری و رقابت پذیری یک کشور لازم و حیاتی است. کارکنان بیمار نمی توانند خوب عمل کنند و بهره وری کمتری خواهند داشت. عدم بهره مندی از سلامتی منجر به ایجاد هزینه های گزاف برای کسب و کارهای مختلف می شود، زیرا کارکنان بیمار غالباً یا از کار غیبت دارند یا کارایی کمتری نسبت به نیروهای سالم دارند. بنابراین سرمایه گذاری در بخش تأمین خدمات بهداشتی به دلایل بدیهی اقتصادی و اخلاقی بسیار ضروری است.

این رکن علاوه بر بهداشت به کیفیت و کمیت آموزش ابتدایی نیز می پردازد که در اقتصاد امروز اهمیت فزاینده ای دارد. آموزش ابتدایی کارایی کارکنان را افزایش می دهد. علاوه بر این، کارکنانی که تحصیلات رسمی کمی دارند فقط می توانند کارهای دستی ساده را انجام دهند و سازگاری با فرآیندها و فناوری های پیشرفته تولید برایشان دشوارتر است. به طور کلی، نبود آموزش ابتدایی می تواند مانع رشد و توسعه کسب و کار شود، زیرا شرکت ها در تولید محصولات پیشرفته و با ارزش تر دچار مشکل می شوند. (۴)

در شکل ۲۰ ایران و کشورهای منطقه از نظر بهداشت و

جدول ۱۴ - وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن بهداشت و آموزش ابتدایی

کد	متغیر	رتبه ایران در بین ۲۱ کشور منطقه		رتبه ایران میان تمامی کشورهای مورد بررسی		رتبه متوسط منطقه	
		۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
الف	بهداشت و سلامت	۱۴	۱۴	۸۳	۸۳	۸۰	۸۳
۴۰۱	تأثیر بیماری مالاریا بر بنگاه‌ها	۱۶	۱۷	۸۶	۸۴	۷۴	۷۵
۴۰۲	میزان شیوع مالاریا *	۱۸	۱۸	۸۷	۸۶	۵۱	۸۹
۴۰۳	تأثیر بیماری سل بر بنگاه‌ها	۱۳	۱۰	۷۶	۶۶	۷۳	۷۳
۴۰۴	میزان شیوع بیماری سل *	۷	۷	۴۳	۴۱	۶۳	۷۸
۴۰۵	تأثیر بیماری ایدز بر بنگاه‌ها	۱۳	۱۳	۶۶	۶۶	۶۰	۶۷
۴۰۶	شیوع HIV *	۱۸	۱۸	۵۵	۵۵	۹۵	۴۵
۴۰۷	مرگ و میر نوزادان *	۱۶	۱۵	۹۴	۹۲	۵۶	۸۷
۴۰۸	امید به زندگی *	۱۴	۱۳	۸۷	۸۶	۷۴	۸۰
ب	تحصیلات ابتدایی	۵	۴	۴۶	۳۶	۷۸	۸۶
۴۰۹	کیفیت تحصیلات ابتدایی	۸	۹	۷۰	۶۶	۷۱	۷۳
۴۱۰	نرخ ثبت نام در تحصیلات ابتدایی *	۱	۲	۵	۵	۹۵	۱۰۴

موارد مشخص شده با علامت * از سازمانهای بین‌المللی گرفته شده و سایر متغیرها با استفاده از پرسشنامه اندازه‌گیری شده‌اند.

همانطور که دیده می‌شود از بین ۱۰ متغیر تشکیل دهنده رکن بهداشت و آموزش ابتدایی وضعیت ایران در ۴ مورد (شیوع بیماری ایدز، مرگ و میر نوزادان، امید به زندگی و تأثیر بیماری مالاریا بر بنگاه‌ها) پایین‌تر از متوسط منطقه می‌باشد و در سایر متغیرها از متوسط منطقه بهتر است. در زمینه نرخ ثبت نام در آموزش ابتدایی، ایران رتبه پنجم جهان و دوم منطقه را به خود اختصاص داده است.

در شکل ۲۱، استانهای کشور در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی با یکدیگر مقایسه شده‌اند. استانهای سمنان و تهران بالاترین امتیاز را به خود اختصاص داده‌اند و استان کردستان با اختلاف زیادی در جایگاه آخر قرار گرفته است.

۵۰ قرار دارد که نسبت به سال گذشته ۴ پله صعود داشته است. در منطقه نیز ایران پس از قطر، بحرین، لبنان، رژیم صهیونیستی و امارات در رتبه ششم قرار دارد. در سطح منطقه مصر، قرقیزستان، آذربایجان، پاکستان و یمن به ترتیب رتبه‌های ۱۷ تا ۲۱ را از نظر بهداشت و آموزش ابتدایی به خود اختصاص داده‌اند و در انتهای جدول قرار دارند. رکن بهداشت و آموزش ابتدایی برای کشورهایی که در مرحله توسعه مبتنی بر منابع قرار دارند از اهمیت زیادی برخوردار است و با توجه به اینکه ایران در حال گذار از این مرحله به مرحله بعدی توسعه می‌باشد، لذا سرمایه‌گذاری‌های فراوان در این بخش دیگر افزایش رقابت‌پذیری چندانی برای کشور ایجاد نخواهد کرد. در جدول ۱۴ رتبه ایران از نظر هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن بهداشت و آموزش ابتدایی در بین کشورهای منطقه نشان داده شده است. همچنین در هر یک از متغیرها رتبه ایران و رتبه متوسط منطقه در بین ۱۴۲ کشور مورد بررسی در گزارش رقابت‌پذیری، مشخص شده است.

Province	Average Number of Visits (Approximate)
سمنان	6.1
تهران	6.1
اصفهان	5.6
آذربایجان شرقی	5.3
قزوین	5.3
خراسان رضوی	4.6
فارس	4.5
اردبیل	4.4
آذربایجان غربی	4.4
خراسان شمالی	4.3
همدان	4.2
گلستان	3.9
کردستان	3.1

آموزش عالی و حرفه ای

آموزش عالی با کیفیت برای اقتصادهایی که می‌خواهند زنجیره ارزشی فراتر از فرآورده‌ها و محصولات تولیدی ساده داشته باشند حیاتی است. اقتصاد در حال جهانی شدن امروز نیازمند نیروهای کار تحصیل کرده‌ای است که قادر باشند به سرعت با تغییرات محیط و نیازهای تولید سازگار شوند. این رکن، نرخ ثبت نام در دوره‌های تحصیلات متوسطه و عالی و کیفیت آموزش را در این دوره‌ها از نگاه نیازهای بنگاه‌ها می‌سنجد. همچنین در این رکن وضعیت آموزش حرفه‌ای نیز - که در بسیاری از اقتصادها فراموش شده - برای اطمینان از بهبود دائمی مهارت‌های کارکنان در نظر گرفته شده است. (۴)

در شکل ۲۲ وضعیت آموزش عالی و حرفه ای ایران و کشورهای منطقه مقایسه شده است، همانطور که در شکل دیده می‌شود ایران در میان ۱۴۲ کشور جهان با ۸ پله صعود نسبت به سال گذشته در رتبه ۸۸ و در منطقه بالاتر از کشورهای کویت، قرقیزستان، تاجیکستان، سوریه، مصر، پاکستان، یمن و در رتبه چهاردهم قرار دارد. در سطح منطقه

جدول ۱۵ - وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن آموزش عالی و حرفه ای

کد	متغیر	رتبه ایران در بین ۲۱ کشور منطقه		رتبه ایران میان تمامی کشورهای مورد بررسی		رتبه متوسط منطقه	
		۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
الف	کمیت آموزش	۱۴	۱۳	۷۹	۷۳	۷۳	۷۸
۵.۰۱	نرخ ثبت نام در تحصیلات متوسطه *	۱۷	۱۵	۸۹	۸۰	۷۵	۷۴
۵.۰۲	نرخ ثبت نام در تحصیلات عالی *	۷	۹	۶۲	۶۵	۷۴	۷۳
ب	کیفیت آموزش	۱۳	۱۲	۹۱	۹۰	۷۲	۷۶
۵.۰۳	نتاسب سیستم آموزشی با مقتضیات اقتصاد رقابتی	۱۵	۱۵	۱۰۸	۱۰۴	۷۲	۷۶
۵.۰۴	کیفیت آموزش علوم و ریاضیات	۴	۵	۴۱	۳۵	۶۸	۷۶
۵.۰۵	سطح کیفی دانشکده‌های مدیریت و بازرگانی	۱۰	۹	۸۷	۹۴	۸۴	۹۱
۵.۰۶	دسترسی به اینترنت در مدارس	۱۹	۱۹	۱۱۴	۱۱۸	۶۵	۷۰
ج	آموزش حرفه‌ای	۱۴	۱۵	۱۰۷	۱۰۸	۸۰	۸۱
۵.۰۷	دسترسی به خدمات آموزشی تخصصی در داخل کشور	۱۰	۱۰	۷۴	۷۹	۷۸	۸۰
۵.۰۸	رواج آموزش حین خدمت کارکنان	۱۹	۱۹	۱۳۲	۱۳۳	۸۴	۸۴

موارد مشخص شده با علامت * از سازمانهای بین‌المللی گرفته شده و سایر متغیرها با استفاده از پرسشنامه اندازه‌گیری شده‌اند.

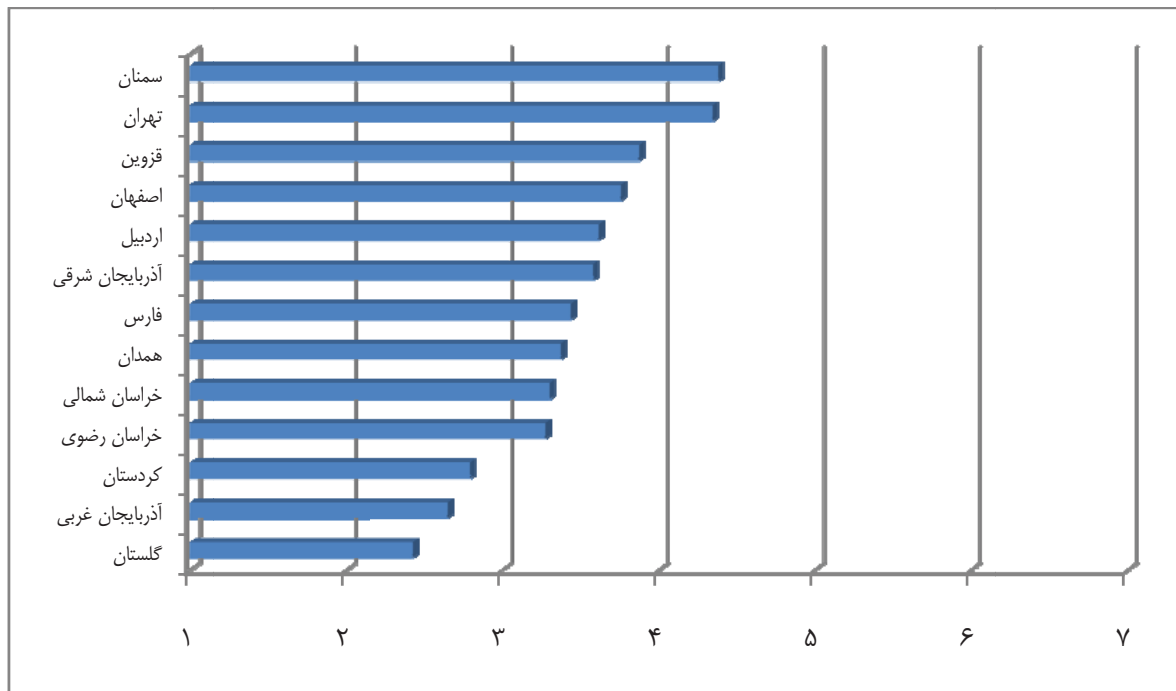
که دیده می‌شود از بین ۸ متغیر تشکیل دهنده رکن آموزش عالی و حرفه‌ای، رتبه ایران تنها در ۳ مورد (نرخ ثبت نام در تحصیلات عالی، کیفیت آموزش علوم و ریاضیات، دسترسی به خدمات آموزشی تخصصی) بهتر از متوسط منطقه می‌باشد و در سایر متغیرها از متوسط منطقه پایین‌تر است. در برخی از متغیرها مانند رواج آموزش حین خدمت کارکنان، دسترسی به اینترنت در مدارس و نتاسب سیستم آموزشی با مقتضیات اقتصاد رقابتی، ایران وضعیت چندان مناسبی ندارد و جزء آخرین کشورهای منطقه و جهان می‌باشد.

در شکل ۲۳ استانهای کشور از نظر آموزش عالی و حرفه ای با یکدیگر مقایسه شده‌اند. استانهای سمنان و تهران در جایگاه های اول و دوم قرار گرفته و بعد از آنها به ترتیب استانهای قزوین، اصفهان و اردبیل قرار دارند. استان گلستان نیز در این رکن در جایگاه آخر قرار گرفته است.

رژیم صهیونیستی، بحرین، امارات، عربستان سعودی، لبنان و قطر به ترتیب رتبه های ۱ تا ۶ را از نظر آموزش عالی و حرفه ای به خود اختصاص داده‌اند. رکن آموزش عالی و حرفه ای برای کشورهایی که در مرحله توسعه مبتنی بر کارایی قرار دارند از اهمیت زیادی برخوردار است و با توجه به اینکه ایران در حال گذار به این مرحله می‌باشد، لذا لازم است سرمایه گذاری در این بخش همچنان جزء اولویتهای سیاستگذاران باشد. همانطور که در ادامه خواهد آمد، به نظر می‌رسد در این رکن مهمترین مشکلات کشور در زمینه آموزش حرفه ای و آموزش حین خدمت می‌باشد.

در جدول ۱۵ رتبه ایران از نظر هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن آموزش عالی و حرفه ای در بین کشورهای منطقه نشان داده شده است. همچنین در هر یک از متغیرها، رتبه ایران و رتبه متوسط منطقه در بین ۱۴۲ کشور مورد بررسی گزارش رقابت‌پذیری جهانی، مشخص شده است. همانطور

۲۳ شکل-مقایسه استانهای کشور از نظر آموزش عالی و حرفه ای

کارایی بازار کالا^۱

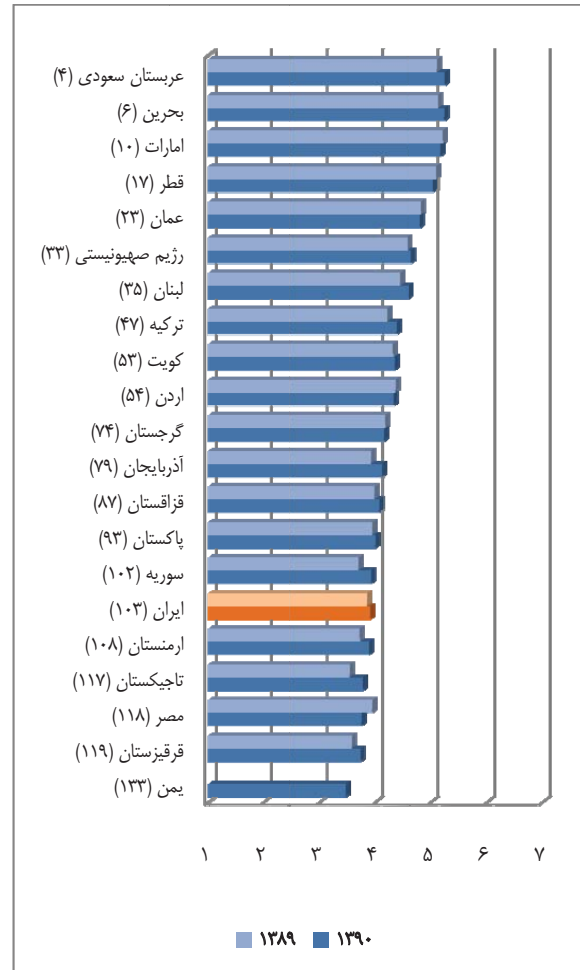
واقع اقدامات حمایت گرانه دولت ها و محدود کردن تجارت جهانی نه تنها رکود کنونی را تقویت می کند بلکه در دراز مدت باعث کاهش رشد به خصوص در کشورهای در حال توسعه خواهد شد.

کارایی بازار همچنین به شرایط تقاضا از جمله میزان مشتری مداری شرکت ها و میزان آگاهی و پیچیدگی نیازهای خریداران وابسته است. به دلایل فرهنگی یا تاریخی، مشتریان بعضی کشورها ممکن است نسبت به دیگر کشورها انتظارات بیشتری از بنگاه ها داشته باشند. این امر می تواند مزیت رقابتی مهمی ایجاد کند زیرا شرکت ها مجبور می شوند نوآوری و مشتری گرایی بیشتری داشته باشند. این امر موجب می شود که شرکت ها انضباط لازم برای دستیابی به کارایی را در خود ایجاد کنند. (۴)

در شکل ۲۴ ایران و کشورهای منطقه از نظر کارایی بازار کالا مورد مقایسه قرار گرفته اند، همانطور که در این شکل دیده می شود ایران از نظر کارایی بازار کالا در میان ۱۴۲ کشور جهان در رتبه ۱۰۳ قرار دارد که چندان مناسب به نظر

کشورهای دارای بازارهای کارآمد کالا می توانند با توجه به شرایط خاص عرضه و تقاضایشان ترکیب بهینه ای از کالاها و خدمات را تولید کنند و همچنین می توانند مطمئن باشند که کالاهای تولید شده به نحو مؤثری در کشور خرید و فروش می شوند. رقابت سالم در بازار، چه از نوع داخلی و چه از نوع خارجی، در افزایش کارایی بازار و در نتیجه بهره وری بنگاه ها اهمیت دارد و اطمینان می دهد که تنها کاراترین شرکت ها که کالاهای مورد تقاضای بازار را تولید می کنند قادر خواهند بود در بازار به حیات خود ادامه دهند. داشتن بهترین محیط ممکن برای مبادله کالاها مستلزم وجود حداقل موانع برای فعالیت تجاری از جانب دولت است. مثلاً مالیات های هنگفت و قوانین محدود کننده و تبعیض آمیز در مورد سرمایه گذاری مستقیم خارجی - که مالکیت خارجی را محدود می کند - و تجارت خارجی به رقابت پذیری آسیب می رساند. بحران اقتصادی اخیر در دنیا نشان داد که اقتصادهای دنیا به هم وابسته هستند و وجود بازارهای باز لازمه رشد کشورهاست. در

شکل ۲۴- مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر کارایی بازار کالا

* اعداد داخل پرانتز رتبه کشورها در سال ۱۳۹۰ می باشد

نمی رسد و نسبت به سال گذشته ۵ پله پایین تر می باشد. در منطقه نیز ایران تنها بالاتر از کشورهای ارمنستان، تاجیکستان، مصر، قرقیزستان و یمن قرار گرفته و رتبه شانزدهم منطقه را به خود اختصاص داده است. در سطح منطقه عربستان، بحرین، امارات، قطر، عمان و رژیم صهیونیستی از نظر کارایی بازار کالا به ترتیب در رتبه های ۱ تا ۶ قرار گرفته اند. رکن کارایی بازار کالا برای کشورهایی که در مرحله توسعه مبتنی بر کارایی قرار دارند از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و با توجه به اینکه ایران در حال گذار به این مرحله می باشد، لذا لازم است سرمایه گذاری در این بخش جزء مهمترین اولویت های سیاستگذاران باشد.

در جدول ۱۶ رتبه ایران از نظر هر یک از متغیرهای تشکیل

دهنده رکن کارایی بازار کالا در بین کشورهای منطقه نشان داده شده است. همچنین در هر یک از متغیرها، رتبه ایران و رتبه متوسط منطقه در بین ۱۴۲ کشور مورد بررسی گزارش رقابت پذیری جهانی، مشخص شده است. همانطور که دیده می شود از بین ۱۶ متغیر تشکیل دهنده رکن کارایی بازار کالا رتبه ایران تنها در ۴ مورد (اثر بخشی سیاست های ضد انحصاری، وجود بنگاه های مسلط بر بازار، زمان لازم برای شروع یک کسب و کار و تعداد مراحل لازم برای شروع یک کسب و کار) بهتر از متوسط منطقه می باشد و در سایر متغیرها از متوسط منطقه پائین تر است. در برخی از متغیرها مانند شدت رقابت داخلی، میزان مشتری مداری شرکت ها و تمامی متغیرهای زیرمجموعه رقابت خارجی، ایران وضعیت چندان مناسبی ندارد و جزء آخرین کشورهای منطقه و جهان محسوب می شود.

جدول ۱۶- وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن کارایی بازار کالا

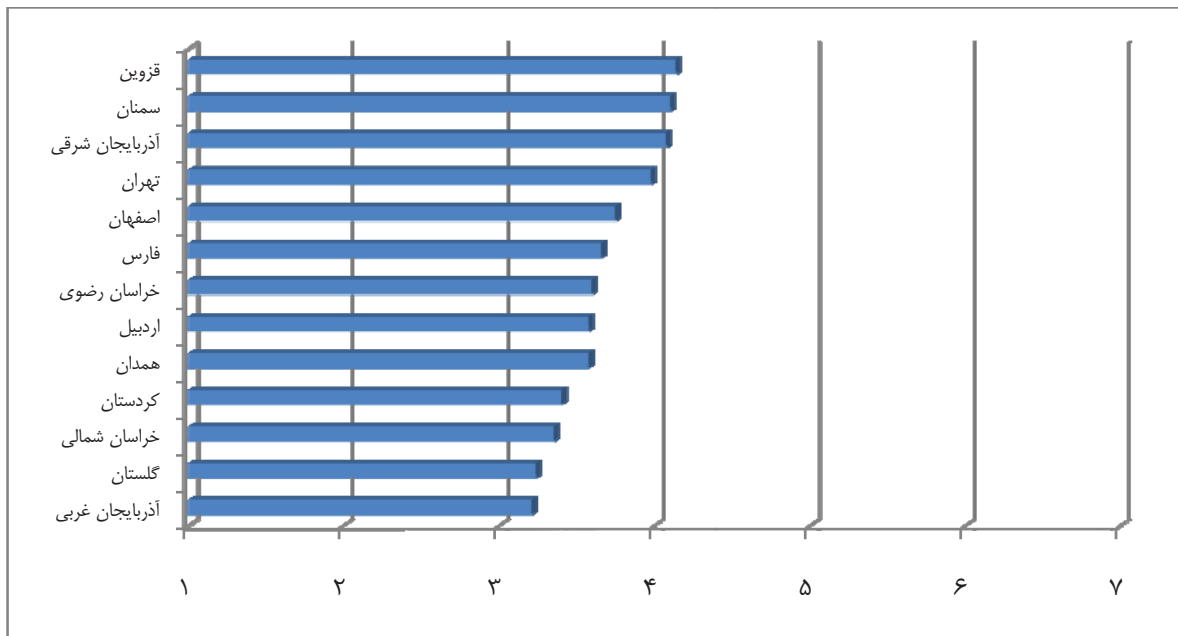
کد	متغیر	رتبه ایران در بین ۲۱ کشور منطقه		رتبه ایران میان تمامی کشورهای مورد بررسی		رتبه متوسط منطقه	
		۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
الف	رقابت	۱۵	۱۶	۱۰۳	۱۱۱	۵۳	۵۷
الف ۱	رقابت داخلی	۱۲	۱۳	۶۴	۶۹	۴۳	۴۷
۶.۰۱	شدت رقابت داخلی	۱۵	۱۴	۱۱۲	۱۰۶	۷۴	۷۲
۶.۰۲	وجود بنگاه های مسلط بر بازار	۶	۶	۵۴	۴۹	۶۹	۶۷
۶.۰۳	اثر بخشی سیاست های ضد انحصاری	۹	۱۰	۵۹	۷۳	۸۰	۸۰
۶.۰۴	اثر منفی مالیات ها بر انگیزه کار و سرمایه گذاری	۱۲	۱۷	۷۲	۷۳	۲۸	۲۹
۶.۰۵	نرخ مالیات کل (شامل مالیات بر درآمد، مالیات نیروی کار و سایر مالیات ها) *	۱۷	۱۷	۸۰	۸۶	۹۲	۵۰
۶.۰۶	تعداد مراحل و رویه های لازم برای شروع یک کسب و کار *	۱۲	۷	۵۷	۳۴	۸۱	۶۵
۶.۰۷	زمان لازم برای شروع یک کسب و کار *	۶	۵	۳۰	۲۸	۸۲	۵۸
۶.۰۸	هزینه های ناشی از سیاست گذاری در حوزه کشاورزی	۹	۱۵	۶۰	۸۲	۵۹	۶۸
الف ۲	رقابت خارجی	۲۰	۲۱	۱۳۹	۱۴۲	۸۲	۹۰
۶.۰۹	وجود موانع تعرفه ای و غیر تعرفه ای برای واردات	۲۰	۲۱	۱۳۵	۱۳۷	۷۰	۶۱
۶.۱۰	میانگین موثر نرخ تعرفه ها *	۲۰	۲۱	۱۳۵	۱۴۰	۵۳	۸۹
۶.۱۱	رواج مالکیت خارجی (مالکیت شرکت ها)	۲۰	۲۰	۱۳۹	۱۴۱	۱۰۷	۱۱۳
۶.۱۲	اثر قوانین بر سرمایه گذاری خارجی	۱۸	۱۹	۱۲۹	۱۲۸	۸۰	۸۴
۶.۱۳	کار آیی تشریفات گمرکی	۱۷	۱۵	۱۱۴	۱۰۴	۷۹	۷۷
۶.۱۴	نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی *	۲۰	۱۹	۱۳۴	۱۳۳	۶۴	۶۷
ب	کیفیت شرایط تقاضا	۱۴	۱۴	۸۵	۸۴	۶۷	۶۵
۶.۱۵	میزان مشتری مداری شرکت ها	۱۶	۱۶	۱۱۴	۱۱۵	۶۹	۷۱
۶.۱۶	میزان آگاهی و پیچیدگی نیازهای خریداران	۱۰	۱۰	۶۴	۵۸	۶۷	۵۵

موارد مشخص شده با علامت * از سازمانهای بین المللی گرفته شده و سایر متغیرها با استفاده از پرسشنامه اندازه گیری شده اند.

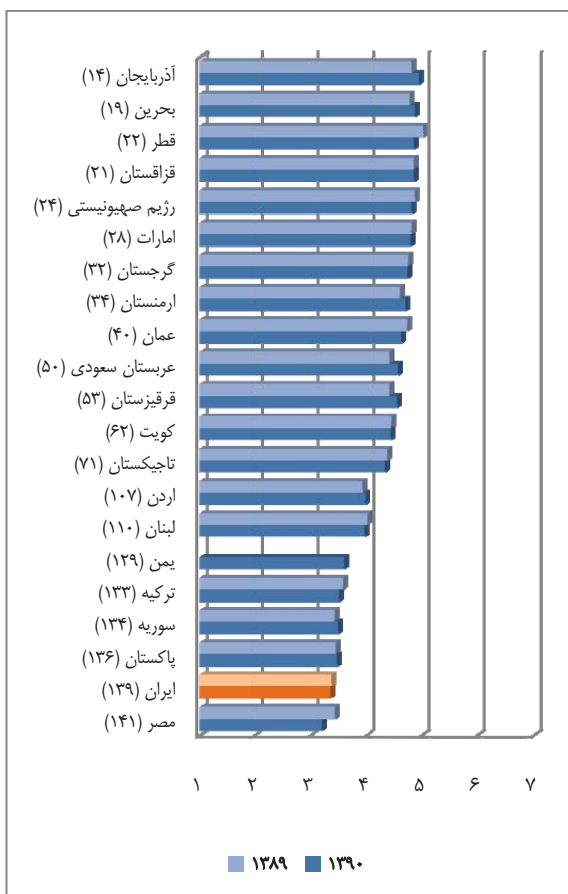
نمی شود. استانهای قزوین، سمنان، آذربایجان شرقی و تهران جایگاه های اول تا چهارم را به خود اختصاص داده اند.

در شکل ۲۵، استانهای مورد مطالعه در رکن کارایی بازار با یکدیگر مورد مقایسه قرار گرفته اند. همانطور که ملاحظه می شود، در این رکن بین استانها تفاوت چندانی مشاهده

شکل ۲۵- مقایسه استانیهای کشور از نظر کارایی بازار کالا

شکل ۲۶- مقایسه کارایی بازار نیروی کار ایران و کشورهای منطقه

* اعداد داخل پرانتز رتبه کشورها در سال ۱۳۹۰ می باشد

کارایی بازار نیروی کار^۱

کارایی و انعطاف پذیری بازار نیروی کار به این معنی است که در اقتصاد ملی از توانایی کارکنان در بهترین و کارا ترین محل استفاده شده و افراد انگیزه کافی برای به کارگیری حداکثر توان خود در انجام کارهای محوله را دارند. برای رسیدن به این هدف بازار نیروی کار بایستی انعطاف پذیری لازم برای جابجایی کارکنان از یک فعالیت اقتصادی به فعالیت دیگر را به طور سریع و با هزینه پایین فراهم کرده و امکان نوسانات دستمزد را بدون ایجاد مشکلات اجتماعی فراهم سازد. اهمیت وجود نوسانات دستمزد در بحران اقتصادی اخیر در بسیاری از کشورها که دارای بازار نیروی کار انعطاف ناپذیر هستند، احساس گردید. به گونه ای که این کشورها در ترمیم اقتصاد خود پس از وقوع بحران با مشکلات زیادی مواجه بودند. علاوه بر موارد ذکر شده، در یک بازار کار کارآمد، دستمزد پرداختی به کارکنان باید با میزان کارایی و تلاش افراد رابطه مستقیم داشته باشد و از مهارت های موجود در جامعه استفاده بهینه انجام گیرد (که این شامل مهارت های زنان جامعه نیز می شود). (۴)

همانطور که در شکل ۲۶ دیده می شود، ایران از نظر کارایی بازار نیروی کار با ۴ پله سقوط نسبت به سال گذشته در رتبه

کار، وضعیت ایران در هیچ یک از موارد بهتر از متوسط منطقه نیست. در دو متغیر نیز ایران رتبه آخر منطقه را کسب کرده است (انعطاف پذیری در تعیین دستمزد و وجود ارتباط بین دستمزد و بهره‌وری).

به نظر می‌رسد در بین متغیرهای تشکیل دهنده کارایی بازار نیروی کار بخشی از موارد مربوط به ساختار دولتی اقتصاد ایران (مانند وجود ارتباط بین دستمزد و بهره‌وری و عدم دخالت «روابط» در استخدام مدیران ارشد)، بخشی مربوط به قوانین حاکم بر بازار نیروی کار (انعطاف پذیری در استخدام، سهولت استخدام و اخراج، هزینه اخراج کارکنان اضافی، اثر منفی مالیات‌ها بر انگیزه کار و سرمایه‌گذاری و انعطاف پذیری در تعیین دستمزد) و بخشی دیگر مربوط به وضعیت فرهنگی جامعه می‌باشد (مانند همکاری در روابط کارگر-کارفرما و مشارکت زنان در نیروی کار). به هر حال دولت در تمامی سه گروه ذکر شده (به خصوص دو گروه اول) تاثیر زیادی می‌تواند داشته باشد. با توجه به وضعیت نامناسب کارایی بازار نیروی کار در کشور این

۱۳۹ جهانی قرار داشته و در منطقه چشم انداز ۱۴۰۴ تنها بالاتر از کشور مصر قرار دارد. در سطح منطقه آذربایجان، بحرین، قطر، قزاقستان، رژیم صهیونیستی و امارات به ترتیب رتبه ۱ تا ۶ را از نظر کارایی بازار نیروی کار به خود اختصاص داده‌اند. با توجه به موارد ذکر شده و این واقعیت که رتبه ایران در تمامی ۱۱ رکن دیگر رقابت پذیری از رتبه ایران در رکن کارایی بازار نیروی کار بهتر می‌باشد، می‌توان نتیجه گرفت که در حال حاضر مهمترین اولویت سیاست‌گذاران و دولت برای افزایش قدرت رقابت پذیری اقتصاد ملی باید بهبود کارایی بازار نیروی کار باشد.

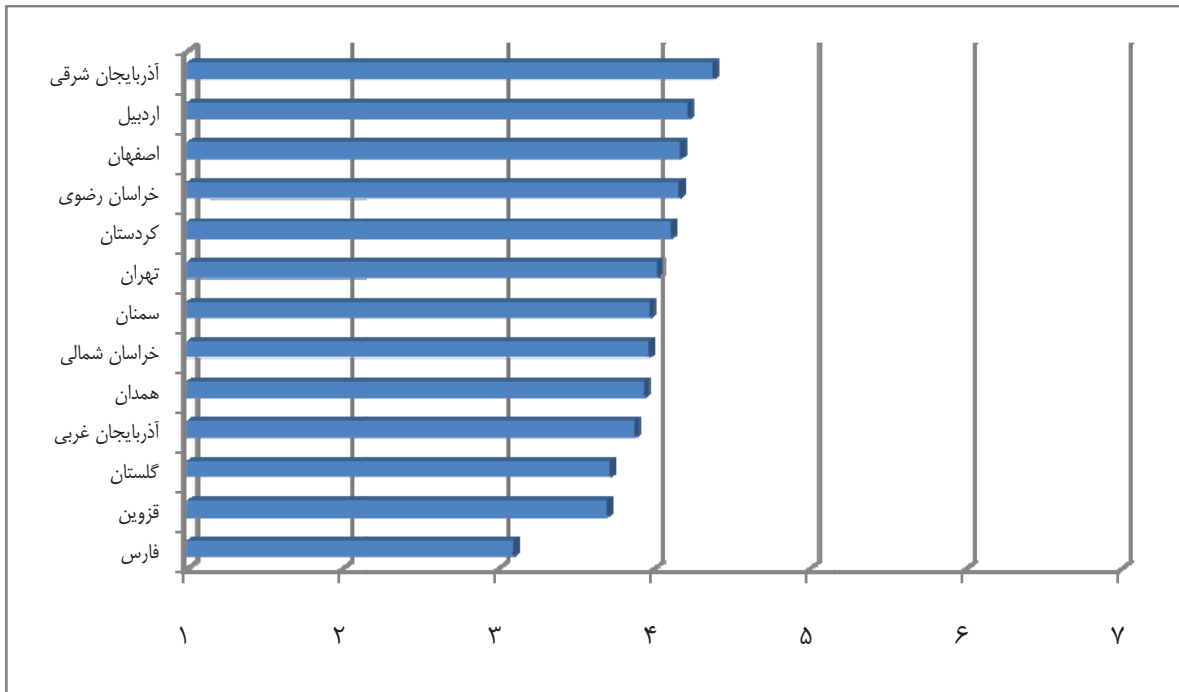
در جدول ۱۷ رتبه ایران از نظر هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن کارایی بازار نیروی کار در بین کشورهای منطقه نشان داده شده است. همچنین در هر یک از متغیرها رتبه ایران و رتبه متوسط منطقه در بین ۱۴۲ کشور مورد بررسی در گزارش رقابت پذیری جهانی، مشخص شده است. همانطور که دیده می‌شود از بین ۱۰ متغیر تشکیل دهنده رکن کارایی بازار نیروی

جدول ۱۷ - وضعیت ایران در هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن کارایی بازار نیروی کار

کد	متغیر	رتبه ایران در بین ۲۱ کشور منطقه		رتبه ایران میان تمامی کشورهای مورد بررسی		رتبه متوسط منطقه	
		۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
الف	انعطاف پذیری	۲۰	۲۰	۱۲۳	۱۲۹	۴۱	۴۴
۷.۰۱	همکاری در روابط کارگر - کارفرما	۱۹	۱۹	۱۱۸	۱۱۹	۶۴	۵۷
۷.۰۲	انعطاف پذیری در تعیین دستمزد	۲۰	۲۱	۱۲۷	۱۳۱	۴۰	۴۰
۷.۰۳	انعطاف پذیری در استخدام (سهولت استخدام و اخراج، انعطاف پذیری ساعات کار) *	۱۷	۱۸	۷۵	۷۹	۹۰	۵۲
۷.۰۴	سهولت استخدام و اخراج (از نظر قانونی)	۱۷	۱۹	۹۰	۸۸	۴۵	۴۲
۷.۰۵	هزینه اخراج کارکنان اضافی *	۱۶	۱۷	۱۰۸	۱۱۲	۵۱	۸۷
۶.۰۴	اثر منفی مالیات‌ها بر انگیزه کار و سرمایه‌گذاری	۱۲	۱۷	۷۲	۷۳	۲۸	۲۹
ب	استفاده بهینه از مهارت‌ها	۱۶	۱۶	۱۳۴	۱۳۶	۱۰۳	۱۰۳
۷.۰۶	وجود ارتباط بین دستمزد و بهره‌وری	۲۰	۲۱	۱۱۱	۱۱۸	۵۰	۴۹
۷.۰۷	عدم دخالت "روابط" در استخدام مدیران ارشد	۱۷	۱۸	۱۲۱	۱۲۴	۸۳	۸۲
۷.۰۸	فرار مغزها	۱۵	۱۶	۱۰۹	۱۰۷	۵۸	۵۷
۷.۰۹	مشارکت زنان در نیروی کار *	۱۱	۱۱	۱۲۶	۱۲۹	۱۱۹	۱۲۴

موارد مشخص شده با علامت * از سازمانهای بین‌المللی گرفته شده و سایر متغیرها با استفاده از پرسشنامه اندازه‌گیری شده‌اند.

شکل ۲۷-مقایسه استانهای کشور از نظر کارایی بازار نیروی کار

ارتباطات سیاسی تعریف می‌شوند. بنابراین در بازارهای مالی، ارزیابی مناسب و درست از ریسک پروژه ها، نقش کلیدی داشته و از اهمیت بسزایی برخوردار است. سرمایه گذاری های بخش خصوصی برای افزایش بهره‌وری در اقتصاد ضروری می‌باشد، بنابراین کشورهای مختلف نیازمند بازارهای مالی پیشرفته ای هستند تا سرمایه لازم برای این کار را از منابعی مانند وام های بانکی، بازارهای بورس مدیریت شده، سرمایه گذاران خطرپذیر و ... تامین کرده و در اختیار بخش خصوصی قرار دهد. اهمیت دسترسی به منابع مالی در بحران اخیر بازارهای مالی جهانی با «خشک شدن اعتبارات»^۱ در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه به خوبی مشاهده گردید. برای اینکه بخش مالی بتواند وظایف خود را در اقتصاد به خوبی انجام دهد، لازم است که اولاً بانکها مورد اعتماد بوده و عملکرد آنها شفاف باشد و ثانياً بازارهای مالی به خوبی مدیریت و تنظیم شوند تا از حقوق سرمایه گذاران و سایر فعالان اقتصادی حمایت لازم انجام گیرد.^(۴)

انتظار وجود دارد که دولت نسبت به بهبود متغیرهای تشکیل دهنده کارایی بازار نیروی کار اقدام عاجل نماید. همانطور که در شکل ۲۷ ملاحظه می‌شود، استانهای کشور از نظر کارایی بازار نیروی کار با یکدیگر مقایسه شده اند. در این رکن تفاوت چندانی بین استانهای کشور ملاحظه نمی‌شود و تنها استان فارس با اختلاف بیشتری از سایر استانها در جایگاه آخر قرار گرفته است.

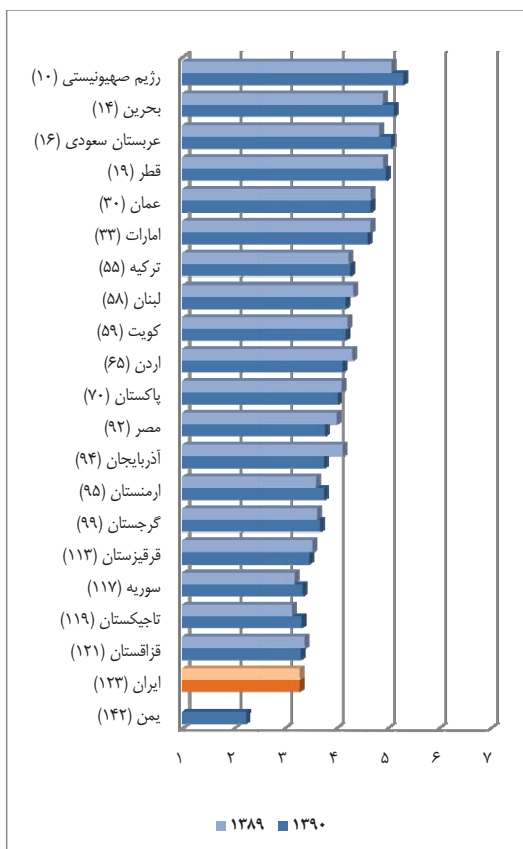
پیشرفته بودن بازار مالی^۱

بحران اخیر اقتصادی اهمیت وجود یک بخش مالی سالم و مستحکم را برای عملکرد مناسب بنگاه ها نشان داد. یک بخش مالی کارا، منابع مالی پس انداز شده توسط شهروندان یک کشور و همچنین منابع وارد شده از خارج از کشور را به کارهایی که بیشترین بهره‌وری را در اقتصاد ملی ایجاد می‌کنند، اختصاص می‌دهد. یک بخش مالی کارا منابع را باید به سمت پروژه‌های سرمایه گذاری که دارای بیشترین بازدهی اقتصادی مورد انتظار هستند هدایت کند، نه پروژه‌هایی که با

1-Financial Market Sophistication

2-Credit Crunch

شکل ۲۸- رتبه ایران و کشورهای منطقه از نظر توسعه بازارهای مالی

* اعداد داخل پرانتز رتبه کشورها در سال ۱۳۹۰ می باشد

همانطور که در شکل ۲۸ دیده می شود، ایران از نظر رکن پیشرفته بودن بازار مالی در بین ۱۴۲ کشور جهان با سه پله سقوط نسبت به سال گذشته در رتبه ۱۲۳ قرار گرفته و به جز یمن پائین تر از سایر کشورهای منطقه سند چشم انداز ۱۴۰۴ قرار دارد. در سطح منطقه رژیم صهیونیستی، بحرین، عربستان سعودی، قطر و عمان به ترتیب رتبه های ۱ تا ۵ را از نظر پیشرفته بودن بازارهای مالی به خود اختصاص داده اند. نتایج به دست آمده نشان می دهد که بازار مالی در ایران به عنوان یکی از ارکان تعیین کننده در رقابت پذیری کل اقتصاد از وضعیت مطلوبی نسبت به سایر ارکان رقابت پذیری برخوردار نیست و از آنجایی که رشد و توسعه اقتصادی پایدار مستلزم توسعه همزمان تمامی ارکان می باشد بنابراین حتی اگر سایر عوامل تعیین کننده رقابت پذیری در وضعیت مناسبی باشند در کنار فقدان کارایی بازار مالی عملاً از بسیاری از ظرفیت های سرمایه گذاری در کشور به خوبی استفاده نخواهد شد. بنابراین توسعه بازار مالی باید یکی از اولویت های مهم سیاستگذاران دولتی برای افزایش قدرت رقابت پذیری اقتصاد ملی باشد.

در جدول ۱۸ رتبه ایران از نظر هر یک از متغیرهای

جدول ۱۸- مقایسه رتبه ایران با کشورهای منطقه در متغیرهای تشکیل دهنده رکن توسعه بازارهای مالی

کد	متغیر	رتبه ایران در بین ۲۱ کشور منطقه		رتبه ایران میان تمامی کشورهای مورد بررسی		رتبه متوسط منطقه	
		۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
الف	کارایی	۱۹	۱۹	۱۲۹	۱۲۹	۵۸	۵۶
۸.۰۱	در دسترس بودن خدمات مالی	۲۰	۲۰	۱۳۳	۱۳۴	۷۳	۷۷
۸.۰۲	هزینه استفاده از خدمات مالی	۲۰	۱۹	۱۲۹	۱۳۰	۶۶	۶۵
۸.۰۳	تامین مالی از طریق بازار سهام	۱۳	۱۴	۸۲	۸۰	۷۲	۶۸
۸.۰۴	سهولت دسترسی به وام ها	۲۰	۲۰	۱۳۶	۱۳۷	۴۶	۴۷
۸.۰۵	در دسترس بودن منابع مالی برای سرمایه گذاری مخاطره آمیز کارآفرینان	۲۰	۲۰	۱۳۳	۱۳۳	۴۹	۳۷
ب	قابلیت اعتماد	۱۷	۱۶	۱۱۴	۱۱۳	۸۸	۹۲
۸.۰۶	استحکام مالی بانک ها	۱۶	۱۶	۱۱۳	۱۱۳	۷۶	۷۷
۸.۰۷	تنظیم و نظارت بر بازار بورس	۱۳	۱۵	۸۸	۸۹	۶۹	۶۵
۸.۰۸	شاخص حمایت های قانونی از حقوق قرص دهنده و قرض گیرنده *	۸	۸	۸۶	۸۹	۸۶	۸۹

موارد مشخص شده با علامت * از سازمانهای بین المللی گرفته شده و سایر متغیرها با استفاده از پرسشنامه اندازه گیری شده اند.

گرفت با توجه به اینکه عوامل مذکور در کنترل دولت هستند، در توسعه این رکن نسبت به سایر ارکان امکان حصول نتایج مناسب در زمان کوتاه‌تری فراهم می‌باشد.

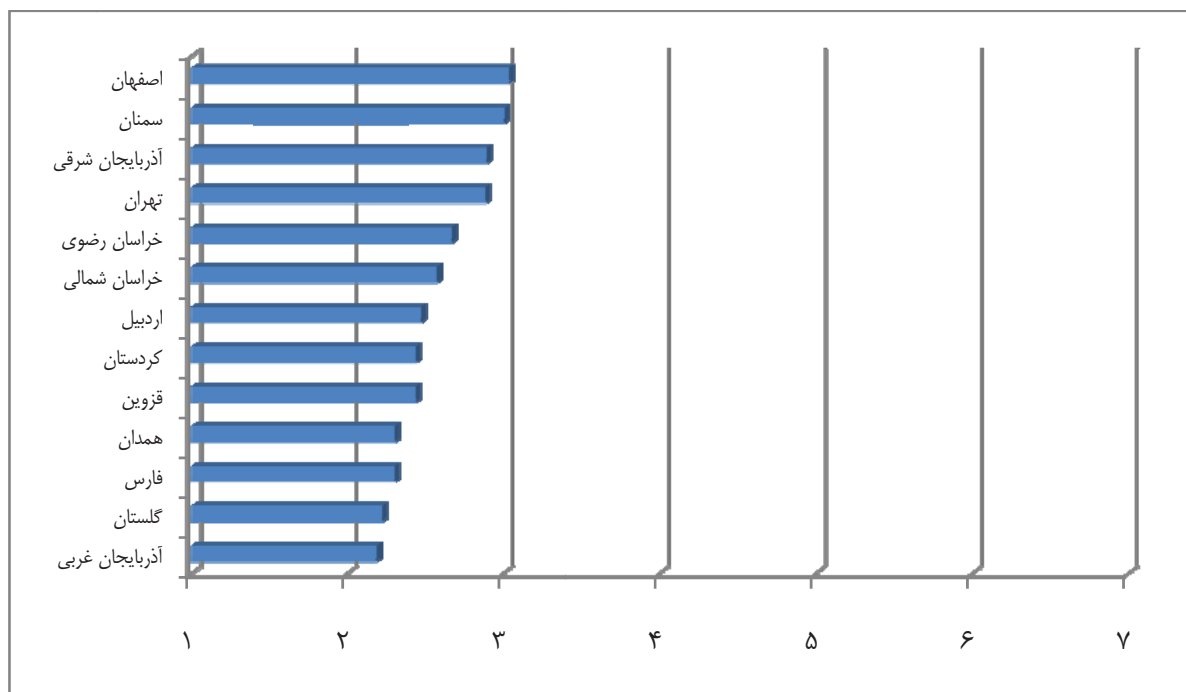
در سال گذشته یکی از مهمترین مشکلات بخش خصوصی دسترسی به منابع مالی بوده است و این موضوع طی نظرسنجی به عمل آمده توسط فعالان اقتصادی مورد تأیید قرار گرفته و نتایج حاصله از این نظرسنجی در شکل ۶ قابل مشاهده می‌باشد. همانطور که مشاهده می‌شود ایران در تمامی متغیرهای مرتبط با دسترسی به منابع مالی جزء ۱۰ کشور آخر دنیا است، این در حالی است که در برخی از این متغیرها کشورهایی از منطقه مانند قطر، بحرین، عربستان سعودی و امارات در میان ۱۰ کشور اول دنیا هستند.

در شکل ۲۹، استانها در رکن کارایی بازارهای مالی با یکدیگر مقایسه شده‌اند. تفاوت چندانی در این حوزه بین استانها وجود ندارد. ولی نکته قابل توجه این است که تقریباً تمامی استانها در این رکن از وضعیت نامطلوبی برخوردارند.

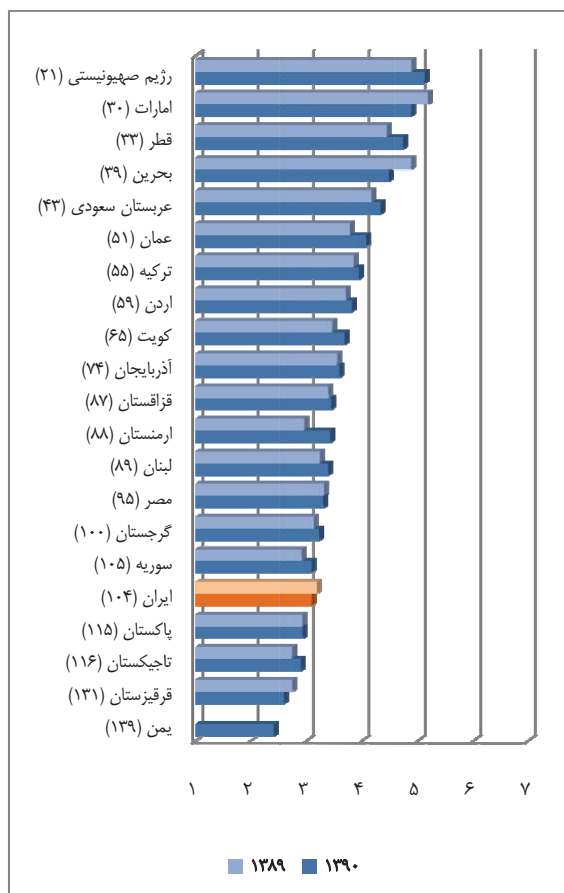
تشکیل دهنده رکن توسعه بازارهای مالی در بین کشورهای منطقه نشان داده شده است. همچنین در هر یک از متغیرها، رتبه ایران و رتبه متوسط منطقه در بین ۱۴۲ کشور مورد بررسی گزارش رقابت‌پذیری جهانی، مشخص شده است. همانطور که دیده می‌شود در بیشتر متغیرها ایران از وضعیت مناسبی برخوردار نیست و از بین ۸ متغیر تشکیل دهنده رکن توسعه بازارهای مالی، وضعیت ایران در هیچ یک از موارد بهتر از متوسط منطقه نیست. در چهار متغیر نیز ایران جزء سه کشور آخر منطقه است (در دسترس بودن خدمات مالی، هزینه استفاده از خدمات مالی، سهولت دسترسی به وام‌ها و در دسترس بودن منابع مالی برای سرمایه‌گذاریهای مخاطره‌آمیز کارآفرینان).

همانگونه که مشاهده می‌شود، متغیرهای تشکیل دهنده این رکن یا مستقیماً تحت کنترل دولت هستند و یا در مواردی مانند متغیر «در دسترس نبودن و هزینه زیاد خدمات مالی»، دولت به علت عدم انجام خصوصی سازی و آزاد سازی به طور غیر مستقیم در آنها دخیل است. بنابراین می‌توان نتیجه

شکل ۲۹-مقایسه استانهای کشور از نظر توسعه بازارهای مالی

شکل ۳۰- مقایسه آمادگی تکنولوژیک ایران و کشورهای منطقه

* اعداد داخل پرانتز رتبه کشورها در سال ۱۳۹۰ می باشد

اختصاص داده اند. رکن آمادگی تکنولوژیک برای کشورهایی که در مرحله توسعه مبتنی بر کارایی قرار دارند از اهمیت زیادی برخوردار است و با توجه به تحریم های موجود بر علیه کشور و اینکه ایران در حال گذار به مرحله توسعه مبتنی بر کارایی می باشد، لازم است سرمایه گذاری در این بخش جزء مهمترین اولویت های سیاستگذاران قرار گیرد.

در جدول ۱۹ رتبه ایران از نظر هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن آمادگی تکنولوژیک در بین کشورهای منطقه نشان داده شده است. همچنین در هر یک از متغیرها رتبه ایران و رتبه متوسط منطقه در بین ۱۴۲ کشور مورد بررسی در گزارش رقابت پذیری جهانی، مشخص شده است. همانطور که دیده می شود از بین ۸ متغیر تشکیل دهنده رکن آمادگی تکنولوژیک رتبه ایران تنها در یک مورد (خطوط تلفن ثابت) بهتر از متوسط

آمادگی تکنولوژیک^۱

در دنیای جهانی شده امروز، فناوری به عنصری مهم برای رقابت و شکوفایی شرکت ها تبدیل شده است. رکن آمادگی تکنولوژیک بیانگر میزان چابکی اقتصادها در جذب فناوری های موجود به منظور ارتقاء بهره وری صنایع خود می باشد و البته تاکید ویژه ای بر ظرفیت اقتصاد کشورها برای بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در فعالیتهای روزمره و فرآیندهای تولیدی برای رسیدن به کارایی و رقابت پذیری دارد. فناوری اطلاعات و ارتباطات با توجه به سرریز اثرات آن به سایر بخش های اقتصادی و نقش آن به عنوان زیرساخت تمامی صنایع، به «فناوری همه منظوره» عصر حاضر تبدیل شده است. بنابراین، دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات و کاربرد آن از مؤلفه های اساسی آمادگی تکنولوژیک محسوب می شوند.

مهم نیست که یک فناوری در داخل کشور توسعه یافته است یا خیر، به هر حال استفاده از آن باعث افزایش بهره وری می شود. نکته مهم این است که شرکت های فعال در کشور به محصولات پیشرفته و توان به کارگیری آنها دسترسی داشته باشند. در میان منابع اصلی فناوری خارجی، سرمایه گذاری مستقیم خارجی اغلب نقش کلیدی دارد. ذکر این نکته مهم است که باید سطح فناوری قابل دسترس برای بنگاه های یک کشور را از توان آن کشور برای نوآوری و گسترش مرزهای دانش متمایز دانست. به همین دلیل است که در شاخص رقابت پذیری جهانی، «آمادگی تکنولوژیک» از «نوآوری» که در رکن ۱۲ به آن می پردازیم تفکیک شده است.^(۴)

در شکل ۳۰ میزان آمادگی تکنولوژیک ایران و کشورهای منطقه مقایسه شده است، همانطور که در شکل دیده می شود ایران از نظر آمادگی تکنولوژیک در میان ۱۴۲ کشور جهان با ۸ پله سقوط نسبت به سال گذشته در رتبه ۱۰۴ و در منطقه با ۳ پله سقوط در رتبه ۱۷ام قرار دارد. در سطح منطقه رژیم صهیونیستی، امارات، قطر، بحرین، عربستان سعودی و عمان به ترتیب رتبه های ۱ تا ۶ را از نظر آمادگی تکنولوژیک به خود

جدول ۱۹- مقایسه رتبه ایران با کشورهای منطقه در متغیرهای تشکیل دهنده رکن آمادگی تکنولوژیک

کد	متغیر	رتبه ایران در بین ۲۱ کشور منطقه		رتبه ایران میان تمامی کشورهای مورد بررسی		رتبه متوسط منطقه	
		۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
الف	استفاده از تکنولوژی	۱۸	۱۹	۱۱۸	۱۲۰	۷۲	۷۵
۹.۰۱	در دسترس بودن آخرین تکنولوژی ها	۱۷	۱۸	۱۲۳	۱۱۷	۷۳	۷۴
۹.۰۲	جذب تکنولوژی های جدید توسط بنگاه ها	۱۶	۱۹	۱۱۶	۱۲۰	۶۴	۶۳
۹.۰۳	انتقال تکنولوژی از طریق سرمایه گذاری مستقیم خارجی	۱۵	۱۶	۱۱۴	۱۱۱	۸۲	۸۷
ب	استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات	۹	۱۵	۷۲	۸۷	۶۸	۷۲
۹.۰۴	کاربران اینترنت *	۸	۱۹	۶۰	۱۰۲	۶۶	۶۹
۹.۰۵	تعداد مشترکان اینترنت پر سرعت *	۱۵	۱۶	۱۰۱	۱۰۴	۶۶	۷۳
۹.۰۶	نسبت پهنای باند اینترنت کشور به جمعیت *	۱۷	۱۷	۹۹	۱۰۳	۶۰	۶۷
۲.۰۸	خطوط تلفن ثابت *	۲	۲	۳۶	۳۱	۶۹	۷۴
۲.۰۹	تعداد مشترکان تلفن همراه *	۱۴	۱۳	۹۵	۸۵	۵۳	۶۰

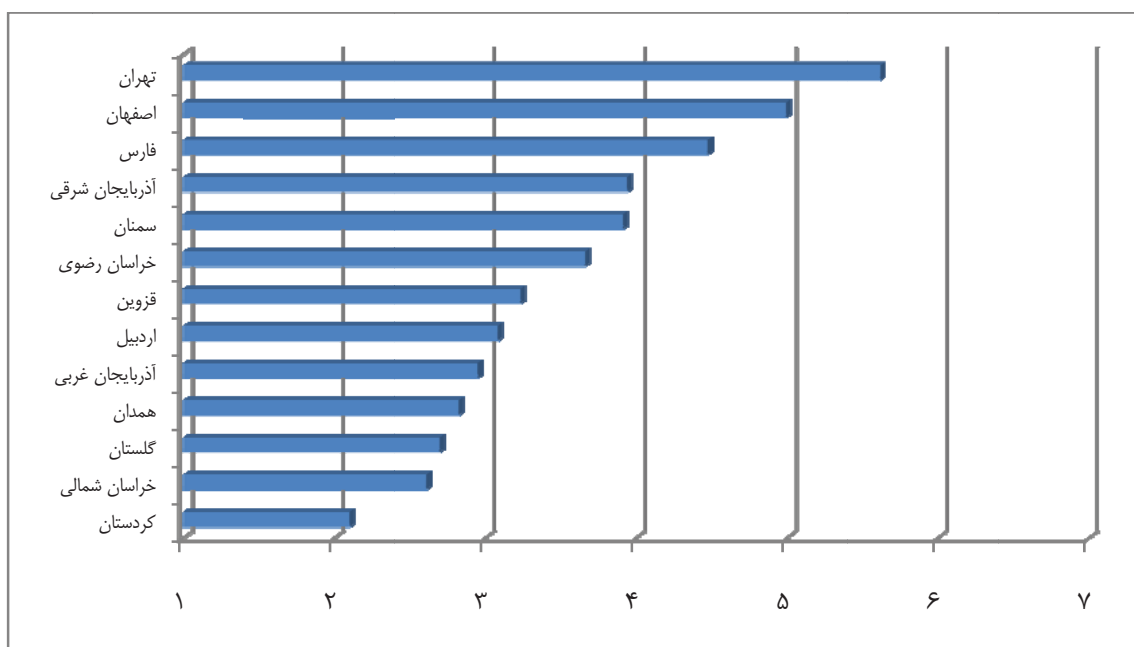
موارد مشخص شده با علامت * از سازمانهای بین المللی گرفته شده و سایر متغیرها با استفاده از پرسشنامه اندازه گیری شده اند.

۵۵

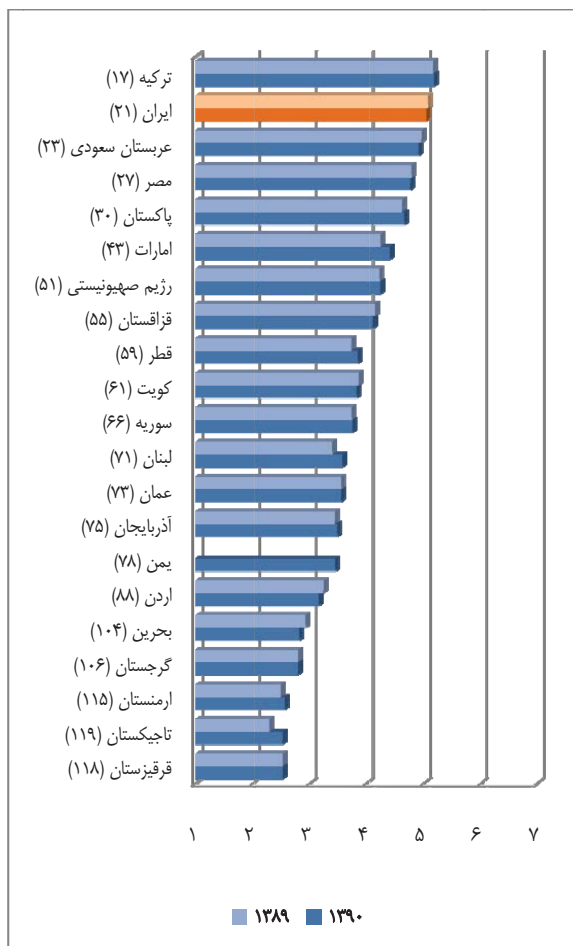
استان های گلستان، خراسان شمالی و کردستان نیز در انتهای جدول قرار گرفته اند. نکته قابل توجه این است که فاصله زیادی بین استان اول آخر وجود دارد و این نشان از تفاوت بالای استانهای کشور از لحاظ میزان آمادگی تکنولوژیکی است.

منطقه می باشد و در سایر متغیرها از متوسط منطقه پائین تر است. در شکل ۳۱، استانها در رکن میزان آمادگی تکنولوژیکی با یکدیگر مقایسه شده اند. استانهای تهران، اصفهان، فارس و آذربایجان شرقی در جایگاه های اول تا چهارم قرار گرفته اند.

شکل ۳۱-مقایسه استانهای کشور از لحاظ آمادگی تکنولوژیک

شکل ۳۲- مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر اندازه بازار

* اعداد داخل پرانتز رتبه کشورها در سال ۱۳۹۰ می باشد

در رکن اندازه بازار لازم است در کشور از مزیت های حاصل از صرفه مقیاس در جهت توسعه اقتصادی بیشترین بهره را برد. در جدول ۲۰ رتبه ایران در منطقه برای اندازه بازار داخلی و اندازه بازار خارجی نشان داده شده است. همچنین در هر یک از

اندازه بازار^۱

اندازه بازار بر بهره وری تأثیر می گذارد، زیرا بازارهای بزرگ امکان استفاده از صرفه های مقیاس را به بنگاهها می دهند. در گذشته بازارهای قابل دسترس برای شرکت ها به مرزهای ملی محدود می شد. در دوره جهانی شدن، به خصوص برای کشورهای کوچک، بازارهای بین المللی جایگزینی برای بازارهای داخلی شده اند. شواهد تجربی زیادی وجود دارد که نشان می دهد آزادی تجارت خارجی ارتباط مثبتی با رشد اقتصادی دارد. حتی با آنکه برخی تحقیقات اخیر استحکام این ارتباط را زیر سوال برده اند، اما برداشت شهودی این است که تجارت خارجی تأثیر مثبتی بر رشد، به ویژه برای کشورهای دارای بازارهای کوچک دارد. بنابراین، در تعیین اندازه بازار برای بنگاههای یک کشور می توان صادرات را جایگزینی برای تقاضای داخلی در نظر گرفت. با گنجانیدن بازار خارجی در سنجش اندازه بازار، مزیت های اقتصادهای صادرات محور و همچنین مناطق جغرافیایی (مثل اتحادیه اروپا) که به چندین کشور تقسیم شده اند، اما یک بازار مشترک دارند، در نظر گرفته می شود. (۴)

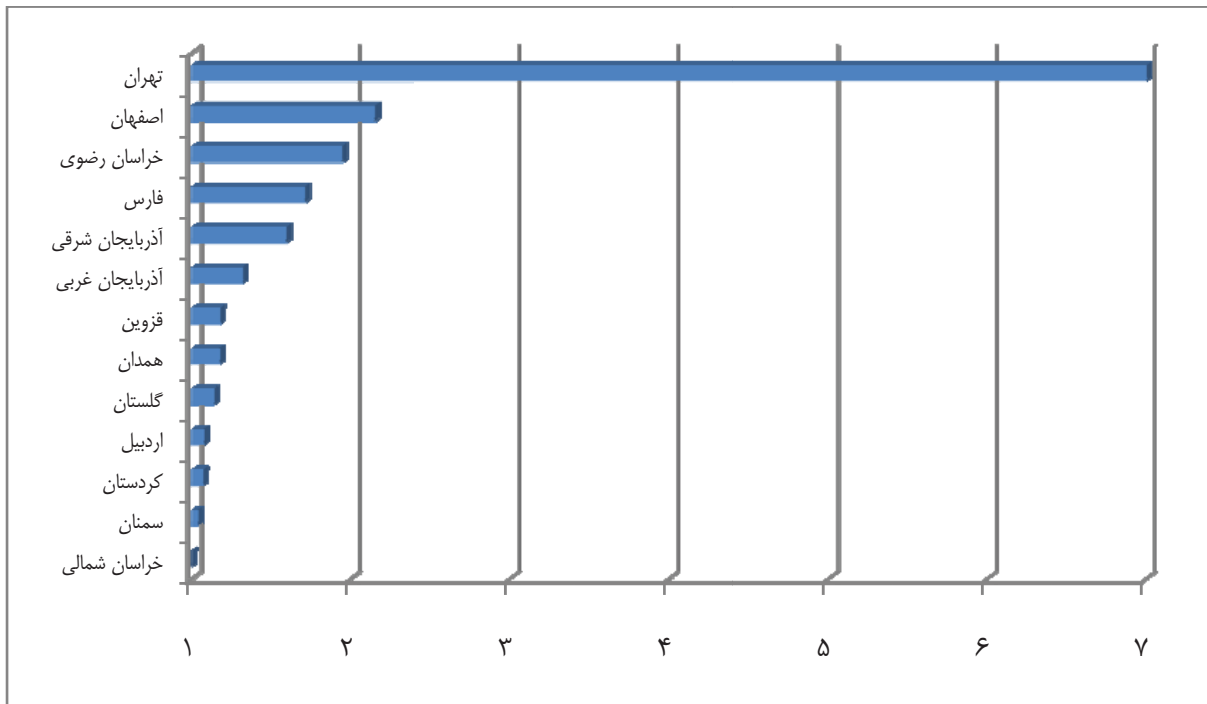
در شکل ۳۲ وضعیت ایران و کشورهای منطقه از نظر اندازه بازار مقایسه شده است، همانطور که در شکل دیده می شود ایران از نظر اندازه بازار در میان ۱۴۲ کشور جهان در رتبه ۴۱م و در منطقه پس از ترکیه در رتبه دوم قرار دارد. در سطح منطقه عربستان، مصر، پاکستان و امارات به ترتیب رتبه های ۳ تا ۶ را از نظر اندازه بازار به خود اختصاص داده اند. رکن اندازه بازار برای کشورهایی که در مرحله توسعه مبتنی بر کارایی قرار دارند از اهمیت زیادی برخوردار است و با توجه به رتبه قابل قبول ایران

جدول ۲۰- مقایسه رتبه ایران با کشورهای منطقه در متغیرهای تشکیل دهنده رکن اندازه بازار

کد	متغیر	رتبه ایران در بین ۲۱ کشور منطقه		رتبه ایران میان تمامی کشورهای مورد بررسی		رتبه متوسط منطقه	
		۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹
۱۰۰۱	اندازه بازار داخلی*	۲	۲	۱۸	۱۸	۶۴	۶۴
۱۰۰۲	اندازه بازار خارجی*	۲	۲	۲۵	۲۵	۶۹	۶۹

* تمامی متغیرهای این رکن از سازمانهای بین المللی گرفته شده اند.

شکل ۳۳- مقایسه استانهای کشور از لحاظ اندازه بازار

می‌یابد. پیشرفته بودن بنگاههای تجاری هم به کیفیت شبکه های کسب و کار کشور و هم به کیفیت عملیات و استراتژی تک تک بنگاهها مربوط می‌شود. اهمیت این امر به خصوص برای کشورهایی که در سطح بالای توسعه قرار دارند بیشتر است. زیرا در این کشورها منابع اولیه بهبود بهره وری تا حد زیادی مصرف شده‌اند. کیفیت شبکه های کسب و کار و صنایع حمایت کننده یک کشور که بر اساس کمیت و کیفیت تأمین کنندگان محلی و سطح تعاملشان مشخص می‌شود، به دلایل مختلفی مهم است. وقتی که شرکت ها و تأمین کنندگان یک بخش صنعتی خاص به شکل گروههای نزدیک از نظر جغرافیایی با یکدیگر مرتبط باشند (یعنی تشکیل خوشه داده باشند)، کارایی بالا می‌رود، فرصت های بیشتری برای نوآوری ایجاد می‌شود و موانع ورود برای بنگاههای جدید کاهش می‌یابد. عملیات و استراتژی تک تک شرکت ها (از جمله برند سازی، بازاریابی، وجود یک زنجیره ارزش و تولید محصولات پیشرفته و منحصر به فرد) همگی به فرآیندهای پیشرفته و نوین در بنگاه ها منجر می‌شوند. (۴)

متغیرها رتبه ایران و رتبه متوسط منطقه در بین ۱۴۲ کشور مورد بررسی در گزارش رقابت پذیری جهانی، مشخص شده است. همانطور که دیده می‌شود در هر دو متغیر ایران رتبه دوم منطقه را به خود اختصاص داده است و از متوسط منطقه وضعیت به مراتب بهتری دارد. در شاخصهای اندازه بازار داخلی و اندازه بازار خارجی به ترتیب کشورهای ترکیه و عربستان سعودی بهترین کشورهای منطقه به حساب می‌آیند.

در شکل ۳۳، اندازه بازار استانها بر اساس میزان محصول ناخالص داخلی آنها به قیمت بازار (بجز نفت و گاز) با یکدیگر مقایسه شده است. همانطور که ملاحظه می‌شود استان تهران با اختلاف بسیار زیادی از سایر استانها در جایگاه اول قرار گرفته است. بعد از آن استانهای اصفهان، خراسان رضوی و فارس در جایگاه های بعدی قرار دارند.

پیشرفته بودن بنگاه ها^۱

پیشرفته بودن بنگاههای تجاری به کارایی بالا در تولید کالاها و خدمات منجر می‌شود. این امر به نوبه خود به بهره وری بالا می‌انجامد که در نتیجه آن رقابت پذیری کشور ها افزایش

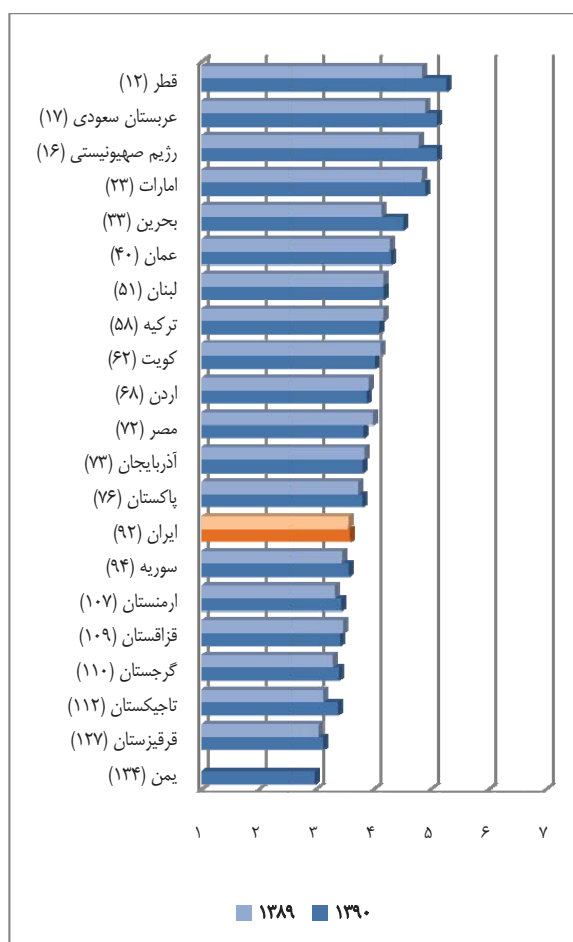
قرار دارند از اهمیت زیادی برخوردار است و بنابراین در حال حاضر جزء مهمترین اولویت های سیاستگذاری در کشور تلقی نمی شوند. اما به هر حال برای داشتن یک توسعه متوازن لازم است که بنگاه های کشور از حداقلی از پیشرفته بودن عملیات و استراتژی برخوردار باشند.

در جدول ۲۱ رتبه ایران از نظر هر یک از متغیرهای تشکیل دهنده رکن پیشرفته بودن بنگاه ها در بین کشورهای منطقه نشان داده شده است. همچنین در هر یک از متغیرها، رتبه ایران و رتبه متوسط منطقه در بین ۱۴۲ کشور مورد بررسی در گزارش رقابت پذیری جهانی، مشخص شده است. همانطور که دیده می شود از بین ۱۰ متغیر تشکیل دهنده رکن پیشرفته بودن شرکت ها، رتبه ایران تنها در ۲ مورد (کمیت عرضه کنندگان داخلی و کنترل شبکه بازاریابی و توزیع محصولات کشور توسط شرکت های داخلی) بهتر از متوسط منطقه می باشد و در سایر متغیرها از متوسط منطقه پائین تر است. در برخی از متغیرها مانند کیفیت عرضه کنندگان داخلی، حضور گسترده شرکت ها در کل زنجیره ارزش، وجود مزیت رقابتی مبتنی بر تمایز محصولات در بنگاه ها، استفاده از ابزارها و شیوه های پیشرفته بازاریابی و تمایل به تفویض اختیار به مدیران میانی، ایران جزء آخرین کشورهای منطقه می باشد و در سطح جهان نیز وضعیت چندان مناسبی ندارد.

در شکل ۳۵، استانهای کشور در رکن پیشرفته بودن بنگاه ها با یکدیگر مقایسه شده اند. همانطور که ملاحظه می شود استانهای اصفهان، تهران و آذربایجان شرقی در جایگاه های اول تا سوم قرار دارند. در ضمن باید به این نکته اشاره داشت گفت که در این رکن استانهای کشور فاصله چندانی با یکدیگر ندارند.

در شکل ۳۴ وضعیت ایران و کشورهای منطقه از نظر پیشرفته بودن بنگاه ها مورد مقایسه قرار گرفته اند. همانطور که در شکل دیده می شود ایران از نظر پیشرفته بودن بنگاه ها در میان ۱۴۲ کشور جهان در رتبه ۹۲ قرار دارد که رتبه چندان مناسبی نیست. در منطقه نیز ایران تنها بالاتر از کشورهای سوریه، ارمنستان، قزاقستان، گرجستان، تاجیکستان، قرقیزستان و یمن بوده و در رتبه چهاردهم منطقه قرار دارد. در سطح منطقه قطر، عربستان، رژیم صهیونیستی، امارات، بحرین و عمان به ترتیب رتبه های ۱ تا ۶ را از نظر پیشرفته بودن بنگاه ها به خود اختصاص داده اند. رکن پیشرفته بودن بنگاه ها برای کشورهایی که در مرحله توسعه مبتنی بر نوآوری

شکل ۳۴- مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر پیشرفته بودن بنگاه ها

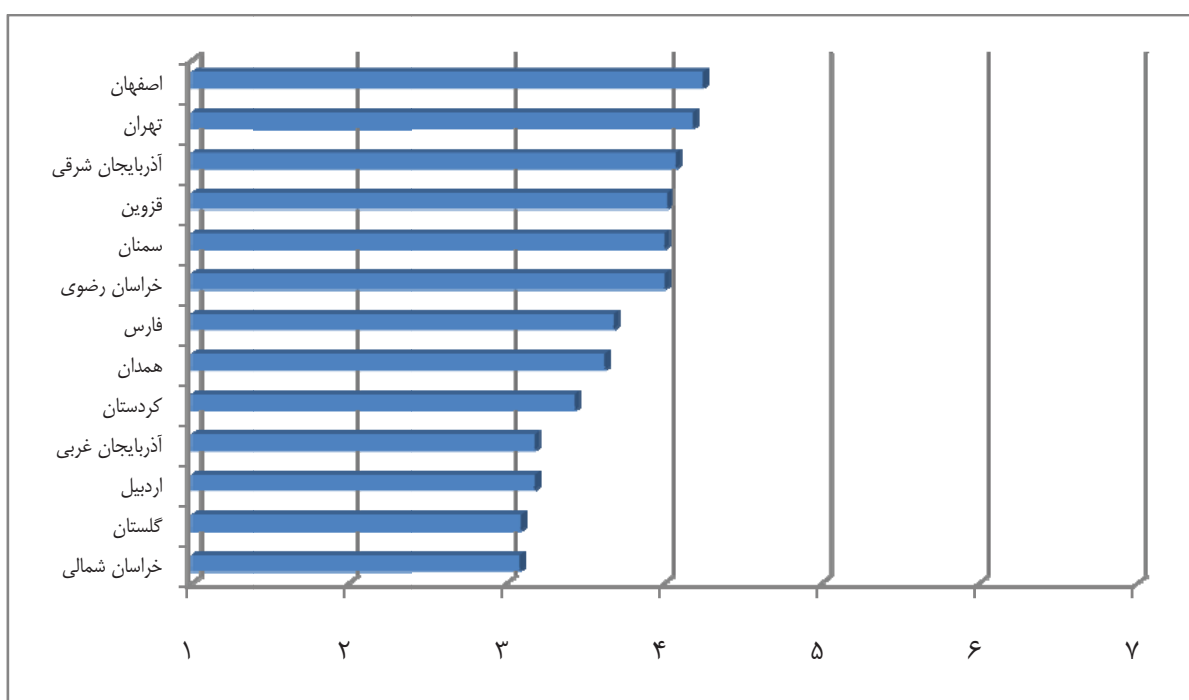

* اعداد داخل پرانتز رتبه کشورها در سال ۱۳۹۰ می باشد

جدول ۲۱ - مقایسه رتبه ایران با کشورهای منطقه در متغیرهای تشکیل دهنده رکن پیشرفته بودن بنگاه ها

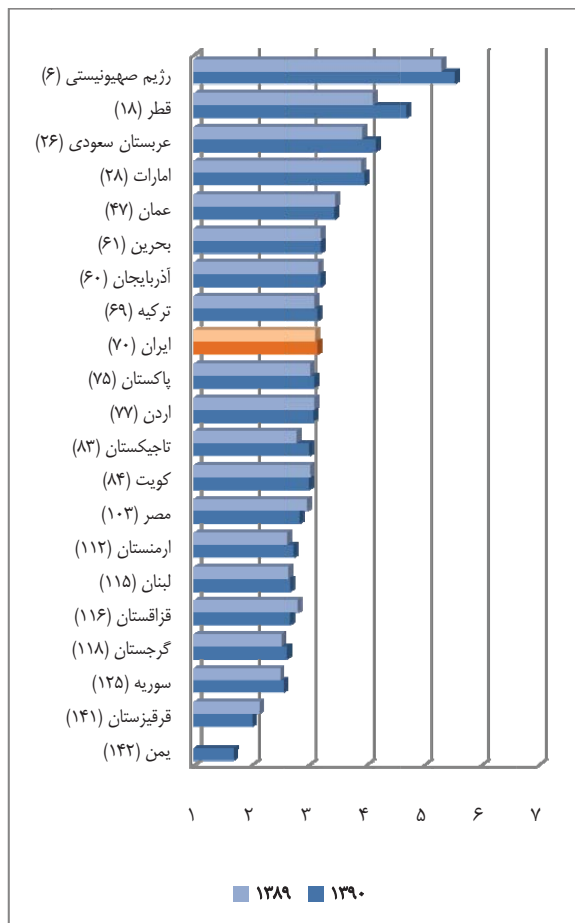
کد	متغیر	رتبه ایران در بین ۲۱ کشور منطقه		رتبه ایران میان تمامی کشورهای مورد بررسی		رتبه متوسط منطقه	
		۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
۱۱.۰۱	کمیت عرضه کنندگان داخلی (کالا و خدمات)	۹	۱۱	۵۶	۵۳	۷۰	۶۴
۱۱.۰۲	کیفیت عرضه کنندگان داخلی (کالا و خدمات)	۱۸	۱۹	۱۲۵	۱۲۹	۷۸	۸۰
۱۱.۰۳	میزان توسعه خوشه ها	۱۵	۱۵	۹۱	۹۳	۶۹	۶۹
۱۱.۰۴	وجود مزیت رقابتی مبتنی بر تمایز محصولات در بنگاه ها (در مقابل مزیت رقابتی مبتنی بر قیمت پائین)	۱۷	۱۷	۱۰۲	۹۵	۵۲	۵۱
۱۱.۰۵	حضور گسترده شرکت ها در کل زنجیره ارزش (شامل طراحی محصول، بازاریابی، لجستیک و خدمات پس از فروش)	۱۵	۱۶	۹۴	۱۰۷	۶۷	۶۵
۱۱.۰۶	کنترل شبکه توزیع و بازاریابی بین المللی محصولات کشور توسط شرکت های داخلی	۴	۶	۱۵	۲۱	۵۲	۴۵
۱۱.۰۷	پیشرفته بودن فرآیندهای تولیدی	۱۲	۱۳	۷۵	۷۶	۵۸	۵۹
۱۱.۰۸	استفاده از ابزارها و شیوه های پیشرفته بازاریابی	۱۶	۱۷	۱۰۷	۱۱۴	۷۲	۷۰
۱۱.۰۹	تمایل به تفویض اختیار به مدیران میانی	۱۷	۱۹	۱۲۱	۱۲۴	۷۶	۶۰
۷.۰۷	عدم دخالت "روابط" در استخدام مدیران ارشد	۱۷	۱۸	۱۲۱	۱۲۴	۸۳	۸۲

شکل ۳۵ - مقایسه استان های کشور از نظر پیشرفته بودن بنگاه ها

نوآوری^۱

شکل ۳۶- مقایسه ایران و کشورهای منطقه از نظر نوآوری

* اعداد داخل پرانتز رتبه کشورها در سال ۱۳۹۰ می باشد

حال گذار به مرحله توسعه مبتنی بر کارایی است، لذا به نظر می رسد وضعیت کشور در این زمینه نسبتاً مناسب بوده و بهتر است در مجموعه سیاستگذاری های دولت بیشتر بر بهبود آن دسته از ارکان رقابت پذیری تمرکز شود که متناسب با گذار به مرحله توسعه مبتنی بر کارایی بوده و به این انتقال کمک می کنند که از جمله این موارد می توان به پیشرفته بودن بازارهای مالی و کارایی بازارهای کالا و نیروی کار اشاره نمود. در بین اقتصادهای منطقه تنها امارات، عمان، رژیم صهیونیستی، لبنان، بحرین و ترکیه از مرحله توسعه مبتنی بر کارایی فراتر رفته اند.

در جدول ۲۲ فهرست متغیرهای تشکیل دهنده رکن نوآوری نشان داده شده است. همچنین در هر یک از متغیرها، رتبه ایران در منطقه، رتبه ایران در دنیا و رتبه متوسط منطقه در بین ۱۴۲

آخرین رکن رقابت پذیری نوآوری است. اگرچه می توان با بهبود نهادها، ایجاد زیرساخت ها، کاهش بی ثباتی اقتصاد کلان یا بهبود سرمایه انسانی به منافعی اساسی دست یافت اما به نظر می رسد تمامی این عوامل در نهایت به اشباع می رسند. همین امر در مورد کارایی بازار نیروی کار، بازار مالی و بازار کالا نیز صادق است. در واقع در طولانی مدت سطح زندگی را فقط با نوآوری و تولید فناوری می توان ارتقاء داد. نوآوری به خصوص برای اقتصادهایی که به مرزهای دانش رسیده اند و دیگر امکان جذب فناوری از خارج برای آنها وجود ندارد، بسیار مهم است.

هرچند کشورهای کمتر توسعه یافته هنوز هم می توانند بهره وری خود را با جذب فناوری های موجود در کشورهای دیگر و یا با بهبود سایر حوزه ها ارتقا بخشند. اما کشورهایی که به مرحله «توسعه مبتنی بر نوآوری» رسیده اند دیگر نمی توانند با روشهای مذکور بهره وری خود را بالا ببرند. بنگاه ها در این کشورها باید محصولات و فرآیندهای نوین را به گونه ای طراحی و تولید نمایند که در نهایت قادر به حفظ مزیت رقابتی خود باشند. این امر مستلزم محیطی است که در آن بخش های دولتی و خصوصی از فعالیت های نوآورانه حمایت کنند. این امر به معنای لزوم سرمایه گذاری کافی در بخش تحقیق و توسعه به خصوص توسط بخش خصوصی، وجود نهادهای علمی تحقیقاتی با کیفیت، همکاری گسترده دانشگاه و صنعت در زمینه تحقیقات و حمایت از مالکیت فکری و معنوی است.

در شکل ۳۶ وضعیت ایران و کشورهای منطقه از نظر میزان نوآوری مورد مقایسه قرار گرفته است، همانطور که در شکل دیده می شود ایران از نظر نوآوری در میان ۱۴۲ کشور جهان با ۴ پله سقوط نسبت به سال گذشته در رتبه ۷۰ و در منطقه در رتبه ۹ام قرار دارد. در سطح منطقه رژیم صهیونیستی، قطر، عربستان، امارات، عمان، بحرین، آذربایجان و ترکیه به ترتیب رتبه های ۱ تا ۸ را از نظر نوآوری به خود اختصاص داده اند. رکن نوآوری برای کشورهایی که در مرحله توسعه مبتنی بر نوآوری قرار دارند از اهمیت زیادی برخوردار است و با توجه به اینکه ایران هنوز در

جدول ۲۲- مقایسه رتبه ایران با کشورهای منطقه در متغیرهای تشکیل دهنده رکن نوآوری

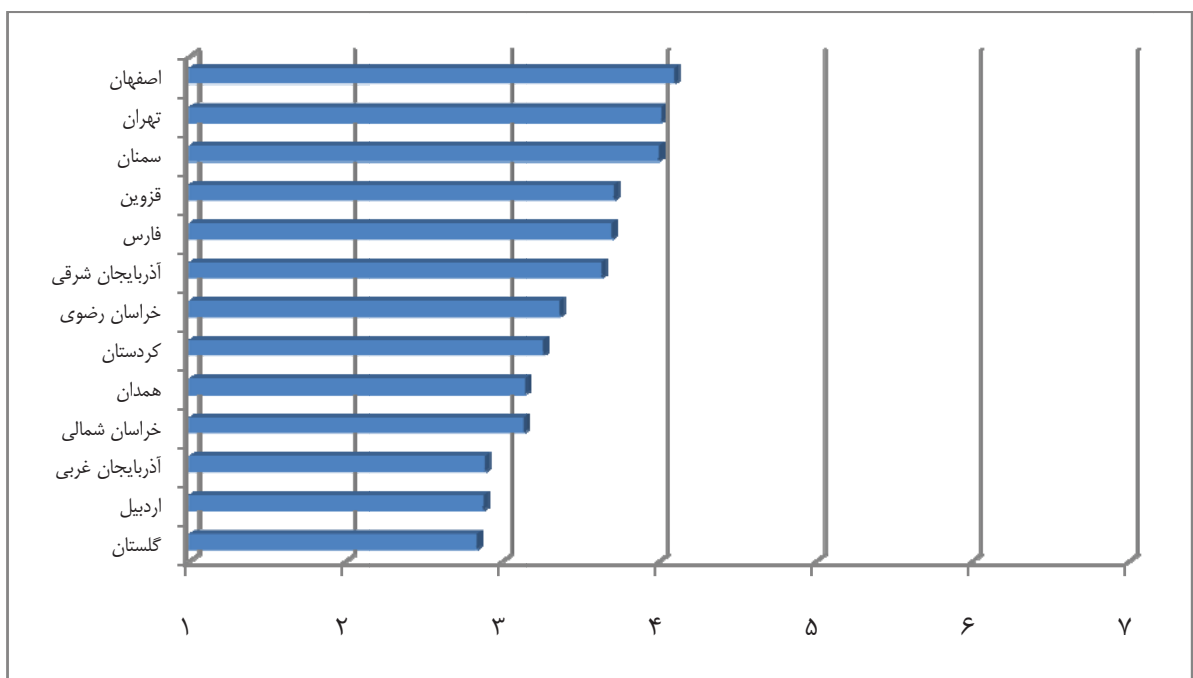
کد	متغیر	رتبه ایران در بین ۲۱ کشور منطقه		رتبه ایران میان تمامی کشورهای مورد بررسی		رتبه متوسط منطقه	
		۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
۱۲۰۱	ظرفیت نوآوری در شرکتها	۱۱	۹	۶۸	۶۷	۶۲	۶۳
۱۲۰۲	کیفیت مراکز تحقیقات علمی	۵	۵	۵۲	۴۹	۷۸	۸۰
۱۲۰۳	میزان هزینه برای تحقیق و توسعه در شرکتها	۱۳	۱۱	۱۰۷	۱۰۲	۸۰	۷۹
۱۲۰۴	همکاری دانشگاه و صنعت در تحقیق و توسعه	۱۱	۹	۹۷	۹۳	۸۴	۹۰
۱۲۰۵	کمک خريدهای دولتی به افزایش نوآوری در حوزه فناوری	۹	۱۰	۶۰	۶۱	۶۰	۶۰
۱۲۰۶	دسترسى به مهندسان و دانشمندان در کشور	۸	۸	۳۷	۳۷	۵۸	۶۳
۱۲۰۷	میزان ثبت اختراعات کاربردی (نسبت به جمعیت)*	۱۱	۱۲	۸۰	۷۹	۲۸	۲۶
۱۰۲	حقوق مالکیت فکری	۱۸	۱۷	۱۱۴	۱۱۱	۶۱	۶۴

موارد مشخص شده با علامت * از سازمانهای بین المللی گرفته شده و سایر متغیرها با استفاده از پرسشنامه اندازه گیری شده اند.

بیشتر بر بهبود وضعیت سایر متغیرها (ظرفیت نوآوری در شرکتها، میزان هزینه برای تحقیق و توسعه در شرکتها، همکاری دانشگاه و صنعت در تحقیق و توسعه، میزان ثبت اختراعات کاربردی، حقوق مالکیت فکری و کمک خريدهای دولتی به افزایش نوآوری در حوزه فناوری) متمرکز گردد. در مورد میزان ثبت اختراعات کاربردی

کشور مورد مطالعه مشخص شده است. همانطور که دیده می شود از بین ۸ متغیر تشکیل دهنده رکن نوآوری رتبه ایران تنها در ۲ مورد (دسترسى به مهندسان و دانشمندان و کیفیت مراکز تحقیقات علمی) بهتر از متوسط منطقه می باشد. بنابراین لازم است که سرمایه گذاری هایی که برای توسعه نوآوری در کشور انجام می شود

شکل ۳۷-مقایسه استانهای کشور از نظر نوآوری

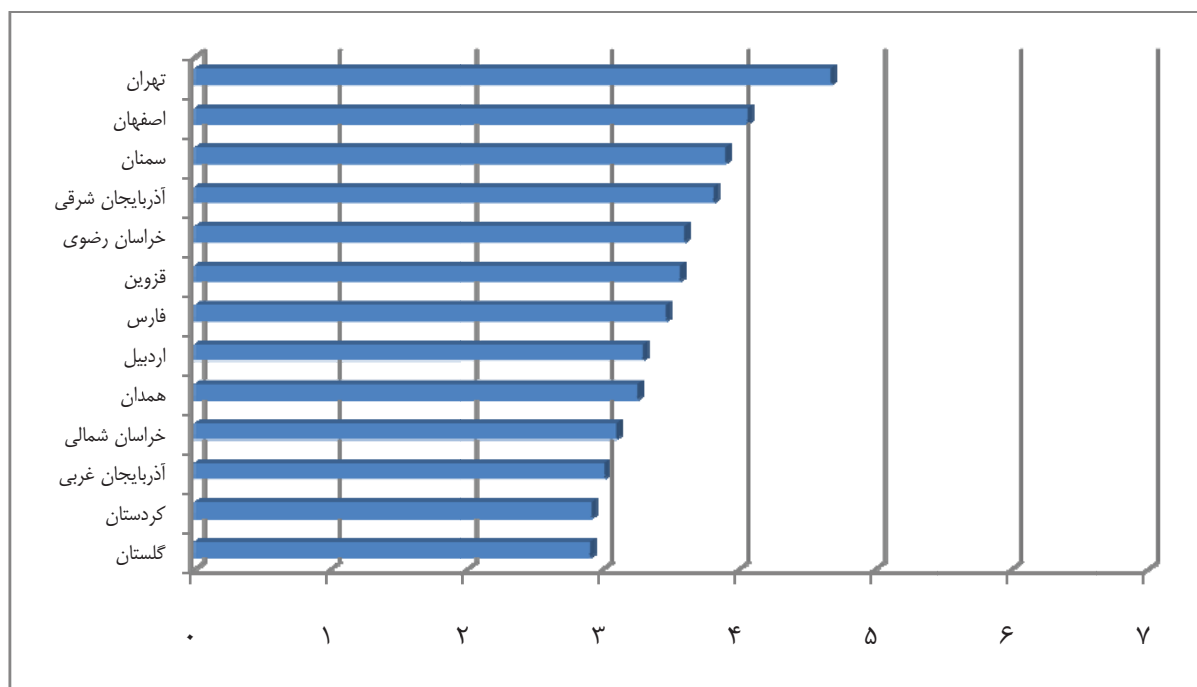
مقایسه رقابت پذیری استان های مختلف

در انتها نیز همانطور که در شکل ۳۸ ملاحظه می شود، میزان رقابت پذیری استانها نمایش داده شده است. اندازه این شاخص از میانگین ساده ارکان رقابت پذیری که قبلا به طور مجزا مورد بررسی قرار گرفت، بدست می آید. در میان استانهای مورد بررسی، استان تهران بالاترین میزان رقابت پذیری را داشته و استان های اصفهان، سمنان، آذربایجان شرقی، خراسان رضوی و قزوین در جایگاه بعدی قرار گرفته اند. استانهای آذربایجان غربی، کردستان و گلستان نیز از کمترین میزان رقابت پذیری برخوردار بوده اند.

ذکر این نکته لازم است که رژیم اشغالگر قدس با اختلاف زیاد نسبت به سایرین در رتبه اول منطقه و چهارم جهانی قرار دارد. به همین دلیل و با وجود اینکه سایر کشورهای منطقه همگی رتبه ای بالاتر از ۳۰ دارند، میانگین رتبه منطقه ۲۸ شده است که رتبه مناسبی در مقیاس جهانی است.

در شکل ۳۷ وضعیت استانهای کشور در رکن نوآوری نشان داده شده است. استانهای اصفهان، تهران و سمنان در جایگاه های اول تا سوم قرار گرفته و استانهای اردبیل و گلستان در جایگاه های آخر قرار گرفته اند. البته تفاوت قابل توجهی بین استانهای کشور در این رکن مشاهده نمی شود.

شکل ۳۸- مقایسه میزان رقابت پذیری استانها

پیوست ها

پیوست ۱: نحوه محاسبه و ساختار شاخص رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۰-۲۰۱۱

$$1 + \frac{\text{کمترین مقدار در میان تمامی کشورها} - \text{مقدار متغیر برای کشور مورد نظر}}{6 \times \text{مقدار متغیر برای کشور مورد نظر} - \text{بیشترین مقدار در میان تمامی کشورها}}$$

$$7 + \frac{\text{کمترین مقدار در میان تمامی کشورها} - \text{مقدار متغیر برای کشور مورد نظر}}{6 \times \text{مقدار متغیر برای کشور مورد نظر} - \text{بیشترین مقدار در میان تمامی کشورها}}$$

مورد استفاده قرار گرفته و بنابراین وزن آن داده در محاسبه متغیر مربوطه به صورت ۱/۲ در نظر گرفته خواهد شد.

داده های خارجی که با ستاره مشخص شده اند، همانطور که در پیوست ۲ درباره آنها توضیح داده خواهد شد، از منابع مختلف بین المللی که به محاسبه این داده ها برای کشورهای جهان می پردازند استخراج شده است و سپس این اعداد به صورت اعدادی در بازه ۱ تا ۷ نرمال شده اند. برای نرمال سازی این داده ها از دو فرمول ذیل استفاده شده است:

فرمول اول زمانی استفاده می شود که زیاد بودن متغیر، مزیت به حساب می آید. به طور مثال نرخ بالای ثبت نام در تحصیلات ابتدایی یک نقطه قوت برای هر کشوری محسوب می شود. از فرمول دوم هم زمانی استفاده می شود که زیاد بودن متغیر نشان از ضعف یک کشور دارد، به عنوان مثال زیاد بودن نرخ ابتلا به مالاریا یک ضعف برای هر کشوری به حساب می آید و زیاد بودن میزان این متغیر، باعث کاهش رتبه رقابت پذیری آن کشور می شود.

این ضمیمه، ساختار شاخص رقابت پذیری جهانی (GCI) ۲۰۱۱-۲۰۱۲ را معرفی می کند. این شاخص خود از سه زیر شاخص کلی به نام های «الزامات بنیادین»، «عوامل افزایش دهنده کارایی» و «عوامل نوآوری و پیشرفته بودن» تشکیل شده است. وزن های این سه زیر شاخص برای محاسبه شاخص رقابت پذیری جهانی برای کشورهای متفاوت با توجه به مرحله توسعه آن کشورها تعیین می شود که شرح آن در صفحات ۱۸ و ۱۹ به طور کامل آمده است.

هر یک از سه زیر شاخص مذکور از ارکانی تشکیل شده اند که در صفحه بعد فهرست آنها آمده است. وزن هر یک از ارکان در محاسبه زیر شاخص، در مقابل آن قرار گرفته است. همچنین هر یک از رکن های تشکیل دهنده زیر شاخص ها خود از زیر رکن هایی تشکیل شده اند که وزن آنها در محاسبه رکن مربوطه روبروی آنها قابل مشاهده است و در نهایت هر یک از زیر رکن ها از متغیر هایی تشکیل شده اند که وزن آنها نیز در محاسبه زیر رکن مربوطه در مقابل آن آورده شده است. نکته قابل توجه این است که برای محاسبه متغیر ها از اطلاعاتی استفاده شده است که یا از پرسشنامه های نظرسنجی استخراج شده اند و یا از داده های خارجی بدست آمده اند. برای محاسبه هر متغیر، میانگین حسابی داده های تشکیل دهنده آن محاسبه می شود (مگر بجز حالت هایی که عدد ۱/۲ در جلوی آن داده قرار گرفته باشد و این بدین معناست که این داده برای محاسبه دو متغیر متفاوت

الزامات بنیادین

رکن اول: نهادهای ۲۵٪

الف: نهادهای عمومی ۷۵٪

۱- حقوق مالکیت ۲۰٪

۱,۰۱ حقوق مالکیت دارایی های فیزیکی و مالی

۱,۰۲ حقوق مالکیت فکری (۱/۲)

۲- اخلاق و فساد ۲۰٪

۱,۰۳ فساد اداری و اختلاس

۱,۰۴ اعتماد عمومی به سیاستمداران

۱,۰۵ رشوه خواری

۳- تاثیر منفی روابط ۲۰٪

۱,۰۶ استقلال قوه قضائیه

۱,۰۷ نقش روابط در تصمیم گیری های دولتی

۴- ناکارآمدی دولت ۲۰٪

۱,۰۸ هدر رفتن منابع توسط دولت

۱,۰۹ دست و پاگیر بودن مقررات دولتی

۱,۱۰ کارآمدی چارچوب قانونی برای حل و فصل دعاوی بخش

خصوصی

۱,۱۱ کارآمدی چارچوب قانونی برای به چالش کشیدن و پیگرد

حقوقی تصمیمات دولت

۱,۱۲ شفافیت در سیاستگذاری دولت

۵- امنیت ۲۰٪

۱,۱۳ هزینه های تروریسم برای کسب و کار

۱,۱۴ هزینه های خشونت و خلافتکاری برای کسب و کار

۱,۱۵ جرایم سازمان یافته (نظیر اخاذی و باجگیری به شیوه

مافیایی)

۱,۱۶ توانایی پلیس در اجرای قانون

ب: نهادهای خصوصی ۲۵٪

۱- اصول اخلاق کسب و کار ۵۰٪

۱,۱۷ اخلاق کسب و کار

۲- پاسخگو بودن مدیریت ۵۰٪

۱,۱۸ قوی بودن استانداردهای مربوط به حسابرسی و تهیه

گزارشهای مالی

۱,۱۹ نظارت سهامداران و هیأت مدیره بر مدیریت شرکتها

۱,۲۰ حفاظت از منافع سهامداران خرد

۱,۲۱ شاخص حمایت از سهامداران

رکن دوم: زیرساخت ها ۲۵٪

الف: زیر ساخت حمل و نقل ۵۰٪

۲,۰۱ کیفیت عمومی زیرساخت ها (حمل و نقل، مخابرات،

انرژی و ...)

۲,۰۲ کیفیت جاده ها

۲,۰۳ کیفیت زیرساخت ریلی

۲,۰۴ کیفیت زیرساخت بنادر

۲,۰۵ کیفیت زیرساخت حمل و نقل هوایی

۲,۰۶ تعداد صندلی ها در هر کیلومتر پرواز داخلی

ب: زیر ساخت برق و مخابرات ۵۰٪

۲,۰۷ کیفیت عرضه برق (قطع و وصل، نوسانات ولتاژ و ...)

۲,۰۸ خطوط تلفن ثابت (۱/۲)

۲,۰۹ تعداد مشترکان تلفن همراه (۱/۲)

رکن سوم: ثبات در حسابهای دولتی ۲۵٪

۳,۰۱ توازن بودجه دولت

۳,۰۲ نرخ پس انداز ملی

۳,۰۳ تورم

۳,۰۴ تفاوت نرخ سود سپرده ها و نرخ سود وام های کوتاه مدت

۳,۰۵ بدهی دولت

۳,۰۶ رتبه بندی اعتباری دولت

رکن چهارم: بهداشت و آموزش ابتدایی ۲۵٪

الف: بهداشت و سلامت ۵۰٪

۴,۰۱ تاثیر بیماری مالاریا بر بنگاه ها

۴,۰۲ میزان شیوع مالاریا

۴,۰۳ تاثیر بیماری سل بر بنگاه ها

۴,۰۴ میزان شیوع بیماری سل

۴,۰۵ تاثیر بیماری ایدز بر بنگاه ها

۲- رقابت خارجی (وزن متناسب با اندازه بازار خارجی)

- ۶,۰۹ وجود موانع تعرفه ای و غیر تعرفه ای برای واردات
۶,۱۰ میانگین موثر نرخ تعرفه ها
۶,۱۱ رواج مالکیت خارجی (مالکیت شرکت ها)
۶,۱۲ اثر قوانین بر سرمایه گذاری خارجی
۶,۱۳ کارآیی تشریفات گمرکی
۶,۱۴ نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی

ب: کیفیت شرایط تقاضا ۳۳٪

- ۶,۱۵ میزان مشتری مداری شرکت ها
۶,۱۶ میزان آگاهی و پیچیدگی نیازهای خریداران

رکن هفتم: کارایی بازار نیروی کار ۱۷٪

الف: انعطاف پذیری ۵۰٪

- ۷,۰۱ همکاری در روابط کارگر- کارفرما
۷,۰۲ انعطاف پذیری در تعیین دستمزد
۷,۰۳ انعطاف پذیری استخدام (سهولت استخدام و اخراج، انعطاف
پذیری ساعات کار)

۷,۰۴ سهولت استخدام و اخراج (از نظر قانونی)

۷,۰۵ هزینه اخراج کارکنان اضافی

۶,۰۴ اثر منفی مالیات ها بر انگیزه کار و سرمایه گذاری (۱/۲)

ب: استفاده بهینه از مهارت ها ۵۰٪

۷,۰۶ وجود ارتباط بین دستمزد و بهره وری

۷,۰۷ عدم دخالت «روابط» در استخدام مدیران ارشد (۱/۲)

۷,۰۸ فرار مغزها

۷,۰۹ مشارکت زنان در نیروی کار

رکن هشتم: پیشرفته بودن بازار مالی ۱۷٪

الف: کارایی ۵۰٪

۸,۰۱ در دسترس بودن خدمات مالی

۸,۰۲ هزینه استفاده از خدمات مالی

۸,۰۳ تامین مالی از طریق بازار سهام

۸,۰۴ سهولت دسترسی به وام ها

۸,۰۵ در دسترس بودن منابع مالی برای سرمایه گذاری های

۴,۰۶ شیوع HIV

۴,۰۷ مرگ و میر نوزادان

۴,۰۸ امید به زندگی

ب: تحصیلات ابتدایی ۵۰٪

۴,۰۹ کیفیت تحصیلات ابتدایی

۴,۱۰ نرخ ثبت نام در تحصیلات ابتدایی

عوامل موثر بر افزایش کارایی

رکن پنجم: آموزش عالی و حرفه ای ۱۷٪

الف: کمیت آموزش ۳۳٪

۵,۰۱ نرخ ثبت نام در تحصیلات متوسطه

۵,۰۲ نرخ ثبت نام در تحصیلات عالی

ب: کیفیت آموزش ۳۳٪

۵,۰۳ تناسب سیستم آموزشی با مقتضیات اقتصاد رقابتی

۵,۰۴ کیفیت آموزش علوم و ریاضیات

۵,۰۵ سطح کیفی دانشکده های مدیریت و بازرگانی

۵,۰۶ دسترسی به اینترنت در مدارس

پ: آموزش حرفه ای ۳۳٪

۵,۰۷ دسترسی به خدمات آموزشی تخصصی در داخل کشور

۵,۰۸ رواج آموزش حین خدمت کارکنان

رکن ششم: کارایی بازار کالا ۱۷٪

الف: رقابت ۶۷٪

۱- رقابت داخلی (وزن متناسب با سهم بازار داخلی)

۶,۰۱ شدت رقابت داخلی

۶,۰۲ وجود بنگاه های مسلط بر بازار

۶,۰۳ اثربخشی سیاست های ضد انحصاری

۶,۰۴ اثر منفی مالیات ها بر انگیزه کار و سرمایه گذاری (۱/۲)

۶,۰۵ نرخ مالیات کل (شامل مالیات بر درآمد، مالیات نیروی کار

و سایر مالیات ها)

۶,۰۶ تعداد مراحل و رویه های لازم برای شروع یک کسب و کار

۶,۰۷ زمان لازم برای شروع یک کسب و کار

۶,۰۸ هزینه های ناشی از سیاست گذاری در حوزه کشاورزی

مخاطره آمیز کارآفرینان

ب: قابلیت اعتماد %۵۰

۸,۰۶ استحکام مالی بانک ها

۸,۰۷ تنظیم بازار بورس

۸,۰۸ شاخص حمایت های قانونی از حقوق قرض دهنده و قرض

گیرنده

ب: استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات %۵۰

۹,۰۴ کاربران اینترنت

۹,۰۵ تعداد مشترکان اینترنت بر سرعت

۹,۰۶ نسبت پهنای باند اینترنت کشور به جمعیت

۲,۰۸ خطوط تلفن ثابت (۱/۲)

۲,۰۹ تعداد مشترکان تلفن همراه (۱/۲)

رکن نهم: آمادگی تکنولوژیک %۱۷

الف: استفاده از تکنولوژی %۵۰

۹,۰۱ در دسترس بودن آخرین تکنولوژی ها

۹,۰۲ جذب تکنولوژی های جدید توسط بنگاه ها

۹,۰۳ انتقال تکنولوژی از طریق سرمایه گذاری مستقیم خارجی

رکن دهم: اندازه بازار %۱۷

الف: اندازه بازار داخلی %۷۵

۱۰,۰۱ شاخص اندازه بازار داخلی

ب: اندازه بازار خارجی %۲۵

۱۰,۰۲ شاخص اندازه بازار خارجی

پیوست ۲: شرح متغیرهای مورد استفاده در محاسبه شاخص رقابت پذیری جهانی

در طول متن تحت عنوان «داده های خارجی» از آنها یاد شد، از منابع مختلف بین المللی که به محاسبه این داده ها برای کشورهای جهان می پردازند استخراج شده است. در ادامه برای هر یک از داده های خارجی، توضیحاتی در مورد نحوه اندازه گیری و منبع آنها و برای هر یک از متغیرهای به دست آمده از پرسشنامه، پرسش متناظر با متغیر مذکور آمده است.

در این بخش به شرح هر یک از متغیرهای استفاده شده در محاسبه شاخص رقابت پذیری جهانی پرداخته می شود. همانطور که گفته شد، در محاسبه شاخص رقابت پذیری، به غیر از اطلاعات استخراج شده از پرسشنامه های تکمیل شده توسط مدیران ارشد، از اطلاعات دیگری در مورد مشخصه های کشورهای مورد مطالعه نیز استفاده می شود. این اطلاعات که

نهادها

توضیح	متغیر	
	نهاد های عمومی Public institutions	الف
	حقوق مالکیت Property rights	الف ۱
حمایت از حق مالکیت، از جمله دارایی های مالی را در کشور خود چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=بسیار ضعیف، ۷=بسیار قوی)	حقوق مالکیت دارایی های فیزیکی و مالی Property rights	۱.۰۱
حمایت از مالکیت فکری، از جمله اقدامات مقابله با کالاهای تقلبی را در کشور خود چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=بسیار ضعیف، ۷=بسیار قوی)	حقوق مالکیت فکری Intellectual property protection	۱.۰۲
	اخلاق و فساد Ethics and corruption	الف ۲
در کشور شما هدایت نامشروع منابع مالی دولت به شرکت ها، افراد یا گروه ها به دلیل فساد اداری چقدر شایع است؟ (۱=بسیار مرسوم است، ۷=اصلاً رخ نمیدهد)	فساد اداری و اختلاس Diversion of public funds	۱.۰۳
اعتماد عمومی نسبت به پایداری سیاستمداران به اصول اخلاقی را در کشور خود چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=بسیار کم، ۷=بسیار زیاد)	اعتماد عمومی به سیاستمداران Public trust of politicians	۱.۰۴
در کشور شما پرداخت های ثبت نشده یا رشوه در موارد زیر چقدر مرسوم است؟ الف. صادرات و واردات ب. خدمات عمومی (مانند برق و تلفن) ج. پرداخت مالیات سالیانه د. امضای قرارداد و برنده شدن در مناقصه ها و مزایده های عمومی و اخذ مجوز ه. تصمیمات قضایی جانبدارانه (۱=بسیار کم، ۷=بسیار زیاد) امتیاز متغیر "رشوه خواری" برابر است با میانگین نمرات داده شده به پنج مورد فوق	رشوه خواری Irregular payments and bribes	۱.۰۵

الف ۳	تاثیر منفی روابط Undue influence	
۱.۰۶	استقلال قوه قضائیه Judicial independence	میزان استقلال قوه قضائیه از نفوذ مقامات دولتی، بنگاه ها و افراد در کشور شما چگونه است؟ (۱=به شدت تحت نفوذ قرار دارد، ۷=کاملا مستقل است)
۱.۰۷	نقش روابط در تصمیم گیری های دولتی Favoritism in decisions of government officials	مقامات دولتی کشور شما به هنگام تصمیم گیری در مورد قراردادهای و اتخاذ سیاست ها چقدر بر اساس روابط شخصی و گروهی خود با افراد و شرکت های بانفوذ عمل می کنند؟ (۱=همیشه براساس رابطه عمل میکنند، ۷=هرگز براساس رابطه عمل نمیکنند.)
الف ۴	ناکارآمدی دولت Government inefficiency	
۱.۰۸	هدر رفتن منابع توسط دولت Wastefulness of government spending	نظر شما در مورد ترکیب هزینه های عمومی در کشورتان چیست؟ (۱=بسیار هدر دهنده، ۷=بسیار کارآمد در تأمین کالاها و خدمات ضروری)
۱.۰۹	دست و پاگیر بودن مقررات دولتی Burden of government regulation	رعایت تشریفات اداری (مانند مقررات مربوط به مجوزها، نظارت و گزارش دهی) در کشور شما چقدر برای بنگاه های تجاری دشوار است؟ (۱=بسیار دشوار است، ۷=اصلا دشوار نیست)
۱.۱۰	کارآمدی چارچوب قانونی برای حل و فصل دعاوی بخش خصوصی Efficiency of legal framework in settling disputes	چارچوب قانونی کشور شما تا چه اندازه برای حل و فصل دعاوی بخش خصوصی کارآمد است؟ (۱=فوق العاده ناکارآمد، ۷=بسیار کارآمد)
۱.۱۱	کارآمدی چارچوب قانونی برای به چالش کشیدن و پیگرد حقوقی تصمیمات دولت Efficiency of legal framework in challenging regulations	چارچوب قانونی کشور شما تا چه اندازه برای بخش خصوصی در به چالش کشیدن قانونی بودن عملکرد دولت یا مقررات دولت کارآمد است؟ (۱=فوق العاده ناکارآمد، ۷=بسیار کارآمد)
۱.۱۲	شفافیت در سیاستگذاری دولت Transparency of government policymaking	کسب اطلاعات در خصوص تغییر سیاست ها و مقررات دولتی مؤثر بر حوزه فعالیت خود را در کشورتان چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=غیرممکن، ۷=فوق العاده آسان)
الف ۵	امنیت Security	
۱.۱۳	هزینه های تروریسم برای کسب و کار Business costs of terrorism	تهدیدهای تروریستی چه هزینه ای را بر کسب و کار در کشور شما تحمیل می کند؟ (۱=هزینه های قابل ملاحظه، ۷=بدون هزینه)
۱.۱۴	هزینه های خشونت و خلافکاری برای کسب و کار Business costs of crime and violence	وقوع خشونت و خلاف کاری چه هزینه ای را بر کسب و کار در کشور شما تحمیل می کند؟ (۱=هزینه های قابل ملاحظه، ۷=بدون هزینه)
۱.۱۵	جرایم سازمان یافته (نظیر اخاذی و باجگیری به شیوه مافیایی) Organized crime	جرایم سازمان یافته (نظیر اخاذی و باجگیری به شیوه مافیایی) چه هزینه ای را بر کسب و کار در کشور شما تحمیل می کند؟ (۱=هزینه های قابل ملاحظه، ۷=بدون هزینه)
۱.۱۶	توانایی پلیس در اجرای قانون Reliability of police services	خدمات پلیس در برقراری نظم و اعمال قانون چقدر در کشور شما قابل اعتماد است؟ (۱=اصلا قابل اعتماد نیست، ۷=همیشه قابل اعتماد است)

ب	Private institutions نهادهای خصوصی	
ب ۱	Corporate ethics اصول اخلاق کسب و کار	
۱.۱۷	اخلاق کسب و کار Ethical behavior of firms	اصول اخلاق کسب و کار (مانند رفتار اخلاقی با مقامات دولتی، سیاستمداران و بنگاه‌های اقتصادی) را در شرکت‌های کشور خود در مقایسه با سایر کشورها چگونه ارزیابی می‌کنید؟ (۱=از ضعیف ترین ها درجهان، ۷=از بهترین ها در جهان)
ب ۲	Accountability پاسخگو بودن مدیریت	
۱.۱۸	قوی بودن استانداردهای مربوط به حسابرسی و تهیه گزارشهای مالی Strength of auditing and reporting standards	استانداردهای مربوط به حسابرسی و تهیه گزارشهای مالی در مورد عملکرد شرکت‌ها را در کشور خود چگونه ارزیابی می‌کنید؟ (۱=بسیار ضعیف، ۷=بسیار قوی)
۱.۱۹	نظارت سهامداران و هیأت مدیره بر مدیریت شرکتها Efficacy of corporate boards	در کشور شما نقش سرمایه‌گذاران و هیأت مدیره در هدایت و نظارت بر شرکت‌ها چگونه است؟ (۱=مدیران پاسخگویی اندکی در مقابل سرمایه‌گذاران و هیأت مدیره دارند، ۷=سرمایه‌گذاران و هیأت مدیره نظارت قوی بر تصمیمات مدیریتی دارند)
۱.۲۰	حفاظت از منافع سهامداران خرد Protection of minority shareholders' interests	نظام حقوقی کشور شما چقدر از منافع سهامداران اقلیت حمایت می‌کند؟ (۱=اصلاً از آن حمایت نمی‌کند، ۷=کاملاً از آن حمایت میکند)
۱.۲۱	شاخص حمایت از سهامداران Strength of investor protection	شاخص حمایت از سهامداران در مقیاسی بین صفر تا ده بیان می‌شود (ده بهترین رتبه است). (۲۰۱۰) این متغیر ترکیبی از شاخص‌های میزان افشاگری (شفافیت در مبادلات)، شاخص میزان مسوولیت پذیری مدیران (مسوولیت در برابر اقدامات خود) و شاخص سهولت شکایت سهامدار (توانایی سهامدار در شکایت کردن از خلاف کاری مدیران و اعضای هیئت رئیسه) است. منبع: The World Bank, Doing Business 2011; national resources

زیرساخت‌ها

کد	متغیر	توضیح
الف	Transport infrastructure زیر ساخت حمل و نقل	
۲.۰۱	کیفیت عمومی زیرساخت‌ها (حمل و نقل، مخابرات، انرژی و ...) Quality of overall infrastructure	زیرساخت‌های عمومی (مانند حمل و نقل، مخابرات و انرژی) را در کشور خود چگونه ارزیابی می‌کنید؟ (۱=فوق‌العاده توسعه نیافته، ۷=طبق استانداردهای بین‌المللی گسترده و کارآمد)
۲.۰۲	کیفیت جاده‌ها Quality of roads	جاده‌ها را در کشور خود چگونه ارزیابی می‌کنید؟ (۱=فوق‌العاده توسعه نیافته، ۷=طبق استانداردهای بین‌المللی گسترده و کارآمد)

کیفیت زیرساخت ریلی Quality of railroad infrastructure	۲۰۳	زیرساخت های ریلی را در کشور خود چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=فوق العاده توسعه نیافته، ۷=طبق استانداردهای بین المللی گسترده و کارآمد)
کیفیت زیرساخت بنادر Quality of port infrastructure	۲۰۴	امکانات تأسیسات بندری را در کشور خود چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=فوق العاده توسعه نیافته، ۷=طبق استانداردهای بین المللی گسترده و کارآمد)
کیفیت زیرساخت حمل و نقل هوایی Quality of air transport infrastructure	۲۰۵	زیرساخت های شبکه مسافربری هوایی را در کشور خود چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=فوق العاده توسعه نیافته، ۷=طبق استانداردهای بین المللی گسترده و کارآمد)
تعداد صندلی ها در هر کیلومتر پرواز داخلی Available seat kilometers	۲۰۶	برای محاسبه ظرفیت خطوط هوایی یک کشور، ابتدا برنامه پروازهای خطوط هوایی آن کشور (هم پروازهای داخلی و هم پروازهای خارجی) را استخراج می نمایند و آنگاه ظرفیت جابجایی مسافر در هر پرواز را ضربدر مسافت طی شده در آن پرواز (به کیلومتر) می نمایند و سپس اعداد بدست آمده را با هم جمع می کنند. این کار را در طی دو هفته در ماه های ژانویه (برنامه پروازی خطوط در زمستان) و جولای (برنامه پروازی خطوط در تابستان) انجام می دهند و در نهایت میانگین این دو هفته را محاسبه و به عنوان ظرفیت خطوط هوایی آن کشور در نظر می گیرند. منابع: International Air Transport Association, SRS Analyzer; national resources
ب زیر ساخت برق و مخابرات Energy and telephony infrastructure		
کیفیت عرضه برق (قطع و وصل، نوسانات ولتاژ و ...) Quality of electricity supply	۲۰۷	کیفیت تأمین برق (از لحاظ عدم خاموشی و عدم نوسان ولتاژ) را در کشور خود در مقایسه با سایر کشورها چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=ناکافی و همراه با خاموشی های مکرر، ۷=کافی و قابل اطمینان)
خطوط تلفن ثابت Fixed telephone lines	۲۰۸	تعداد خطوط فعال تلفن ثابت به ازای هر یکصد نفر جمعیت (۲۰۱۰) منابع: international Telecommunication Union, World Telecommunication/ ICT Indicators 2011 (June 2011 edition); national resources
تعداد مشترکان تلفن همراه Mobile telephone subscriptions	۲۰۹	تعداد اشتراک های تلفن همراه به ازای هر یکصد نفر جمعیت (۲۰۱۰) منابع: international Telecommunication Union, World Telecommunication/ ICT Indicators 2011 (June 2011 edition); national resources

ثبات در حساب های دولتی

توضیح	متغیر	
توازن بودجه دولت به عنوان درصدی از GDP (۲۰۱۰) منابع: International Monetary Fund, World Economic Outlook Database (April 2011 edition); African Development Bank, African Statistical Yearbook 2011; AfricanEconomicOutlook.org (accessed July 1, 2011); national sources	توازن بودجه دولت Government budget balance	۳.۰۱
نرخ پس انداز ملی به عنوان درصدی از GDP (۲۰۱۰) پس انداز ملی کل، پس انداز بخش عمومی و خصوصی است و به صورت درصدی از GDP اسمی نشان داده می شود. میزان پس انداز ملی برابر است با میزان سرمایه گذاری ناخالص داخلی به علاوه تراز حساب جاری ۱. منابع: International Monetary Fund, World Economic Outlook Database (April 2011 edition) and Public Information Notices (various issues); national sources	نرخ پس انداز ملی National savings rate	۳.۰۲
درصد تغییر سالانه در شاخص قیمت مصرف کننده (متوسط سالانه) (۲۰۱۰) منابع: International Monetary Fund, World Economic Outlook Database (April 2011); national sources.	تورم Inflation	۳.۰۳
متوسط اختلاف بین نرخ بهره وام و نرخ بهره سپرده (۲۰۱۰) این معیار، تفاوت بین نرخ های بهره وام های کوتاه مدت و نرخ های سود سپرده کوتاه مدت را اندازه می گیرد. منابع: International Monetary Fund, International Financial	تفاوت نرخ سود سپرده های کوتاه مدت و نرخ سود وام های کوتاه مدت Interest rate spread	۳.۰۴
بدهی ناخالص دولت به صورت درصدی از GDP (۲۰۱۰) بدهی دولت ممکن است شامل اوراق منتشر شده توسط مقامات پولی کشور (بانک مرکزی) باشد که با هدفی غیر از تأمین مالی کسری بودجه انتشار یافته اند. منابع: International Monetary Fund, World Economic Outlook Database (April 2011 edition) and Public Information Notices (various issues); Asian Development Bank, Asian Development Outlook 2011; Economist Intelligence Unit, CountryData Database (accessed July 17, 2011); national sources	بدهی دولت Government debt	۳.۰۵
ارزیابی کارشناسی از احتمال ناتوانی دولت در پرداخت بدهی های ناشی از انتشار اوراق قرضه به ارز خارجی در تاریخ سر رسید آن است که بر حسب صفر تا صد (صد متناظر با پایین ترین احتمال) بیان می شود. (مارس ۲۰۱۱) منبع: Institutional Investor, 2011. No further copying or transmission of this material is allowed without the express permission of Institutional Investor (publisher@institutionalinvestor.com)	رتبه بندی اعتباری دولت Country credit rating	۳.۰۶

بهداشت و آموزش ابتدایی

اطلاعات	متغیر	
	بهداشت و سلامت Health	الف
تأثیر بیماری مالاریا را بر عملکرد شرکت خود در پنج سال آینده چقدر جدی تلقی می‌کنید (از جمله مرگ، از کار افتادگی، هزینه‌های درمان و مراسم ترحیم، بهره‌وری و غیبت از کار، هزینه استخدام و آموزش نیروی کار جدید و سود شرکت)؟ (۱- دارای تأثیر جدی ۷- بدون تأثیر)	تأثیر بیماری مالاریا بر بنگاه‌ها Business impact of malaria	۴.۰۱
تعداد موارد ابتلا به مالاریا در هر یکصد هزار نفر (۲۰۰۶) این داده‌ها تنها برای کشورهایی لحاظ شده که بیماری مالاریا جزء بیماری‌های بومی آنها به حساب می‌آید و هر جا در جداول از عبارت "NE" استفاده شده بیانگر آن است که مالاریا در آن کشور یک بیماری بومی به حساب نمی‌آید. منابع: World Health Organization, World Malaria Report 2008; national resources	میزان شیوع مالاریا Malaria incidence	۴.۰۲
تأثیر بیماری سل را بر عملکرد شرکت خود در پنج سال آینده چقدر جدی تلقی می‌کنید (از جمله مرگ، از کار افتادگی، هزینه‌های درمان و مراسم ترحیم، بهره‌وری و غیبت از کار، هزینه استخدام و آموزش نیروی کار جدید و سود شرکت)؟ (۱- دارای تأثیر جدی ۷- بدون تأثیر)	تأثیر بیماری سل بر بنگاه‌ها Business impact of tuberculosis	۴.۰۳
تعداد موارد بیماری سل در هر یکصد هزار نفر جمعیت (۲۰۰۹) منبع: The World Bank, World Development Indicators & Global Development Finance Catalog (April 2011 edition); national sources	میزان شیوع بیماری سل Tuberculosis incidence	۴.۰۴
تأثیر بیماری ایدز را بر عملکرد شرکت خود در پنج سال آینده چقدر جدی تلقی می‌کنید (از جمله مرگ، از کار افتادگی، هزینه‌های درمان و مراسم ترحیم، بهره‌وری و غیبت از کار، هزینه استخدام و آموزش نیروی کار جدید و سود شرکت)؟ (۱- دارای تأثیر جدی ۷- بدون تأثیر)	تأثیر بیماری ایدز بر بنگاه‌ها Business impact of HIV/AIDS	۴.۰۵
شیوع بیماری ایدز به صورت درصدی از جمعیت افراد بزرگسال (۱۵ تا ۴۹ ساله) (۲۰۰۹) منابع: UNAIDS, Global Report on the Global AIDS Epidemic (2008 and 2010 editions); United Nations Development Programme, Human Development Report 2007/2008; national sources	شیوع HIV HIV prevalence	۴.۰۶

میزان مرگ و میر نوزادان با سن کمتر از دوازده ماه به ازای هر هزار تولد موفق (زنده) (۲۰۰۹) منابع: The World Bank, World Development Indicators & Global Development Finance Catalog (April 2011 edition); national sources	مرگ و میر نوزادان Infant mortality	۴۰۷
میزان امید به زنده ماندن (بر حسب سال) (۲۰۰۹) منابع: The World Bank, World Development Indicators & Global Development Finance Catalog (April 2011 edition); national sources	امید به زندگی Life expectancy	۴۰۸
	تحصیلات ابتدایی Primary education	ب
سطح کیفی مدارس ابتدایی کشور خود را چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=ضعیف، ۷=عالی - از بهترینها در جهان)	کیفیت تحصیلات ابتدایی Quality of primary education	۴۰۹
نرخ ثبت نام در آموزش ابتدایی (۲۰۰۸) نرخ ثبت نام در آموزش ابتدایی از نسبت میزان ثبت نام های انجام گرفته در مقطع ابتدایی (از افرادی که در سن آموزش ابتدایی قرار دارند و نه بزرگسالانی که در این مقطع ثبت نام می کنند) به جمعیتی که رسماً در گروه سنی آموزش ابتدایی قرار دارند، بدست می آید. آموزش ابتدایی شامل آموزش مهارت های اولیه خواندن و نوشتن، مفاهیم اولیه ریاضیات به همراه آموزش مقدماتی تاریخ، جغرافیا، علوم طبیعی، علوم اجتماعی، هنر و موسیقی می باشد. منابع: UNESCO Institute for Statistics (accessed May 4, 2011); UNICEF ChildInfo.org Country Profiles; UN Millennium Development Indicators; The World Bank, EdStats Database (accessed July 8, 2011); national sources	نرخ ثبت نام در تحصیلات ابتدایی Primary education enrollment rate	۴۱۰

آموزش عالی و آموزش حرفه ای

متغیر	توضیح	
الف	کمیت آموزش Quantity of education	
۵.۰۱	نرخ ثبت نام در تحصیلات متوسطه Secondary education enrollment rate نرخ ناخالص ثبت نام در آموزش متوسطه (۲۰۰۸) این مقدار برابر است با تعداد ثبت نام ها در آموزش متوسطه (بدون توجه به سن) نسبت به جمعیتی که رسماً جزء گروه سنی آموزش متوسطه هستند. آموزش متوسطه تکمیل کننده آموزش های دوره ابتدایی به حساب می آید. منابع: UNESCO Institute for Statistics (accessed May 4, 2011); UNICEF ChildInfo.org Country Profiles; The World Bank, EdStats Database (accessed July 8, 2011); national sources and The World Development Indicators 2009 (CD-Rom edition)	
۵.۰۲	نرخ ثبت نام در تحصیلات عالی Tertiary education enrollment rate نرخ ثبت نام در مقطع تحصیلات عالی (۲۰۰۸) این مقدار برابر است با نسبت تعداد ثبت نام ها در دوره تحصیلات عالی (بدون توجه به سن) به جمعیتی که رسماً جزو گروه سنی دوره تحصیلات عالی به شمار می روند. حد اقل شرط لازم برای حضور در این دوره، به پایان رساندن موفق دوره تحصیلات متوسطه است. منابع: UNESCO Institute for Statistics (accessed May 4, 2011); UNICEF ChildInfo.org Country Profiles; The World Bank, EdStats Database (accessed July 8, 2011); national sources and The World Development Indicators 2009 (CD-Rom edition)	
ب	کیفیت آموزش Quality of education	
۵.۰۳	تناسب سیستم آموزشی با مقتضیات اقتصاد رقابتی Quality of the educational system نظام آموزشی کشور شما چقدر با مقتضیات اقتصاد رقابتی تناسب دارد؟ (۱=اصلاً تناسب ندارد، ۷=تناسب بسیاری دارد)	
۵.۰۴	کیفیت آموزش علوم و ریاضیات Quality of math and science education سطح کیفی آموزش علوم و ریاضیات را در مدارس کشور خود چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=ضعیف، ۷=عالی از بهترینها در جهان)	
۵.۰۵	سطح کیفی دانشکده های مدیریت و بازرگانی Quality of management schools سطح کیفی دانشکده های مدیریت یا بازرگانی را در کشور خود چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=ضعیف، ۷=عالی از بهترینها در جهان)	
۵.۰۶	دسترسی به اینترنت در مدارس Internet access in schools به نظر شما دسترسی به اینترنت در مدارس کشورتان چگونه است؟ (۱=بسیار محدود، ۷=فراگیر)	

ج	آموزش حرفه‌ای On-the-job training	
۵.۰۷	دسترسی به خدمات آموزشی تخصصی Local availability of specialized research and training services	در کشور شما خدمات آموزشی تخصصی و با کیفیت بالا تا چه اندازه قابل دسترسی است؟ (۱=در دسترس نیست، ۷=بطور گسترده)
۵.۰۸	رواج آموزش حین خدمت کارکنان Extent of staff training	شرکت‌ها در کشور شما چقدر برای آموزش و توسعه نیروی کار سرمایه‌گذاری می‌کنند؟

کارایی بازار کالا

	متغیر	توضیح
الف	رقابت Competition	
الف ۱	رقابت داخلی Domestic competition	
۶.۰۱	شدت رقابت داخلی Intensity of local competition	شدت رقابت را در بازارهای داخلی کشور خود چگونه ارزیابی می‌کنید؟ (۱=شدید در بیشتر صنایع، ۷=ضعیف در بیشتر صنایع)
۶.۰۲	وجود بنگاه‌های مسلط بر بازار Extent of market dominance	محیط فعالیت شرکت‌ها را در کشور خود چگونه ارزیابی می‌کنید؟ (۱=در تسلط معدودی از گروه‌های تجاری، ۷=با حضور شرکت‌های متعدد)
۶.۰۳	اثربخشی سیاست‌های ضد انحصاری Effectiveness of anti-monopoly policy	تأثیر سیاست‌های ضد انحصار بر افزایش رقابت در کشور شما چگونه است؟ (۱=موجب افزایش رقابت نمی‌شود، ۷=در افزایش رقابت بسیار مؤثر است)
۶.۰۴	اثر منفی مالیات‌ها بر انگیزه کار و سرمایه‌گذاری Extent and effect of taxation	تأثیر میزان مالیات‌ها بر ایجاد انگیزه جهت سرمایه‌گذاری یا کار در کشور شما چقدر است؟ (۱=سرمایه‌گذاری را محدود میکند، ۷=تأثیری ندارد)
۶.۰۵	نرخ مالیات کل (شامل مالیات بر درآمد، مالیات نیروی کار و سایر مالیات‌ها) Total tax rate	این متغیر ترکیبی از مالیات بر سود، مالیات نیری کار و سایر مالیات‌هایی می‌باشند که بر اساس درصدی از سود محاسبه می‌شود. (۲۰۱۰) نرخ مالیات کل، مقدار مالیات‌ها و پرداخت‌های اجباری بنگاه‌ها و تجار را در دومین سال عملکردشان، به صورت درصدی از سود بازرگانی محاسبه می‌کند. مقدار کل مالیات‌ها از مجموع پنج نوع مختلف مالیات و پرداخت، البته پس از محاسبه کسورات و معافیت‌ها به دست می‌آید: مالیات بر درآمد یا سود، مالیات‌های نیروی کار و پرداخت‌های اجتماعی که توسط کارفرما پرداخت می‌شوند، مالیات بر دارایی، مالیات بر انتقال مالکیت دارایی و سایر مالیات‌های کوچک. برای کسب اطلاعات بیشتر راجع به جزئیات روش محاسبه این شاخص به سایت www.doingbusiness.org/methodologysurveys/ مراجعه نمایید. منبع: The World Bank, Doing Business 2011
۶.۰۶	تعداد مراحل و رویه‌های لازم برای شروع یک کسب و کار Number of procedures required to start a business	تعداد رویه‌ها و مراحلی که برای شروع یک کسب و کار مورد نیاز است. (۲۰۱۰) برای کسب اطلاعات بیشتر راجع به جزئیات روش محاسبه این شاخص به سایت www.doingbusiness.org/methodologysurveys/ مراجعه نمایید. منبع: The World Bank, Doing Business 2011

۶.۰۷	زمان لازم برای شروع یک کسب و کار Time required to start a business	تعداد روزهایی که برای شروع یک کسب کار مورد نیاز است (۲۰۱۰) برای کسب اطلاعات بیشتر راجع به جزئیات روش محاسبه این شاخص به سایت www.doingbusiness.org/methodologysurveys/ مراجعه نمایید. منبع: The World Bank, Doing Business 2011
۶.۰۸	هزینه‌های ناشی از سیاست‌گذاری در حوزه کشاورزی Agricultural policy costs	سیاست‌های کشاورزی را در کشور خود چگونه ارزیابی می‌کنید؟ (۱=هزینه بسیار سنگینی بر دوش اقتصاد می‌گذارد، ۷= بین منافع مؤدیان، مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان تعادل برقرار می‌کند)
الف ۲	رقابت خارجی Foreign competition	
۶.۰۹	وجود موانع تعرفه ای و غیر تعرفه ای برای واردات Prevalence of trade barriers	در کشور شما موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای تجارت چقدر موجب کاهش قابلیت رقابت کالاهای وارداتی در بازار داخلی می‌شود؟ (۱=موجب کاهش آن می‌شود، ۷= موجب کاهش آن نمی‌شود)
۶.۱۰	میانگین موثر نرخ تعرفه ها Trade tariffs	میانگین وزنی نرخ های تعرفه تجارت (۲۰۱۰) این شاخص برابر است با میانگین وزنی نرخ های تعرفه (شامل نرخ های ترجیحی) که یک کشور برای سایر کشورهای جهان استفاده می کند. از الگوی تجاری در نظر گرفته شده برای کشورهای وارد کننده به کشور مرجع (بر اساس اطلاعات سال ۲۰۰۷) به عنوان وزن ها در محاسبات استفاده شده است. منبع: International Trade Centre
۶.۱۱	رواج مالکیت خارجی (مالکیت شرکت ها) Prevalence of foreign ownership	در کشور شما مالکیت شرکت‌ها توسط خارجی‌ان چقدر متداول است؟ (۱=بسیار نادر، ۷=بسیار متداول)
۶.۱۲	اثر قوانین بر سرمایه گذاری خارجی Business impact of rules on FDI	در کشور شما قوانین حاکم بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) چقدر موجب ترغیب یا جلوگیری از این نوع سرمایه‌گذاری می‌شود؟ (۱=به شدت از آن جلوگیری می‌کند، ۷=به شدت آن را ترغیب می‌کند)
۶.۱۳	کارایی تشریفات گمرکی Burden of customs procedures	سطح کارایی تشریفات گمرکی (در ارتباط با ورود و خروج کالاهای تجاری) را در کشور خود چگونه ارزیابی می‌کنید؟ (۱=فوق العاده ناکارآمد، ۷=فوق العاده کارآمد)
۶.۱۴	نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی Imports as a percentage of GDP	نسبت واردات کالاها و خدمات به تولید ناخالص ملی (۲۰۱۰) منابع: World Trade Organization, Statistics Database: Time Series on International Trade (accessed July 4, 2011); Economist Intelligence Unit, CountryData Database (accessed July 4, 2011)

ب	کیفیت شرایط تقاضا Quality of demand conditions	
۶.۱۵	میزان مشتری مداری شرکت ها Degree of customer orientation	در کشور شما طرز برخورد شرکت ها با مشتریان چگونه است؟ (۱=به طور کلی برخورد بدی با آنها دارند، ۷=نسبت به مشتریان بسیار پاسخگو هستند و به حفظ آنها اهمیت می دهند)
۶.۱۶	میزان آگاهی و پیچیدگی نیازهای خریداران Buyer sophistication	خریداران در کشور شما در خریدهای خود بر چه مبنایی تصمیم گیری می کنند؟ (۱=تنها بر مبنای پایین ترین قیمت، ۷=بر مبنای تحلیل آگاهانه همه ویژگی های محصول)

کارایی بازار نیروی کار

متغیر	توضیح	
الف	انعطاف پذیری Flexibility	
۷.۰۱	همکاری در روابط کارگر- کارفرما Cooperation in labor-employer relations	رابطه کارکنان و کارفرمایان را در کشور خود چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=عموماً در تقابل با یکدیگر، ۷=عموماً مبتنی بر همکاری و مشارکت)
۷.۰۲	انعطاف پذیری در تعیین دستمزد Flexibility of wage determination	دستمزدها در کشور شما چگونه تعیین می شوند؟ (۱=از طریق یک فرآیند چانه زنی متمرکز صورت، ۷=خود شرکت ها تعیین کننده هستند)
۷.۰۳	انعطاف پذیری استخدام (سهولت استخدام و اخراج، انعطاف پذیری ساعات کار) Rigidity of employment	شاخص انعطاف پذیری استخدام از صفر تا صد (که عدد صد بیان کننده انعطاف ناپذیرترین شرایط استخدام است) (۲۰۰۹) این شاخص میانگین سه زیرشاخص است: سختی استخدام، انعطاف ناپذیری ساعاتها و سختی اخراج. این سه زیرشاخص خود نیز دارای اجزای مختلفی هستند که همگی دارای نمره ای بین صفر تا صد هستند به طوری که مقدار بالاتر (نزدیک تر به صد) بیانگر مقررات انعطاف ناپذیرتر است. منبع: The World Bank, Doing Business 2010
۷.۰۴	سهولت استخدام و اخراج (از نظر قانونی) Hiring and firing practices	نظام استخدام و اخراج کارکنان را در کشور خود چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=رو به رو با مانع تراشی مقررات، ۷=انعطاف پذیر و به خواست کارفرما)
۷.۰۵	هزینه اخراج کارکنان اضافی Redundancy costs	هزینه های اخراج کارکنان که بر اساس دستمزد های هفتگی بیان می شود (۲۰۰۹) برای محاسبه این متغیر مجموع هزینه های اخراج یک کارگر (که شامل جریمه عدم اطلاع از قبل، پرداخت در هنگام پایان خدمت و سایر جرایمی که در هنگام اخراج باید پرداخت شود) محاسبه می شود و آنگاه بر اساس حقوق هفتگی آن فرد بیان می شود (به طور مثال اگر مجموع هزینه اخراج یک کارگر معادل دستمزد هشت هفته کار او باشد، میزان این متغیر عدد هشت خواهد بود). منبع: The World Bank, Doing Business 2010

ب	استفاده بهینه از مهارت ها Efficient use of talent	
۷.۰۶	وجود ارتباط بین دستمزد و بهره وری Pay and productivity	میزان پرداخت ها در کشور شما تا چه حد به بهره وری بستگی دارد؟ (۱= اصلاً بر اساس بهره وری کارکنان نیست، ۷= کاملاً با بهره وری کارکنان مرتبط است)
۷.۰۷	عدم دخالت "روابط" در استخدام مدیران ارشد Reliance on professional management	در کشور شما مدیریت ارشد شرکت ها برعهده چه کسانی است؟ (۱= معمولاً دوستان و بستگان، بدون توجه به شایستگی های آنها، ۷= عمدتاً مدیران حرفه ای که به دلیل صلاحیت و قابلیت انتخاب می شوند)
۷.۰۸	فرار مغزها Brain drain	آیا کشور شما نخبگان را جذب و حفظ می کند؟ (۱= خیر - بهترین و با هوشترین افراد معمولاً برای استفاده از فرصت های بهتر کشور را ترک می کنند، ۷= بله فرصت های فراوانی برای نخبگان در داخل کشور فراهم است)
۷.۰۹	مشارکت زنان در نیروی کار Female participation in labor force	نسبت زنان به مردان در نیروی کار (۲۰۰۹) این معیار سهم درصدی زنان ۱۵ تا ۶۴ ساله در نیروی کار تقسیم بر سهم درصدی مردان ۱۵ تا ۶۴ ساله در نیروی کار را نشان می دهد. منبع: International Labour Organization, Key Indicators of the Labor Markets Net (accessed May 4, 2011); national sources

پیشرفته بودن بازار مالی

کد	متغیر	شرح
الف	کارایی Efficiency	
۸.۰۱	در دسترس بودن خدمات مالی Availability of financial services	آیا در کشور شما بخش مالی، خدمات و محصولات مالی متنوع و گسترده ای را به شرکت ها ارائه می دهد؟ (۱= به هیچ وجه خدمات مالی متنوع و گسترده ای را ارائه نمی دهد، ۷= خدمات مالی متنوع و گسترده ای را ارائه می دهد)
۸.۰۲	هزینه استفاده از خدمات مالی Affordability of financial services	در کشور شما رقابت میان عرضه کنندگان خدمات مالی چقدر موجب فراهم شدن خدمات مالی با قیمت مناسب می گردد؟ (۱= به هیچ وجه، ۷= بطور قابل ملاحظه=۷)
۸.۰۳	تامین مالی از طریق بازار سهام Financing through local equity market	تامین مالی از طریق انتشار سهام در بازار بورس در کشور شما چگونه است؟ (۱= بسیار سخت، ۷= بسیار آسان)
۸.۰۴	سهولت دسترسی به وام ها Ease of access to loans	در کشور شما دریافت وام بانکی بدون سپردن وثیقه و تنها با ارائه یک طرح سرمایه گذاری مناسب (business plan) چقدر آسان است؟ (۱= بسیار سخت، ۷= بسیار آسان)
۸.۰۵	در دسترس بودن منابع مالی برای سرمایه گذاری مخاطره آمیز کارآفرینان Venture capital availability	در کشور شما یافتن سرمایه مخاطره آمیز (Venture capital) برای کارآفرینانی که طرح های نوآورانه اما پر خطر دارند چقدر آسان است؟ (۱= بسیار سخت، ۷= بسیار آسان)

ب	قابلیت اعتماد Trustworthiness and confidence	
۸.۰۶	استحکام مالی بانک ها Soundness of banks	بانک های کشور شما چقدر دارای استحکام مالی هستند؟ (۱= ورشکسته و نیازمند کمک مالی دولت هستند، ۷= به طور کلی مستحکم و دارای ترازنامه های مثبت هستند)
۸.۰۷	تنظیم و نظارت بر بازار بورس Regulation of securities exchanges	مقررات حاکم بر بورس اوراق بهادار و نحوه نظارت بر آن را در کشور خود چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱= ناکارآمد، ۷= کارآمد)
۸.۰۸	شاخص حمایت های قانونی از حقوق قرض دهنده و قرض گیرنده Legal rights index	درجه حمایت قانونی از حقوق وام گیرندگان و وام دهندگان در یک مقیاس صفر تا ده (عدد ده متناظر با بیشترین حمایت است) ۲۰۱۰ این شاخص بیان کننده میزان حمایتی است که قوانین ورشکستگی و قوانین ارائه ضمانت در هنگام دریافت وام، از حقوق وام گیرندگان و وام دهندگان می کنند و باعث افزایش میزان قرض دهی می شود. منبع: The World Bank, Doing Business 2011

آمادگی تکنولوژیک

کد	متغیر	توضیح
الف	استفاده از تکنولوژی Technological adoption	
۹.۰۱	در دسترس بودن آخرین تکنولوژی ها Availability of latest technologies	امکان دسترسی به جدیدترین فناوری ها در کشور شما چگونه است؟ (۱= اصلاً قابل دسترسی نیست، ۷= کاملاً قابل دسترسی است)
۹.۰۲	جذب تکنولوژی های جدید توسط بنگاه ها Firm-level technology absorption	در کشور شما بنگاه های تجاری تا چه حد فناوری های جدید را جذب می کنند؟ (۱= فناوری های جدید را اصلاً جذب نمی کنند، ۷= فناوری های جدید را فعالانه جذب می کنند)
۹.۰۳	انتقال تکنولوژی از طریق سرمایه گذاری مستقیم خارجی FDI and technology transfer	سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI) چقدر در ورود فناوری های جدید به کشور شما مؤثر است؟ (۱= هیچ تاثیری ندارد، ۷= منبع اصلی فناوری های جدید است)
ب	استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات	
۹.۰۴	کاربران اینترنت Internet users	تعداد تخمینی کاربران اینترنت به ازاء هر یکصد نفر جمعیت (۲۰۱۰) کاربر اینترنت به کسی اطلاق می شود که در طی دوازده ماه گذشته، به هر نحوی از اینترنت استفاده کرده باشد (حتی استفاده کنندگان از اینترنت از طریق تلفن همراه). منابع: Source: International Telecommunication Union, World Telecommunication/ICT Indicators 2011 (June 2011 edition)

تعداد اشتراک های اینترنت پرسرعت ثابت به ازای هر یکصد نفر جمعیت (۲۰۱۰) اشتراک های اینترنت پرسرعت ثابت (از طریق سیم) که شامل تمام اشتراک ها به اینترنت پر سرعت عمومی می شود که سرعتی بیشتر یا مساوی 256 kb/s را دارند (اتصال از طریق IP/TCP)، تمام انواع اشتراک های پرسرعت ثابت مانند اتصال از طریق کابل مودم و DSL در این مقوله قرار می گیرند. در محاسبه این متغیر نحوه پرداخت حق اشتراک اهمیتی ندارد و انتقال داده ها از طریق شبکه های موبایل در نظر گرفته نمی شود. منابع: International Telecommunication Union, World Telecommunication/ICT Indicators (June 2011 edition)	تعداد مشترکان اینترنت پر سرعت Broadband Internet subscriptions ۹.۰۵
پهنای باند بین المللی اینترنت (Mb/s) به ازای هر ده هزار نفر جمعیت (۲۰۱۰) پهنای باند اینترنت به مجموع ظرفیت ارتباطات اینترنتی که با پهنای باند بین المللی صورت می گیرد اشاره دارد. منابع: International Telecommunication Union, World Telecommunication/ICT Indicators (June 2011 edition); national edition	نسبت پهنای باند اینترنت کشور به جمعیت Internet bandwidth ۹.۰۶

اندازه بازار

کد	متغیر	توضیح
۱۰۰۱	شاخص اندازه بازار داخلی Domestic market size index	این شاخص به مجموع تولید ناخالص داخلی به اضافه ارزش کالاها و خدمات وارداتی منهای ارزش صادرات کالاها و خدمات که در مقیاس یک تا هفت نرمال می شود اشاره دارد. (۲۰۱۰) اندازه بازار داخلی به صورت لگاریتم طبیعی مجموع تولید ناخالص داخلی (براساس PPP) به اضافه ارزش کلی واردات کالاها و خدمات (براساس PPP) منهای ارزش کلی صادرات کالاها و خدمات (براساس PPP) محاسبه می گردد. این داده ها سپس در طیف یک تا هفت نرمال می شوند. منبع: محاسبات انجام گرفته در گزارش رقابت پذیری جهانی
۱۰۰۲	شاخص اندازه بازار خارجی Foreign market size index	ارزش صادرات کالاها و خدمات که در مقیاسی بین یک تا هفت نرمال شده است (۲۰۱۰) اندازه بازار خارجی به صورت لگاریتم طبیعی کل ارزش (براساس PPP) صادرات کالاها و خدمات می باشد. تخمین های صادرات بر اساس PPP، با لحاظ کردن صادرات به صورت درصدی از GDP (بر اساس PPP) محاسبه شده است. منبع: محاسبات انجام گرفته در گزارش رقابت پذیری جهانی

پیشرفته بودن نگاه های تجاری (کسب و کار)

کد	متغیر	توضیحات
۱۱.۰۱	کمیت عرضه کنندگان داخلی (کالا و خدمات) Local supplier quantity	در کشور شما تعداد عرضه کنندگان داخلی کالا و خدمات کم است یا زیاد؟ (۱=بسیار کم، ۷=بسیار زیاد)
۱۱.۰۲	کیفیت عرضه کنندگان داخلی (کالا و خدمات) Local supplier quality	کیفیت خدمات دهی عرضه کنندگان داخلی کالا و خدمات را در کشور خود چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=بسیار ضعیف، ۷=بسیار خوب)
۱۱.۰۳	میزان توسعه خوشه ها State of cluster development	آیا خوشه های توسعه یافته و تخصصی در اقتصاد کشور شما فراوانند؟ (۱=وجود ندارند، ۷=در بسیاری از زمینه ها فراوانند)
۱۱.۰۴	وجود مزیت رقابتی مبتنی بر تمایز محصولات در نگاه ها (در مقابل مزیت رقابتی مبتنی بر قیمت پائین) Nature of competitive advantage	ماهیت مزیت رقابتی شرکت های کشور شما در بازارهای بین المللی بر چه چیزی استوار است؟ (۱=منابع طبیعی یا ارزان قیمت، ۷=محصولات و فرآیندهای منحصر به فرد)
۱۱.۰۵	حضور گسترده شرکت ها در کل زنجیره ارزش (شامل طراحی محصول، بازاریابی، لجستیک و خدمات پس از فروش) Value chain breadth	حضور شرکت های صادرکننده در کشور شما در زنجیره ارزش چگونه است؟ (۱=دارای حضور کم رنگ و عمدتاً محدود به مراحل مانند استخراج منابع یا تولید، ۷=دارای حضور گسترده در کل زنجیره ارزش یعنی علاوه بر تولید، در طراحی محصول، بازاریابی، لجستیک و خدمات پس از فروش نقش دارند)
۱۱.۰۶	کنترل شبکه توزیع و بازاریابی بین المللی محصولات کشور توسط شرکت های داخلی Control of international distribution	توزیع و بازاریابی بین المللی محصولات کشور شما تا چه اندازه در دست شرکت های داخلی است؟ (۱=تنها از طریق شرکت های خارجی صورت می گیرد، ۷=عمدتاً در دست شرکت ها داخلی)
۱۱.۰۷	پیشرفته بودن فرآیندهای تولیدی Production process sophistication	فرآیندهای تولید در کشور شما چقدر پیشرفته است؟ (۱=اصلاً پیشرفته نیست، ۷=کاملاً پیشرفته است)
۱۱.۰۸	استفاده از ابزارها و شیوه های پیشرفته بازاریابی Extent of marketing	در کشور شما شرکت ها چقدر از ابزارها و شیوه های پیشرفته بازاریابی استفاده می کنند؟ (۱=بسیار کم، ۷=بسیار زیاد)
۱۱.۰۹	تمایل به تفویض اختیار به مدیران میانی Willingness to delegate authority	در کشور شما میزان تمایل شرکت ها به تفویض اختیار به زیردستان چگونه است؟ (۱=کم، مدیران ارشد کلیه تصمیم گیری های مهم را برعهده دارند، ۷=زیاد، بسیاری از اختیارات به سرپرستان واحدهای تجاری و سایر مدیران سطوح پایین تر داده می شود)

نوآوری

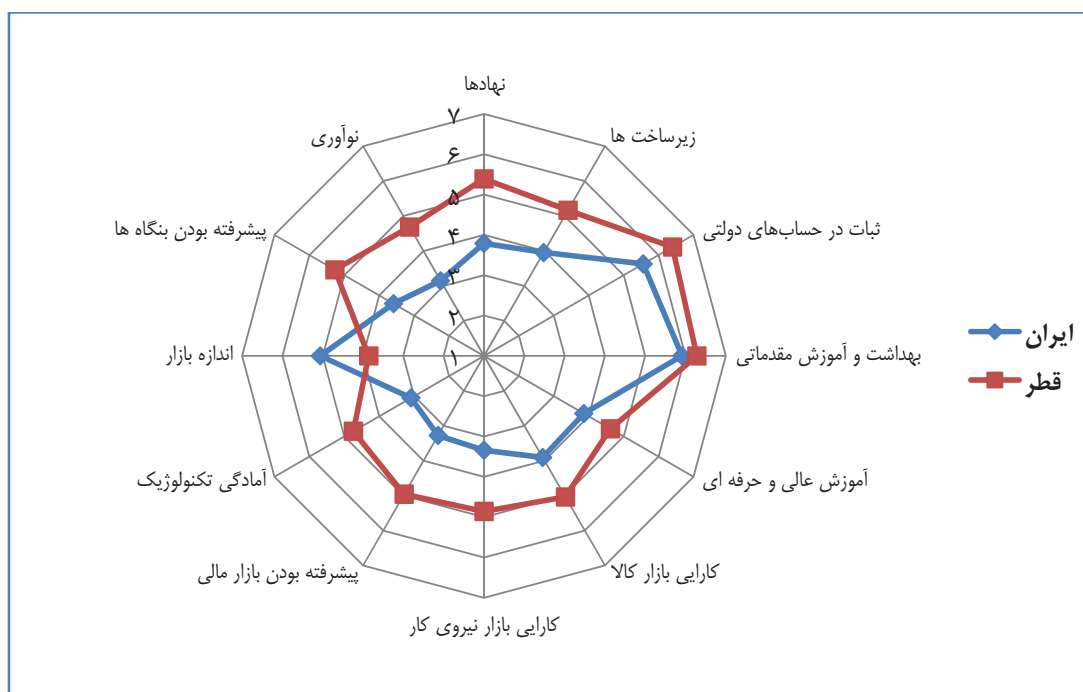
کد	متغیر	توضیح
۱۲.۰۱	ظرفیت نوآوری در شرکت ها Capacity for innovation	دستیابی شرکت ها به فناوری در کشور شما به چه طریقی صورت می گیرد؟ (۱=منحصراً از طریق اخذ پروانه (لیسانس) یا تقلید از شرکت های خارجی، ۷= با انجام تحقیقات رسمی و پیشگامی در تولید محصولات و فرآیندهای جدید)
۱۲.۰۲	کیفیت مراکز تحقیقات علمی Quality of scientific research institutions	کیفیت مراکز تحقیقات علمی کشور خود را چگونه ارزیابی می کنید؟ (۱=بسیار ضعیف، ۷= در زمینه کاری خود موفق ترین در عرصه بین المللی)
۱۲.۰۳	میزان هزینه برای تحقیق و توسعه در شرکت ها Company spending on R&D	در کشور شما شرکت ها چقدر برای تحقیق و توسعه هزینه می کنند؟ (۱=اصلاً هزینه نمی کنند، ۷=هزینه های سنگینی را متقبل می شوند)
۱۲.۰۴	همکاری دانشگاه و صنعت در تحقیق و توسعه University-industry collaboration in R&D	در کشور شما میزان همکاری دانشگاه ها و شرکت ها برای فعالیت های تحقیق و توسعه چقدر است؟ (۱=اصلاً همکاری ندارند، ۷=بطور گسترده همکاری دارند)
۱۲.۰۵	کمک خریدهای دولتی به افزایش نوآوری در حوزه فناوری Government procurement of advanced technology products	آیا خریدهای دولتی در کشور شما به افزایش نوآوری در حوزه فناوری کمک می کند؟ (۱=خیر اصلاً کمک نمی کنند، ۷=بلا بسیار کمک میکنند)
۱۲.۰۶	دسترسی به مهندسان و دانشمندان در کشور Availability of scientists and engineers	میزان حضور متخصصان و مهندسان در کشور شما چقدر است؟ (۱=اصلاً حضور ندارند، ۷=حضور گسترده دارند)
۱۲.۰۷	میزان ثبت اختراعات کاربردی (نسبت به جمعیت) Utility patents	تعداد حق اختراع کاربردی ^۱ اعطا شده در سال ۲۰۱۰ در هر یک میلیون نفر از جمعیت (۲۰۱۰) حق اختراع به نام مبدع آن در زمان اعطای حق اختراع به او، ثبت می شود. منبع: United States Patent and Trademark Office; United Nations Fund for Population

پیوست ۳: مقایسه رقابت پذیری ایران و کشورهای منطقه

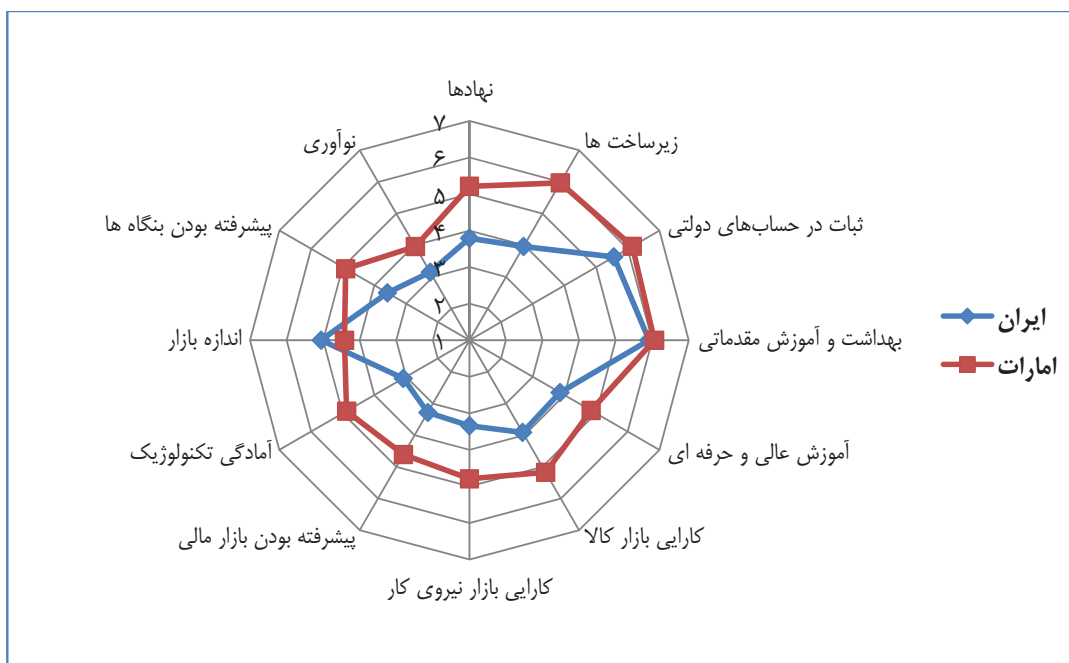
منطقه بدتر و در زمینه پیشرفته بودن بازار مالی تنها سوریه و پاکستان پائین تر از ایران قرار دارند. از طرف دیگر در زمینه اندازه بازار ایران پس از ترکیه قرار گرفته و رتبه دوم منطقه را به خود اختصاص داده است.

در ادامه و در صفحات بعدی وضعیت ۱۲ رکن مختلف رقابت پذیری ایران با تمامی بیست کشور منطقه به صورت جداگانه مقایسه شده است. با مقایسه ایران و کشورهای منطقه در می یابیم که وضعیت کارایی بازار نیروی کار ایران از همه کشورهای

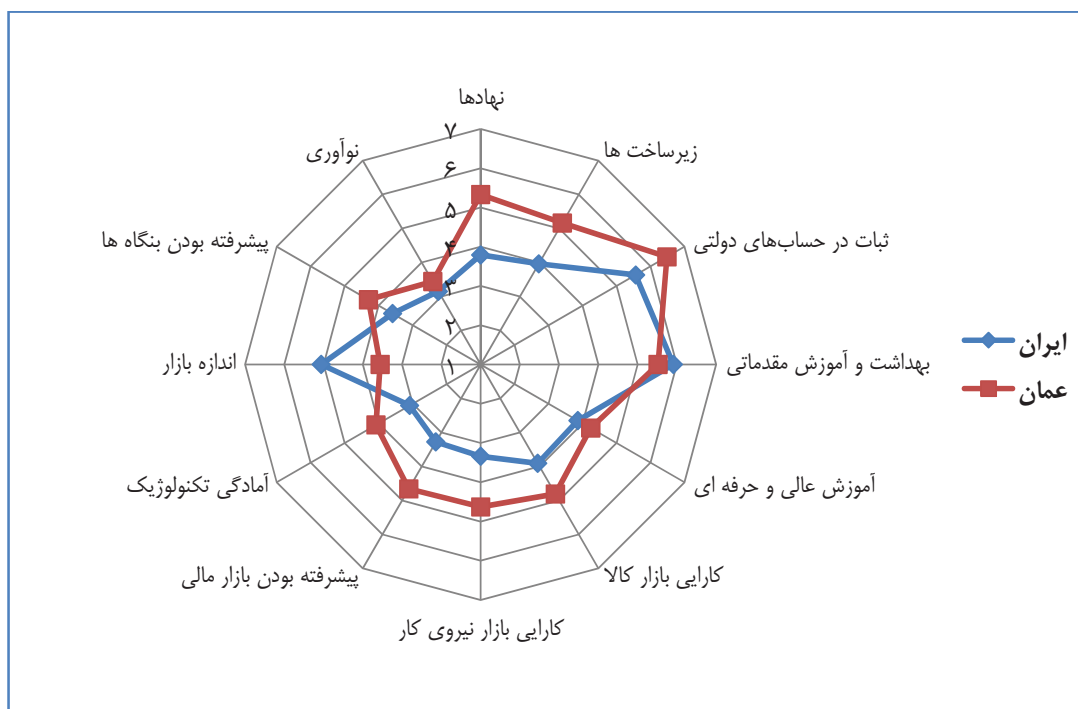
شکل ۳۹- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و قطر

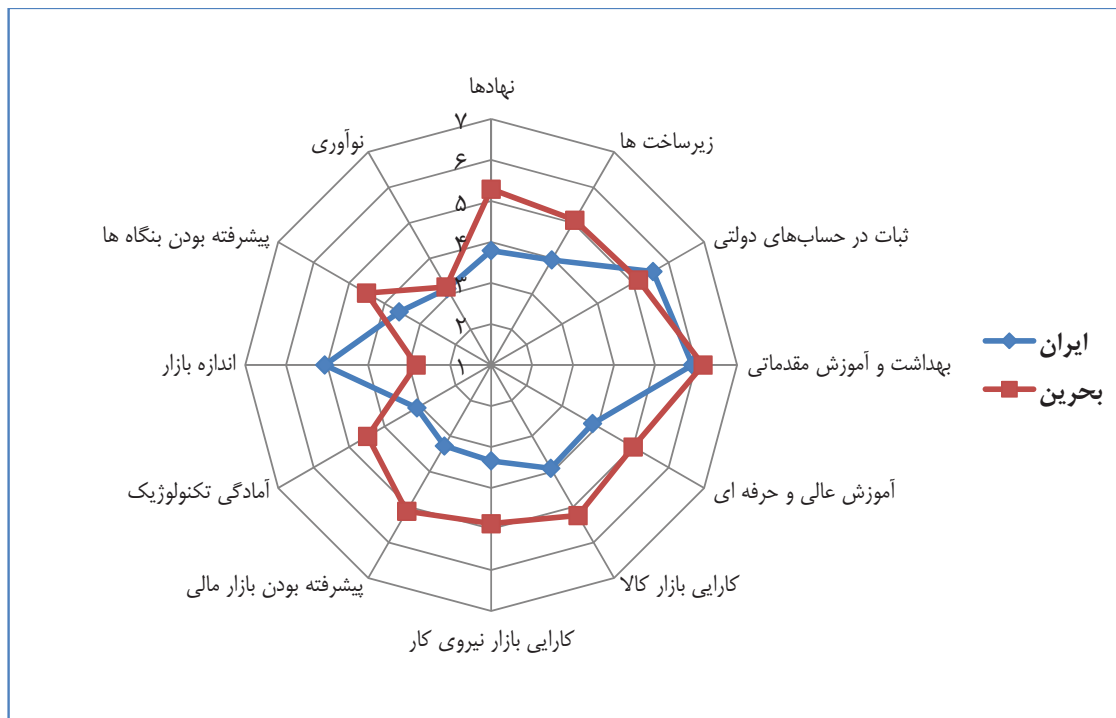
شکل ۴۰ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و امارات

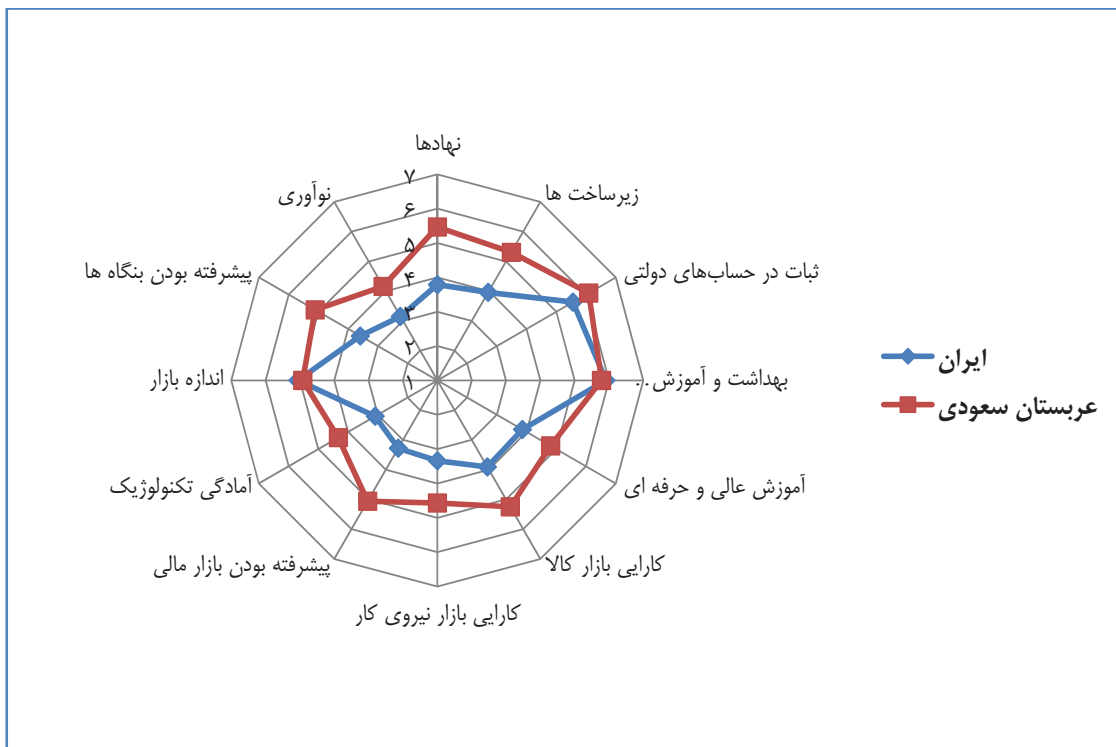
شکل ۴۱ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و عمان

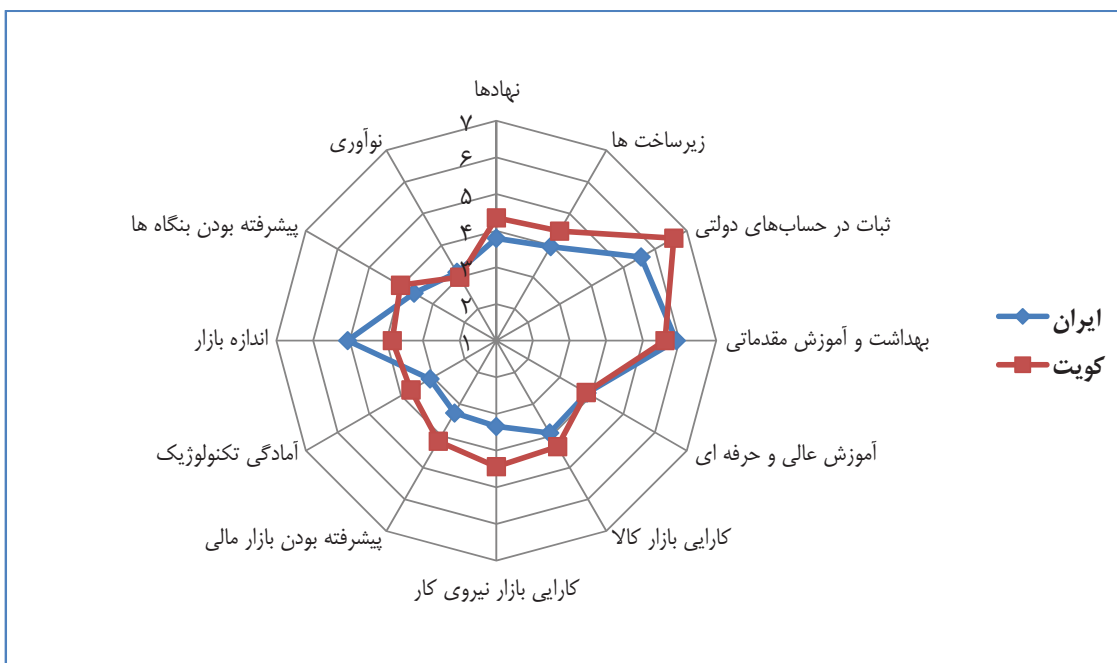
شکل ۴۲ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و بحرین

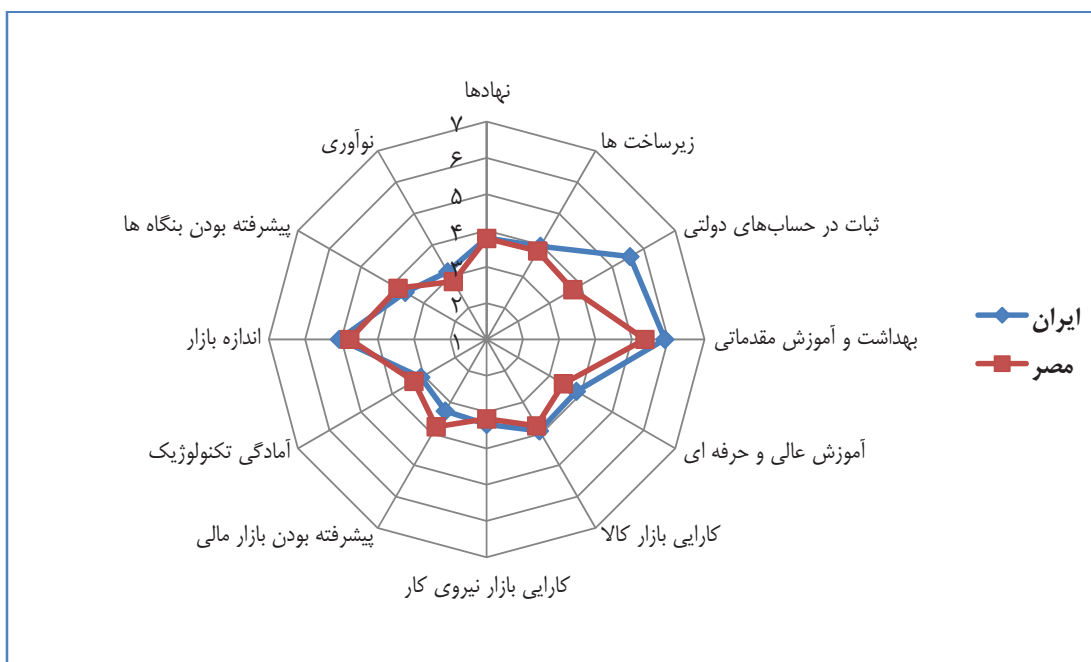
شکل ۴۳ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و عربستان

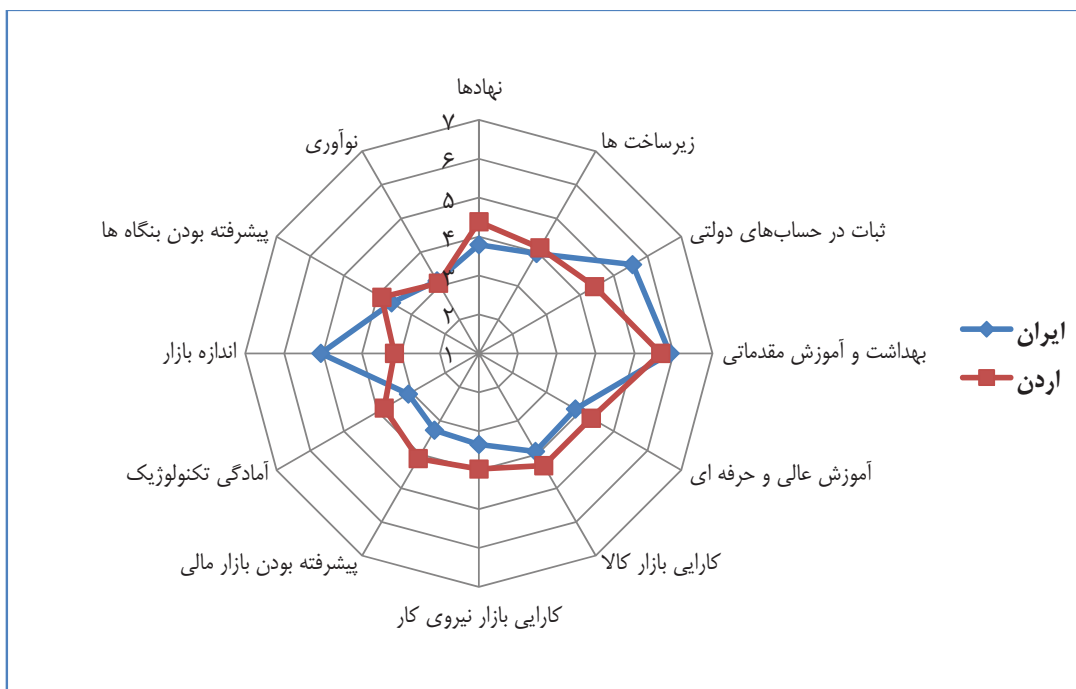
شکل ۴۴ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و کویت

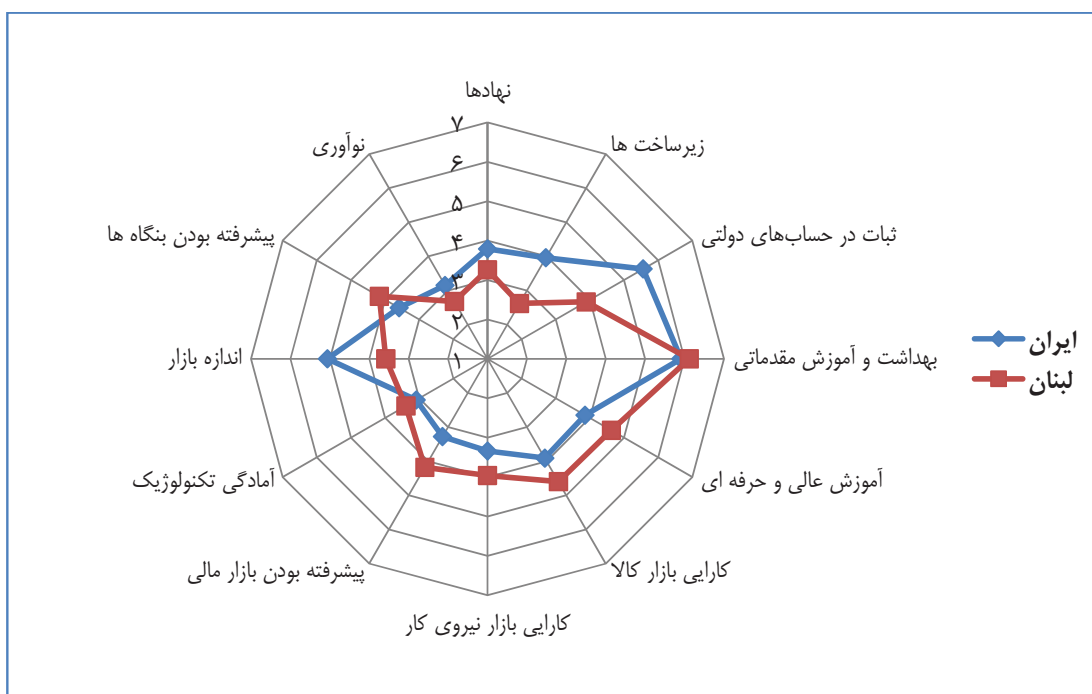
شکل ۴۵ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و مصر

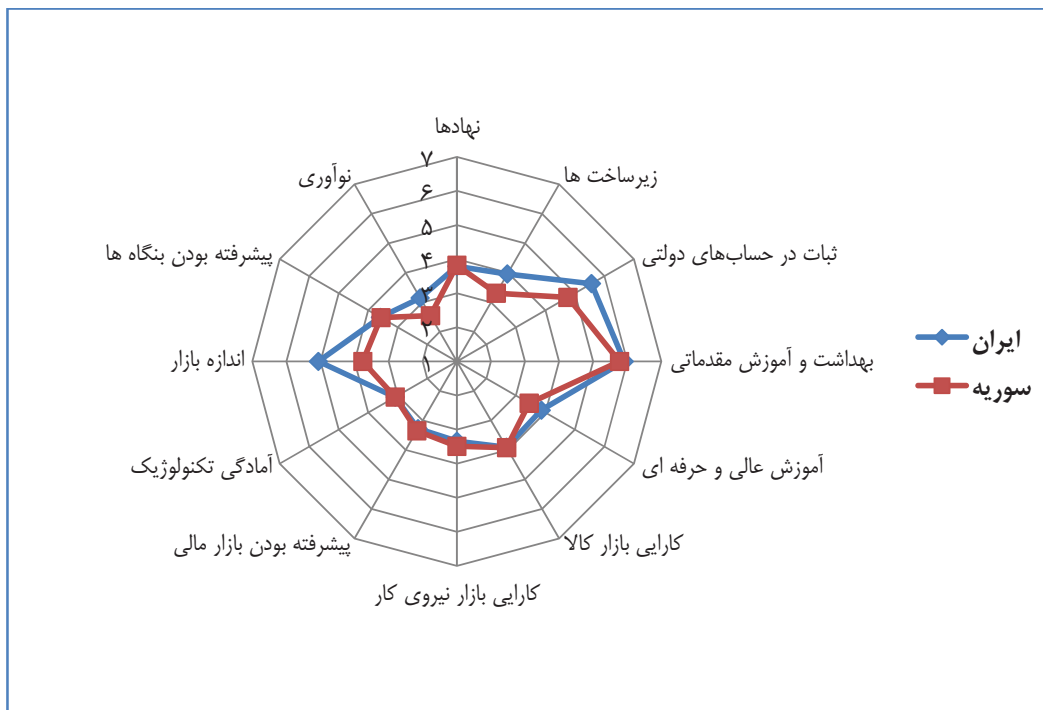
شکل ۴۶ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و اردن

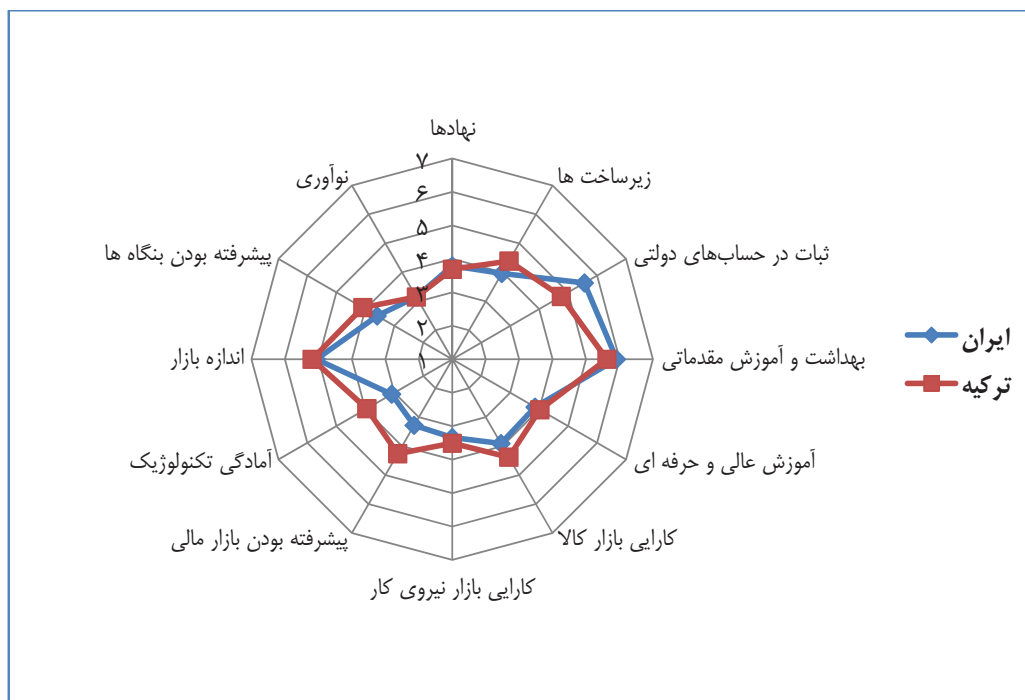
شکل ۴۷ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و لبنان

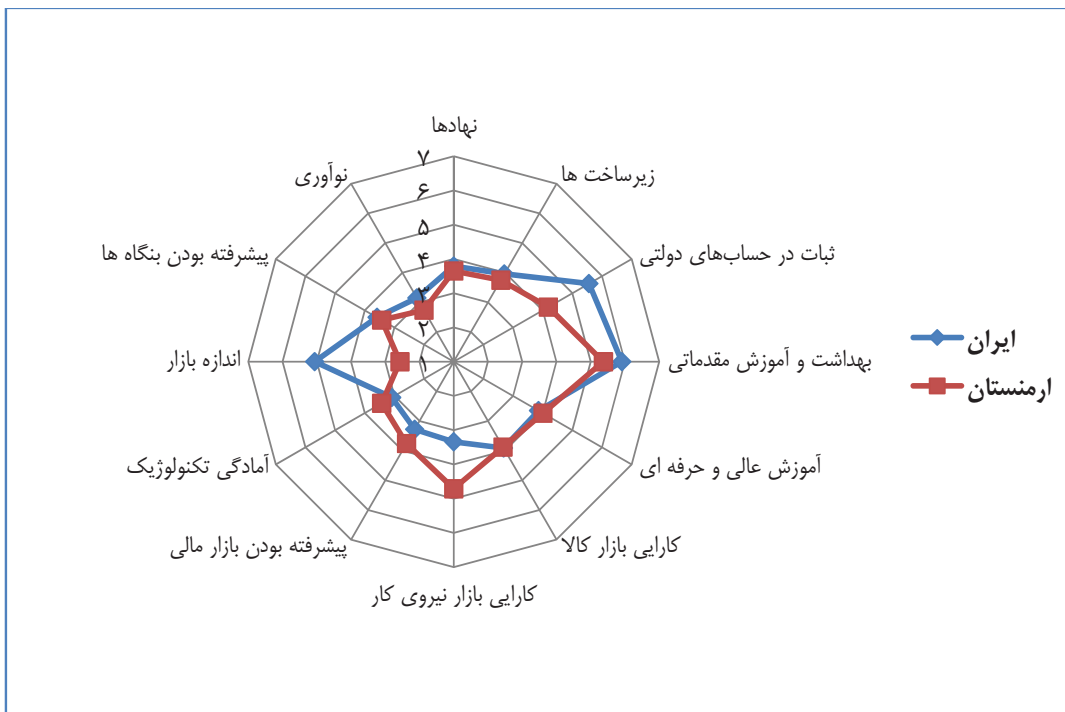
شکل ۴۸ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و سوریه

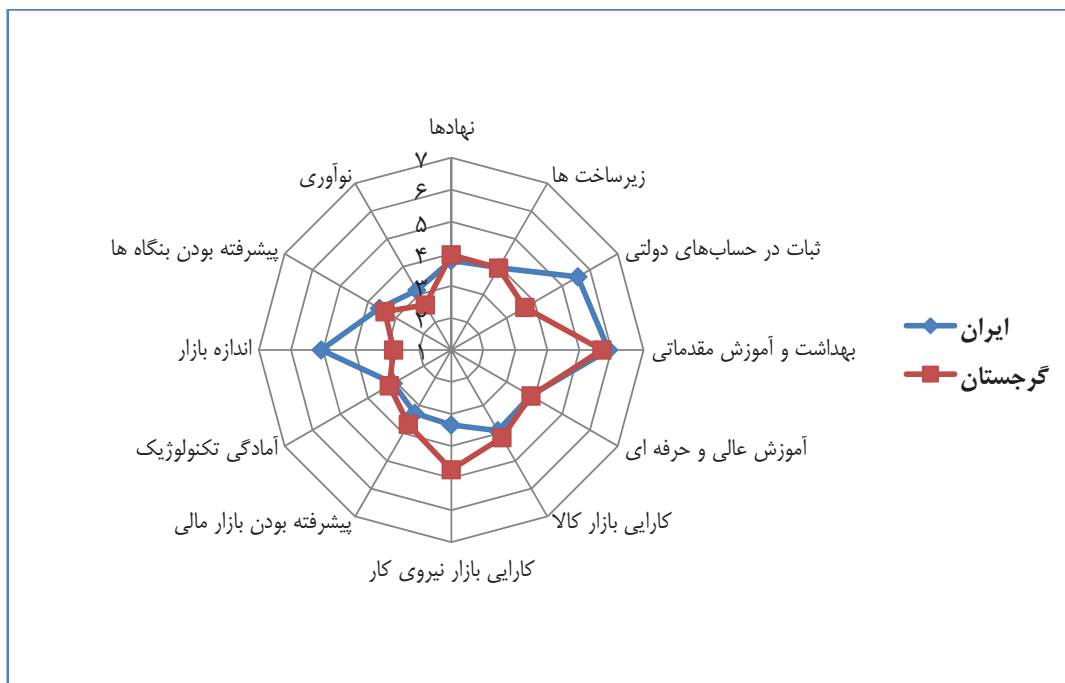
شکل ۴۹ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و ترکیه

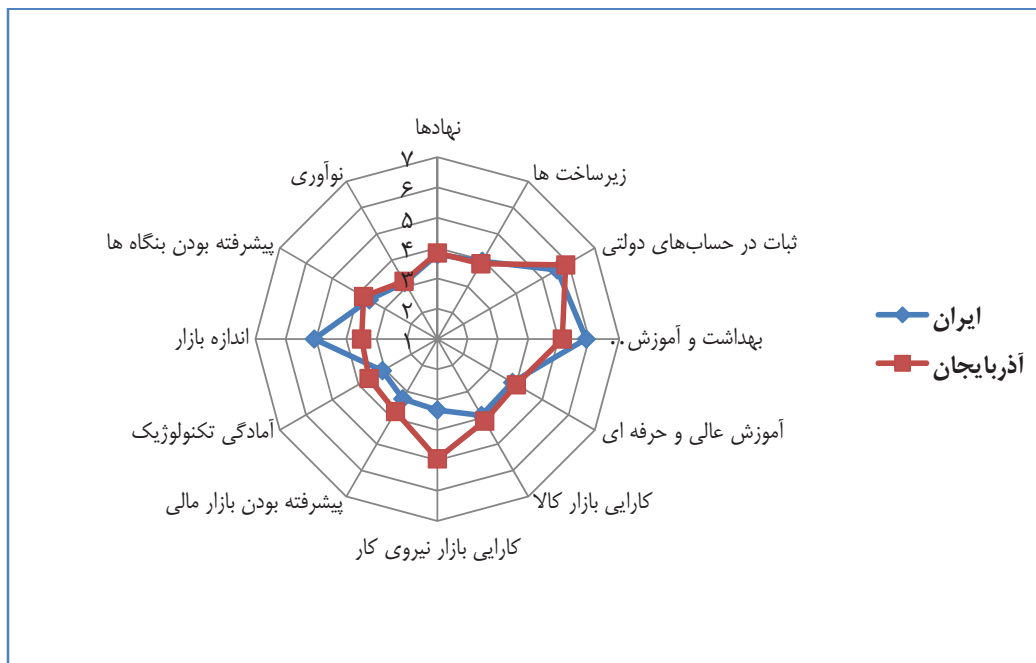
شکل ۵۰ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و ارمنستان

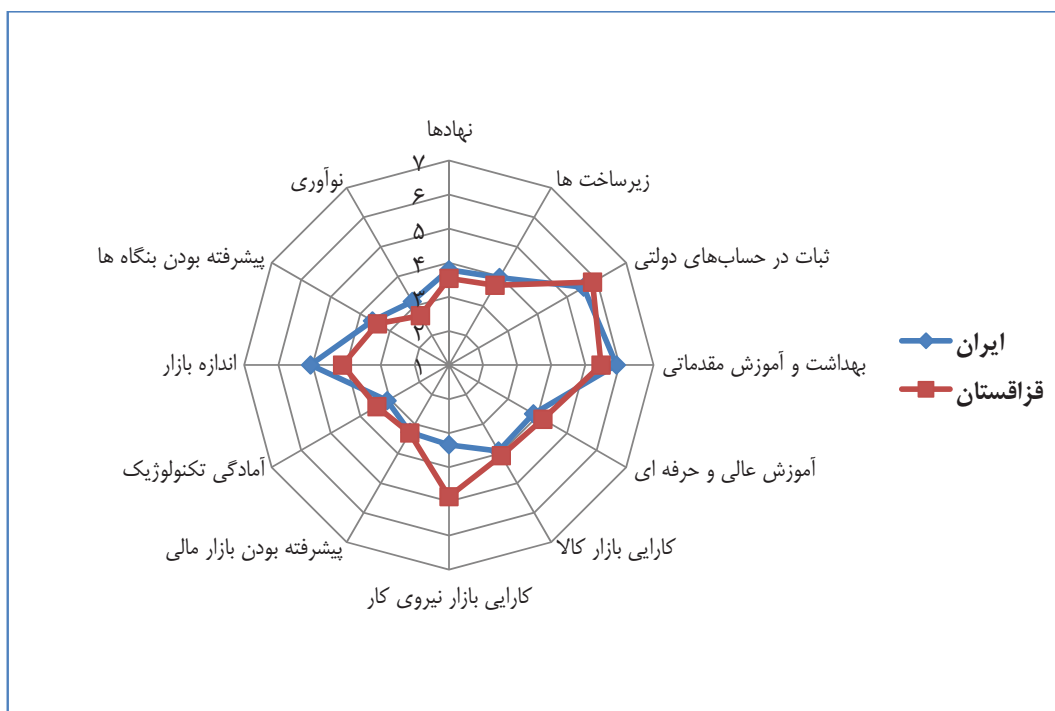
شکل ۵۱ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و گرجستان

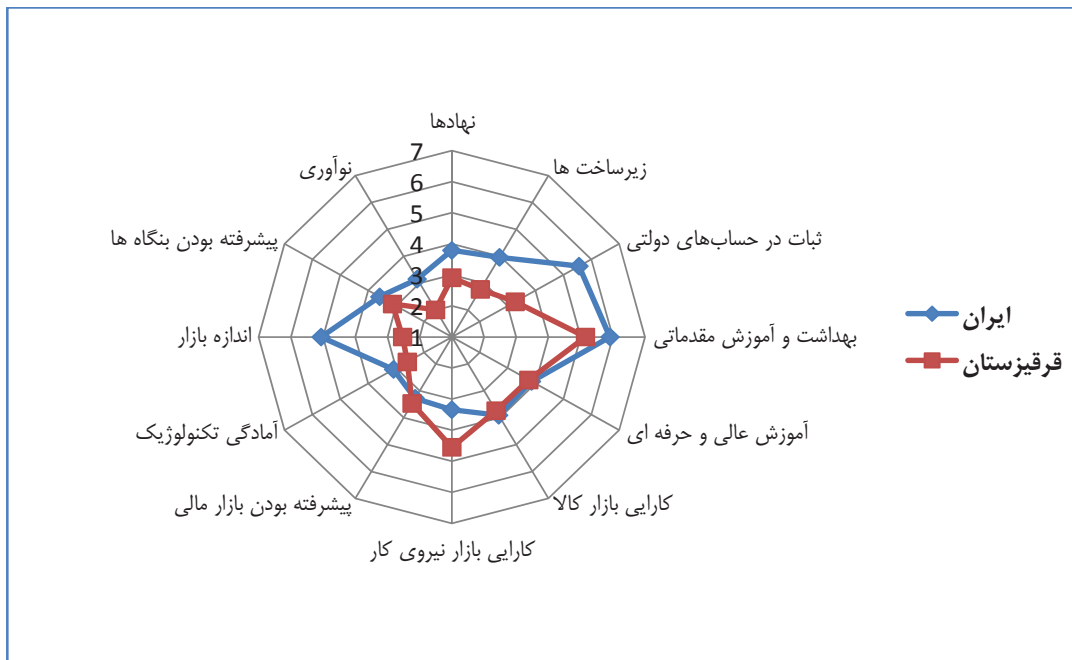
شکل ۵۲- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و آذربایجان

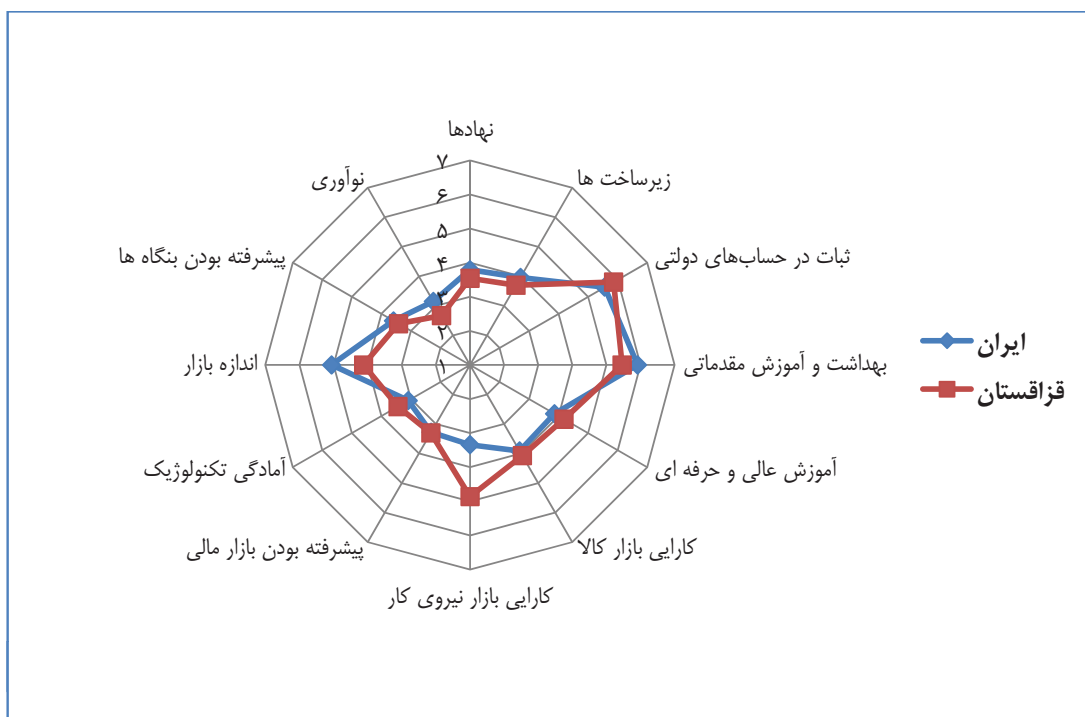
شکل ۵۳- مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و قزاقستان

شکل ۵۴ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و قرقیزستان

شکل ۵۵ - مقایسه ارکان مختلف رقابت پذیری ایران و تاجیکستان

پیوست ۴: مرحله توسعه کشورهای مختلف

مرحله ۱ (مبتنی بر منابع)	در حال گذر از ۱ به ۲	مرحله ۲ (مبتنی بر کارایی)	در حال گذر از ۲ به ۳	مرحله ۳ (مبتنی بر نوآوری)
بنگلادش	الجزایر	آلبانی	آرژانتین	استرالیا
بنین	آنگولا	بلیز	باربادوس	اتریش
بولیوی	ارمنستان	بوسنی و هرزگوین	برزیل	بحرین
بورکینافاسو	آذربایجان	بلغارستان	شیلی	بلژیک
بروندی	بوتسوانا	کیپورد	کرواسی	کانادا
کامبوج	برونئی	چین	استونی	قبرس
کامرون	مصر	کلمبیا	مجارستان	جمهوری چک
چاد	گرجستان	کاستاریکا	لتونی	دانمارک
ساحل عاج	گواتمالا	جمهوری دومینیک	لبنان	فنلاند
اتیوپی	گویانا	اکوادور	لیتوانی	فرانسه
گامبیا	هندوراس	السالوادور	مکزیک	آلمان
غنا	جمهوری اسلامی ایران	اندونزی	عمان	یونان
هائیتی	جامائیکا	اردن	لهستان	هنگ کنگ
هند	قزاقستان	مقدونیه	فدراسیون روسیه	ایسلند
کنیا	کویت	مالزی	جمهوری اسلواکی	ایرلند
قرقیزستان	مغولستان	موری تیوس	ترینیداد و توباگو	رژیم صهیونیستی
لسوتو	پاراگوئه	مونتنگرو	ترکیه	ایتالیا
ماداگاسکار	فیلیپین	مراکش	اروگوئه	ژاپن
مالاوی	قطر	نامیبیا		جمهوری کره
مالی	عربستان سعودی	پاناما		لوکزامبورگ
موریتانی	سریلانکا	پرو		مالت
مالدیو	سوریه	رومانی		هلند
موزامبیک	اوکراین	صربستان		نیوزلند
نپال	ونزوئلا	آفریقای جنوبی		نروژ
نیکاراگوئه		سورینام		پرتغال
نیجریه		سوازیلند		پورتوریکو
پاکستان		تایلند		سنگاپور
رواندا		تونس		اسلونی
سنگال				اسپانیا
تاجیکستان				سوئد
تانزانیا				سوئیس
تیمور شرقی				تایوان، چین
اوگاندا				امارات متحده عربی
ویتنام				انگلستان
یمن				آمریکا
زامبیا				
زیمبابوه				

پیوست ۵: رتبه بندی رقابت پذیری ۱۴۲ کشور جهان

کشور / اقتصاد	GCI2011-2012		رتبه در میان کشورهای حاضر در سال ۲۰۱۰	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
Switzerland	1	5.74	1	1
Singapore	2	5.63	2	3
Sweden	3	5.61	3	2
Finland	4	5.47	4	7
United States	5	5.43	5	4
Germany	6	5.41	6	5
Netherlands	7	5.41	7	8
Denmark	8	5.40	8	9
Japan	9	5.40	9	6
United Kingdom	10	5.39	10	12
Hong Kong SAR	11	5.36	11	11
Canada	12	5.33	12	10
Taiwan, China	13	5.26	13	13
Qatar	14	5.24	14	17
Belgium	15	5.20	15	19
Norway	16	5.18	16	14
Saudi Arabia	17	5.17	17	21
France	18	5.14	18	15
Austria	19	5.14	19	18
Australia	20	5.11	20	16
Malaysia	21	5.08	21	26
Israel	22	5.07	22	24
Luxembourg	23	5.03	23	20
Korea, Rep.	24	5.02	24	22
New Zealand	25	4.93	25	23
China	26	4.90	26	27
United Arab Emirates	27	4.89	27	25
Brunei Darussalam	28	4.78	28	28
Ireland	29	4.77	29	29
Iceland	30	4.75	30	31
Chile	31	4.70	31	30
Oman	32	4.64	32	34
Estonia	33	4.62	33	33
Kuwait	34	4.62	34	35
Puerto Rico	35	4.58	35	41
Spain	36	4.54	36	42
Bahrain	37	4.54	37	37
Czech Republic	38	4.52	38	36
Thailand	39	4.52	39	38
Tunisia	40	4.47	40	32
Poland	41	4.46	41	39
Barbados	42	4.44	42	43
Italy	43	4.43	43	48
Lithuania	44	4.41	44	47
Portugal	45	4.40	45	46
Indonesia	46	4.38	46	44
Cyprus	47	4.36	47	40
Hungary	48	4.36	48	52
Panama	49	4.35	49	53
South Africa	50	4.34	50	54
Malta	51	4.33	51	50
Sri Lanka	52	4.33	52	62
Brazil	53	4.32	53	58
Mauritius	54	4.31	54	55
Azerbaijan	55	4.31	55	57
India	56	4.30	56	51
Slovenia	57	4.30	57	45
Mexico	58	4.29	58	66
Turkey	59	4.28	59	61
Montenegro	60	4.27	60	49
Costa Rica	61	4.27	61	56
Iran, Islamic Rep.	62	4.26	62	69
Uruguay	63	4.25	63	64
Latvia	64	4.24	64	70
Vietnam	65	4.24	65	59
Russian Federation	66	4.21	66	63
Peru	67	4.21	67	73
Colombia	68	4.20	68	68
Slovak Republic	69	4.19	69	60
Rwanda	70	4.19	70	80
Jordan	71	4.19	71	65

کشور / اقتصاد	GCI2011-2012		رتبه در میان کشورهای حاضر در سال ۲۰۱۰	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
Kazakhstan	72	4.18	72	72
Morocco	73	4.16	73	75
Bulgaria	74	4.16	74	71
Philippines	75	4.08	75	85
Croatia	76	4.08	76	77
Romania	77	4.08	77	67
Albania	78	4.06	78	88
Macedonia, FYR	79	4.05	79	79
Botswana	80	4.05	80	76
Trinidad and Tobago	81	4.00	81	84
Ukraine	82	4.00	82	89
Namibia	83	4.00	83	74
Guatemala	84	4.00	84	78
Argentina	85	3.99	85	87
Honduras	86	3.98	86	91
Algeria	87	3.96	87	86
Georgia	88	3.95	88	93
Lebanon	89	3.95	89	92
Greece	90	3.92	90	83
El Salvador	91	3.89	91	82
Armenia	92	3.89	92	98
Moldova	93	3.89	93	94
Egypt	94	3.88	94	81
Serbia	95	3.88	95	96
Mongolia	96	3.86	96	99
Cambodia	97	3.85	97	109
Syria	98	3.85	98	97
Gambia, The	99	3.84	99	90
Bosnia and Herzegovina	100	3.83	100	102
Ecuador	101	3.82	101	105
Kenya	102	3.82	102	106
Bolivia	103	3.82	103	108
Benin	104	3.78	104	103
Tajikistan	105	3.77	105	116
Ethiopia	106	3.76	106	119
Jamaica	107	3.76	107	95
Bangladesh	108	3.73	108	107
Guyana	109	3.73	109	110
Dominican Republic	110	3.73	110	101
Senegal	111	3.70	111	104
Suriname	112	3.67	n/a	n/a
Zambia	113	3.67	112	115
Ghana	114	3.65	113	114
Nicaragua	115	3.61	114	112
Cameroon	116	3.61	115	111
Malawi	117	3.58	116	125
Pakistan	118	3.58	117	123
Cape Verde	119	3.58	118	117
Tanzania	120	3.56	119	113
Uganda	121	3.56	120	118
Paraguay	122	3.53	121	120
Belize	123	3.52	n/a	n/a
Venezuela	124	3.51	122	122
Nepal	125	3.47	123	130
Kyrgyz Republic	126	3.45	124	121
Nigeria	127	3.45	125	127
Mali	128	3.39	126	132
Côte d'Ivoire	129	3.37	127	129
Madagascar	130	3.36	128	124
Timor-Leste	131	3.35	129	133
Zimbabwe	132	3.33	130	136
Mozambique	133	3.31	131	131
Swaziland	134	3.30	132	126
Lesotho	135	3.26	133	128
Burkina Faso	136	3.25	134	134
Mauritania	137	3.20	135	135
Yemen	138	3.06	n/a	n/a
Angola	139	2.96	136	138
Burundi	140	2.95	137	137
Haiti	141	2.90	n/a	n/a
Chad	142	2.87	138	139

پیوست ۶: رتبه بندی ۱۴۲ کشور جهان در ارکان مختلف رقابت پذیری

کشور / اقتصاد	زیر شاخص ها				عوامل نوآوری و پیشرفته بودن			
	شاخص کلی		الزامات بنیادین		عوامل مؤثر بر افزایش کارایی		رتبه	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
Switzerland	1	5.74	3	6.18	2	5.53	1	5.79
Singapore	2	5.63	1	6.33	1	5.58	11	5.23
Sweden	3	5.61	4	6.06	7	5.33	2	5.79
Finland	4	5.47	5	6.02	10	5.19	4	5.56
United States	5	5.43	36	5.21	3	5.49	6	5.46
Germany	6	5.41	11	5.83	13	5.18	5	5.53
Netherlands	7	5.41	7	5.88	8	5.29	9	5.30
Denmark	8	5.40	8	5.86	9	5.27	8	5.31
Japan	9	5.40	28	5.40	11	5.19	3	5.75
United Kingdom	10	5.39	21	5.60	5	5.43	12	5.17
Hong Kong SAR	11	5.36	2	6.21	4	5.48	25	4.58
Canada	12	5.33	13	5.77	6	5.36	15	4.99
Taiwan, China	13	5.26	15	5.69	16	5.10	10	5.25
Qatar	14	5.24	12	5.81	27	4.68	16	4.98
Belgium	15	5.20	22	5.58	15	5.13	14	5.06
Norway	16	5.18	9	5.85	14	5.15	19	4.78
Saudi Arabia	17	5.17	16	5.66	24	4.82	24	4.64
France	18	5.14	23	5.57	17	5.09	17	4.93
Austria	19	5.14	18	5.65	19	4.94	13	5.12
Australia	20	5.11	14	5.74	12	5.18	26	4.57
Malaysia	21	5.08	25	5.45	20	4.88	22	4.65
Israel	22	5.07	35	5.23	21	4.86	7	5.32
Luxembourg	23	5.03	6	5.90	23	4.86	20	4.75
Korea, Rep.	24	5.02	19	5.65	22	4.86	18	4.87
New Zealand	25	4.93	17	5.66	18	4.99	28	4.34
China	26	4.90	30	5.33	26	4.70	31	4.15
United Arab Emirates	27	4.89	10	5.84	25	4.78	27	4.43
Brunei Darussalam	28	4.78	24	5.48	71	4.03	73	3.45
Ireland	29	4.77	37	5.20	28	4.67	23	4.65
Iceland	30	4.75	31	5.31	33	4.57	21	4.67
Chile	31	4.70	29	5.37	34	4.54	42	3.88
Oman	32	4.64	20	5.62	45	4.33	44	3.87
Estonia	33	4.62	27	5.41	36	4.52	37	3.98
Kuwait	34	4.62	34	5.25	67	4.05	66	3.51
Puerto Rico	35	4.58	41	5.09	35	4.53	29	4.32
Spain	36	4.54	38	5.18	32	4.58	33	4.03
Bahrain	37	4.54	26	5.42	31	4.59	46	3.86
Czech Republic	38	4.52	45	4.90	29	4.63	32	4.09
Thailand	39	4.52	46	4.88	43	4.38	51	3.75
Tunisia	40	4.47	42	5.08	58	4.11	43	3.87
Poland	41	4.46	56	4.70	30	4.61	57	3.64
Barbados	42	4.44	33	5.25	49	4.28	47	3.86
Italy	43	4.43	47	4.84	40	4.41	30	4.18
Lithuania	44	4.41	49	4.82	48	4.31	50	3.78
Portugal	45	4.40	44	5.00	39	4.42	38	3.98
Indonesia	46	4.38	53	4.74	56	4.18	41	3.90
Cyprus	47	4.36	32	5.26	46	4.32	48	3.83
Hungary	48	4.36	55	4.72	42	4.39	52	3.75
Panama	49	4.35	50	4.81	57	4.13	54	3.68
South Africa	50	4.34	85	4.32	38	4.44	39	3.93
Malta	51	4.33	40	5.12	47	4.32	49	3.83
Sri Lanka	52	4.33	65	4.61	69	4.03	34	4.03
Brazil	53	4.32	83	4.33	41	4.40	35	4.02
Mauritius	54	4.31	48	4.83	68	4.04	60	3.62
Azerbaijan	55	4.31	59	4.68	77	3.99	67	3.51
India	56	4.30	91	4.25	37	4.46	40	3.92
Slovenia	57	4.30	39	5.12	51	4.23	45	3.87
Mexico	58	4.29	67	4.59	53	4.21	55	3.65
Turkey	59	4.28	64	4.61	52	4.22	58	3.62
Montenegro	60	4.27	57	4.69	63	4.07	59	3.62
Costa Rica	61	4.27	70	4.54	61	4.09	36	4.02
Iran, Islamic Rep.	62	4.26	51	4.80	88	3.76	83	3.37
Uruguay	63	4.25	43	5.04	75	4.00	65	3.51
Latvia	64	4.24	66	4.60	54	4.20	64	3.53
Vietnam	65	4.24	76	4.41	66	4.05	75	3.44
Russian Federation	66	4.21	63	4.61	55	4.19	97	3.24
Peru	67	4.21	78	4.38	50	4.25	89	3.32
Colombia	68	4.20	73	4.47	60	4.10	56	3.65
Slovak Republic	69	4.19	60	4.66	44	4.38	71	3.46
Rwanda	70	4.19	72	4.53	95	3.71	68	3.51
Jordan	71	4.19	61	4.65	78	3.95	70	3.48

(Cont'd.)

زیر شاخص ها								
کشور / اقتصاد	شاخص کلی		الزامات بنیادین		عوامل مؤثر بر افزایش کارایی		عوامل نوآوری و پیشرفته بودن	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
Kazakhstan	72	4.18	62	4.64	76	4.00	114	3.04
Morocco	73	4.16	54	4.74	83	3.86	79	3.40
Bulgaria	74	4.16	74	4.46	59	4.10	96	3.24
Philippines	75	4.08	100	4.17	70	4.03	74	3.45
Croatia	76	4.08	52	4.76	72	4.01	82	3.37
Romania	77	4.08	89	4.28	62	4.09	99	3.20
Albania	78	4.06	71	4.53	82	3.87	102	3.18
Macedonia, FYR	79	4.05	69	4.55	87	3.83	104	3.14
Botswana	80	4.05	81	4.35	86	3.83	94	3.26
Trinidad and Tobago	81	4.00	58	4.68	79	3.89	76	3.44
Ukraine	82	4.00	98	4.18	74	4.00	93	3.29
Namibia	83	4.00	68	4.56	97	3.70	95	3.25
Guatemala	84	4.00	93	4.24	81	3.87	63	3.53
Argentina	85	3.99	84	4.33	84	3.85	77	3.43
Honduras	86	3.98	90	4.25	104	3.60	90	3.31
Algeria	87	3.96	75	4.44	122	3.35	136	2.65
Georgia	88	3.95	86	4.32	89	3.74	117	3.01
Lebanon	89	3.95	109	3.97	64	4.06	78	3.43
Greece	90	3.92	80	4.36	65	4.06	81	3.39
El Salvador	91	3.89	87	4.31	96	3.71	106	3.14
Armenia	92	3.89	94	4.24	91	3.73	110	3.09
Moldova	93	3.89	102	4.13	103	3.62	127	2.86
Egypt	94	3.88	99	4.17	94	3.71	86	3.33
Serbia	95	3.88	88	4.28	90	3.73	118	2.99
Mongolia	96	3.86	101	4.16	105	3.56	112	3.04
Cambodia	97	3.85	108	3.99	98	3.69	91	3.31
Syria	98	3.85	77	4.41	109	3.51	111	3.06
Gambia, The	99	3.84	103	4.08	111	3.48	61	3.55
Bosnia and Herzegovina	100	3.83	92	4.25	102	3.63	108	3.13
Ecuador	101	3.82	82	4.35	107	3.53	103	3.17
Kenya	102	3.82	118	3.72	73	4.01	53	3.72
Bolivia	103	3.82	95	4.21	125	3.24	107	3.13
Benin	104	3.78	107	4.02	117	3.43	88	3.33
Tajikistan	105	3.77	106	4.03	118	3.42	100	3.19
Ethiopia	106	3.76	105	4.06	121	3.37	120	2.92
Jamaica	107	3.76	116	3.76	85	3.84	84	3.36
Bangladesh	108	3.73	112	3.81	99	3.69	113	3.04
Guyana	109	3.73	104	4.07	110	3.50	87	3.33
Dominican Republic	110	3.73	110	3.90	93	3.71	109	3.12
Senegal	111	3.70	113	3.81	108	3.53	62	3.54
Suriname	112	3.67	79	4.37	124	3.27	122	2.91
Zambia	113	3.67	115	3.77	106	3.54	80	3.40
Ghana	114	3.65	122	3.64	92	3.72	98	3.20
Nicaragua	115	3.61	111	3.85	123	3.31	129	2.81
Cameroon	116	3.61	114	3.78	120	3.37	101	3.19
Malawi	117	3.58	120	3.68	116	3.43	85	3.35
Pakistan	118	3.58	130	3.53	100	3.68	72	3.45
Cape Verde	119	3.58	96	4.19	126	3.22	124	2.87
Tanzania	120	3.56	123	3.64	113	3.47	92	3.29
Uganda	121	3.56	127	3.55	101	3.64	105	3.14
Paraguay	122	3.53	117	3.75	114	3.47	125	2.86
Belize	123	3.52	97	4.18	130	3.14	131	2.78
Venezuela	124	3.51	125	3.62	112	3.48	128	2.82
Nepal	125	3.47	121	3.67	127	3.22	132	2.73
Kyrgyz Republic	126	3.45	131	3.52	115	3.44	138	2.57
Nigeria	127	3.45	139	3.19	80	3.88	69	3.49
Mali	128	3.39	126	3.59	134	3.10	116	3.02
Côte d'Ivoire	129	3.37	135	3.41	119	3.38	121	2.92
Madagascar	130	3.36	128	3.53	131	3.14	123	2.90
Timor-Leste	131	3.35	119	3.70	138	2.88	137	2.59
Zimbabwe	132	3.33	132	3.49	133	3.10	119	2.93
Mozambique	133	3.31	133	3.43	129	3.16	115	3.02
Swaziland	134	3.30	124	3.63	128	3.17	134	2.67
Lesotho	135	3.26	134	3.42	135	3.08	133	2.69
Burkina Faso	136	3.25	136	3.37	132	3.12	126	2.86
Mauritania	137	3.20	129	3.53	141	2.71	135	2.67
Yemen	138	3.06	138	3.21	137	2.91	141	2.33
Angola	139	2.96	141	2.98	136	3.04	142	2.23
Burundi	140	2.95	137	3.25	142	2.51	140	2.44
Haiti	141	2.90	140	3.03	140	2.76	139	2.44
Chad	142	2.87	142	2.88	139	2.87	130	2.81

ارکان

کشور / اقتصاد	الزامات بنیادین		۱- نهادها		۲- زیر ساخت ها		۳- ثبات در اقتصاد کلان		۴- بهداشت و آموزش مقدماتی	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
Albania	71	4.53	57	4.01	72	3.87	86	4.53	65	5.73
Algeria	75	4.44	127	3.11	93	3.43	19	5.72	82	5.50
Angola	141	2.98	135	2.91	140	1.89	110	4.23	142	2.89
Argentina	84	4.33	134	2.93	81	3.70	62	4.88	56	5.80
Armenia	94	4.24	83	3.65	77	3.75	114	4.19	94	5.37
Australia	14	5.74	13	5.39	24	5.43	26	5.62	10	6.51
Austria	18	5.65	20	5.24	18	5.64	33	5.39	19	6.32
Azerbaijan	59	4.68	68	3.84	73	3.87	16	5.89	105	5.12
Bahrain	26	5.42	17	5.29	30	5.08	45	5.15	31	6.17
Bangladesh	112	3.81	112	3.31	134	2.24	75	4.70	108	5.01
Barbados	33	5.25	18	5.29	22	5.49	126	3.88	17	6.35
Belgium	22	5.58	27	5.03	17	5.65	60	4.90	2	6.75
Belize	97	4.18	120	3.21	100	3.21	88	4.50	53	5.81
Benin	107	4.02	92	3.58	119	2.69	58	4.92	110	4.89
Bolivia	95	4.21	123	3.14	104	3.10	32	5.39	103	5.20
Bosnia and Herzegovina	92	4.25	109	3.32	99	3.24	78	4.65	58	5.79
Botswana	81	4.35	32	4.87	92	3.48	82	4.60	120	4.46
Brazil	83	4.33	77	3.72	64	3.99	115	4.16	87	5.45
Brunei Darussalam	24	5.48	34	4.80	56	4.23	1	6.70	30	6.17
Bulgaria	74	4.46	110	3.32	87	3.62	46	5.13	57	5.80
Burkina Faso	136	3.37	91	3.58	137	2.12	104	4.30	136	3.46
Burundi	137	3.25	139	2.70	136	2.17	123	3.93	126	4.20
Cambodia	108	3.99	79	3.69	107	3.01	101	4.42	111	4.86
Cameroon	114	3.78	104	3.43	129	2.47	77	4.68	116	4.54
Canada	13	5.77	11	5.57	11	5.88	49	5.06	6	6.58
Cape Verde	96	4.19	54	4.11	109	2.91	102	4.40	95	5.36
Chad	142	2.88	138	2.83	139	2.00	133	3.71	141	2.96
Chile	29	5.37	26	5.06	41	4.67	14	6.07	71	5.68
China	30	5.33	48	4.32	44	4.63	10	6.22	32	6.16
Colombia	73	4.47	100	3.47	85	3.66	42	5.17	78	5.58
Costa Rica	70	4.54	53	4.13	83	3.70	109	4.26	39	6.08
Côte d'Ivoire	135	3.41	137	2.87	108	2.97	98	4.43	138	3.35
Croatia	52	4.76	90	3.59	39	4.73	70	4.75	48	5.96
Cyprus	32	5.26	36	4.76	31	5.01	64	4.81	13	6.45
Czech Republic	45	4.90	84	3.65	36	4.87	43	5.17	51	5.91
Denmark	8	5.86	5	5.94	10	5.89	31	5.39	28	6.24
Dominican Republic	110	3.90	126	3.11	106	3.03	96	4.45	109	5.00
Ecuador	82	4.35	125	3.11	94	3.39	40	5.21	70	5.68
Egypt	99	4.17	74	3.78	75	3.81	132	3.74	96	5.36
El Salvador	87	4.31	118	3.21	65	3.98	80	4.61	90	5.42
Estonia	27	5.41	29	4.99	40	4.71	21	5.71	26	6.26
Ethiopia	105	4.06	58	4.00	120	2.64	47	5.13	117	4.50
Finland	5	6.02	4	5.98	19	5.62	20	5.71	1	6.76
France	23	5.57	28	5.00	4	6.30	83	4.60	16	6.37
Gambia, The	103	4.08	37	4.69	80	3.73	135	3.67	125	4.21
Georgia	86	4.32	60	3.97	68	3.95	137	3.65	67	5.70
Germany	11	5.83	19	5.27	2	6.35	30	5.43	23	6.27
Ghana	122	3.64	61	3.96	110	2.84	139	3.49	124	4.29
Greece	80	4.36	96	3.52	45	4.54	140	3.29	37	6.09
Guatemala	93	4.24	129	3.08	70	3.91	76	4.70	100	5.28
Guyana	104	4.07	93	3.55	102	3.12	119	4.00	76	5.62
Haiti	140	3.03	141	2.46	142	1.62	71	4.72	139	3.32
Honduras	90	4.25	102	3.44	91	3.53	81	4.61	89	5.43
Hong Kong SAR	2	6.21	9	5.63	1	6.71	8	6.26	27	6.25
Hungary	55	4.72	73	3.79	46	4.52	67	4.77	54	5.81
Iceland	31	5.31	25	5.16	14	5.70	131	3.78	5	6.59
India	91	4.25	69	3.84	89	3.60	105	4.30	101	5.25
Indonesia	53	4.74	71	3.81	76	3.77	23	5.66	64	5.74
Iran, Islamic Rep.	51	4.80	72	3.79	67	3.96	27	5.56	50	5.91
Ireland	37	5.20	23	5.19	29	5.12	118	4.01	12	6.49
Israel	35	5.23	33	4.81	33	4.98	53	5.00	36	6.11
Italy	47	4.84	88	3.61	32	5.01	92	4.47	20	6.28
Jamaica	116	3.76	86	3.63	79	3.74	142	2.55	106	5.11
Japan	28	5.40	24	5.18	15	5.69	113	4.20	9	6.52
Jordan	61	4.65	45	4.38	59	4.13	97	4.43	72	5.67
Kazakhstan	62	4.64	94	3.54	82	3.70	18	5.86	85	5.46
Kenya	118	3.72	114	3.30	103	3.10	117	4.02	118	4.46
Korea, Rep.	19	5.65	65	3.89	9	5.94	6	6.37	15	6.38
Kuwait	34	5.25	47	4.35	50	4.45	2	6.59	77	5.60
Kyrgyz Republic	131	3.52	136	2.91	114	2.77	141	3.27	104	5.15
Latvia	66	4.60	66	3.87	61	4.12	93	4.46	49	5.94

(Cont'd.)

ارکان									
کشور / اقتصاد	الزامات بنیادین		۱- نهادها		۲- زیر ساخت ها		۳- ثبات در اقتصاد کلان		۴- بهداشت و آموزش مقدماتی
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه
Lebanon	109	3.97	115	3.26	121	2.62	125	3.89	35
Lesotho	134	3.42	113	3.31	124	2.55	107	4.29	135
Lithuania	49	4.82	62	3.94	43	4.64	73	4.71	46
Luxembourg	6	5.90	8	5.67	21	5.61	15	6.04	25
Macedonia, FYR	69	4.55	81	3.68	86	3.66	37	5.34	80
Madagascar	128	3.53	133	2.93	133	2.25	134	3.70	102
Malawi	120	3.68	56	4.05	131	2.27	108	4.28	128
Malaysia	25	5.45	30	4.94	26	5.22	29	5.50	33
Mali	126	3.59	108	3.36	113	2.78	66	4.77	137
Malta	40	5.12	38	4.69	47	4.52	51	5.04	29
Mauritania	129	3.53	122	3.14	126	2.49	95	4.45	129
Mauritius	48	4.83	40	4.54	54	4.33	79	4.64	55
Mexico	67	4.59	103	3.44	66	3.98	39	5.25	69
Moldova	102	4.13	106	3.38	96	3.32	103	4.34	86
Mongolia	101	4.16	119	3.21	118	2.72	34	5.35	98
Montenegro	57	4.69	42	4.53	63	4.01	94	4.45	59
Morocco	54	4.74	59	3.98	69	3.95	25	5.65	93
Mozambique	133	3.43	105	3.39	123	2.57	122	3.94	132
Namibia	68	4.56	43	4.50	58	4.22	63	4.86	114
Nepal	121	3.67	124	3.12	141	1.87	50	5.05	115
Netherlands	7	5.88	10	5.61	7	6.02	36	5.34	7
New Zealand	17	5.66	3	5.98	34	4.97	48	5.07	4
Nicaragua	111	3.85	130	3.06	116	2.75	106	4.30	99
Nigeria	139	3.19	111	3.31	135	2.21	121	3.96	140
Norway	9	5.85	7	5.74	35	4.95	4	6.45	21
Oman	20	5.62	16	5.33	28	5.16	3	6.48	81
Pakistan	130	3.53	107	3.36	115	2.77	138	3.62	121
Panama	50	4.81	75	3.76	38	4.74	41	5.18	79
Paraguay	117	3.75	132	2.96	125	2.53	100	4.42	107
Peru	78	4.38	95	3.54	88	3.62	52	5.02	97
Philippines	100	4.17	117	3.22	105	3.09	54	4.99	92
Poland	56	4.70	52	4.17	74	3.87	74	4.71	40
Portugal	44	5.00	51	4.20	23	5.48	111	4.21	34
Puerto Rico	41	5.09	44	4.44	55	4.26	17	5.88	63
Qatar	12	5.81	14	5.39	27	5.17	5	6.40	22
Romania	89	4.28	99	3.49	95	3.37	87	4.52	66
Russian Federation	63	4.61	128	3.08	48	4.52	44	5.16	68
Rwanda	72	4.53	21	5.23	101	3.20	61	4.89	112
Saudi Arabia	16	5.66	12	5.47	25	5.31	12	6.09	61
Senegal	113	3.81	78	3.70	122	2.57	89	4.50	119
Serbia	88	4.28	121	3.15	84	3.67	91	4.48	52
Singapore	1	6.33	1	6.11	3	6.33	9	6.22	3
Slovak Republic	60	4.66	101	3.46	57	4.23	56	4.92	43
Slovenia	39	5.12	55	4.08	37	4.81	35	5.34	24
South Africa	85	4.32	46	4.36	62	4.02	55	4.96	131
Spain	38	5.18	49	4.27	12	5.83	84	4.60	44
Sri Lanka	65	4.61	50	4.23	60	4.13	116	4.08	45
Suriname	79	4.37	89	3.59	78	3.74	72	4.71	88
Swaziland	124	3.63	76	3.73	98	3.26	124	3.90	134
Sweden	4	6.06	2	6.06	13	5.74	13	6.08	18
Switzerland	3	6.18	6	5.78	5	6.15	7	6.28	8
Syria	77	4.41	70	3.82	97	3.31	68	4.76	62
Taiwan, China	15	5.69	31	4.94	20	5.62	22	5.70	11
Tajikistan	106	4.03	63	3.93	111	2.84	120	3.97	91
Tanzania	123	3.64	85	3.63	130	2.41	129	3.85	113
Thailand	46	4.88	67	3.85	42	4.65	28	5.52	83
Timor-Leste	119	3.70	116	3.25	138	2.07	24	5.65	133
Trinidad and Tobago	58	4.68	82	3.67	53	4.36	57	4.92	60
Tunisia	42	5.08	41	4.54	52	4.36	38	5.33	38
Turkey	64	4.61	80	3.69	51	4.39	69	4.76	75
Uganda	127	3.55	98	3.50	128	2.49	127	3.87	122
Ukraine	98	4.18	131	2.98	71	3.87	112	4.21	74
United Arab Emirates	10	5.84	22	5.21	8	5.97	11	6.14	41
United Kingdom	21	5.60	15	5.34	6	6.09	85	4.54	14
United States	36	5.21	39	4.64	16	5.68	90	4.49	42
Uruguay	43	5.04	35	4.80	49	4.46	59	4.90	47
Venezuela	125	3.62	142	2.42	117	2.72	128	3.85	84
Vietnam	76	4.41	87	3.63	90	3.59	65	4.78	73
Yemen	138	3.21	140	2.58	132	2.26	130	3.83	127
Zambia	115	3.77	64	3.90	112	2.78	99	4.43	130
Zimbabwe	132	3.49	97	3.50	127	2.49	136	3.67	123

کشور / اقتصاد	ارکان										۱۰- اندازه بازار	
	۹- آمادگی تکنولوژی		۸- پیشرفته بودن بازار		۷- کارایی بازار نیروی کار		۶- کارایی بازار کالایی		۵- آموزش عالی و حرفه ای		عوامل مؤثر بر افزایش کارایی	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
Albania	101	2.86	107	3.59	49	4.57	43	4.46	82	3.97	82	3.87
Algeria	47	4.35	137	2.64	137	3.41	134	3.38	101	3.51	122	3.35
Angola	62	3.83	136	2.67	109	3.96	138	3.21	142	1.91	136	3.04
Argentina	24	4.88	126	3.26	131	3.52	137	3.23	54	4.48	84	3.85
Armenia	115	2.57	95	3.76	34	4.71	108	3.88	76	4.01	91	3.73
Australia	19	5.10	22	5.11	13	5.04	22	4.84	11	5.62	12	5.18
Austria	35	4.58	31	4.64	29	4.76	20	4.89	18	5.38	19	4.94
Azerbaijan	75	3.50	94	3.76	14	4.95	79	4.12	75	4.01	77	3.99
Bahrain	104	2.83	39	4.48	19	4.87	6	5.24	28	5.00	31	4.59
Bangladesh	49	4.32	122	2.82	100	4.02	81	4.09	126	2.81	99	3.69
Barbados	134	1.94	29	4.93	35	4.69	56	4.31	25	5.08	49	4.28
Belgium	26	4.78	11	5.80	44	4.61	14	5.06	5	5.75	15	5.13
Belize	140	1.40	111	3.49	82	4.19	121	3.73	112	3.20	130	3.14
Benin	123	2.41	98	3.71	63	4.42	101	3.93	111	3.24	117	3.43
Bolivia	84	3.22	125	2.70	140	3.29	136	3.27	95	3.68	125	3.24
Bosnia and Herzegovina	97	3.03	73	3.62	85	4.15	115	3.81	86	3.91	102	3.63
Botswana	99	2.95	101	3.12	52	4.55	68	4.22	93	3.72	86	3.83
Brazil	10	5.61	54	3.98	83	4.19	113	3.81	57	4.35	41	4.40
Brunei Darussalam	121	2.50	57	4.21	9	5.25	82	4.08	61	4.25	71	4.03
Bulgaria	64	3.80	50	4.11	75	3.99	86	4.08	70	4.16	59	4.10
Burkina Faso	116	2.55	132	2.59	78	4.27	127	3.61	135	2.52	132	3.12
Burundi	141	1.32	141	2.29	77	4.28	141	3.02	140	1.99	142	2.51
Cambodia	93	3.07	74	4.00	38	4.64	58	4.30	120	3.07	98	3.69
Cameroon	90	3.14	123	2.73	93	4.08	97	3.95	115	3.16	120	3.37
Canada	14	5.44	16	5.40	5	5.43	12	5.12	12	5.59	6	5.36
Cape Verde	142	1.19	81	3.49	109	3.77	106	3.89	102	3.48	126	3.22
Chad	112	2.68	141	2.28	97	4.04	139	3.07	137	2.38	139	2.87
Chile	46	4.35	45	4.26	39	4.64	25	4.79	43	4.67	34	4.54
China	2	6.77	77	3.57	48	4.42	45	4.42	58	4.34	26	4.70
Colombia	32	4.59	75	3.60	68	4.07	99	3.94	60	4.27	60	4.10
Costa Rica	83	3.31	56	3.94	91	3.83	57	4.31	47	4.65	61	4.09
Côte d'Ivoire	94	3.06	108	3.06	118	3.33	126	3.70	124	2.96	119	3.38
Croatia	72	3.57	38	4.50	87	3.87	114	3.81	56	4.41	72	4.01
Cyprus	103	2.83	41	4.36	25	4.83	27	4.78	39	4.70	46	4.32
Czech Republic	40	4.48	31	4.82	53	4.31	36	4.58	30	4.95	29	4.63
Denmark	53	4.21	4	6.20	17	5.01	16	5.06	6	5.75	9	5.27
Dominican Republic	69	3.62	70	3.65	103	3.61	111	3.85	99	3.56	93	3.71
Ecuador	60	3.84	103	3.10	112	3.47	131	3.57	90	3.85	107	3.53
Egypt	27	4.77	95	3.31	92	3.78	118	3.75	107	3.44	94	3.71
El Salvador	86	3.21	90	3.37	72	4.01	69	4.22	105	3.46	96	3.71
Estonia	100	2.89	27	4.95	41	4.51	29	4.74	23	5.15	36	4.52
Ethiopia	74	3.53	138	2.43	125	3.27	100	3.94	132	2.68	121	3.37
Finland	54	4.15	12	5.75	9	5.34	21	4.89	1	6.09	10	5.19
France	7	5.74	13	5.63	18	5.00	38	4.56	20	5.24	17	5.09
Gambia, The	139	1.44	107	3.07	81	3.95	90	4.03	97	3.62	111	3.48
Georgia	106	2.80	100	3.23	99	3.68	74	4.16	88	3.87	89	3.74
Germany	5	6.00	14	5.61	39	4.54	26	4.79	7	5.73	13	5.18
Ghana	81	3.42	113	2.97	61	4.16	72	4.20	109	3.35	92	3.72
Greece	42	4.42	47	4.21	110	3.52	107	3.88	46	4.66	65	4.06
Guatemala	76	3.50	80	3.50	46	4.44	65	4.24	100	3.52	81	3.87
Guyana	135	1.92	97	3.26	93	3.77	94	3.99	79	3.99	110	3.50
Haiti	126	2.33	134	2.56	140	2.52	140	3.09	141	1.98	140	2.76
Honduras	91	3.12	91	3.37	56	4.23	85	4.08	108	3.36	104	3.60
Hong Kong SAR	28	4.76	6	6.11	2	5.78	3	5.41	24	5.13	4	5.48
Hungary	52	4.24	36	4.55	63	4.15	55	4.32	45	4.66	42	4.39
Iceland	128	2.32	3	6.21	10	5.19	40	4.49	9	5.65	33	4.57
India	3	6.16	93	3.36	21	4.93	70	4.21	87	3.88	37	4.46
Indonesia	15	5.22	94	3.33	69	4.06	67	4.23	69	4.16	56	4.18
Iran, Islamic Rep.	21	5.06	104	3.09	123	3.28	139	3.91	89	3.86	88	3.76
Ireland	56	4.12	17	5.34	115	3.44	13	5.10	22	5.15	28	4.67
Israel	51	4.25	21	5.12	10	5.30	33	4.65	27	5.03	21	4.86
Italy	9	5.62	42	4.34	97	3.73	59	4.30	41	4.69	40	4.41
Jamaica	102	2.83	72	3.63	52	4.33	78	4.12	85	3.92	85	3.84
Japan	4	6.12	25	5.06	32	4.64	18	4.98	19	5.27	11	5.19
Jordan	88	3.17	59	3.81	65	4.12	54	4.33	59	4.33	78	3.95
Kazakhstan	55	4.12	87	3.44	121	3.30	87	4.07	65	4.18	76	4.00
Kenya	77	3.48	98	3.26	26	4.83	80	4.09	94	3.72	73	4.01
Korea, Rep.	11	5.57	18	5.33	80	3.95	37	4.57	17	5.44	22	4.86
Kuwait	61	3.84	65	3.69	59	4.17	53	4.34	91	3.83	67	4.05
Kyrgyz Republic	118	2.53	131	2.60	113	3.47	119	3.74	92	3.76	115	3.44
Latvia	95	3.05	46	4.26	60	4.17	60	4.28	34	4.84	54	4.20

(Cont'd.)

ارکان										
کشور / اقتصاد	عوامل مؤثر بر افزایش کارایی		۵- آموزش عالی و حرفه ای		۶- کارایی بازار کالایی		۷- کارایی بازار نیروی کار		۸- پیشرفته بودن بازار	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
Lebanon	64	4.06	49	4.63	35	4.60	110	3.96	58	4.18
Lesotho	135	3.08	130	2.74	95	3.97	86	4.14	120	3.32
Lithuania	48	4.31	26	5.08	64	4.25	54	4.53	89	3.86
Luxembourg	23	4.86	40	4.69	2	5.44	41	4.63	8	5.34
Macedonia, FYR	87	3.83	80	3.98	63	4.26	72	4.33	82	3.94
Madagascar	131	3.14	133	2.66	122	3.72	74	4.32	134	2.93
Malawi	116	3.43	123	2.99	91	4.02	51	4.56	77	3.98
Malaysia	20	4.88	38	4.76	15	5.06	20	4.87	3	5.53
Mali	134	3.10	128	2.79	120	3.73	121	3.79	133	3.04
Malta	47	4.32	37	4.81	34	4.61	103	3.99	15	5.11
Mauritania	141	2.71	139	2.09	135	3.31	125	3.71	138	2.61
Mauritius	68	4.04	68	4.17	28	4.75	67	4.38	42	4.49
Mexico	53	4.21	72	4.07	84	4.08	114	3.92	83	3.92
Moldova	103	3.62	83	3.93	98	3.94	75	4.31	105	3.60
Mongolia	105	3.56	84	3.93	92	4.02	31	4.74	129	3.19
Montenegro	63	4.07	48	4.65	39	4.50	45	4.60	35	4.57
Morocco	83	3.86	98	3.62	76	4.15	132	3.52	62	4.16
Mozambique	129	3.16	136	2.52	116	3.80	120	3.79	128	3.20
Namibia	97	3.70	113	3.19	71	4.21	57	4.48	36	4.57
Nepal	127	3.22	129	2.74	125	3.70	128	3.60	100	3.67
Netherlands	8	5.29	8	5.66	9	5.17	23	4.84	23	4.86
New Zealand	18	4.99	14	5.53	8	5.18	11	5.11	12	5.21
Nicaragua	123	3.31	117	3.13	123	3.71	96	4.05	114	3.45
Nigeria	80	3.88	114	3.18	73	4.18	70	4.36	86	3.89
Norway	14	5.15	15	5.49	31	4.69	18	4.89	5	5.46
Oman	45	4.33	63	4.24	23	4.81	40	4.63	30	4.66
Pakistan	100	3.68	122	3.01	93	4.00	136	3.47	70	4.03
Panama	57	4.13	78	3.99	46	4.40	115	3.91	27	4.79
Paraguay	114	3.47	116	3.16	83	4.08	127	3.63	88	3.86
Peru	50	4.25	77	4.00	50	4.37	43	4.62	38	4.54
Philippines	70	4.03	71	4.13	88	4.05	113	3.92	71	4.02
Poland	30	4.61	31	4.95	52	4.36	58	4.48	34	4.60
Portugal	39	4.42	35	4.82	62	4.27	122	3.79	78	3.98
Puerto Rico	35	4.53	29	4.97	30	4.71	48	4.58	40	4.51
Qatar	27	4.68	50	4.62	17	5.04	22	4.86	19	4.96
Romania	62	4.09	55	4.42	96	3.96	92	4.10	84	3.91
Russian Federation	55	4.19	52	4.54	128	3.60	65	4.40	127	3.21
Rwanda	95	3.71	119	3.09	49	4.37	8	5.25	54	4.26
Saudi Arabia	24	4.82	36	4.81	4	5.25	50	4.57	16	5.06
Senegal	108	3.53	110	3.27	89	4.05	99	4.02	106	3.59
Serbia	90	3.73	81	3.98	132	3.49	112	3.94	96	3.74
Singapore	1	5.58	4	5.77	1	5.57	2	5.86	1	5.84
Slovak Republic	44	4.38	53	4.50	51	4.36	59	4.47	47	4.44
Slovenia	51	4.23	21	5.16	48	4.37	102	4.00	102	3.62
South Africa	38	4.44	73	4.03	32	4.66	95	4.06	4	5.48
Spain	32	4.58	32	4.90	66	4.23	119	3.84	64	4.14
Sri Lanka	69	4.03	66	4.18	41	4.48	117	3.89	45	4.44
Suriname	124	3.27	104	3.46	130	3.58	101	4.01	101	3.66
Swaziland	128	3.17	127	2.80	109	3.87	111	3.94	90	3.85
Sweden	7	5.33	2	5.81	7	5.21	25	4.82	11	5.24
Switzerland	2	5.53	3	5.80	5	5.24	1	5.95	7	5.35
Syria	109	3.51	106	3.45	102	3.92	134	3.49	117	3.35
Taiwan, China	16	5.10	10	5.64	11	5.13	33	4.71	24	4.84
Tajikistan	118	3.42	96	3.64	117	3.78	71	4.33	119	3.32
Tanzania	113	3.47	131	2.69	112	3.82	73	4.33	85	3.89
Thailand	43	4.38	62	4.25	42	4.47	30	4.75	50	4.35
Timor-Leste	138	2.88	134	2.63	110	3.87	90	4.11	139	2.58
Trinidad and Tobago	79	3.89	64	4.20	104	3.91	87	4.12	49	4.39
Tunisia	58	4.11	44	4.67	44	4.42	106	3.97	76	3.99
Turkey	52	4.22	74	4.02	47	4.38	133	3.51	55	4.26
Uganda	101	3.64	125	2.86	105	3.89	26	4.80	66	4.12
Ukraine	74	4.00	51	4.58	129	3.58	61	4.44	116	3.39
United Arab Emirates	25	4.78	33	4.84	10	5.17	28	4.79	33	4.61
United Kingdom	5	5.43	16	5.47	19	4.97	7	5.36	20	4.94
United States	3	5.49	13	5.57	24	4.80	4	5.57	22	4.87
Uruguay	75	4.00	42	4.69	77	4.15	118	3.84	79	3.97
Venezuela	112	3.48	67	4.17	142	2.89	142	2.88	132	3.11
Vietnam	66	4.05	103	3.47	75	4.16	46	4.60	73	4.00
Yemen	137	2.91	138	2.30	133	3.47	129	3.59	142	2.22
Zambia	106	3.54	121	3.03	61	4.27	105	3.97	51	4.34
Zimbabwe	133	3.10	118	3.12	124	3.70	130	3.56	104	3.60

کشور / اقتصاد	ارکان				۱۲- نوآوری	
	پیشرفته بودن نوآوری و پیشرفته بودن		۱۱- پیشرفته بودن بنگاه های تجاری		رتبه امتیاز	
	رتبه امتیاز		رتبه امتیاز		رتبه امتیاز	
Albania	102	3.18	78	3.78	123	2.58
Algeria	136	2.65	135	2.93	132	2.37
Angola	142	2.23	142	2.42	140	2.05
Argentina	77	3.43	79	3.78	78	3.08
Armenia	110	3.09	107	3.43	112	2.74
Australia	26	4.57	29	4.67	22	4.48
Austria	13	5.12	7	5.46	16	4.79
Azerbaijan	67	3.51	73	3.81	60	3.20
Bahrain	46	3.86	33	4.51	61	3.20
Bangladesh	113	3.04	98	3.51	124	2.57
Barbados	47	3.86	41	4.29	49	3.42
Belgium	14	5.06	11	5.30	15	4.83
Belize	131	2.78	116	3.30	135	2.26
Benin	88	3.33	100	3.49	67	3.16
Bolivia	107	3.13	106	3.45	106	2.81
Bosnia and Herzegovina	108	3.13	108	3.42	104	2.84
Botswana	94	3.26	101	3.49	79	3.04
Brazil	35	4.02	31	4.54	44	3.50
Brunei Darussalam	73	3.45	85	3.75	68	3.15
Bulgaria	96	3.24	96	3.55	93	2.94
Burkina Faso	126	2.86	139	2.86	100	2.86
Burundi	140	2.44	141	2.68	138	2.19
Cambodia	91	3.31	90	3.63	85	3.00
Cameroon	101	3.19	113	3.37	81	3.02
Canada	15	4.99	24	4.91	11	5.07
Cape Verde	124	2.87	126	3.14	119	2.61
Chad	130	2.81	136	2.93	114	2.69
Chile	42	3.88	39	4.32	46	3.45
China	31	4.15	37	4.37	29	3.92
Colombia	56	3.65	61	4.04	57	3.26
Costa Rica	36	4.02	35	4.42	35	3.61
Côte d'Ivoire	121	2.92	122	3.23	120	2.60
Croatia	82	3.37	88	3.66	76	3.09
Cyprus	48	3.83	48	4.19	45	3.48
Czech Republic	32	4.09	36	4.42	33	3.77
Denmark	8	5.31	6	5.53	10	5.10
Dominican Republic	109	3.12	89	3.65	122	2.59
Ecuador	103	3.17	93	3.57	110	2.77
Egypt	86	3.33	72	3.82	103	2.84
El Salvador	106	3.14	74	3.81	127	2.46
Estonia	37	3.98	53	4.16	30	3.81
Ethiopia	120	2.92	129	3.09	111	2.76
Finland	4	5.56	9	5.40	3	5.72
France	17	4.93	14	5.14	17	4.72
Gambia, The	61	3.55	66	3.90	62	3.20
Georgia	117	3.01	110	3.39	118	2.62
Germany	5	5.53	4	5.66	7	5.39
Ghana	98	3.20	99	3.51	98	2.89
Greece	81	3.39	77	3.79	88	2.98
Guatemala	63	3.53	55	4.12	91	2.94
Guyana	87	3.33	82	3.77	99	2.89
Haiti	139	2.44	140	2.78	139	2.09
Honduras	90	3.31	81	3.77	101	2.86
Hong Kong SAR	25	4.58	19	4.99	25	4.18
Hungary	52	3.75	69	3.88	34	3.62
Iceland	21	4.67	28	4.69	19	4.65
India	40	3.92	43	4.27	38	3.58
Indonesia	41	3.90	45	4.22	36	3.59
Iran, Islamic Rep.	83	3.37	92	3.59	70	3.15
Ireland	23	4.65	22	4.93	23	4.37
Israel	7	5.32	16	5.11	6	5.53
Italy	30	4.18	26	4.85	43	3.51
Jamaica	84	3.36	75	3.81	94	2.92
Japan	3	5.75	1	5.91	4	5.59
Jordan	70	3.48	68	3.88	77	3.08
Kazakhstan	114	3.04	109	3.42	116	2.67
Kenya	53	3.72	59	4.07	52	3.37
Korea, Rep.	18	4.87	25	4.86	14	4.89
Kuwait	66	3.51	62	4.02	84	3.00
Kyrgyz Republic	138	2.57	127	3.13	141	2.01
Latvia	64	3.53	71	3.84	59	3.21

(Cont'd.)

کشور / اقتصاد	ارکان				۱۲- نوآوری	
	پیشرفته بودن نوآوری و پیشرفته بودن		۱۱- پیشرفته بودن بنگاه های تجاری		رتبه امتیاز	
	رتبه امتیاز		رتبه امتیاز		رتبه امتیاز	
Lebanon	78	3.43	51	4.17	115	2.68
Lesotho	133	2.69	133	3.00	131	2.38
Lithuania	50	3.78	54	4.13	48	3.43
Luxembourg	20	4.75	21	4.98	21	4.52
Macedonia, FYR	104	3.14	105	3.47	105	2.81
Madagascar	123	2.90	132	3.03	109	2.78
Malawi	85	3.35	97	3.54	65	3.17
Malaysia	22	4.65	20	4.99	24	4.32
Mali	116	3.02	131	3.06	87	2.98
Malta	49	3.83	42	4.28	51	3.38
Mauritania	135	2.67	137	2.93	129	2.41
Mauritius	60	3.62	44	4.27	89	2.96
Mexico	55	3.65	56	4.11	63	3.19
Moldova	127	2.86	117	3.27	128	2.44
Mongolia	112	3.04	119	3.24	102	2.85
Montenegro	59	3.62	70	3.85	50	3.39
Morocco	79	3.40	80	3.78	80	3.02
Mozambique	115	3.02	118	3.26	107	2.79
Namibia	95	3.25	95	3.56	92	2.94
Nepal	132	2.73	125	3.15	134	2.32
Netherlands	9	5.30	5	5.58	12	5.03
New Zealand	28	4.34	30	4.62	27	4.05
Nicaragua	129	2.81	123	3.21	130	2.40
Nigeria	69	3.49	64	3.96	82	3.01
Norway	19	4.78	18	5.04	20	4.53
Oman	44	3.87	40	4.30	47	3.44
Pakistan	72	3.45	76	3.80	75	3.10
Panama	54	3.68	46	4.21	72	3.14
Paraguay	125	2.86	111	3.39	133	2.34
Peru	89	3.32	65	3.93	113	2.72
Philippines	74	3.45	57	4.11	108	2.79
Poland	57	3.64	60	4.06	58	3.23
Portugal	38	3.98	50	4.19	32	3.77
Puerto Rico	29	4.32	27	4.85	31	3.80
Qatar	16	4.98	12	5.27	18	4.69
Romania	99	3.20	102	3.48	95	2.91
Russian Federation	97	3.24	114	3.34	71	3.14
Rwanda	68	3.51	84	3.75	56	3.26
Saudi Arabia	24	4.64	17	5.11	26	4.16
Senegal	62	3.54	86	3.72	53	3.35
Serbia	118	2.99	130	3.08	97	2.90
Singapore	11	5.23	15	5.13	8	5.33
Slovak Republic	71	3.46	63	4.00	96	2.91
Slovenia	45	3.87	49	4.19	40	3.55
South Africa	39	3.93	38	4.32	41	3.53
Spain	33	4.03	34	4.51	39	3.55
Sri Lanka	34	4.03	32	4.54	42	3.52
Suriname	122	2.91	121	3.24	121	2.59
Swaziland	134	2.67	128	3.12	137	2.22
Sweden	2	5.79	2	5.83	2	5.76
Switzerland	1	5.79	3	5.82	1	5.77
Syria	111	3.06	94	3.57	125	2.55
Taiwan, China	10	5.25	13	5.23	9	5.27
Tajikistan	100	3.19	112	3.38	83	3.01
Tanzania	92	3.29	104	3.48	73	3.11
Thailand	51	3.75	47	4.20	54	3.30
Timor-Leste	137	2.59	138	2.92	136	2.26
Trinidad and Tobago	76	3.44	67	3.89	86	2.99
Tunisia	43	3.87	52	4.16	37	3.58
Turkey	58	3.62	58	4.09	69	3.15
Uganda	105	3.14	115	3.33	90	2.95
Ukraine	93	3.29	103	3.48	74	3.11
United Arab Emirates	27	4.43	23	4.91	28	3.96
United Kingdom	12	5.17	8	5.41	13	4.94
United States	6	5.46	10	5.35	5	5.57
Uruguay	65	3.51	83	3.76	55	3.27
Venezuela	128	2.82	124	3.15	126	2.50
Vietnam	75	3.44	87	3.72	66	3.16
Yemen	141	2.33	134	2.98	142	1.68
Zambia	80	3.40	91	3.61	64	3.18
Zimbabwe	119	2.93	120	3.24	117	2.63

پیوست ۷: سهم بخش های مختلف اقتصادی در کشورهای مختلف

کشور / اقتصاد	کشاورزی	صنایع کارخانه ای	صنایع غیر کارخانه ای	خدمات
Albania	21	12	8	59
Algeria	12	6	48	34
Angola*	10	6	53	31
Argentina	8	21	11	61
Armenia	21	16	19	45
Australia	3	10	19	68
Austria	2	19	11	69
Azerbaijan	8	4	56	32
Bahrain	0	12	51	36
Bangladesh	19	18	11	53
Barbados	4	7	11	78
Belgium	1	14	8	78
Belize	12	14	8	65
Benin	32	8	6	54
Bolivia	14	14	22	50
Bosnia and Herzegovina	8	13	15	64
Botswana	3	4	35	57
Brazil	6	16	10	69
Brunei Darussalam	1	10	61	28
Bulgaria	6	15	15	64
Burkina Faso*	33	14	9	44
Burundi	35	9	11	45
Cambodia	35	15	8	42
Cameroon	19	17	14	50
Canada	2	14	18	67
Cape Verde	9	7	13	71
Chad	14	7	42	38
Chile	3	13	29	55
China	10	34	12	43
Colombia	7	14	20	58
Costa Rica	7	19	8	66
Côte d'Ivoire	24	18	7	50
Croatia	7	16	11	66
Cyprus	2	8	12	78
Czech Republic	2	23	14	60
Denmark	1	13	9	77
Dominican Republic	6	24	8	61
Ecuador	6	10	13	71
Egypt	14	16	21	49
El Salvador	12	21	6	60
Estonia	3	17	12	68
Ethiopia	51	4	7	39
Finland	3	18	10	69
France	2	11	8	79
Gambia, The	27	5	10	57
Georgia	10	12	10	69
Germany	1	19	7	73
Ghana	32	7	12	49
Greece	3	10	7	79
Guatemala	12	20	9	59
Guyana	21	8	27	45
Haiti	25	16†	—	59
Honduras	12	19	9	60
Hong Kong SAR	0	2	6	92
Hungary	4	22	8	66
Iceland	6	13	14	66
India	18	15	12	55
Indonesia	16	27	22	35
Iran, Islamic Rep.	10	11	34	45
Ireland	1	24	8	68
Israel*	3	22	10	63
Italy	2	16	9	73
Jamaica	6	9	13	72
Japan	1	20	8	71
Jordan	3	20	12	65
Kazakhstan	6	11	29	53
Kenya	23	9	7	62
Korea, Rep.	3	28	9	61
Kuwait*	0	2	49	49
Kyrgyz Republic	29	13	7	51
Latvia	3	10	11	77
Lebanon	5	9	8	78
Lesotho	8	17	17	58
Lithuania	4	18	14	64
Luxembourg	0	7	7	86
Macedonia, FYR	11	23	13	52
Madagascar	29	14	2	55
Malawi	31	10	6	53
Malaysia	10	25	19	46
Mali	37	3	21	39
Malta	2	14	19	65
Mauritania	21	4	31	45
Mauritius	4	19	10	67
Mexico	4	17	18	61
Moldova	10	12	0	77
Mongolia	24	5	28	44
Montenegro	10	6	14	70
Morocco	16	16	13	55
Mozambique	31	14	10	45
Namibia	9	15	18	58
Nepal	34	7	9	50
Netherlands	2	13	11	74
New Zealand	6	15	10	69
Nicaragua	19	20	10	51
Nigeria	33	3	38	27
Norway	1	10	31	59
Oman	2	8	47	43
Pakistan	22	17	7	54
Panama	6	6	11	77
Paraguay	19	13	8	59
Peru	7	14	20	59
Philippines	15	20	10	55
Poland	4	16	14	66
Portugal	2	13	10	75
Puerto Rico	1	40	3	56
Qatar	0	8	64	29
Romania	7	22	4	67
Russian Federation	5	15	18	62
Rwanda	34	6	8	51
Saudi Arabia	3	10	40	46
Senegal	17	13	9	62
Serbia	13	25	3	59
Singapore	0	19	7	74
Slovak Republic	3	19	15	63
Slovenia	2	22	12	64
South Africa	3	15	16	66
Spain	3	13	13	71
Sri Lanka	13	18	12	58
Suriname	5	21	19	55
Swaziland*	7	44	5	43
Sweden	2	16	9	73
Switzerland	1	19	8	72
Syria	21	13	20	45
Taiwan, China	2	25	3	70
Tajikistan	22	11	13	54
Tanzania	29	10	15	47
Thailand	12	34	9	45
Timor-Leste	9	3	21	68
Trinidad and Tobago	0	6	46	47
Tunisia	8	16	13	62
Turkey*	9	17	9	65
Uganda	25	8	18	50
Ukraine	8	18	11	62
United Arab Emirates	2	12	48	38
United Kingdom	1	11	10	78
United States	1	13	8	77
Uruguay	10	16	10	64
Venezuela*	4	16	41	38
Vietnam	21	20	20	39
Yemen	14	5	36	45
Zambia	22	10	24	44
Zimbabwe	18	17	12	53

(Cont'd.)

Sources: World Bank, *Data Catalog* (accessed April 17, 2011); Central Information Agency, *World Factbook* (accessed June 3, 2011); national sources.

* Countries for which a simple average was used for computing 2011 scores.

† See text for details.

† Combined share of manufacturing and non-manufacturing industries.

پیوست ۸: توزیع پاسخ دهندگان به پرسشنامه ها در کشورهای مختلف

کشور / اقتصاد	اندازه نمونه		توزیع پاسخ دهندگان بر حسب اندازه شرکت (%)						
	تعداد کل	Online (%)	<101	101-500	501-1,000	1/001-5,000	5/001-20,000	> 20,000	No response
Albania	79	0	65	30	4	1	0	0	0
Algeria	39	0	77	8	3	5	0	0	8
Angola	31	23	61	19	10	10	0	0	0
Argentina	86	99	30	29	10	17	12	1	0
Armenia	83	12	64	28	4	4	0	0	1
Australia	72	76	46	29	7	11	6	1	0
Austria	46	30	46	4	7	33	9	2	0
Azerbaijan	96	1	80	15	1	3	0	0	1
Bahrain	80	99	46	31	13	9	1	0	0
Bangladesh	69	0	19	19	16	35	3	6	3
Barbados	37	27	59	19	16	3	0	0	3
Belgium	68	100	46	19	7	19	4	4	0
Belize	30	100	63	33	0	0	3	0	0
Benin	105	0	88	9	1	1	0	0	2
Bolivia	79	100	92	5	1	0	0	0	1
Bosnia and Herzegovina*	100	0	66	24	3	5	1	0	1
Botswana	114	42	70	17	4	6	1	0	2
Brazil	185	81	22	14	9	27	21	6	1
Brunei Darussalam	91	58	71	24	2	1	0	0	1
Bulgaria	126	0	43	45	6	6	1	0	0
Burkina Faso	40	0	65	28	5	3	0	0	0
Burundi	77	0	81	17	1	0	0	0	1
Côte d'Ivoire	132	0	77	14	3	2	4	0	1
Cambodia	100	0	51	23	13	10	1	0	2
Cameroon	83	0	51	30	8	8	0	0	2
Canada	98	97	34	16	9	21	12	5	2
Cape Verde	83	28	77	18	4	0	0	0	1
Chad	113	0	88	4	1	1	0	0	6
Chile	75	48	23	17	11	27	15	4	4
China	370	1	29	20	13	18	12	8	0
Colombia	137	52	49	39	6	4	1	0	1
Costa Rica	99	90	47	33	9	8	2	0	0
Croatia	97	5	38	38	7	14	1	1	0
Cyprus	99	0	63	30	3	1	1	0	2
Czech Republic	153	100	57	27	7	7	1	1	1
Denmark	33	82	36	18	9	27	9	0	0
Dominican Republic	54	11	26	44	11	9	6	2	2
Ecuador	134	49	35	37	13	10	4	0	1
Egypt	121	0	17	32	21	23	2	4	2
El Salvador	90	100	46	37	6	11	1	0	0
Estonia	93	100	66	30	0	4	0	0	0
Ethiopia	100	0	59	31	2	7	0	0	1
Finland	33	100	48	24	9	15	3	0	0
France	109	1	19	24	5	19	13	19	1
Gambia, The	91	0	87	9	0	0	0	0	4
Georgia	95	100	82	11	4	2	1	0	0
Germany	95	91	33	13	14	21	4	16	0
Ghana	84	98	55	27	8	7	0	1	1
Greece	85	59	40	19	15	15	6	4	1
Guatemala	78	0	42	27	14	13	3	1	0
Guyana	84	0	81	12	4	1	0	0	2
Haiti	146	0	69	27	1	1	0	0	1
Honduras	85	18	48	29	5	13	4	1	0
Hong Kong SAR	51	71	45	8	8	22	14	4	0
Hungary	50	38	26	36	26	8	2	2	0
Iceland	81	100	68	27	4	1	0	0	0
India	248	34	29	25	9	19	11	5	4
Indonesia	86	3	35	23	17	14	1	8	1
Iran, Islamic Rep.	328	73	52	32	7	6	1	0	2
Ireland	49	98	49	22	8	12	4	4	0
Israel	47	100	36	38	13	9	4	0	0
Italy	92	4	37	18	16	14	8	7	0
Jamaica	53	0	55	17	11	17	0	0	0
Japan	105	5	11	15	27	33	10	4	0
Jordan	96	74	56	24	14	4	0	0	2
Kazakhstan*	122	0	42	43	7	7	0	1	0
Kenya	104	0	54	31	4	4	5	1	2
Korea, Rep.	112	0	49	13	13	17	6	1	0
Kuwait	49	37	43	33	6	14	2	0	2
Kyrgyz Republic	99	0	75	19	3	3	0	0	0
Latvia	176	98	50	39	6	5	0	0	0
Lebanon	48	96	38	31	15	15	2	0	0

(Cont'd.)

کشور / اقتصاد	اندازه نمونه		توزیع پاسخ دهندگان بر حسب اندازه شرکت (%)						
	تعداد کل	Online (%)	<101	101-500	501-1,000	1,001-5,000	5,001-20,000	> 20,000	No response
Lesotho	79	3	53	29	9	6	0	1	1
Lithuania	178	79	44	40	6	7	1	0	2
Luxembourg	35	94	37	29	11	20	3	0	0
Macedonia, FYR	115	9	65	30	3	0	0	0	1
Madagascar	86	0	49	38	8	5	0	0	0
Malawi	64	23	58	25	5	8	3	0	2
Malaysia	87	39	41	25	7	15	8	2	1
Mali	129	0	76	16	4	1	0	0	3
Malta	52	60	69	21	6	0	2	2	0
Mauritania	71	0	70	11	0	0	0	0	18
Mauritius	95	57	40	33	7	19	1	0	0
Mexico	354	67	38	16	7	18	10	8	1
Moldova	108	0	43	29	16	10	2	0	1
Mongolia	84	0	52	33	13	0	1	0	0
Montenegro	78	0	73	13	1	1	0	0	12
Morocco*	94	0	76	11	5	3	5	0	0
Mozambique	112	3	64	22	8	4	0	0	2
Namibia	75	0	59	24	11	4	1	0	1
Nepal	102	3	49	35	11	5	0	0	0
Netherlands	87	99	24	31	14	18	8	5	0
New Zealand	51	88	24	24	20	20	10	4	0
Nicaragua	93	57	59	26	4	11	0	0	0
Nigeria	110	0	71	16	4	4	0	2	4
Norway	47	96	15	53	2	13	13	2	2
Oman	70	20	29	41	6	23	0	1	0
Pakistan	130	22	45	31	12	10	2	0	1
Panama	134	45	66	19	4	7	2	0	1
Paraguay	94	41	48	38	9	5	0	0	0
Peru	88	0	16	44	19	18	2	0	0
Philippines	93	1	44	23	17	10	4	1	1
Poland	198	96	26	28	21	19	1	4	2
Portugal	136	35	33	26	13	18	9	1	0
Puerto Rico	63	100	63	16	11	6	3	0	0
Qatar*	75	9	28	33	13	8	8	4	5
Romania	94	0	88	4	2	2	2	1	0
Russian Federation	377	2	33	28	24	11	2	2	0
Rwanda	40	0	45	38	5	5	0	0	8
Saudi Arabia*	152	1	59	14	9	13	5	1	0
Senegal	90	0	76	19	6	0	0	0	0
Serbia	81	0	46	43	6	5	0	0	0
Singapore	152	57	17	39	18	20	5	0	1
Slovak Republic	78	81	56	27	10	5	1	0	0
Slovenia*	101	0	46	27	16	9	1	0	2
South Africa	57	54	23	7	0	30	12	28	0
Spain	103	80	32	23	6	22	12	5	0
Sri Lanka	105	0	41	33	7	15	2	0	2
Suriname	34	9	79	15	3	3	0	0	0
Swaziland	40	53	60	33	3	5	0	0	0
Sweden	32	94	9	16	22	38	16	0	0
Switzerland	90	96	43	17	7	11	9	13	0
Syria	85	4	67	25	4	2	0	0	2
Taiwan, China	68	65	4	21	15	40	16	4	0
Tajikistan	101	0	88	9	1	2	0	0	0
Tanzania	92	0	78	18	1	1	0	0	1
Thailand	55	2	27	25	15	27	2	4	0
Timor-Leste	31	0	84	6	0	0	0	0	10
Trinidad and Tobago	116	48	50	27	9	12	0	1	2
Tunisia	101	57	53	31	6	8	1	0	1
Turkey	79	4	8	24	25	34	8	1	0
Uganda	94	0	60	26	9	4	0	0	2
Ukraine	104	0	41	34	12	13	1	0	0
United Arab Emirates	108	12	33	16	23	18	7	2	1
United Kingdom	93	99	49	9	4	11	6	20	0
United States	422	98	41	19	8	13	9	9	1
Uruguay	82	0	56	30	9	2	0	0	2
Venezuela	45	100	44	24	7	18	4	0	2
Vietnam	96	1	54	28	7	7	2	0	1
Yemen	52	0	71	13	10	4	0	0	2
Zambia	88	0	74	19	3	2	0	1	0
Zimbabwe	56	38	11	25	27	30	7	0	0
GRAND TOTAL	14,039	36	49	25	9	11	4	2	1

* Statistics are from the 2010 edition of the Executive Opinion Survey. See text for details.

پیوست ۹: مقایسه ایران و کشورهای منطقه در متغیرهای تشکیل دهنده رقابت پذیری

۱. رکن نهادها

الف- نهاد های عمومی			الف-۱- حقوق مالکیت			۱-۰۱- حقوق مالکیت دارایی های فیزیکی و مالی		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
عربستان سعودی	۱۱	۵.۵۱	بحرین	۱۸	۵.۵۸	بحرین	۱۹	۵.۷۲
قطر	۱۲	۵.۴۵	عمان	۲۳	۵.۴۵	عربستان سعودی	۲۲	۵.۵۹
عمان	۱۳	۵.۳۹	عربستان سعودی	۲۴	۵.۴۳	عمان	۲۴	۵.۵۲
بحرین	۱۶	۵.۲۸	رژیم صهیونیستی	۳۲	۵.۰۶	رژیم صهیونیستی	۳۱	۵.۲۹
امارات	۱۹	۵.۲۵	قطر	۳۵	۵.۰۲	اردن	۳۴	۵.۱۹
رژیم صهیونیستی	۳۷	۴.۶۶	امارات	۳۸	۴.۸۸	کویت	۴۳	۴.۹۸
اردن	۴۴	۴.۳۹	اردن	۳۹	۴.۸۷	امارات	۴۶	۴.۸۱
کویت	۴۵	۴.۳۶	کویت	۴۵	۴.۶	قطر	۴۷	۴.۷۹
تاجیکستان	۵۹	۳.۹۵	سوریه	۵۵	۴.۲۸	سوریه	۵۱	۴.۶۸
گرجستان	۶۰	۳.۹۲	لبنان	۷۵	۳.۸۶	لبنان	۵۷	۴.۴۶
سوریه	۶۵	۳.۸۱	مصر	۷۷	۳.۸۵	ایران	۶۱	۴.۳۸
ایران	۶۶	۳.۸۱	ایران	۸۱	۳.۸۱	ترکیه	۷۲	۴.۲۱
آذربایجان	۷۰	۳.۷۶	آذربایجان	۸۲	۳.۸	مصر	۷۵	۴.۱۳
مصر	۷۳	۳.۷۳	ترکیه	۸۶	۳.۷۱	آذربایجان	۹۰	۳.۸۴
ارمنستان	۷۷	۳.۶۴	تاجیکستان	۸۹	۳.۶۴	تاجیکستان	۹۳	۳.۷۸
ترکیه	۸۶	۳.۵۷	ارمنستان	۹۳	۳.۵۲	ارمنستان	۹۵	۳.۷۷
قزاقستان	۹۶	۳.۴۱	پاکستان	۱۰۵	۳.۳۲	قزاقستان	۱۰۷	۳.۵۸
پاکستان	۱۱۱	۳.۱۹	قزاقستان	۱۰۹	۳.۲۶	پاکستان	۱۱۴	۳.۴۵
لبنان	۱۱۷	۳.۱۲	گرجستان	۱۱۸	۳.۰۷	یمن	۱۱۶	۳.۳۲
قرقیزستان	۱۳۷	۲.۷۲	یمن	۱۲۸	۲.۷۸	گرجستان	۱۲۰	۳.۲۳
یمن	۱۴۰	۲.۴۸	قرقیزستان	۱۴۰	۲.۲۷	قرقیزستان	۱۳۹	۲.۴۲
۱-۰۲- حقوق مالکیت فکری			الف-۲- اخلاق و فساد			۱-۰۳- فساد اداری و اختلاس		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۱۵	۵.۴۷	قطر	۱۰	۵.۷۴	بحرین	۱۵	۵.۵
بحرین	۲۰	۵.۳۱	عربستان سعودی	۱۱	۵.۶۸	عمان	۱۷	۵.۴
عمان	۲۱	۵.۲۹	امارات	۱۲	۵.۶۱	عربستان سعودی	۱۹	۵.۳۳
عربستان سعودی	۲۵	۵.۱۱	عمان	۱۳	۵.۵۴	قطر	۲۰	۵.۳۲
امارات	۲۷	۵.۰۳	بحرین	۱۸	۵.۲۸	امارات	۲۳	۵.۲۹
رژیم صهیونیستی	۳۵	۴.۶۱	رژیم صهیونیستی	۳۶	۴.۵۵	رژیم صهیونیستی	۳۳	۴.۷۳
اردن	۴۰	۴.۲۵	گرجستان	۴۲	۴.۲	گرجستان	۳۹	۴.۴۸
کویت	۵۱	۳.۸۵	اردن	۴۹	۳.۸۵	اردن	۴۸	۳.۸۶
آذربایجان	۶۰	۳.۷۱	کویت	۵۲	۳.۸	کویت	۵۴	۳.۶۳
سوریه	۷۲	۳.۴۹	ایران	۵۳	۳.۷	ایران	۵۹	۳.۴۹
تاجیکستان	۷۴	۳.۳۷	تاجیکستان	۵۴	۳.۶۴	تاجیکستان	۶۵	۳.۳۵
مصر	۸۰	۳.۳	ترکیه	۶۵	۳.۳۴	ترکیه	۶۸	۳.۲۷
پاکستان	۹۳	۳.۰۷	مصر	۷۱	۳.۱۸	پاکستان	۸۰	۲.۹۸
ارمنستان	۹۶	۳.۰۱	قزاقستان	۷۳	۳.۱۷	ارمنستان	۹۱	۲.۸۵
گرجستان	۱۰۵	۲.۷۶	سوریه	۷۷	۳.۱۱	آذربایجان	۹۵	۲.۷۹
ترکیه	۱۰۸	۲.۷۲	آذربایجان	۷۸	۳.۰۶	مصر	۹۷	۲.۷۸
ایران	۱۱۱	۲.۶۸	ارمنستان	۹۳	۲.۹۲	قزاقستان	۹۸	۲.۷۷
لبنان	۱۱۲	۲.۶۸	پاکستان	۱۰۴	۲.۸۳	سوریه	۱۰۳	۲.۷۳
قزاقستان	۱۱۶	۲.۶۳	لبنان	۱۳۲	۲.۲۶	لبنان	۱۱۹	۲.۴۵
قرقیزستان	۱۳۸	۱.۹۸	قرقیزستان	۱۳۷	۲.۱۳	قرقیزستان	۱۳۳	۲.۰۴
یمن	۱۴۱	۱.۷	یمن	۱۴۰	۲.۰۵	یمن	۱۴۲	۱.۴۷

۱-۰۴- اعتماد عمومی به سیاستمداران			۱-۰۵- رشوه خواری			الف ۳- تاثیر منفی روابط		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۲	۵.۹۸	امارات	۱۵	۶.۰۹	قطر	۸	۵.۶۲
عربستان سعودی	۳	۵.۷۹	عمان	۱۶	۶	عربستان سعودی	۱۵	۵.۲۱
امارات	۸	۵.۴۴	قطر	۱۷	۵.۹۳	بحرین	۲۱	۴.۹۷
عمان	۱۱	۵.۲۲	بحرین	۱۸	۵.۹۱	رژیم صهیونیستی	۲۴	۴.۸۸
بحرین	۱۸	۴.۴۲	عربستان سعودی	۱۹	۵.۹	امارات	۲۵	۴.۸۲
تاجیکستان	۳۱	۳.۹۴	رژیم صهیونیستی	۲۶	۵.۷۱	عمان	۲۶	۴.۸۱
ایران	۳۹	۳.۶۳	گرجستان	۳۳	۵.۲۹	کویت	۳۹	۴.۱۵
سوریه	۴۳	۳.۴۳	اردن	۵۰	۴.۵۱	اردن	۵۰	۳.۸۱
آذربایجان	۴۵	۳.۳۶	کویت	۵۳	۴.۴۹	مصر	۵۴	۳.۶۷
قزاقستان	۴۶	۳.۳۲	ایران	۶۵	۳.۹۹	ایران	۵۵	۳.۶۷
کویت	۴۷	۳.۳	ترکیه	۶۸	۳.۹۶	تاجیکستان	۵۷	۳.۵۹
رژیم صهیونیستی	۵۱	۳.۲۱	مصر	۷۶	۳.۷۸	آذربایجان	۷۱	۳.۲۹
اردن	۵۴	۳.۱۸	تاجیکستان	۸۷	۳.۶۲	پاکستان	۷۲	۳.۲۸
مصر	۶۱	۲.۹۹	ارمنستان	۹۷	۳.۴۷	گرجستان	۷۸	۳.۲۱
گرجستان	۶۵	۲.۸۴	قزاقستان	۹۹	۳.۴۳	ترکیه	۹۲	۳.۰۲
ترکیه	۶۸	۲.۷۸	سوریه	۱۱۱	۳.۱۵	ارمنستان	۱۰۱	۲.۸۳
ارمنستان	۸۳	۲.۴۴	پاکستان	۱۱۲	۳.۱۲	سوریه	۱۰۳	۲.۷۹
پاکستان	۹۰	۲.۳۸	آذربایجان	۱۱۸	۳.۰۲	قزاقستان	۱۱۴	۲.۶۷
یمن	۹۴	۲.۳۲	لبنان	۱۳۰	۲.۸۳	لبنان	۱۳۲	۲.۲۲
قرقیزستان	۱۲۲	۱.۹	قرقیزستان	۱۴۰	۲.۴۶	قرقیزستان	۱۳۷	۲.۰۲
لبنان	۱۴۰	۱.۵	یمن	۱۴۱	۲.۳۷	یمن	۱۴۲	۱.۷۳
۱-۰۶- استقلال قوه قضائیه			۱-۰۷- نقش روابط در تصمیم گیری های دولتی			الف ۴- ناکارآمدی دولت		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
رژیم صهیونیستی	۱۲	۶.۱۸	قطر	۵	۵.۲۱	بحرین	۹	۴.۹۴
قطر	۱۶	۶.۰۲	عربستان سعودی	۱۲	۴.۸۵	قطر	۱۰	۴.۸۹
عربستان سعودی	۲۱	۵.۵۸	بحرین	۱۳	۴.۶۳	عربستان سعودی	۱۲	۴.۸۸
بحرین	۲۶	۵.۳۱	امارات	۱۵	۴.۵۶	عمان	۱۳	۴.۸۷
کویت	۳۲	۵.۱۳	عمان	۱۸	۴.۵۱	امارات	۲۰	۴.۶۴
عمان	۳۳	۵.۱	رژیم صهیونیستی	۴۰	۳.۵۹	تاجیکستان	۴۴	۳.۹۷
امارات	۳۴	۵.۰۸	ایران	۴۳	۳.۵۳	رژیم صهیونیستی	۴۵	۳.۹۲
مصر	۴۱	۴.۷۷	تاجیکستان	۴۵	۳.۴۷	گرجستان	۴۷	۳.۸۷
اردن	۴۹	۴.۳۵	اردن	۵۳	۳.۲۶	اردن	۶۰	۳.۷۱
پاکستان	۶۲	۳.۹۳	گرجستان	۵۴	۳.۲۵	ارمنستان	۶۱	۳.۶۹
ایران	۶۶	۳.۸۲	کویت	۵۷	۳.۱۸	آذربایجان	۶۵	۳.۶۵
تاجیکستان	۷۲	۳.۷۲	آذربایجان	۶۰	۳.۱۵	ترکیه	۶۸	۳.۶۱
آذربایجان	۸۳	۳.۴۳	ارمنستان	۷۸	۲.۸۵	کویت	۶۹	۳.۵۶
ترکیه	۸۸	۳.۲۶	سوریه	۸۳	۲.۸۲	قزاقستان	۷۰	۳.۵۶
گرجستان	۹۱	۳.۱۸	ترکیه	۸۶	۲.۷۸	مصر	۸۴	۳.۳۶
ارمنستان	۱۰۸	۲.۸	پاکستان	۹۷	۲.۶۳	پاکستان	۸۸	۳.۳۲
سوریه	۱۰۹	۲.۷۶	قزاقستان	۱۰۰	۲.۵۹	ایران	۹۸	۳.۲۲
قزاقستان	۱۱۱	۲.۷۴	مصر	۱۰۵	۲.۵۸	سوریه	۱۱۲	۳.۰۱
لبنان	۱۲۷	۲.۴۹	قرقیزستان	۱۳۳	۲.۱۳	قرقیزستان	۱۱۶	۲.۹۶
قرقیزستان	۱۳۵	۱.۹۱	لبنان	۱۳۷	۱.۹۵	لبنان	۱۱۷	۲.۹۵
یمن	۱۳۹	۱.۷۷	یمن	۱۴۲	۱.۷	یمن	۱۴۱	۲.۱۴

۱۰۸- هدر رفتن منابع توسط دولت			۱۰۹- دست و پاگیر بودن مقررات دولتی			۱۰۱۰- کارآمدی چارچوب قانونی برای حل و فصل دعاوی بخش خصوصی		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
عربستان سعودی	۳	۵۶۲	قطر	۴	۴۸۹	قطر	۱۱	۵۳۵
عمان	۴	۵۵۹	بحرین	۵	۴۸۷	عمان	۱۵	۵۰۴
امارات	۵	۵۳۱	گرجستان	۷	۴۵۳	عربستان سعودی	۳۰	۴۷۶
قطر	۶	۵۱۶	عربستان سعودی	۱۰	۴۳۹	بحرین	۳۱	۴۶۵
بحرین	۷	۵۰۶	امارات	۱۳	۴۳۶	امارات	۳۴	۴۶
تاجیکستان	۲۹	۳۹۲	عمان	۱۵	۴۲۵	رژیم صهیونیستی	۴۱	۴۰۳
ارمنستان	۴۸	۳۵۱	تاجیکستان	۲۵	۳۹۱	کویت	۴۸	۴۱۵
رژیم صهیونیستی	۴۹	۳۵	آذربایجان	۳۳	۳۶۹	اردن	۴۹	۴۰۷
قزاقستان	۵۰	۳۵	ارمنستان	۵۲	۳۴۷	تاجیکستان	۵۶	۳۹۳
گرجستان	۵۲	۳۴۷	قزاقستان	۶۵	۳۳۱	مصر	۶۰	۳۸۵
کویت	۵۸	۳۳۷	رژیم صهیونیستی	۶۷	۳۲۸	ترکیه	۶۶	۳۰۷
پاکستان	۶۰	۳۳۴	اردن	۶۹	۳۲۸	ایران	۷۲	۳۵۶
سوریه	۶۴	۳۲۷	پاکستان	۷۶	۳۱۷	ارمنستان	۸۱	۳۰۴
اردن	۶۵	۳۲۵	قرقیزستان	۸۴	۳۰۷	گرجستان	۸۲	۳۰۴
آذربایجان	۶۷	۳۲۲	لبنان	۹۲	۳۰۱	قزاقستان	۸۷	۳۳۶
ایران	۶۸	۳۲۲	ترکیه	۹۳	۳۰۱	آذربایجان	۹۵	۳۲۸
ترکیه	۷۲	۳۱۲	مصر	۹۵	۲۹۹	پاکستان	۱۰۲	۳۱۱
مصر	۸۷	۲۹۶	ایران	۱۰۷	۲۸۳	سوریه	۱۰۳	۳۰۸
قرقیزستان	۱۲۳	۲۰۳	کویت	۱۱۸	۲۶۳	لبنان	۱۰۵	۳۰۱
لبنان	۱۲۸	۲۰۴	یمن	۱۲۵	۲۵۷	قرقیزستان	۱۳۲	۲۶۱
یمن	۱۴۰	۱۰۷۱	سوریه	۱۲۹	۲۰۴۸	یمن	۱۴۱	۲
۱۰۱۱- کارآمدی چارچوب قانونی برای به چالش کشیدن و پیگرد حقوقی تصمیمات دولت			۱۰۱۲- شفافیت سیاستگذاری دولت			الف۵- امنیت		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
عربستان سعودی	۲۲	۴۶۴	بحرین	۱۰	۵۵۵	عربستان سعودی	۴	۶۳۳
بحرین	۲۵	۴۵۷	عربستان سعودی	۲۷	۴۹۹	امارات	۵	۶۳۲
عمان	۲۶	۴۵۷	عمان	۳۱	۴۸۹	عمان	۷	۶۰۳
قطر	۴۰	۴۲۳	قطر	۳۳	۴۸۵	قطر	۲۲	۵۹۶
امارات	۴۳	۴۱۹	ارمنستان	۳۵	۴۸۱	سوریه	۲۳	۵۸۷
تاجیکستان	۴۶	۳۹۷	گرجستان	۳۶	۴۰۷۸	اردن	۳۰	۵۷۲
رژیم صهیونیستی	۴۹	۳۹۳	امارات	۴۰	۴۰۷۴	کویت	۳۲	۵۶۷
کویت	۵۰	۳۹۲	ترکیه	۴۴	۴۶۲	بحرین	۳۴	۵۶۶
آذربایجان	۵۹	۳۸	رژیم صهیونیستی	۴۵	۴۶	گرجستان	۵۰	۵۲۶
اردن	۶۷	۳۶۲	قزاقستان	۵۳	۴۰۴۶	ارمنستان	۵۶	۵۲۳
ترکیه	۶۸	۳۶۱	اردن	۶۴	۴۰۳۴	آذربایجان	۶۳	۵۰۳
پاکستان	۷۹	۳۰۳۶	قرقیزستان	۶۷	۴۰۲۹	تاجیکستان	۷۱	۴۹۲
ارمنستان	۸۴	۳۰۲۵	آذربایجان	۶۸	۴۰۲۸	رژیم صهیونیستی	۷۴	۴۰۹
مصر	۸۶	۳۰۲۴	تاجیکستان	۸۳	۴۰۱	ایران	۸۶	۴۶۴
قزاقستان	۹۱	۳۰۱۵	لبنان	۹۵	۳۰۹۸	مصر	۸۸	۴۰۶
گرجستان	۹۲	۳۰۱۳	مصر	۱۰۸	۳۰۷۸	قزاقستان	۹۹	۴۰۳۸
ایران	۱۰۵	۲۰۹۵	کویت	۱۱۳	۳۰۷۴	لبنان	۱۰۲	۴۰۳۳
سوریه	۱۱۷	۲۰۸۳	پاکستان	۱۱۹	۳۰۶۲	قرقیزستان	۱۰۷	۴۰۲۳
قرقیزستان	۱۳۱	۲۰۵۳	ایران	۱۲۵	۳۰۵۳	ترکیه	۱۰۸	۴۰۱۵
لبنان	۱۳۲	۲۰۵۳	سوریه	۱۲۹	۳۰۴	یمن	۱۲۶	۳۰۶۸
یمن	۱۴۰	۲۰۱۹	یمن	۱۴۲	۲۰۲۲	پاکستان	۱۳۷	۳۰۲۳

۱.۱۳- هزینه های تروریسم برای کسب و کار			۱.۱۴- هزینه های خشونت و خلافتکاری برای کسب و کار			۱.۱۵- جرایم سازمان یافته (نظیر اخاذی و باجگیری به شیوه مافیایی)		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
سوریه	۳	۶۶	سوریه	۳	۶۶	مصر	۲	۶.۷۸
عربستان سعودی	۸	۶.۴۲	عربستان سعودی	۸	۶.۴۲	عربستان سعودی	۴	۶.۷۶
عمان	۱۲	۶.۳۷	عمان	۱۲	۶.۳۷	سوریه	۷	۶.۶۶
ارمنستان	۱۷	۶.۳۵	ارمنستان	۱۷	۶.۳۵	امارات	۸	۶.۶۵
امارات	۳۶	۶.۱	امارات	۳۶	۶.۱	عمان	۱۰	۶.۶۴
آذربایجان	۴۸	۵.۹	آذربایجان	۴۸	۵.۹	بحرین	۲۱	۶.۳۶
کویت	۵۹	۵.۷۴	کویت	۵۹	۵.۷۴	اردن	۲۶	۶.۲۵
قطر	۶۱	۵.۷	قطر	۶۱	۵.۷	کویت	۳۰	۶.۱۷
گرجستان	۶۹	۵.۶	گرجستان	۶۹	۵.۶	قطر	۳۹	۵.۷۷
اردن	۸۰	۵.۴۲	اردن	۸۰	۵.۴۲	رژیم صهیونیستی	۶۰	۵.۴۳
قزاقستان	۸۳	۵.۳۸	قزاقستان	۸۳	۵.۳۸	ارمنستان	۶۱	۵.۴۱
تاجیکستان	۸۷	۵.۳۶	تاجیکستان	۸۷	۵.۳۶	لبنان	۶۳	۵.۳۸
قرقیزستان	۹۵	۵.۱۸	قرقیزستان	۹۵	۵.۱۸	گرجستان	۶۷	۵.۲۴
بحرین	۹۸	۵.۱	بحرین	۹۸	۵.۱	تاجیکستان	۷۲	۵.۱۸
ایران	۱۰۹	۴.۹۱	ایران	۱۰۹	۴.۹۱	آذربایجان	۷۶	۵.۱۵
رژیم صهیونیستی	۱۲۴	۴.۴۵	رژیم صهیونیستی	۱۲۴	۴.۴۵	یمن	۸۴	۴.۹۴
ترکیه	۱۳۴	۳.۹۹	ترکیه	۱۳۴	۳.۹۹	ایران	۹۰	۴.۷۸
مصر	۱۳۶	۳.۸۳	مصر	۱۳۶	۳.۸۳	ترکیه	۱۰۱	۴.۵۳
لبنان	۱۳۷	۳.۸۲	لبنان	۱۳۷	۳.۸۲	قزاقستان	۱۰۴	۴.۳۹
یمن	۱۴۰	۳.۵۷	یمن	۱۴۰	۳.۵۷	قرقیزستان	۱۰۵	۴.۳۹
پاکستان	۱۴۱	۲.۹۸	پاکستان	۱۴۱	۲.۹۸	پاکستان	۱۳۱	۳.۵۴
۱.۱۶- توانایی پلیس در اجرای قانون			ب- نهادهای خصوصی			ب ۱- اصول اخلاقی کسب و کار		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۸	۶.۲۷	عربستان سعودی	۱۷	۵.۳۷	امارات	۲۱	۵.۵۳
امارات	۱۲	۶.۱۳	بحرین	۲۰	۵.۳۱	قطر	۲۲	۵.۴۹
عمان	۱۸	۵.۹۳	رژیم صهیونیستی	۲۴	۵.۲۴	عمان	۲۵	۵.۳۴
بحرین	۲۵	۵.۷۸	قطر	۲۵	۵.۲۲	عربستان سعودی	۲۶	۵.۳۴
عربستان سعودی	۲۶	۵.۶۷	عمان	۲۸	۵.۱۵	بحرین	۲۷	۵.۲۹
اردن	۲۹	۵.۵۸	امارات	۳۱	۵.۰۸	رژیم صهیونیستی	۳۳	۵
کویت	۴۱	۵	اردن	۵۲	۴.۳۵	کویت	۴۸	۴.۴۲
گرجستان	۴۲	۴.۹۸	کویت	۵۳	۴.۳۴	اردن	۵۲	۴.۲۵
رژیم صهیونیستی	۵۳	۴.۶۱	گرجستان	۷۰	۴.۱	گرجستان	۶۱	۳.۹۵
ایران	۶۰	۴.۴۶	آذربایجان	۷۱	۴.۰۸	آذربایجان	۶۴	۳.۸۷
تاجیکستان	۷۶	۴.۰۹	ترکیه	۷۶	۴.۰۴	ترکیه	۶۵	۳.۸۶
مصر	۸۳	۳.۸۹	قزاقستان	۸۲	۳.۹۴	سوریه	۸۲	۳.۷۱
آذربایجان	۸۶	۳.۷۹	مصر	۸۳	۳.۹۳	ایران	۸۴	۳.۷
سوریه	۹۷	۳.۶۱	تاجیکستان	۹۳	۳.۸۷	تاجیکستان	۸۵	۳.۷
ترکیه	۱۰۳	۳.۵۲	پاکستان	۹۵	۳.۸۶	مصر	۹۰	۳.۶۶
ارمنستان	۱۰۵	۳.۴۶	سوریه	۹۶	۳.۸۴	قزاقستان	۹۳	۳.۶۱
لبنان	۱۰۹	۳.۳۷	ایران	۱۰۵	۳.۷۳	پاکستان	۱۰۰	۳.۴۳
قزاقستان	۱۱۱	۳.۳	ارمنستان	۱۰۸	۳.۶۹	ارمنستان	۱۰۶	۳.۳۸
پاکستان	۱۱۶	۳.۱۶	لبنان	۱۱۳	۳.۶۵	لبنان	۱۲۸	۳.۰۸
قرقیزستان	۱۲۸	۲.۷۶	قرقیزستان	۱۲۹	۳.۴۵	قرقیزستان	۱۳۹	۲.۸۶
یمن	۱۴۱	۲.۰۶	یمن	۱۴۱	۲.۹۱	یمن	۱۴۱	۲.۶

۱.۱۷- رعایت اخلاق کسب و کار توسط شرکت‌ها			ب۲- پاسخگو بودن مدیریت			۱.۱۸- قوی بودن استانداردهای مربوط به حسابداری و تهیه گزارشهای مالی		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
امارات	۲۱	۵.۵۳	رژیم صهیونیستی	۱۲	۵.۴۷	بحرین	۶	۶.۱۳
قطر	۲۲	۵.۴۹	عربستان سعودی	۱۳	۵.۴	قطر	۸	۶.۰۱
عمان	۲۵	۵.۳۴	بحرین	۱۵	۵.۳۴	رژیم صهیونیستی	۱۱	۵.۹۴
عربستان سعودی	۲۶	۵.۳۴	عمان	۲۵	۴.۹۶	عربستان سعودی	۲۲	۵.۶۳
بحرین	۲۷	۵.۲۹	قطر	۲۶	۴.۹۶	عمان	۲۹	۵.۵۲
رژیم صهیونیستی	۳۳	۵	امارات	۴۷	۴.۶۲	امارات	۳۸	۵.۳۲
کویت	۴۸	۴.۴۲	اردن	۵۸	۴.۴۵	اردن	۴۲	۵.۱۷
اردن	۵۲	۴.۲۵	آذربایجان	۷۴	۴.۳	کویت	۶۷	۴.۷
گرجستان	۶۱	۳.۹۵	قزاقستان	۷۵	۴.۲۸	لبنان	۶۸	۴.۶۹
آذربایجان	۶۴	۳.۸۷	پاکستان	۷۶	۴.۲۸	ترکیه	۸۶	۴.۳۸
ترکیه	۶۵	۳.۸۶	کویت	۷۹	۴.۲۶	ارمنستان	۸۷	۴.۳۷
سوریه	۸۲	۳.۷۱	گرجستان	۸۰	۴.۲۵	گرجستان	۸۸	۴.۳۵
ایران	۸۴	۳.۷	لبنان	۸۳	۴.۲۳	قزاقستان	۹۳	۴.۳۱
تاجیکستان	۸۵	۳.۷	ترکیه	۸۶	۴.۲۳	مصر	۹۹	۴.۲۶
مصر	۹۰	۳.۶۶	مصر	۸۸	۴.۲	پاکستان	۱۰۳	۴.۱۸
قزاقستان	۹۳	۳.۶۱	قرقیزستان	۱۰۱	۴.۰۴	ایران	۱۰۵	۴.۱۵
پاکستان	۱۰۰	۳.۴۳	تاجیکستان	۱۰۲	۴.۰۴	آذربایجان	۱۱۲	۴.۰۱
ارمنستان	۱۰۶	۳.۲۸	ارمنستان	۱۱۱	۴	یمن	۱۲۴	۳.۷۵
لبنان	۱۲۸	۳.۰۸	سوریه	۱۱۳	۳.۹۷	تاجیکستان	۱۲۵	۳.۷۳
قرقیزستان	۱۳۹	۲.۸۶	ایران	۱۲۶	۳.۷۷	قرقیزستان	۱۳۱	۳.۴۸
یمن	۱۴۱	۲.۶	یمن	۱۴۱	۳.۲۲	سوریه	۱۳۲	۳.۴۸
۱.۱۹- نظارت سهامداران و هیأت مدیره بر مدیریت شرکتها			۱.۲۰- حفاظت از منافع سهامداران خرد			۱.۲۱- شاخص حمایت از سهامداران		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
عربستان سعودی	۱۵	۵.۲۵	بحرین	۷	۵.۵۷	رژیم صهیونیستی	۵	۸.۳
بحرین	۱۹	۵.۲۲	عربستان سعودی	۹	۵.۵۳	قرقیزستان	۱۲	۷.۷
قطر	۲۱	۵.۱۳	عمان	۱۲	۵.۳۳	عربستان سعودی	۱۶	۷
عمان	۲۸	۴.۹۹	رژیم صهیونیستی	۱۷	۵.۱۸	آذربایجان	۲۰	۶.۷
امارات	۳۹	۴.۸۳	اردن	۳۹	۴.۷۷	گرجستان	۲۰	۶.۷
رژیم صهیونیستی	۴۵	۴.۷۸	امارات	۴۰	۴.۷۶	کویت	۲۸	۶.۳
قزاقستان	۶۷	۴.۵۸	قطر	۴۲	۴.۷	پاکستان	۲۸	۶.۳
قرقیزستان	۹۲	۴.۳۱	سوریه	۴۳	۴.۶۹	قزاقستان	۳۶	۶
اردن	۹۵	۴.۲۷	مصر	۶۱	۴.۳۷	بحرین	۴۷	۵.۷
آذربایجان	۹۶	۴.۲۷	لبنان	۷۶	۴.۱۲	تاجیکستان	۴۷	۵.۷
پاکستان	۱۰۱	۴.۱۸	تاجیکستان	۸۳	۴.۰۴	ترکیه	۴۷	۵.۷
ایران	۱۰۳	۴.۱۸	پاکستان	۸۸	۳.۹۹	مصر	۶۰	۵.۳
ترکیه	۱۰۴	۴.۱۷	ایران	۹۰	۳.۹۵	ارمنستان	۷۷	۵
لبنان	۱۰۹	۴.۱۲	ترکیه	۹۲	۳.۹۴	لبنان	۷۷	۵
ارمنستان	۱۱۵	۴.۰۹	آذربایجان	۹۴	۳.۸۹	عمان	۷۷	۵
گرجستان	۱۱۶	۴.۰۸	کویت	۱۰۰	۳.۷۷	قطر	۷۷	۵
مصر	۱۲۲	۳.۹۹	قزاقستان	۱۱۳	۳.۶۴	سوریه	۹۳	۴.۷
تاجیکستان	۱۲۴	۳.۹۸	گرجستان	۱۱۹	۳.۵۴	اردن	۱۰۰	۴.۳
سوریه	۱۲۹	۳.۸۷	ارمنستان	۱۲۰	۳.۵۳	امارات	۱۰۰	۴.۳
کویت	۱۳۲	۳.۸	یمن	۱۳۳	۳.۱۳	یمن	۱۱۱	۴
یمن	۱۴۲	۲.۵۸	قرقیزستان	۱۴۱	۲.۷۶	ایران	۱۳۱	۳

۲. رکن زیر ساخت ها

۲.۰۱- کیفیت عمومی زیر ساخت ها			الف- زیر ساخت حمل و نقل			رکن زیر ساخت ها		
امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور
۶.۲۷	۹	امارات	۶.۴۵	۳	امارات	۵.۹۷	۸	امارات
۵.۸۶	۱۹	بحرین	۵.۰۶	۲۲	بحرین	۵.۳۱	۲۵	عربستان سعودی
۵.۸۵	۲۰	عمان	۵.۰۵	۲۴	عربستان سعودی	۵.۱۷	۲۷	قطر
۵.۵۸	۲۶	قطر	۴.۹۹	۲۶	قطر	۵.۱۶	۲۸	عمان
۵.۵۶	۲۷	عربستان سعودی	۴.۹۲	۲۸	عمان	۵.۰۸	۳۰	بحرین
۵.۳۱	۳۴	ترکیه	۴.۵۸	۳۴	ترکیه	۴.۹۸	۳۳	رژیم صهیونیستی
۵.۱۱	۳۸	رژیم صهیونیستی	۴.۱۶	۴۵	رژیم صهیونیستی	۴.۴۵	۵۰	کویت
۵.۰۴	۴۱	اردن	۳.۹۷	۵۵	کویت	۴.۳۹	۵۱	ترکیه
۴.۶۹	۴۹	کویت	۳.۷۶	۶۱	اردن	۴.۱۳	۵۹	اردن
۴.۶۱	۵۴	گرجستان	۳.۷۴	۶۵	مصر	۳.۹۶	۶۷	ایران
۴.۳۵	۶۴	آذربایجان	۳.۷۱	۶۶	آذربایجان	۳.۹۵	۶۸	گرجستان
۴.۰۶	۷۵	سوریه	۳.۷	۶۷	گرجستان	۳.۸۷	۷۳	آذربایجان
۴.۰۴	۷۷	ارمنستان	۳.۳۸	۸۰	پاکستان	۳.۸۱	۷۵	مصر
۳.۹۷	۷۸	ایران	۳.۲۸	۸۳	ایران	۳.۷۵	۷۷	ارمنستان
۳.۹	۸۰	مصر	۳.۲	۸۸	قزاقستان	۳.۷	۸۲	قزاقستان
۳.۸۲	۸۳	تاجیکستان	۳.۱۲	۹۴	سوریه	۳.۳۱	۹۷	سوریه
۳.۸۱	۸۵	قزاقستان	۳.۰۳	۱۰۲	ارمنستان	۲.۸۴	۱۱۱	تاجیکستان
۳.۶۶	۹۳	قرقیزستان	۲.۹۴	۱۰۸	تاجیکستان	۲.۷۷	۱۱۴	قرقیزستان
۳.۴۷	۱۰۹	پاکستان	۲.۹۲	۱۰۹	لبنان	۲.۷۷	۱۱۵	پاکستان
۲.۹۶	۱۲۷	یمن	۲.۷۵	۱۱۹	یمن	۲.۶۲	۱۲۱	لبنان
۲.۴۹	۱۳۵	لبنان	۲.۴۶	۱۳۰	قرقیزستان	۲.۲۶	۱۳۲	یمن
۲.۰۴- کیفیت زیر ساخت بندار			۲.۰۳- کیفیت زیر ساخت ریلی			۲.۰۲- کیفیت جاده ها		
امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور
۶.۳۳	۶	امارات	۳.۹۶	۳۱	عربستان سعودی	۶.۳۷	۴	عمان
۶.۰۴	۱۲	بحرین	۳.۹۲	۳۳	قزاقستان	۶.۲۸	۷	امارات
۵.۴۴	۲۶	قطر	۳.۸۸	۳۴	آذربایجان	۵.۸۴	۱۳	عربستان سعودی
۵.۴۱	۲۷	عمان	۳.۸۷	۳۵	گرجستان	۵.۶۹	۲۱	بحرین
۵.۴۱	۲۸	عربستان سعودی	۳.۵۵	۴۱	تاجیکستان	۵.۰۲	۳۶	کویت
۴.۲۹	۶۲	لبنان	۳.۲۴	۴۸	رژیم صهیونیستی	۴.۹۷	۳۸	قطر
۴.۲۶	۶۳	اردن	۳.۱۹	۵۰	ایران	۴.۷۶	۴۲	ترکیه
۴.۲۴	۶۴	رژیم صهیونیستی	۳.۱۷	۵۱	مصر	۴.۶۳	۴۷	اردن
۴.۲۱	۶۵	کویت	۲.۸۹	۵۶	سوریه	۴.۵۱	۵۰	رژیم صهیونیستی
۴.۱۷	۶۸	گرجستان	۲.۷۶	۵۹	پاکستان	۴.۲۴	۵۷	گرجستان
۴.۱۶	۶۹	ترکیه	۲.۷۴	۶۰	ترکیه	۳.۹۵	۶۸	سوریه
۴.۰۹	۷۲	پاکستان	۲.۷۲	۶۱	قرقیزستان	۳.۸	۷۴	ایران
۴.۰۵	۷۳	آذربایجان	۲.۵۳	۶۹	ارمنستان	۳.۷۶	۷۸	آذربایجان
۳.۹۵	۷۹	مصر	۱.۵۳	۱۰۷	اردن	۳.۷۱	۷۹	پاکستان
۳.۸۶	۸۷	ایران	۱.۰۱	۱۲۲	لبنان	۳.۳۷	۸۷	مصر
۳.۵۹	۱۰۴	قزاقستان	n/a	n/a	بحرین	۳.۲۶	۸۸	تاجیکستان
۳.۳۶	۱۱۲	سوریه	n/a	n/a	کویت	۳.۳۴	۹۲	ارمنستان
۲.۸۶	۱۲۶	یمن	n/a	n/a	عمان	۲.۸۵	۱۱۴	یمن
۲.۶۸	۱۳۲	ارمنستان	n/a	n/a	قطر	۲.۸۵	۱۱۵	لبنان
۱.۷۸	۱۴۰	تاجیکستان	n/a	n/a	امارات	۲.۸۴	۱۱۶	قرقیزستان
۱.۴۹	۱۴۲	قرقیزستان	n/a	n/a	یمن	۲.۵	۱۲۵	قزاقستان

۲۰۵- کیفیت زیر ساخت حمل و نقل هوایی			۲۰۶- تعداد صندلی‌ها در هر کیلومتر پرواز داخلی			ب- زیر ساخت برق و مخابرات		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
امارات	۴	۶۵	امارات	۱۰	۳۲۱۴.۳۵	رژیم صهیونیستی	۲۰	۵.۷۹
بحرین	۱۸	۶.۱۱	ترکیه	۲۱	۱۵۲۷.۳۵	عربستان سعودی	۲۶	۵.۵۷
قطر	۲۷	۵.۸۸	عربستان سعودی	۲۵	۱۰۸۹.۰۸	امارات	۲۸	۵.۴۹
عربستان سعودی	۳۳	۵.۶۳	قطر	۲۹	۷۸۴.۶۱	عمان	۳۵	۵.۳۹
اردن	۳۴	۵.۶۳	مصر	۳۳	۶۷۱.۶۲	قطر	۳۷	۵.۳۵
رژیم صهیونیستی	۳۷	۵.۵۴	رژیم صهیونیستی	۳۷	۵۰۸.۶۹	بحرین	۴۲	۵.۱۱
عمان	۳۸	۵.۵۴	پاکستان	۴۸	۳۷۹.۷۷	کویت	۵۱	۴.۹۲
ترکیه	۴۰	۵.۵	ایران	۴۹	۳۴۹.۹۹	ایران	۵۷	۴.۶۴
لبنان	۴۳	۵.۴۶	بحرین	۵۶	۲۲۳.۰۵	اردن	۶۰	۴.۵
مصر	۴۸	۵.۲۶	کویت	۵۸	۲۱۸.۸۸	ارمنستان	۶۳	۴.۴۷
آذربایجان	۵۷	۵.۰۳	قزاقستان	۶۲	۱۹۶.۲۴	گرجستان	۷۷	۴.۲۱
ارمنستان	۷۴	۴.۴۶	اردن	۶۶	۱۸۴.۶۶	قزاقستان	۷۸	۴.۲
کویت	۷۸	۴.۳۶	عمان	۶۹	۱۵۹.۶۹	ترکیه	۸۱	۴.۱۹
پاکستان	۸۵	۴.۲۷	لبنان	۷۰	۱۵۶.۷۶	آذربایجان	۸۶	۴.۰۳
گرجستان	۸۸	۴.۲	سوریه	۷۹	۱۰۰.۷۹	مصر	۸۸	۳.۸۷
تاجیکستان	۹۸	۳.۹۷	آذربایجان	۸۷	۷۲.۴۷	سوریه	۹۵	۳.۴۹
یمن	۹۹	۳.۹۶	تاجیکستان	۹۷	۴۹.۹۹	قرقیزستان	۱۰۳	۳.۰۸
قزاقستان	۱۰۳	۳.۸۹	ارمنستان	۹۸	۴۷.۵۴	تاجیکستان	۱۱۳	۲.۷۳
سوریه	۱۲۵	۳.۲۲	یمن	۱۰۲	۴۰.۷۵	لبنان	۱۲۳	۲.۳۲
قرقیزستان	۱۳۶	۲.۹۷	قرقیزستان	۱۰۳	۳۶.۸۹	پاکستان	۱۲۶	۲.۱۵
ایران	۱۳۷	۲.۹۲	گرجستان	۱۰۶	۳۳.۳۲	یمن	۱۳۴	۱.۷۸
۲۰۷- کیفیت عرضه برق (قطع و وصل، نوسانات ولتاژ و...)			۲۰۸- خطوط تلفن ثابت			۲۰۹- تعداد مشترکان تلفن همراه		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۱۵	۶۵	رژیم صهیونیستی	۱۹	۴۴.۱۶	عربستان سعودی	۲	۱۸۷.۸۶
امارات	۲۰	۶.۴۱	ایران	۳۱	۳۶.۳	عمان	۸	۱۶۵.۵۴
عمان	۲۲	۶.۳۹	قزاقستان	۴۶	۲۵.۰۳	کویت	۹	۱۶۰.۷۸
عربستان سعودی	۲۴	۶.۳۱	ترکیه	۵۳	۲۲.۲۷	امارات	۱۳	۱۴۵.۴۵
بحرین	۲۹	۶.۱	لبنان	۵۸	۲۱	رژیم صهیونیستی	۲۴	۱۳۳.۱۱
رژیم صهیونیستی	۳۶	۵.۹	کویت	۶۱	۲۰.۶۹	قطر	۲۵	۱۳۲.۴۳
اردن	۴۱	۵.۷۴	سوریه	۶۶	۱۹.۹۴	ارمنستان	۳۳	۱۲۵.۰۱
گرجستان	۵۲	۵.۴۲	امارات	۶۸	۱۹.۷	بحرین	۳۶	۱۲۴.۱۸
کویت	۶۵	۴.۹۶	ارمنستان	۶۹	۱۹.۰۸	قزاقستان	۳۸	۱۲۳.۳۵
ارمنستان	۷۱	۴.۷۷	بحرین	۷۱	۱۸.۰۷	اردن	۶۰	۱۰۶.۹۹
ایران	۷۲	۴.۷۳	قطر	۷۴	۱۶.۹۵	آذربایجان	۷۵	۹۹.۰۴
ترکیه	۷۳	۴.۷۱	آذربایجان	۷۵	۱۶.۳۳	قرقیزستان	۸۱	۹۱.۸۶
مصر	۷۴	۴.۶	عربستان سعودی	۸۱	۱۵.۱۸	ایران	۸۵	۹۱.۲۵
آذربایجان	۷۸	۴.۴۶	گرجستان	۸۵	۱۳.۷۲	مصر	۹۰	۸۷.۱۱
قزاقستان	۹۱	۳.۹۲	مصر	۸۷	۱۱.۸۶	تاجیکستان	۹۱	۸۶.۳۷
سوریه	۹۲	۳.۹	عمان	۹۲	۱۰.۲	ترکیه	۹۴	۸۴.۹
قرقیزستان	۱۱۳	۳.۰۷	قرقیزستان	۹۷	۹.۴۱	گرجستان	۱۰۴	۷۳.۳۶
تاجیکستان	۱۲۱	۲.۷	اردن	۱۰۲	۷.۸۴	لبنان	۱۰۸	۶۸
پاکستان	۱۲۶	۲.۱۷	تاجیکستان	۱۰۸	۵.۳۵	پاکستان	۱۱۹	۵۹.۲۱
یمن	۱۳۶	۱.۵۴	یمن	۱۱۰	۴.۳۵	سوریه	۱۲۱	۵۷.۳
لبنان	۱۴۱	۱.۳۲	پاکستان	۱۲۰	۱.۹۷	یمن	۱۲۸	۴۶.۰۹

۳. رکن ثبات در حساب های دولتی

۳.۰۲- نرخ پس انداز ملی			۳.۰۱- توازن بودجه دولت			رکن ثبات در حساب های دولتی		
امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور
۴۹.۴۱	۵	قطر	۱۷.۵	۲	کویت	۶.۵۹	۲	کویت
۴۶.۱۸	۶	آذربایجان	۱۳.۶۴	۳	آذربایجان	۶.۴۸	۳	عمان
۴۱.۴۱	۸	عمان	۱۱.۳۹	۴	قطر	۶.۴	۵	قطر
۴۰.۳۷	۹	کویت	۷.۶۹	۸	عربستان سعودی	۶.۱۴	۱۱	امارات
۳۸.۶۶	۱۰	ایران	۷.۴۶	۹	عمان	۶.۰۹	۱۲	عربستان سعودی
۳۵.۳۴	۱۲	قزاقستان	۳.۳۵	۱۲	امارات	۵.۸۹	۱۶	آذربایجان
۳۵.۱۷	۱۴	عربستان سعودی	۱.۵۱	۱۶	قزاقستان	۵.۸۶	۱۸	قزاقستان
۳۴.۳۷	۱۶	بحرین	۰.۶۱	۱۹	ایران	۵.۵۶	۲۷	ایران
۲۶.۳۷	۳۵	امارات	-۲.۶۲	۵۲	ترکیه	۵.۱۵	۴۵	بحرین
۱۹.۹۹	۷۱	لبنان	-۲.۹۸	۶۰	تاجیکستان	۵	۵۳	رژیم صهیونیستی
۱۹.۹۳	۷۳	سوریه	-۴.۰۱	۷۶	یمن	۴.۷۶	۶۸	سوریه
۱۹.۶	۷۶	ارمنستان	-۴.۰۹	۷۹	رژیم صهیونیستی	۴.۷۶	۶۹	ترکیه
۱۹.۳۴	۷۸	تاجیکستان	-۴.۷۷	۸۷	گرجستان	۴.۴۳	۹۷	اردن
۱۸.۵۳	۸۲	رژیم صهیونیستی	-۴.۸۲	۸۸	سوریه	۴.۱۹	۱۱۴	ارمنستان
۱۷.۴۳	۸۷	قرقیزستان	-۴.۹	۹۲	ارمنستان	۳.۹۷	۱۲۰	تاجیکستان
۱۶.۹۲	۹۱	اردن	-۵.۳۶	۱۰۰	اردن	۳.۸۹	۱۲۵	لبنان
۱۶.۹۱	۹۲	مصر	-۵.۹۷	۱۰۸	پاکستان	۳.۸۳	۱۳۰	یمن
۱۴.۳۲	۱۰۷	پاکستان	-۶.۰۷	۱۱۰	قرقیزستان	۳.۷۴	۱۳۲	مصر
۱۳.۸۲	۱۱۰	ترکیه	-۷.۱۷	۱۲۰	لبنان	۳.۶۵	۱۳۷	گرجستان
۷.۱۶	۱۳۲	یمن	-۷.۸۲	۱۲۶	بحرین	۳.۶۲	۱۳۸	پاکستان
۵.۱۹	۱۳۵	گرجستان	-۸.۲۸	۱۳۲	مصر	۳.۲۷	۱۴۱	قرقیزستان
۳.۰۳- تورم			۳.۰۴- تفاوت نرخ سود سپرده ها و نرخ سود وام های کوتاه مدت			۳.۰۵- بدهی دولت		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
بحرین	۱	۱.۹۷	ایران	۱	۰.۰۶	عمان	۴	۵.۹۲
رژیم صهیونیستی	۱	۲.۶۹	کویت	۲	۰.۵۴	کویت	۹	۱۰.۵۳
امارات	۱	۰.۹	لبنان	۱۱	۲.۱۴	عربستان سعودی	۱۰	۱۰.۸۴
عمان	۶۱	۳.۲۶	رژیم صهیونیستی	۲۵	۲.۹۳	آذربایجان	۱۱	۱۰.۸۴
کویت	۷۵	۴.۱	امارات	۲۹	۳	قزاقستان	۱۲	۱۱.۴۲
سوریه	۸۰	۴.۴	عمان	۳۸	۳.۴۷	ایران	۱۳	۱۲.۰۴
لبنان	۸۴	۴.۵	سوریه	۴۲	۳.۶۹	قطر	۲۱	۱۷.۷۷
اردن	۹۲	۵	ترکیه	۴۳	۳.۷۳	امارات	۲۷	۲۱
عربستان سعودی	۹۷	۵.۳۵	قطر	۴۸	۴.۳۷	سوریه	۳۸	۲۷.۴۶
آذربایجان	۱۰۱	۵.۶۷	مصر	۵۶	۴.۷۷	بحرین	۴۹	۳۲.۰۵
قطر	۱۰۲	-۲.۴۳	یمن	۶۷	۵.۱۷	تاجیکستان	۵۷	۳۶.۶۶
تاجیکستان	۱۰۹	۶.۴۶	اردن	۷۱	۵.۵	گرجستان	۶۶	۳۹.۰۷
گرجستان	۱۱۵	۷.۱۱	عربستان سعودی	۷۹	۶	ارمنستان	۶۸	۳۹.۴
قزاقستان	۱۱۷	۷.۴	بحرین	۸۰	۶.۰۲	یمن	۷۷	۴۰.۶۱
قرقیزستان	۱۱۸	۷.۷۶	پاکستان	۹۶	۷.۵۳	ترکیه	۸۰	۴۱.۶۸
ارمنستان	۱۱۹	۸.۱۷	آذربایجان	۱۰۹	۹.۰۶	پاکستان	۱۰۴	۵۶.۸۲
ترکیه	۱۲۲	۸.۵۷	ارمنستان	۱۱۴	۱۰.۲۵	اردن	۱۰۹	۶۰.۵۲
مصر	۱۳۳	۱۱.۷	گرجستان	۱۲۹	۱۵	قرقیزستان	۱۱۲	۶۳.۰۳
پاکستان	۱۳۴	۱۱.۷۳	تاجیکستان	۱۳۲	۱۸.۰۵	مصر	۱۱۹	۷۳.۷۸
یمن	۱۳۵	۱۲.۱۴	قرقیزستان	۱۳۵	۲۷.۴۱	رژیم صهیونیستی	۱۲۱	۷۷.۸۶
ایران	۱۳۶	۱۲.۵	قزاقستان	n/a	n/a	لبنان	۱۲۹	۱۳۶.۶۹

۳.۰۶- رتبه بندی اعتباری دولت		
کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۲۴	۷۹
کویت	۲۹	۷۶.۲
امارات	۳۰	۷۵.۳
عربستان سعودی	۳۲	۷۵
عمان	۳۶	۷۱.۸
رژیم صهیونیستی	۳۸	۷۱.۶
بحرین	۴۰	۶۸.۱
ترکیه	۵۷	۵۶.۸
قزاقستان	۶۹	۵۲.۵
مصر	۷۱	۵۱.۱
آذربایجان	۷۲	۵۰.۱
اردن	۷۶	۴۶.۲
ارمنستان	۸۶	۳۷.۷
گرجستان	۹۷	۳۵.۲
لبنان	۹۹	۳۴.۳
سوریه	۱۰۵	۳۱.۸
ایران	۱۱۴	۲۹.۴
قرقیزستان	۱۲۲	۲۶.۹
پاکستان	۱۲۳	۲۶.۴
یمن	۱۲۷	۲۵
تاجیکستان	۱۳۱	۲۲.۹

۴. رکن بهداشت و آموزش ابتدایی

الف- بهداشت و سلامت			۴.۰۱- تاثیر بیماری مالاریا بر بنگاه ها			۴.۰۲- میزان شیوع مالاریا		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
رژیم صهیونیستی	۶	۶.۹۳	ارمنستان	۱	۱.۰	ارمنستان	۱	۰
امارات	۳۶	۶.۷۸	بحرین	۱	۰.۰	بحرین	۱	۰.۰
کویت	۳۷	۶.۷۶	مصر	۱	۰.۰	مصر	۱	۰
عمان	۴۱	۶.۷	رژیم صهیونیستی	۱	۰.۰	رژیم صهیونیستی	۱	۰.۰
بحرین	۴۵	۶.۶۸	اردن	۱	۰.۰	اردن	۱	۰.۰
قطر	۴۹	۶.۶۷	قزاقستان	۱	۰.۰	قزاقستان	۱	۰.۰
سوریه	۶۰	۶.۵۹	کویت	۱	۰.۰	کویت	۱	۰.۰
لبنان	۶۴	۶.۵۶	لبنان	۱	۰.۰	لبنان	۱	۰.۰
عربستان سعودی	۶۷	۶.۵۲	عمان	۱	۰.۰	عمان	۱	۰
ارمنستان	۷۲	۶.۴۹	قطر	۱	۰.۰	قطر	۱	۰.۰
اردن	۷۳	۶.۴۸	سوریه	۱	۰.۰	سوریه	۱	۰
ترکیه	۷۵	۶.۴۷	امارات	۱	۰.۰	امارات	۱	۰.۰
مصر	۸۱	۶.۴۳	ترکیه	۷۱	۶.۵۵	ترکیه	۷۴	۱.۶۶
ایران	۸۳	۶.۳۹	عربستان سعودی	۷۲	۶.۵	گرجستان	۷۵	۱.۸۷
گرجستان	۹۱	۶.۳۴	قرقیزستان	۸۱	۵.۸۹	آذربایجان	۷۶	۲.۳۸
آذربایجان	۹۵	۶.۲۶	گرجستان	۸۳	۵.۸۴	عربستان سعودی	۷۷	۶.۰۹
قزاقستان	۱۰۰	۶.۱۸	ایران	۸۴	۵.۸۳	قرقیزستان	۷۸	۷.۱۵
قرقیزستان	۱۰۲	۶.۰۸	آذربایجان	۸۹	۵.۶۴	ایران	۸۶	۲۶.۱۴
تاجیکستان	۱۰۸	۵.۸۶	تاجیکستان	۱۱۵	۴.۲۸	تاجیکستان	۸۸	۳۵.۷۲
پاکستان	۱۱۱	۵.۶۳	پاکستان	۱۱۷	۴.۲۶	پاکستان	۱۰۸	۹۳.۱.۳۱
یمن	۱۱۲	۵.۵۷	یمن	۱۱۹	۴.۱۸	یمن	n/a	n/a
۴.۰۳- تاثیر بیماری سل بر بنگاه ها			۴.۰۴- میزان شیوع بیماری سل			۴.۰۵- تاثیر بیماری ایدز بر بنگاه ها		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
عربستان سعودی	۱۸	۶.۴۹	امارات	۴	۴.۱	رژیم صهیونیستی	۱۱	۶.۳۶
رژیم صهیونیستی	۱۹	۶.۴۸	رژیم صهیونیستی	۱۰	۵.۴	عربستان سعودی	۱۹	۶.۲۲
ترکیه	۳۷	۶.۰۳	اردن	۱۲	۵.۶	ترکیه	۳۰	۵.۹۷
بحرین	۴۰	۵.۹۶	عمان	۳۴	۱۳	بحرین	۳۳	۵.۸۶
سوریه	۵۰	۵.۸۳	لبنان	۳۵	۱۵	کویت	۴۲	۵.۷۲
مصر	۵۳	۵.۷۶	عربستان سعودی	۴۰	۱۸	سوریه	۴۳	۵.۷۲
اردن	۵۴	۵.۷۴	مصر	۴۱	۱۹	اردن	۴۴	۵.۷۱
لبنان	۵۶	۵.۷۲	ایران	۴۱	۱۹	مصر	۴۵	۵.۶۵
کویت	۶۳	۵.۵۲	سوریه	۴۳	۲۱	یمن	۵۰	۵.۴۹
ایران	۶۶	۵.۴۳	ترکیه	۵۵	۲۹	امارات	۵۷	۵.۴۳
عمان	۶۷	۵.۴۱	کویت	۶۰	۳۵	لبنان	۵۹	۵.۴
امارات	۷۱	۵.۲۹	بحرین	۶۸	۴۶	ارمنستان	۶۴	۵.۳۴
یمن	۷۹	۵.۰۸	قطر	۷۱	۴۹	ایران	۶۶	۵.۳
ارمنستان	۸۶	۴.۹۵	یمن	۷۳	۵۴	عمان	۶۸	۵.۲۵
گرجستان	۹۲	۴.۸۹	ارمنستان	۸۲	۷۳	گرجستان	۷۸	۵.۰۷
آذربایجان	۹۶	۴.۷۶	گرجستان	۹۲	۱۰۷	قرقیزستان	۸۵	۴.۹۷
قطر	۱۰۸	۴.۴۹	آذربایجان	۹۳	۱۱۰	آذربایجان	۸۹	۴.۸۸
تاجیکستان	۱۱۷	۴.۲۳	قرقیزستان	۱۰۱	۱۵۹	قزاقستان	۹۶	۴.۶۴
قرقیزستان	۱۱۸	۴.۲۲	قزاقستان	۱۰۲	۱۶۳	تاجیکستان	۱۰۱	۴.۴۴
پاکستان	۱۲۰	۴.۱۲	تاجیکستان	۱۱۱	۲۰۲	پاکستان	۱۰۸	۴.۳
قزاقستان	۱۲۱	۴.۰۹	پاکستان	۱۱۵	۲۳۱	قطر	۱۳۳	۲.۹۹

۴۰۶- شیوع HIV			۴۰۷- مرگ و میر نوزادان			۴۰۸- امید به زندگی		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
مصر	۱	<۰.۱	رژیم صهیونیستی	۱۶	۳.۴	رژیم صهیونیستی	۴	۸۱.۵۵
قطر	۱	<۰.۱	امارات	۴۱	۶.۸	کویت	۳۵	۷۸.۱
ترکیه	۱	<۰.۱	کویت	۴۶	۸.۲	امارات	۳۶	۷۷.۸۸
ارمنستان	۲۱	۰.۱	عمان	۴۹	۹.۱	عمان	۴۳	۷۶.۱۴
آذربایجان	۲۱	۰.۱	بحرین	۵۰	۹.۵	قطر	۴۴	۷۶.۱۲
قزاقستان	۲۱	۰.۱	قطر	۵۲	۹.۷	بحرین	۴۶	۷۶.۰۸
لبنان	۲۱	۰.۱	لبنان	۵۶	۱۱.۱	سوریه	۵۸	۷۴.۴۲
عمان	۲۱	۰.۱	سوریه	۶۵	۱۴.۲	ارمنستان	۶۴	۷۳.۷۳
پاکستان	۲۱	۰.۱	مصر	۷۷	۱۸.۲	عربستان سعودی	۶۸	۷۳.۴۳
گرجستان	۲۱	۰.۱	عربستان سعودی	۷۷	۱۸.۲	اردن	۷۴	۷۲.۹۴
بحرین	۴۵	<۰.۲	ترکیه	۷۹	۱۸.۵	لبنان	۸۱	۷۲.۲۳
اردن	۴۵	<۰.۲	ارمنستان	۸۳	۱۹.۶	ترکیه	۸۵	۷۲.۰۵
کویت	۴۵	<۰.۲	اردن	۸۵	۲۱.۵	ایران	۸۶	۷۱.۶۹
عربستان سعودی	۴۵	<۰.۲	قزاقستان	۹۱	۲۵.۶	گرجستان	۸۷	۷۱.۶۸
سوریه	۴۵	<۰.۲	ایران	۹۲	۲۵.۹	آذربایجان	۹۳	۷۰.۴۴
امارات	۴۵	<۰.۲	گرجستان	۹۴	۲۶	مصر	۹۴	۷۰.۳۴
یمن	۴۵	<۰.۲	آذربایجان	۹۹	۳۹.۶	قزاقستان	۱۰۱	۶۸.۴۳
ایران	۵۵	۰.۲	قرقیزستان	۱۰۲	۳۲.۱	قرقیزستان	۱۰۳	۶۷.۱۴
رژیم صهیونیستی	۵۵	۰.۲	یمن	۱۱۶	۵۰.۸	تاجیکستان	۱۰۵	۶۷.۰۱
تاجیکستان	۵۵	۰.۲	تاجیکستان	۱۱۷	۵۱.۸	پاکستان	۱۰۷	۶۶.۸۵
قرقیزستان	۶۹	۰.۳	پاکستان	۱۲۸	۷۰.۵	یمن	۱۱۱	۶۳.۳۸
ب- تحصیلات ابتدایی			۴۰۹- کیفیت تحصیلات ابتدایی			۴۱۰- نرخ ثبت نام در تحصیلات ابتدایی		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۱۷	۵.۸۸	قطر	۱۲	۵.۵۶	گرجستان	۳	۹۹.۶۳
لبنان	۲۳	۵.۶۹	لبنان	۱۳	۵.۵۶	ایران	۵	۹۹.۴۸
بحرین	۲۵	۵.۶۶	امارات	۲۴	۴.۸۹	تاجیکستان	۲۸	۹۷.۳۳
ایران	۳۶	۵.۴۳	عربستان سعودی	۳۲	۴.۷۲	بحرین	۲۹	۹۷.۳۲
امارات	۴۴	۵.۳۳	بحرین	۳۵	۴.۶۴	رژیم صهیونیستی	۳۲	۹۷.۰۶
رژیم صهیونیستی	۴۶	۵.۲۹	عمان	۴۸	۴.۳۷	ترکیه	۵۲	۹۴.۶۹
گرجستان	۵۷	۵.۰۷	اردن	۶۰	۴	سوریه	۵۵	۹۴.۵۱
عربستان سعودی	۵۸	۵.۰۴	رژیم صهیونیستی	۶۴	۳.۹۴	مصر	۶۶	۹۳.۶۲
سوریه	۶۷	۴.۹۴	ایران	۶۶	۳.۹۲	قطر	۶۹	۹۳.۳۹
تاجیکستان	۷۰	۴.۹۲	قزاقستان	۷۷	۳.۶۱	قزاقستان	۹۰	۹۰.۶۳
اردن	۷۳	۴.۸۷	سوریه	۸۲	۳.۵۴	لبنان	۹۴	۹۰.۱۱
ترکیه	۸۰	۴.۷۷	ارمنستان	۸۸	۳.۴۱	امارات	۹۹	۸۹.۶۸
قزاقستان	۸۴	۴.۷۴	قرقیزستان	۸۹	۳.۴	اردن	۱۰۲	۸۹.۴۹
کویت	۹۹	۴.۴۵	کویت	۹۰	۳.۳۸	کویت	۱۰۶	۸۷.۶۱
عمان	۱۱۱	۴.۳۳	پاکستان	۹۷	۳.۲۲	عربستان سعودی	۱۱۴	۸۶.۳۲
مصر	۱۱۳	۴.۲۹	گرجستان	۹۹	۳.۱۸	آذربایجان	۱۱۶	۸۵.۱۷
ارمنستان	۱۱۶	۴.۲۵	ترکیه	۱۰۰	۳.۱۸	ارمنستان	۱۱۹	۸۴.۰۸
قرقیزستان	۱۱۸	۴.۲۱	تاجیکستان	۱۰۲	۳.۱۶	قرقیزستان	۱۲۰	۸۳.۵۴
آذربایجان	۱۲۲	۳.۹۷	آذربایجان	۱۲۲	۲.۷۳	عمان	۱۲۷	۷۷.۴۶
پاکستان	۱۳۴	۳.۰۹	مصر	۱۳۱	۲.۳۶	یمن	۱۳۳	۷۲.۶۸
یمن	۱۳۸	۲.۷۲	یمن	۱۴۱	۱.۷۱	پاکستان	۱۳۶	۶۶.۳۷

۵. رکن آموزش عالی و حرفه ای

الف- کمیت آموزش			۵.۰۱- نرخ ثبت نام در تحصیلات متوسطه			۵.۰۲- نرخ ثبت نام در تحصیلات عالی		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
رژیم صهیونیستی	۴۱	۵.۴۷	گرجستان	۱۱	۱۰.۸۴۵	رژیم صهیونیستی	۳۲	۵۹.۷۳
بحرین	۴۲	۵.۴۳	قزاقستان	۱۸	۱۰.۲۹۷	لبنان	۴۴	۵۲.۵۲
ارمنستان	۴۸	۵.۲۸	آذربایجان	۲۹	۹۹.۳۶	بحرین	۴۶	۵۱.۲۱
قزاقستان	۵۰	۵.۲۲	عربستان سعودی	۴۰	۹۶.۸۱	قرقیزستان	۴۸	۵۰.۸۲
قرقیزستان	۵۵	۴.۹۸	بحرین	۴۱	۹۶.۴۳	ارمنستان	۴۹	۵۰.۱۵
لبنان	۵۷	۴.۹۷	امارات	۴۵	۹۵.۲	اردن	۵۷	۴۰.۶۵
عربستان سعودی	۵۹	۴.۸۸	ارمنستان	۵۲	۹۳.۰۷	قزاقستان	۵۹	۴۰.۱
اردن	۶۰	۴.۸۲	عمان	۵۸	۹۱.۳۲	ترکیه	۶۰	۳۸.۳۷
گرجستان	۶۲	۴.۷۷	رژیم صهیونیستی	۶۲	۸۹.۹۸	ایران	۶۵	۳۶.۴۹
امارات	۶۳	۴.۷۵	کویت	۶۳	۸۹.۸۹	عربستان سعودی	۷۱	۳۲.۷۸
آذربایجان	۷۱	۴.۵۵	اردن	۶۸	۸۸.۲۲	امارات	۷۴	۳۰.۴
ترکیه	۷۲	۴.۵۳	قطر	۷۳	۸۵.۲۲	مصر	۷۷	۲۸.۴۵
ایران	۷۳	۴.۵۱	تاجیکستان	۷۶	۸۴.۴۳	سوریه	۷۸	۲۷.۴
عمان	۷۵	۴.۴۹	قرقیزستان	۷۷	۸۴.۰۸	عمان	۸۰	۲۶.۴۴
کویت	۸۵	۴.۲۱	ایران	۸۰	۸۳.۰۷	گرجستان	۸۲	۲۵.۵
مصر	۸۸	۴.۱۳	لبنان	۸۳	۸۲.۱۴	تاجیکستان	۸۸	۱۹.۷۵
تاجیکستان	۹۰	۴.۰۴	ترکیه	۸۵	۸۱.۹۶	آذربایجان	۹۰	۱۹.۰۶
سوریه	۹۵	۳.۹۳	مصر	۹۲	۷۹.۳۱	کویت	۹۱	۱۸.۹
قطر	۹۷	۳.۷۸	سوریه	۹۸	۷۴.۷۴	قطر	۱۰۶	۱۰.۲۴
یمن	۱۱۵	۲.۳۸	یمن	۱۱۶	۴۵.۶۶	یمن	۱۰۷	۱۰.۲۳
پاکستان	۱۲۶	۱.۸۱	پاکستان	۱۲۶	۳۳.۰۶	پاکستان	۱۱۹	۶.۴۱
ب- کیفیت آموزش			۵.۰۳- تناسب سیستم آموزشی با مقتضیات اقتصاد رقابتی			۵.۰۴- کیفیت آموزش علوم و ریاضیات		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۶	۵.۶۹	قطر	۴	۵.۶۴	لبنان	۶	۵.۷۱
امارات	۲۳	۴.۹۸	لبنان	۱۲	۵.۱۳	قطر	۱۳	۵.۱۷
لبنان	۲۴	۴.۹۷	عربستان سعودی	۲۵	۴.۷۱	امارات	۲۶	۴.۸۸
عربستان سعودی	۲۸	۴.۷۹	امارات	۲۹	۴.۶۱	عربستان سعودی	۲۷	۴.۸۸
بحرین	۳۵	۴.۶۹	بحرین	۳۱	۴.۵۶	ایران	۳۵	۴.۵۸
رژیم صهیونیستی	۴۰	۴.۶۳	عمان	۴۶	۴.۱۷	بحرین	۴۰	۴.۵۴
اردن	۵۲	۴.۲۴	رژیم صهیونیستی	۴۸	۴.۱	اردن	۴۴	۴.۴۷
عمان	۵۶	۴.۱۹	اردن	۵۱	۳.۹۹	سوریه	۶۲	۴.۱۲
پاکستان	۸۳	۳.۷	پاکستان	۷۹	۳.۴۹	عمان	۶۸	۴.۰۴
کویت	۸۸	۳.۶۲	تاجیکستان	۸۴	۳.۳۹	رژیم صهیونیستی	۷۹	۳.۸۱
ترکیه	۸۹	۳.۶۱	ترکیه	۹۴	۳.۲۷	ارمنستان	۸۱	۳.۷۷
ایران	۹۰	۳.۶۱	قرقیزستان	۹۵	۳.۲۶	قزاقستان	۸۵	۳.۶۸
قزاقستان	۹۳	۳.۵۸	سوریه	۹۶	۳.۲۵	پاکستان	۸۷	۳.۶۲
گرجستان	۱۰۰	۳.۴۹	ارمنستان	۹۷	۳.۲۲	قرقیزستان	۹۳	۳.۵
سوریه	۱۰۴	۳.۴۱	ایران	۱۰۴	۳.۱۷	کویت	۹۴	۳.۴۷
ارمنستان	۱۰۵	۳.۴	کویت	۱۰۸	۳.۱۱	آذربایجان	۹۹	۳.۴
آذربایجان	۱۰۸	۳.۳۶	قزاقستان	۱۱۲	۳.۰۵	گرجستان	۱۰۰	۳.۴
تاجیکستان	۱۱۱	۳.۳۲	آذربایجان	۱۱۳	۳.۰۴	ترکیه	۱۰۳	۳.۳۵
قرقیزستان	۱۱۴	۳.۲۷	گرجستان	۱۱۶	۳	تاجیکستان	۱۱۴	۳.۱۹
مصر	۱۳۴	۲.۷۴	مصر	۱۳۵	۲.۳۲	مصر	۱۳۲	۲.۴۴
یمن	۱۴۱	۱.۸۲	یمن	۱۴۲	۱.۷۲	یمن	۱۴۱	۱.۶۹

ج- آموزش حرفه‌ای			۵.۰۶- دسترسی به اینترنت در مدارس			۵.۰۵- سطح کیفی دانشکده های مدیریت و بازرگانی		
امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور
۴.۹۹	۲۰	رژیم صهیونیستی	۶.۲۶	۷	قطر	۵.۶۹	۷	قطر
۴.۸۷	۲۵	بحرین	۵.۶۷	۲۹	امارات	۵.۲۷	۱۷	رژیم صهیونیستی
۴.۸	۲۶	امارات	۵.۳۹	۳۲	بحرین	۵.۲۶	۱۸	لبنان
۴.۷۷	۲۸	عربستان سعودی	۵.۳۴	۳۳	رژیم صهیونیستی	۴.۷۴	۳۸	امارات
۴.۴۱	۳۸	قطر	۴.۹	۴۰	عربستان سعودی	۴.۶۹	۴۲	عربستان سعودی
۴.۱۳	۵۹	آذربایجان	۴.۸۴	۴۴	عمان	۴.۳	۶۰	بحرین
۴.۰۳	۶۸	عمان	۴.۵۸	۵۲	اردن	۴.۰۲	۷۹	پاکستان
۳.۹۷	۷۰	لبنان	۴.۲۵	۶۴	ترکیه	۳.۹۲	۸۵	اردن
۳.۹۳	۷۲	اردن	۴.۲	۶۵	کویت	۳.۷۴	۹۴	ایران
۳.۹۱	۷۳	ترکیه	۴.۱۳	۶۷	گرجستان	۳.۷۱	۹۷	عمان
۳.۷۴	۸۸	قزاقستان	۴.۰۴	۷۲	قزاقستان	۳.۷	۹۹	کویت
۳.۶۷	۹۲	کویت	۳.۷۷	۸۵	لبنان	۳.۵۹	۱۰۸	سوریه
۳.۵۵	۱۰۰	تاجیکستان	۳.۷۵	۸۸	آذربایجان	۳.۵۷	۱۰۹	قزاقستان
۳.۵	۱۰۵	پاکستان	۳.۶۷	۹۰	پاکستان	۳.۵۷	۱۱۰	ترکیه
۳.۴۶	۱۰۸	ایران	۳.۵۶	۹۲	ارمنستان	۳.۴۴	۱۱۵	گرجستان
۳.۴۴	۱۰۹	مصر	۳.۵۳	۹۴	تاجیکستان	۳.۲۵	۱۲۵	آذربایجان
۳.۳۴	۱۱۴	ارمنستان	۳.۳۵	۱۰۱	قرقیزستان	۳.۱۷	۱۲۸	تاجیکستان
۳.۳۴	۱۱۵	گرجستان	۳.۲۶	۱۰۷	مصر	۳.۰۷	۱۳۱	ارمنستان
۳.۰۳	۱۲۹	قرقیزستان	۲.۹۴	۱۱۸	ایران	۲.۹۸	۱۳۲	قرقیزستان
۲.۹۹	۱۳۱	سوریه	۲.۷	۱۲۰	سوریه	۲.۹۵	۱۳۳	مصر
۲.۷	۱۳۹	یمن	۱.۵	۱۴۱	یمن	۲.۳۶	۱۴۰	یمن
			۵.۰۸- رواج آموزش حین خدمت کارکنان			۵.۰۷- دسترسی به خدمات آموزشی تخصصی در داخل کشور		
امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور
۵.۰۳	۱۱	بحرین	۵.۱۹	۲۲	رژیم صهیونیستی	۴.۹۵	۲۸	امارات
۴.۸	۲۰	رژیم صهیونیستی	۴.۹۱	۲۹	عربستان سعودی	۴.۷۲	۳۵	بحرین
۴.۷	۲۴	قطر	۴.۳۷	۵۴	لبنان	۴.۳۳	۵۶	اردن
۴.۶۶	۲۵	امارات	۴.۲۶	۵۹	آذربایجان	۴.۱۱	۶۷	قطر
۴.۶۲	۲۸	عربستان سعودی	۴.۰۹	۶۹	ترکیه	۳.۹۷	۷۹	ایران
۴.۲۸	۴۲	عمان	۳.۸۹	۸۰	قزاقستان	۳.۸۶	۸۳	مصر
۴	۶۷	آذربایجان	۳.۸۲	۸۶	کویت	۳.۷۸	۹۰	عمان
۳.۷۳	۸۶	ترکیه	۳.۶۲	۹۵	تاجیکستان	۳.۵۵	۹۸	پاکستان
۳.۵۹	۹۶	قزاقستان	۳.۵۵	۹۸	پاکستان	۳.۳۷	۱۱۰	سوریه
۳.۵۷	۹۸	لبنان	۳.۳۷	۱۱۰	سوریه	۳.۱۸	۱۱۴	ارمنستان
۳.۵۳	۱۰۲	کویت	۳.۱۸	۱۱۵	گرجستان	۳.۰۲	۱۳۱	مصر
۳.۵۳	۱۰۳	اردن	۳.۰۱	۱۲۴	قرقیزستان	۲.۹۴	۱۳۳	ایران
۳.۴۹	۱۰۵	ارمنستان	۲.۸۹	۱۳۵	یمن	۲.۸۱	۱۳۷	سوریه
۳.۴۹	۱۰۶	گرجستان	۲.۵۱	۱۴۰	سوریه			
۳.۴۷	۱۰۸	تاجیکستان						
۳.۴۶	۱۰۹	پاکستان						
۳.۰۵	۱۳۰	قرقیزستان						
۳.۰۲	۱۳۱	مصر						
۲.۹۴	۱۳۳	ایران						
۲.۸۹	۱۳۵	یمن						
۲.۶۱	۱۴۰	سوریه						

۶. رکن کارایی بازار کالا

الف - رقابت			الف - رقابت داخلی			۶.۰۱ - شدت رقابت داخلی		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
بحرین	۴	۵.۴۶	عربستان سعودی	۱	۵.۵	قطر	۵	۵.۸۸
عربستان سعودی	۵	۵.۴۳	بحرین	۳	۵.۳۹	ترکیه	۱۳	۵.۷
امارات	۶	۵.۳۵	امارات	۴	۵.۲۷	عربستان سعودی	۱۷	۵.۶۳
قطر	۱۳	۵.۰۹	قطر	۹	۵.۱۳	امارات	۱۹	۵.۶
عمان	۲۲	۴.۹۴	عمان	۱۶	۴.۸۸	بحرین	۲۵	۵.۴۵
رژیم صهیونیستی	۳۶	۴.۶۸	رژیم صهیونیستی	۳۵	۴.۵۵	رژیم صهیونیستی	۲۷	۵.۴۴
لبنان	۴۰	۴.۶۱	ترکیه	۳۷	۴.۵۲	لبنان	۲۸	۵.۴۳
اردن	۴۸	۴.۵۱	کویت	۳۹	۴.۵۱	اردن	۳۴	۵.۳۶
گرجستان	۴۹	۴.۵	لبنان	۴۲	۴.۴۹	سوریه	۴۴	۵.۱۷
ترکیه	۵۱	۴.۴۹	اردن	۵۱	۴.۲۸	عمان	۵۴	۵.۱
کویت	۵۶	۴.۴۵	گرجستان	۶۳	۴.۲۷	یمن	۷۷	۴.۷۴
قزاقستان	۹۱	۴.۱۶	سوریه	۶۴	۴.۲۶	کویت	۸۰	۴.۷
سوریه	۹۸	۴.۱۱	ایران	۶۹	۴.۲۲	پاکستان	۹۱	۴.۵۴
پاکستان	۱۰۲	۴.۰۷	قزاقستان	۷۴	۴.۱۹	ایران	۱۰۶	۴.۲۴
آذربایجان	۱۰۸	۴.۰۲	پاکستان	۷۹	۴.۱۵	مصر	۱۱۴	۴.۱۴
ایران	۱۱۱	۴	آذربایجان	۹۴	۴.۰۴	تاجیکستان	۱۱۶	۴.۰۸
ارمنستان	۱۱۲	۳.۹۹	مصر	۱۰۶	۳.۹۲	قزاقستان	۱۱۷	۴.۰۶
مصر	۱۱۷	۳.۹۲	ارمنستان	۱۱۷	۳.۸۱	قرقیزستان	۱۲۷	۳.۹۲
قرقیزستان	۱۱۹	۳.۸۸	قرقیزستان	۱۱۸	۳.۷۹	گرجستان	۱۲۸	۳.۹
تاجیکستان	۱۲۰	۳.۸۶	تاجیکستان	۱۲۵	۳.۶۶	آذربایجان	۱۳۳	۳.۷۹
یمن	۱۳۱	۳.۶۲	یمن	۱۳۲	۳.۴۹	ارمنستان	۱۳۹	۳.۳۶
۶.۰۲ - وجود بنگاه های مسلط بر بازار			۶.۰۳ - اثر بخشی سیاست های ضد انحصاری			۶.۰۴ - اثر منفی مالیات ها بر انگیزه کار و سرمایه گذاری		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
عربستان سعودی	۱۵	۴.۹۱	بحرین	۸	۵.۲۵	بحرین	۱	۶.۰۷
امارات	۱۹	۴.۷۵	عربستان سعودی	۱۵	۵.۰۸	کویت	۲	۵.۷۱
بحرین	۲۲	۴.۶۳	قطر	۲۷	۴.۷۴	امارات	۳	۵.۶۹
قطر	۳۱	۴.۴۷	امارات	۲۹	۴.۶۴	عمان	۵	۵.۵۴
ترکیه	۴۱	۴.۲۳	عمان	۳۲	۴.۶۲	عربستان سعودی	۷	۵.۲۸
ایران	۴۹	۳.۹۴	ترکیه	۳۳	۴.۶۱	قطر	۱۱	۴.۸۳
لبنان	۵۵	۳.۷۷	رژیم صهیونیستی	۳۹	۴.۴۳	لبنان	۲۱	۴.۲۵
پاکستان	۵۶	۳.۷۷	اردن	۶۴	۴.۱۲	گرجستان	۳۵	۳.۹۲
اردن	۶۰	۳.۷۳	پاکستان	۶۷	۴.۰۸	قزاقستان	۴۱	۳.۸۱
کویت	۶۷	۳.۶۳	ایران	۷۳	۴.۰۲	رژیم صهیونیستی	۴۲	۳.۷۹
تاجیکستان	۷۲	۳.۵۹	کویت	۸۰	۳.۸۵	سوریه	۵۴	۳.۵۸
عمان	۷۷	۳.۵۳	سوریه	۹۰	۳.۷۱	تاجیکستان	۵۵	۳.۵۷
آذربایجان	۸۲	۳.۵	تاجیکستان	۹۵	۳.۶۵	مصر	۶۴	۳.۴۹
قزاقستان	۹۳	۳.۳۶	آذربایجان	۱۱۳	۳.۳۲	ارمنستان	۶۵	۳.۴۹
رژیم صهیونیستی	۹۹	۳.۲۹	لبنان	۱۱۹	۳.۲۵	پاکستان	۶۹	۳.۴۵
گرجستان	۱۱۲	۳.۱۶	قزاقستان	۱۲۱	۳.۲۵	آذربایجان	۷۲	۳.۴۳
سوریه	۱۱۸	۳.۱	مصر	۱۲۴	۳.۱۸	ایران	۷۳	۳.۴
مصر	۱۲۱	۳.۰۷	قرقیزستان	۱۳۲	۲.۹۵	قرقیزستان	۸۲	۳.۲۹
قرقیزستان	۱۲۲	۳.۰۵	گرجستان	۱۳۵	۲.۸۶	اردن	۹۹	۳.۱۶
ارمنستان	۱۳۳	۲.۷۴	ارمنستان	۱۳۸	۲.۷۶	ترکیه	۱۲۲	۲.۸۵
یمن	۱۳۸	۲.۵۲	یمن	۱۴۱	۲.۵۱	یمن	۱۳۳	۲.۵۳

۶.۰۵- نرخ مالیات کل (شامل مالیات بر در آمد، مالیات نیروی کار و سایر مالیات ها)			۶.۰۶- تعداد مراحل و رویه های لازم برای شروع یک کسب و کار			۶.۰۷- زمان لازم برای شروع یک کسب و کار		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۴	۱۱.۳	قرقیزستان	۳	۲	گرجستان	۳	۳
امارات	۵	۱۴.۱	گرجستان	۸	۳	عربستان سعودی	۹	۵
عربستان سعودی	۶	۱۴.۵	عربستان سعودی	۱۵	۴	ترکیه	۱۳	۶
بحرین	۷	۱۵	رژیم صهیونیستی	۲۳	۵	مصر	۲۱	۷
گرجستان	۸	۱۵.۳	لبنان	۲۳	۵	آذربایجان	۲۸	۸
کویت	۹	۱۵.۵	عمان	۲۳	۵	ایران	۲۸	۸
عمان	۱۴	۲۱.۶	ارمنستان	۳۴	۶	بحرین	۳۵	۹
قزاقستان	۳۱	۲۹.۶	آذربایجان	۳۴	۶	لبنان	۳۵	۹
لبنان	۳۵	۳۰.۲	مصر	۳۴	۶	قرقیزستان	۴۰	۱۰
اردن	۳۹	۳۱.۲	ایران	۳۴	۶	عمان	۴۶	۱۲
پاکستان	۴۱	۳۱.۶	قزاقستان	۳۴	۶	قطر	۴۶	۱۲
رژیم صهیونیستی	۴۲	۳۱.۷	ترکیه	۳۴	۶	یمن	۴۶	۱۲
ارمنستان	۷۴	۴۰.۷	یمن	۳۴	۶	اردن	۵۱	۱۳
آذربایجان	۷۶	۴۰.۹	بحرین	۶۵	۷	سوریه	۵۱	۱۳
مصر	۸۳	۴۲.۶	سوریه	۶۵	۷	ارمنستان	۶۳	۱۵
سوریه	۸۴	۴۲.۹	اردن	۷۸	۸	امارات	۶۳	۱۵
ایران	۸۶	۴۴.۱	قطر	۷۸	۸	قزاقستان	۷۴	۱۹
ترکیه	۸۸	۴۴.۵	تاجیکستان	۷۸	۸	پاکستان	۸۳	۲۱
یمن	۹۸	۴۷.۸	امارات	۷۸	۸	تاجیکستان	۹۱	۲۷
قرقیزستان	۱۲۱	۵۷.۲	پاکستان	۱۰۷	۱۰	رژیم صهیونیستی	۱۰۷	۳۴
تاجیکستان	۱۳۷	۸۶	کویت	۱۲۵	۱۳	کویت	۱۰۸	۳۵
۶.۰۸- هزینه سیاست های حوزه کشاورزی			الف ۲- رقابت خارجی			۶.۰۹- وجود موانع تعرفه ای و غیر تعرفه ای برای واردات		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
عربستان سعودی	۶	۵.۰۸	بحرین	۱۰	۵.۶۹	قطر	۷	۶.۰۲
امارات	۱۲	۴.۷۱	امارات	۱۴	۵.۵۵	بحرین	۸	۵.۹۷
رژیم صهیونیستی	۱۷	۴.۵۶	عربستان سعودی	۲۶	۵.۱۹	امارات	۱۳	۵.۵۹
بحرین	۲۰	۴.۵	گرجستان	۳۹	۵.۱۷	عربستان سعودی	۱۹	۵.۴۵
قطر	۳۵	۴.۲۵	رژیم صهیونیستی	۳۱	۵.۱۵	رژیم صهیونیستی	۲۰	۵.۴۲
سوریه	۳۶	۴.۲۴	عمان	۳۴	۵.۱	کویت	۲۵	۵.۱۴
ارمنستان	۴۷	۴.۰۹	لبنان	۵۱	۴.۸۵	عمان	۳۶	۴.۹
قزاقستان	۴۹	۴.۰۸	اردن	۵۲	۴.۸۳	گرجستان	۳۷	۴.۹
تاجیکستان	۵۹	۳.۹۵	قطر	۵۳	۴.۸۱	یمن	۵۰	۴.۷
ترکیه	۶۲	۳.۹۳	ارمنستان	۸۴	۴.۵۳	لبنان	۶۶	۴.۴۸
آذربایجان	۷۰	۳.۸	تاجیکستان	۹۶	۴.۳۹	ترکیه	۷۱	۴.۴
کویت	۷۱	۳.۸	ترکیه	۹۷	۴.۳۶	اردن	۷۶	۴.۳۷
عمان	۷۸	۳.۷۵	کویت	۱۱۲	۴.۱۷	ارمنستان	۹۶	۴.۱۵
اردن	۸۰	۳.۷۳	قرقیزستان	۱۱۹	۴.۰۵	مصر	۱۰۴	۴.۰۵
ایران	۸۲	۳.۷۲	یمن	۱۲۲	۴.۰۱	قزاقستان	۱۱۲	۳.۹۷
لبنان	۱۰۳	۳.۵۱	قزاقستان	۱۲۳	۴.۰۱	پاکستان	۱۱۵	۳.۹۴
گرجستان	۱۱۵	۳.۳۵	مصر	۱۲۶	۳.۹	تاجیکستان	۱۲۲	۳.۸۵
پاکستان	۱۱۷	۳.۳۲	آذربایجان	۱۲۸	۳.۸۸	سوریه	۱۲۷	۳.۷۸
قرقیزستان	۱۲۴	۳.۲۴	پاکستان	۱۳۴	۳.۶۶	آذربایجان	۱۲۸	۳.۷۵
مصر	۱۲۹	۳.۱۷	سوریه	۱۳۸	۳.۵۳	قرقیزستان	۱۳۰	۳.۶۸
یمن	۱۴۱	۲.۲۷	ایران	۱۴۲	۲.۷۲	ایران	۱۳۷	۳.۴۳

۶.۱۰- میانگین موثر نرخ تعرفه ها			۶.۱۱- رواج مالکیت خارجی (مالکیت شرکت ها)			۶.۱۲- اثر قوانین بر سرمایه گذاری خارجی		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
گرجستان	۳	۰.۷۴	بحرین	۱۳	۵.۷۵	بحرین	۳	۶.۰۲
ارمنستان	۳۴	۲.۳۵	رژیم صهیونیستی	۲۹	۵.۳۷	عربستان سعودی	۱۰	۵.۵۲
کویت	۵۴	۴.۴۳	قطر	۴۹	۵.۰۴	رژیم صهیونیستی	۲۸	۵.۲
عربستان سعودی	۵۵	۴.۴۳	عربستان سعودی	۵۸	۴.۸۸	امارات	۳۰	۵.۱۶
امارات	۵۶	۴.۴۹	امارات	۵۹	۴.۸۵	قطر	۳۲	۵.۱۱
بحرین	۵۷	۴.۴۹	اردن	۶۸	۴.۷۳	عمان	۴۴	۴.۹۸
عمان	۵۸	۴.۵۱	عمان	۷۶	۴.۶	گرجستان	۵۳	۴.۸۷
رژیم صهیونیستی	۵۹	۴.۵۲	ترکیه	۹۸	۴.۴	اردن	۵۸	۴.۸۱
قطر	۶۱	۴.۵۶	لبنان	۱۰۲	۴.۲۷	لبنان	۶۷	۴.۶۸
تاجیکستان	۶۴	۵.۰۳	ارمنستان	۱۰۶	۴.۲۶	ترکیه	۷۶	۴.۵۸
ترکیه	۶۷	۵.۴	آذربایجان	۱۰۷	۴.۲۵	پاکستان	۸۸	۴.۴
یمن	۷۱	۵.۷۶	گرجستان	۱۱۰	۴.۱۴	قزاقستان	۹۳	۴.۳۲
لبنان	۸۰	۶.۶۹	قزاقستان	۱۱۱	۴.۱۴	ارمنستان	۹۵	۴.۲۵
آذربایجان	۸۳	۷.۲۲	مصر	۱۱۲	۴.۱۳	مصر	۹۸	۴.۲۲
قزاقستان	۱۰۲	۹.۷۸	پاکستان	۱۱۳	۴.۰۸	آذربایجان	۹۹	۴.۲
اردن	۱۰۳	۹.۹۶	تاجیکستان	۱۳۰	۳.۴۷	یمن	۱۰۶	۴.۱۲
قرقیزستان	۱۰۷	۱۰.۸۳	قرقیزستان	۱۳۲	۳.۳۳	تاجیکستان	۱۰۹	۴.۰۸
سوریه	۱۲۲	۱۲.۴۴	کویت	۱۳۵	۳.۰۹	سوریه	۱۱۲	۳.۸۷
مصر	۱۳۲	۱۴.۶۶	سوریه	۱۳۷	۲.۸۱	ایران	۱۲۸	۳.۴۳
پاکستان	۱۳۶	۱۶.۸	ایران	۱۴۱	۲.۳	کویت	۱۳۳	۳.۲۴
ایران	۱۴۰	۲۳.۳	یمن	۱۴۲	۱.۹۶	قرقیزستان	۱۳۴	۳.۲۳
۶.۱۳- کارآیی تشریفات گمرکی			۶.۱۴- نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی			ب- کیفیت شرایط تقاضا		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
امارات	۷	۵.۶۵	قرقیزستان	۸	۹۰.۵۱	قطر	۱۲	۴.۹۳
بحرین	۸	۵.۵۴	لبنان	۱۰	۸۸.۴	عربستان سعودی	۱۹	۴.۸۸
عربستان سعودی	۲۲	۵.۰۲	اردن	۲۸	۷۰.۵۵	امارات	۲۳	۴.۸۱
عمان	۲۴	۵	امارات	۲۹	۶۹.۱	بحرین	۲۴	۴.۸
گرجستان	۲۷	۴.۹۴	تاجیکستان	۴۴	۵۷.۳۷	رژیم صهیونیستی	۳۱	۴.۶
قطر	۳۲	۴.۸۴	گرجستان	۵۲	۵۲.۱۸	لبنان	۳۳	۴.۵۸
رژیم صهیونیستی	۳۳	۴.۷۵	عمان	۵۷	۵۰.۳۱	عمان	۳۴	۴.۵۶
اردن	۵۵	۴.۳۸	ارمنستان	۵۸	۵۰.۳	آذربایجان	۴۴	۴.۳۲
کویت	۷۰	۴.۱۱	بحرین	۶۳	۴۶.۸۱	ترکیه	۵۹	۴.۱۵
مصر	۷۵	۴.۰۵	یمن	۶۶	۴۴.۶۶	کویت	۶۱	۴.۱۴
ترکیه	۹۴	۳.۷۲	عربستان سعودی	۹۳	۳۷.۹	اردن	۷۲	۳.۹۷
پاکستان	۹۸	۳.۶۴	رژیم صهیونیستی	۹۵	۳۶.۹۲	قزاقستان	۷۸	۳.۸۹
تاجیکستان	۹۹	۳.۶	سوریه	۱۰۳	۳۳.۴۷	پاکستان	۷۹	۳.۸۸
قزاقستان	۱۰۲	۳.۵۵	مصر	۱۱۳	۳۰.۰۲	ایران	۸۴	۳.۷۳
ایران	۱۰۴	۳.۵	کویت	۱۱۵	۲۸.۹	ارمنستان	۹۰	۳.۶۶
آذربایجان	۱۰۵	۳.۴۹	قزاقستان	۱۱۶	۲۸.۸۹	تاجیکستان	۹۷	۳.۶۱
لبنان	۱۰۸	۳.۴۷	ترکیه	۱۲۵	۲۷.۴۶	سوریه	۱۰۸	۳.۵۳
یمن	۱۳۱	۲.۸۸	پاکستان	۱۲۷	۲۵.۲۹	گرجستان	۱۱۴	۳.۵
ارمنستان	۱۳۲	۲.۸۷	ایران	۱۳۳	۲۱.۱۳	قرقیزستان	۱۱۶	۳.۴۸
سوریه	۱۳۳	۲.۸۶	آذربایجان	۱۳۵	۱۹.۴۵	مصر	۱۲۱	۳.۴۲
قرقیزستان	۱۳۴	۲.۸۵	قطر	۱۳۹	۱۶.۹۹	یمن	۱۳۱	۳.۱۶

۶.۱۵- میزان مشتری مداری شرکت ها			۶.۱۶- میزان آگاهی و پیچیدگی نیازهای خریداران		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۱۴	۵.۴۷	امارات	۱۰	۴.۵۷
عمان	۲۰	۵.۳۵	عربستان سعودی	۱۴	۴.۵۱
بحرین	۲۶	۵.۲۸	قطر	۱۸	۴.۳۹
ترکیه	۲۷	۵.۲۶	بحرین	۲۳	۴.۳۲
عربستان سعودی	۲۸	۵.۲۵	لبنان	۲۸	۴.۲۱
رژیم صهیونیستی	۳۵	۵.۱۳	آذربایجان	۳۳	۴.۱۱
امارات	۳۹	۵.۰۴	رژیم صهیونیستی	۳۶	۴.۰۶
لبنان	۴۵	۴.۹۶	قزاقستان	۴۰	۳.۸۹
کویت	۵۷	۴.۸۱	عمان	۴۵	۳.۷۸
اردن	۶۴	۴.۶۶	ایران	۵۸	۳.۵۵
آذربایجان	۷۳	۴.۵۲	پاکستان	۶۴	۳.۵۲
مصر	۷۵	۴.۵۱	کویت	۷۱	۳.۴۷
سوریه	۹۶	۴.۲۷	ارمنستان	۷۴	۳.۴
پاکستان	۱۰۰	۴.۲۳	تاجیکستان	۷۹	۳.۳۱
ارمنستان	۱۱۳	۳.۹۲	اردن	۸۱	۳.۲۷
ایران	۱۱۵	۳.۹۱	قرقیزستان	۸۴	۳.۲۱
تاجیکستان	۱۱۶	۳.۹۱	گرجستان	۹۳	۳.۱۳
قزاقستان	۱۱۷	۳.۸۹	ترکیه	۹۷	۳.۰۴
گرجستان	۱۱۸	۳.۸۷	سوریه	۱۱۸	۲.۷۹
یمن	۱۱۹	۳.۸۶	یمن	۱۳۱	۲.۴۶
قرقیزستان	۱۲۸	۳.۷۵	مصر	۱۳۳	۲.۳۳

۷. رکن کارایی بازار نیروی کار

الف- انعطاف پذیری			۷.۰۱- همکاری در روابط کارگر- کارفرما			۷.۰۲- انعطاف پذیری در تعیین دستمزد		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
بحرین	۵	۵۶۷	امارات	۱۴	۵۳۹	قرقیزستان	۳	۶۰۶
عمان	۹	۵۵۱	رژیم صهیونیستی	۱۸	۵۰۲	بحرین	۴	۶۰۵
گرجستان	۱۱	۵۴۸	عربستان سعودی	۲۴	۵۰۴	امارات	۵	۶۰۳
آذربایجان	۱۳	۵۴۱	بحرین	۲۶	۵۰۱	قطر	۱۰	۵۹۶
قرقیزستان	۱۵	۵۲۹	عمان	۲۷	۵۰۱	یمن	۱۲	۵۷۹
امارات	۱۷	۵۲۸	قطر	۲۸	۴۹۷	عربستان سعودی	۱۴	۵۷۹
ارمنستان	۲۰	۵۲۲	کویت	۴۲	۴۷۱	لبنان	۱۹	۵۶۹
قزاقستان	۲۲	۵۰۲	ارمنستان	۴۴	۴۶۲	آذربایجان	۲۰	۵۶۹
عربستان سعودی	۲۳	۵۰۱۳	آذربایجان	۴۷	۴۵۶	کویت	۲۲	۵۶۶
لبنان	۲۶	۵۰۱۱	لبنان	۵۹	۴۳۸	قزاقستان	۳۱	۵۵۲
قطر	۳۱	۵۰۵	قرقیزستان	۶۹	۴۰۳	گرجستان	۳۴	۵۴۸
کویت	۳۳	۵۰۳	سوریه	۷۱	۴۰۳	اردن	۳۶	۵۴۶
یمن	۳۷	۴۹۶	گرجستان	۷۶	۴۲۴	عمان	۴۰	۵۴۳
اردن	۳۹	۴۹۲	تاجیکستان	۷۷	۴۲۲	ارمنستان	۴۳	۵۴۱
رژیم صهیونیستی	۶۴	۴۶۲	قزاقستان	۷۸	۴۰۱۸	رژیم صهیونیستی	۴۶	۵۳۳
تاجیکستان	۶۸	۴۰۶	پاکستان	۸۰	۴۰۱۶	سوریه	۴۸	۵۲۸
سوریه	۹۳	۴۰۳۹	اردن	۸۱	۴۰۱۶	تاجیکستان	۵۱	۵۲۷
پاکستان	۱۱۰	۴۰۷	یمن	۹۴	۴۰۰۵	ترکیه	۵۴	۵۲۳
ترکیه	۱۱۶	۳۰۹۹	ایران	۱۱۹	۳۰۷۴	مصر	۷۱	۵۰۱۵
ایران	۱۲۹	۳۰۸۱	مصر	۱۲۱	۳۰۷	پاکستان	۹۸	۴۰۶۵
مصر	۱۳۱	۳۰۷۸	ترکیه	۱۲۳	۳۰۶۱	ایران	۱۳۱	۳۰۴۷
۷.۰۳- انعطاف پذیری در استخدام			۷.۰۴- سهولت استخدام و اخراج (از نظر قانونی)			۷.۰۵- هزینه اخراج کارکنان اضافی		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
کویت	۱	۰	آذربایجان	۵	۵۳۴	بحرین	۶	۴
امارات	۱۰	۷	عربستان سعودی	۹	۵۰۱	اردن	۶	۴
گرجستان	۱۰	۷	گرجستان	۱۰	۵۰۴	عمان	۶	۴
آذربایجان	۱۹	۱۰	امارات	۱۳	۴۹۶	گرجستان	۶	۴
بحرین	۱۹	۱۰	قرقیزستان	۱۴	۴۹۳	قزاقستان	۱۶	۹
عمان	۲۹	۱۳	ارمنستان	۱۸	۴۷۹	ارمنستان	۲۱	۱۳
قطر	۲۹	۱۳	پاکستان	۳۳	۴۴۳	قرقیزستان	۲۹	۱۷
عربستان سعودی	۲۹	۱۳	قزاقستان	۳۴	۴۴۲	لبنان	۲۹	۱۷
رژیم صهیونیستی	۳۹	۱۷	یمن	۳۹	۴۰۳۷	یمن	۲۹	۱۷
قزاقستان	۳۹	۱۷	تاجیکستان	۴۲	۴۰۳	آذربایجان	۴۲	۲۲
قرقیزستان	۴۴	۱۸	قطر	۴۶	۴۰۲۶	تاجیکستان	۶۲	۳۰
سوریه	۵۰	۲۰	لبنان	۵۴	۴۰۱۵	قطر	۱۰۲	۶۹
ارمنستان	۵۲	۲۱	عمان	۵۹	۴۰۰۷	کویت	۱۰۵	۷۸
اردن	۶۳	۲۴	رژیم صهیونیستی	۶۲	۴۰۰۴	عربستان سعودی	۱۰۶	۸۰
یمن	۶۳	۲۴	ترکیه	۶۳	۴	سوریه	۱۰۶	۸۰
لبنان	۶۸	۲۵	کویت	۷۲	۳۰۹	امارات	۱۰۸	۸۴
مصر	۷۱	۲۷	بحرین	۷۴	۳۰۸۷	ایران	۱۱۲	۸۷
ایران	۷۹	۲۹	مصر	۸۷	۳۰۶۸	پاکستان	۱۱۵	۹۰
ترکیه	۹۰	۳۵	ایران	۸۸	۳۰۶۴	رژیم صهیونیستی	۱۱۸	۹۱
پاکستان	۱۱۴	۴۳	سوریه	۹۲	۳۰۵۶	ترکیه	۱۲۴	۹۵
تاجیکستان	۱۲۳	۴۹	اردن	۱۰۲	۳۰۴۶	مصر	۱۳۲	۱۳۲

ب- استفاده بهینه از مهارت ها			۷.۰۶- وجود ارتباط بین دستمزد و بهره			۷.۰۷- عدم دخالت " روابط " در استخدام مدیران ارشد		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
رژیم صهیونیستی	۱۵	۵.۰۲	عربستان سعودی	۶	۵.۱۱	قطر	۱۹	۵.۴۷
قطر	۳۳	۴.۶۶	قرقیزستان	۹	۴.۷۹	رژیم صهیونیستی	۲۱	۵.۳۶
قزاقستان	۳۹	۴.۵۲	امارات	۱۲	۴.۷۳	بحرین	۳۰	۵.۰۹
آذربایجان	۴۱	۴.۵	قزاقستان	۱۸	۴.۶۷	عربستان سعودی	۳۱	۵.۰۸
امارات	۵۳	۴.۲۹	بحرین	۱۹	۴.۶۴	امارات	۳۵	۴.۹۲
ارمنستان	۶۲	۴.۱۹	قطر	۲۰	۴.۶۲	عمان	۳۸	۴.۸۵
بحرین	۷۰	۴.۰۷	رژیم صهیونیستی	۲۳	۴.۵۵	ترکیه	۸۰	۴.۱
تاجیکستان	۷۱	۴.۰۷	تاجیکستان	۲۴	۴.۵	گرجستان	۸۵	۳.۹۴
عربستان سعودی	۷۷	۴	آذربایجان	۳۳	۴.۳۹	پاکستان	۸۸	۳.۹۱
گرجستان	۷۸	۴	ارمنستان	۴۱	۴.۲۷	کویت	۹۳	۳.۸۷
کویت	۸۷	۳.۸۴	عمان	۴۴	۴.۲۵	لبنان	۹۹	۳.۷۷
قرقیزستان	۸۸	۳.۸	گرجستان	۵۷	۴.۰۵	اردن	۱۰۰	۳.۷۷
عمان	۹۵	۳.۷۵	لبنان	۶۲	۴	آذربایجان	۱۰۵	۳.۷۳
ترکیه	۱۳۴	۳.۰۲	اردن	۷۲	۳.۸۷	قرقیزستان	۱۰۶	۳.۷۲
اردن	۱۳۵	۳.۰۱	کویت	۷۳	۳.۸۵	ارمنستان	۱۰۷	۳.۷۲
ایران	۱۳۶	۲.۸۷	ترکیه	۷۵	۳.۸۳	قزاقستان	۱۱۶	۳.۵۹
پاکستان	۱۳۷	۲.۸۶	پاکستان	۸۶	۳.۶۷	مصر	۱۲۱	۳.۵۲
لبنان	۱۳۸	۲.۸۱	سوریه	۸۹	۳.۶۴	ایران	۱۲۴	۳.۴۷
مصر	۱۳۹	۲.۶۱	یمن	۹۰	۳.۶۱	تاجیکستان	۱۲۹	۳.۳۱
سوریه	۱۴۰	۲.۵۹	مصر	۹۶	۳.۵۳	سوریه	۱۳۰	۳.۳۱
یمن	۱۴۲	۲.۲۲	ایران	۱۱۸	۳.۱۳	یمن	۱۴۲	۲.۱۱

۷.۰۸- فرار مغزها			۷.۰۹- مشارکت زنان در نیروی کار		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۵	۵.۶۳	آذربایجان	۱۷	۰.۹۱
عربستان سعودی	۹	۵.۲۲	قزاقستان	۱۹	۰.۹۱
امارات	۱۰	۵.۱۷	رژیم صهیونیستی	۲۹	۰.۸۸
بحرین	۱۵	۴.۹۸	ارمنستان	۵۱	۰.۸۴
عمان	۲۱	۴.۷۹	گرجستان	۷۵	۰.۷۶
رژیم صهیونیستی	۳۵	۴.۳۲	تاجیکستان	۸۰	۰.۷۵
کویت	۳۶	۴.۲۵	قرقیزستان	۹۰	۰.۷۲
پاکستان	۶۴	۳.۳۷	کویت	۱۱۹	۰.۵۵
اردن	۷۳	۳.۲۹	قطر	۱۲۱	۰.۵۵
آذربایجان	۷۸	۳.۲۱	امارات	۱۲۸	۰.۴۶
تاجیکستان	۸۵	۳.۱۱	ایران	۱۲۹	۰.۴۴
قزاقستان	۸۸	۳.۱	بحرین	۱۳۱	۰.۳۹
ترکیه	۹۷	۲.۹۴	ترکیه	۱۳۳	۰.۳۵
گرجستان	۱۰۲	۲.۸۸	عمان	۱۳۵	۰.۳۴
ارمنستان	۱۰۳	۲.۸۵	لبنان	۱۳۶	۰.۳۳
ایران	۱۰۷	۲.۷	اردن	۱۳۷	۰.۳۲
سوریه	۱۱۰	۲.۶۴	مصر	۱۳۸	۰.۳
مصر	۱۲۲	۲.۴۷	یمن	۱۳۹	۰.۲۸
لبنان	۱۲۳	۲.۴	عربستان سعودی	۱۴۰	۰.۲۷
قرقیزستان	۱۳۷	۱.۹۶	سوریه	۱۴۱	۰.۲۷
یمن	۱۳۸	۱.۹۶	پاکستان	۱۴۲	۰.۲۶

۸. رکن پیشرفته بودن بازار مالی

الف- کارایی			۸.۰۱- در دسترس بودن خدمات مالی			۸.۰۲- هزینه استفاده از خدمات مالی		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۱	۵.۳۸	بحرین	۱۱	۶.۰۹	بحرین	۷	۵.۷۹
بحرین	۴	۵.۱۳	رژیم صهیونیستی	۲۷	۵.۵۸	قطر	۸	۵.۶
عربستان سعودی	۹	۴.۹۵	قطر	۲۸	۵.۵۸	عربستان سعودی	۱۷	۵.۳۵
امارات	۱۷	۴.۶۱	عربستان سعودی	۳۰	۵.۵۱	امارات	۲۴	۵.۰۸
رژیم صهیونیستی	۲۲	۴.۵۲	امارات	۳۱	۵.۴۸	عمان	۳۱	۴.۹۲
عمان	۲۵	۴.۴	لبنان	۳۴	۵.۳۱	لبنان	۳۳	۴.۹۱
کویت	۳۹	۴.۰۶	ترکیه	۴۳	۵.۰۹	ترکیه	۴۰	۴.۸۲
ترکیه	۴۸	۳.۸۱	کویت	۵۳	۴.۸۷	کویت	۴۵	۴.۵۹
لبنان	۵۰	۳.۸	عمان	۵۸	۴.۷۵	رژیم صهیونیستی	۵۰	۴.۵۱
اردن	۵۴	۳.۷	اردن	۵۹	۴.۷۴	اردن	۵۵	۴.۳۸
مصر	۵۶	۳.۶۷	مصر	۷۹	۴.۴	آذربایجان	۶۵	۴.۲۲
پاکستان	۶۴	۳.۵۵	قزاقستان	۹۱	۴.۱۴	ارمنستان	۷۱	۴.۰۹
آذربایجان	۷۱	۳.۴۳	آذربایجان	۹۸	۴	مصر	۷۶	۴.۰۲
تاجیکستان	۹۸	۳.۱۶	پاکستان	۱۰۰	۳.۹۸	پاکستان	۹۴	۳.۷۷
ارمنستان	۱۰۶	۳.۰۴	ارمنستان	۱۰۲	۳.۹۷	گرجستان	۹۶	۳.۷۴
سوریه	۱۰۸	۳.۰۱	گرجستان	۱۰۷	۳.۸۸	قزاقستان	۱۰۳	۳.۶
قزاقستان	۱۱۲	۲.۹۹	تاجیکستان	۱۱۸	۳.۶۹	تاجیکستان	۱۰۸	۳.۵۷
گرجستان	۱۱۳	۲.۹۹	سوریه	۱۲۱	۳.۶۵	سوریه	۱۱۴	۳.۵۱
ایران	۱۲۹	۲.۶۲	قرقیزستان	۱۳۳	۳.۲	ایران	۱۳۰	۳.۱۴
قرقیزستان	۱۳۶	۲.۳۷	ایران	۱۳۴	۳.۰۷	قرقیزستان	۱۳۵	۲.۸۱
یمن	۱۴۰	۲.۰۲	یمن	۱۴۱	۲.۶۲	یمن	۱۴۱	۲.۵۳
۸.۰۳- تامین مالی از طریق بازار سهام			۸.۰۴- سهولت دسترسی به وام ها			۸.۰۵- در دسترس بودن منابع مالی برای سرمایه گذاری های مخاطره آمیز کارآفرینان		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
عربستان سعودی	۵	۵.۱۱	قطر	۱	۵.۲۷	قطر	۱	۵.۳۹
قطر	۶	۵.۰۸	بحرین	۲	۴.۹۹	رژیم صهیونیستی	۲	۴.۴۶
بحرین	۱۸	۴.۶۳	عربستان سعودی	۵	۴.۵۷	عربستان سعودی	۷	۴.۱۸
رژیم صهیونیستی	۲۰	۴.۵۵	امارات	۱۰	۴.۲۷	بحرین	۸	۴.۱۷
عمان	۲۴	۴.۴۹	عمان	۱۳	۳.۹۷	امارات	۱۳	۳.۹۷
مصر	۳۰	۴.۲۸	کویت	۲۹	۳.۵۲	عمان	۱۶	۳.۸۵
امارات	۳۵	۴.۲۱	رژیم صهیونیستی	۳۰	۳.۵	کویت	۲۵	۳.۴۲
ترکیه	۴۲	۴.۰۵	لبنان	۳۳	۳.۴۱	مصر	۴۱	۲.۹۷
کویت	۴۸	۳.۹۲	پاکستان	۴۱	۳.۲۱	پاکستان	۴۵	۲.۹۳
پاکستان	۵۱	۳.۸۵	اردن	۵۹	۲.۸۹	آذربایجان	۵۴	۲.۷۵
اردن	۵۳	۳.۸۱	تاجیکستان	۶۴	۲.۸۲	تاجیکستان	۵۷	۲.۷۱
آذربایجان	۷۷	۳.۴۴	آذربایجان	۶۹	۲.۷۴	لبنان	۶۰	۲.۷
سوریه	۷۸	۳.۴۱	ترکیه	۷۳	۲.۷	اردن	۶۲	۲.۶۷
ایران	۸۰	۳.۴	مصر	۷۴	۲.۶۹	یمن	۶۷	۲.۵۹
تاجیکستان	۱۰۰	۳	گرجستان	۷۹	۲.۶۶	ترکیه	۸۲	۲.۳۹
قزاقستان	۱۰۷	۲.۸۳	ارمنستان	۸۵	۲.۵۳	قزاقستان	۹۲	۲.۲۹
لبنان	۱۱۳	۲.۶۶	سوریه	۱۰۱	۲.۳۵	گرجستان	۹۷	۲.۲۴
ارمنستان	۱۲۰	۲.۴۷	قزاقستان	۱۲۰	۲.۱۱	سوریه	۱۰۷	۲.۱۵
گرجستان	۱۲۲	۲.۴۲	قرقیزستان	۱۳۱	۱.۸۹	ارمنستان	۱۰۹	۲.۱۴
قرقیزستان	۱۳۱	۲.۱۴	ایران	۱۳۷	۱.۶۶	ایران	۱۳۳	۱.۸۳
یمن	۱۴۲	۱.۱	یمن	۱۴۲	۱.۲۵	قرقیزستان	۱۳۶	۱.۷۹

ب- قابلیت اعتماد			۸.۰۶- استحکام مالی بانک ها			۸.۰۷- تنظیم و نظارت بر بازار بورس		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
رژیم صهیونیستی	۶	۶.۰۷	لبنان	۹	۶.۴	قطر	۷	۵.۸۱
عربستان سعودی	۳۱	۵.۱۷	رژیم صهیونیستی	۱۴	۶.۳۱	بحرین	۸	۵.۷۹
بحرین	۳۶	۵.۱۱	بحرین	۱۸	۶.۱۴	رژیم صهیونیستی	۱۴	۵.۵۱
عمان	۴۹	۴.۹۳	عربستان سعودی	۲۰	۶.۰۴	عربستان سعودی	۱۶	۵.۴۸
ترکیه	۶۱	۴.۷۱	عمان	۲۲	۶	عمان	۲۰	۵.۳۹
امارات	۶۹	۴.۶۱	ترکیه	۳۳	۵.۷۶	امارات	۳۱	۴.۹۸
لبنان	۷۴	۴.۵۷	امارات	۵۴	۵.۴۶	ترکیه	۳۲	۴.۹۸
قرقیزستان	۷۵	۴.۵۶	اردن	۵۵	۵.۴۶	اردن	۴۰	۴.۷۹
اردن	۷۷	۴.۵۵	کویت	۵۸	۵.۴۲	لبنان	۵۵	۴.۵
قطر	۸۰	۴.۵۴	سوریه	۵۹	۵.۴۲	مصر	۶۹	۴.۱۹
پاکستان	۸۳	۴.۵۱	ارمنستان	۶۹	۵.۲۴	پاکستان	۷۰	۴.۱۸
ارمنستان	۸۷	۴.۴۸	قطر	۸۰	۵.۰۱	سوریه	۷۶	۴.۰۳
گرجستان	۹۲	۴.۳۶	پاکستان	۹۳	۴.۷۵	کویت	۸۳	۴
کویت	۹۵	۴.۲۷	مصر	۱۰۲	۴.۶۵	آذربایجان	۸۸	۳.۹۲
آذربایجان	۱۰۴	۴.۰۹	گرجستان	۱۰۴	۴.۶۱	ایران	۸۹	۳.۹۲
ایران	۱۱۳	۳.۹۳	ایران	۱۱۳	۴.۴۷	ارمنستان	۱۱۰	۳.۶
مصر	۱۱۵	۳.۸۸	تاجیکستان	۱۱۸	۴.۴۲	قزاقستان	۱۱۲	۳.۵۷
سوریه	۱۲۵	۳.۶۸	قرقیزستان	۱۲۵	۴.۱۳	گرجستان	۱۲۲	۳.۲۸
قزاقستان	۱۲۶	۳.۶۲	قزاقستان	۱۳۱	۳.۸۷	تاجیکستان	۱۲۵	۳.۲۴
تاجیکستان	۱۳۰	۳.۴۹	آذربایجان	۱۳۵	۳.۷۶	قرقیزستان	۱۳۴	۲.۵۶
یمن	۱۴۲	۲.۴۳	یمن	۱۳۷	۳.۷	یمن	۱۴۲	۱.۳۹

۸.۰۸- شاخص حمایت های حقوقی (حمایت قانونی از حقوق قرض دهنده و قرض گیرنده)

کشور	رتبه	امتیاز
قرقیزستان	۱	۱۰
رژیم صهیونیستی	۸	۹
گرجستان	۳۹	۷
ارمنستان	۶۰	۶
آذربایجان	۶۰	۶
پاکستان	۶۰	۶
عربستان سعودی	۷۶	۵
بحرین	۸۹	۴
ایران	۸۹	۴
اردن	۸۹	۴
قزاقستان	۸۹	۴
کویت	۸۹	۴
عمان	۸۹	۴
ترکیه	۸۹	۴
امارات	۸۹	۴
مصر	۱۰۵	۳
لبنان	۱۰۵	۳
قطر	۱۰۵	۳
تاجیکستان	۱۰۵	۳
یمن	۱۳۲	۲
سوریه	۱۳۸	۱

الف- استفاده از تکنولوژی			۹۰۱- در دسترس بودن آخرین تکنولوژی ها			۹۰۲- جذب تکنولوژی های جدید توسط بنگاه ها		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۳	۶۰۲	رژیم صهیونیستی	۱۳	۶۳۴	رژیم صهیونیستی	۶	۶۰۳
رژیم صهیونیستی	۶	۵۹۴	بحرین	۲۲	۶۱۵	قطر	۷	۶۰۴
امارات	۱۱	۵۸۲	امارات	۲۵	۶۰۱	امارات	۱۶	۵۹۲
بحرین	۲۰	۵۷۲	قطر	۳۱	۵۹۷	بحرین	۲۰	۵۷۳
عربستان سعودی	۲۴	۵۶۷	عربستان سعودی	۳۶	۵۸۲	عربستان سعودی	۲۳	۵۶۸
اردن	۴۱	۵۲۹	اردن	۴۲	۵۵۳	اردن	۳۷	۵۴۵
عمان	۴۸	۵۰۲	عمان	۴۵	۵۰۵	کویت	۳۹	۵۴۱
ترکیه	۵۲	۵۰۱	ترکیه	۵۲	۵۴۳	ترکیه	۴۴	۵۲۲
آذربایجان	۷۶	۴۰۷۱	کویت	۵۸	۵۰۲	عمان	۴۹	۵۰۱۵
کویت	۷۷	۴۰۶۸	لبنان	۷۹	۴۰۸	آذربایجان	۶۶	۴۰۸۲
مصر	۸۸	۴۰۵۶	آذربایجان	۸۷	۴۰۶۳	لبنان	۶۸	۴۰۸۱
لبنان	۸۹	۴۰۵۲	پاکستان	۹۳	۴۰۵۶	سوریه	۷۰	۴۰۷۶
پاکستان	۱۰۱	۴۰۳۲	گرجستان	۹۹	۴۰۴۸	مصر	۷۸	۴۰۷
ارمنستان	۱۰۲	۴۰۳۱	تاجیکستان	۱۰۲	۴۰۴۲	پاکستان	۹۲	۴۰۴۹
سوریه	۱۰۳	۴۰۳۱	قزاقستان	۱۰۳	۴۰۴۱	قزاقستان	۱۱۳	۴۰۱۱
گرجستان	۱۰۷	۴۰۲۴	مصر	۱۱۰	۴۰۳	ارمنستان	۱۱۴	۴۰۱۱
قزاقستان	۱۰۸	۴۰۲۲	ارمنستان	۱۱۶	۴۰۲۲	گرجستان	۱۱۵	۴۰۰۷
تاجیکستان	۱۱۲	۴۰۱۷	ایران	۱۱۷	۴۰۱۸	تاجیکستان	۱۱۹	۴۰۰۳
ایران	۱۲۰	۴۰۰۶	سوریه	۱۱۹	۴۰۱	ایران	۱۲۰	۴۰۰۳
یمن	۱۴۰	۳۰۲۸	قرقیزستان	۱۳۸	۳۰۴۹	یمن	۱۲۳	۳۰۹۹
قرقیزستان	۱۴۱	۳۰۲۵	یمن	۱۳۹	۳۰۴۷	قرقیزستان	۱۳۸	۳۰۶
۹۰۳- انتقال تکنولوژی از طریق سرمایه گذاری مستقیم خارجی			ب- استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات			۹۰۴- کاربران اینترنت		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۲	۶۰۰۷	رژیم صهیونیستی	۳۰	۴۰۳	امارات	۱۹	۷۸
عربستان سعودی	۸	۵۰۵	امارات	۳۶	۳۰۹۳	قطر	۳۹	۶۹
امارات	۱۰	۵۰۴۵	قطر	۴۴	۳۰۴۶	رژیم صهیونیستی	۳۲	۶۷۰۲
رژیم صهیونیستی	۱۴	۵۰۳۳	بحرین	۵۰	۳۰۲۴	عمان	۳۶	۶۲۰۶
بحرین	۱۸	۵۰۲۷	عربستان سعودی	۵۸	۲۰۹۹	بحرین	۴۱	۵۵
عمان	۴۶	۴۰۹۳	عمان	۶۰	۲۰۹۶	عربستان سعودی	۵۹	۴۱
اردن	۵۱	۴۰۸۹	ترکیه	۶۲	۲۰۷۹	ترکیه	۶۴	۳۰۸۱۲
مصر	۶۷	۴۰۶۹	کویت	۶۴	۲۰۶۹	کویت	۶۶	۳۸۰۲۵
آذربایجان	۶۹	۴۰۶۸	قزاقستان	۶۶	۲۰۶۶	اردن	۶۷	۳۸
ترکیه	۷۱	۴۰۶۶	ارمنستان	۷۲	۲۰۵۴	ارمنستان	۶۸	۳۷
ارمنستان	۷۷	۴۰۶۱	آذربایجان	۷۵	۲۰۵	آذربایجان	۷۳	۳۵۰۹۹
گرجستان	۹۸	۴۰۱۸	اردن	۸۰	۲۰۳۳	قزاقستان	۷۷	۳۴
قزاقستان	۱۰۰	۴۰۱۵	لبنان	۸۴	۲۰۲۶	لبنان	۷۹	۳۱
سوریه	۱۰۶	۴۰۰۷	گرجستان	۸۵	۲۰۲۱	گرجستان	۸۵	۲۷
تاجیکستان	۱۰۷	۴۰۰۶	ایران	۸۷	۲۰۱۲	مصر	۸۶	۲۶۰۷۴
ایران	۱۱۱	۳۰۹۸	مصر	۹۲	۲۰۰۵	سوریه	۹۵	۲۰۰۷
لبنان	۱۱۲	۳۰۹۶	سوریه	۹۷	۱۰۸۶	قرقیزستان	۹۶	۲۰
پاکستان	۱۲۱	۳۰۹	قرقیزستان	۹۸	۱۰۸۵	پاکستان	۹۸	۱۶۰۷۸
کویت	۱۳۵	۳۰۴۴	تاجیکستان	۱۰۸	۱۰۶۳	ایران	۱۰۲	۱۳
قرقیزستان	۱۴۱	۲۰۹۷	پاکستان	۱۱۱	۱۰۵۶	تاجیکستان	۱۰۷	۱۱۰۵۵
یمن	۱۴۲	۲۰۶۸	یمن	۱۱۹	۱۰۴۴	یمن	۱۱۱	۱۰۰۸۵

۹.۰۶- میزان پهنای باند اینترنت کشور نسبت به جمعیت			۹.۰۵- تعداد مشترکان اینترنت پرسرعت		
امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور
۲۶۶۳	۲۸	امارات	۲۵.۱۴	۱۹	رژیم صهیونیستی
۱۳.۹۳	۳۹	قطر	۱۲.۲۱	۴۵	بحرین
۱۱.۵۸	۴۵	عربستان سعودی	۱۰.۴۷	۴۹	امارات
۷.۹۲	۵۷	بحرین	۹.۷۵	۵۳	ترکیه
۷.۶	۵۸	ترکیه	۹.۱۷	۵۶	قطر
۵.۷۴	۶۲	گرجستان	۵.۴۵	۶۷	عربستان سعودی
۵.۳۹	۶۴	رژیم صهیونیستی	۵.۴۴	۶۸	آذربایجان
۴.۴۶	۶۸	آذربایجان	۵.۲۸	۷۱	قزاقستان
۳.۶۵	۷۱	کویت	۵.۰۹	۷۲	گرجستان
۳.۴۱	۷۲	ارمنستان	۴.۷۳	۷۳	لبنان
۳.۰۷	۷۳	عمان	۳.۱۸	۸۰	اردن
۲.۹۲	۷۴	قزاقستان	۲.۶۹	۸۶	ارمنستان
۲.۴۲	۸۰	اردن	۱.۸۹	۸۹	عمان
۱.۷۶	۸۶	مصر	۱.۸۲	۹۱	مصر
۰.۵۹	۹۸	لبنان	۱.۶۸	۹۳	کویت
۰.۴۴	۱۰۱	پاکستان	۰.۶۸	۱۰۴	ایران
۰.۴۱	۱۰۳	ایران	۰.۳۳	۱۱۰	یمن
۰.۲۸	۱۱۰	سوریه	۰.۳۳	۱۱۱	سوریه
۰.۱۳	۱۱۷	یمن	۰.۳۱	۱۱۲	پاکستان
۰.۰۶	۱۲۶	قرقیزستان	۰.۲۹	۱۱۴	قرقیزستان
۰.۰۴	۱۳۳	تاجیکستان	۰.۰۷	۱۲۳	تاجیکستان

۱۰. رکن اندازه بازار

۱۰.۰۲- اندازه بازار خارجی			۱۰.۰۱- اندازه بازار داخلی		
امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور
۵.۶۵	۲۱	عربستان سعودی	۵.۱۵	۱۵	ترکیه
۵.۴	۲۵	ایران	۴.۹۵	۱۸	ایران
۵.۳۱	۲۸	ترکیه	۴.۶۹	۲۵	مصر
۵.۲۷	۳۲	امارات	۴.۶۸	۲۶	عربستان سعودی
۵	۴۱	مصر	۴.۶۷	۲۷	پاکستان
۴.۸۵	۴۷	قزاقستان	۴.۱۴	۴۸	امارات
۴.۸۲	۴۹	رژیم صهیونیستی	۴.۰۷	۵۱	رژیم صهیونیستی
۴.۷۶	۵۱	کویت	۳.۸۸	۵۶	قزاقستان
۴.۷۱	۵۵	قطر	۳.۶۲	۶۲	سوریه
۴.۶۵	۵۹	پاکستان	۳.۵۷	۶۵	قطر
۴.۴۸	۶۴	آذربایجان	۳.۵۳	۶۸	کویت
۴.۴۶	۶۶	عمان	۳.۳۵	۷۵	لبنان
۴.۲۸	۷۱	لبنان	۳.۳۲	۷۶	یمن
۴.۱۹	۷۳	سوریه	۳.۲۶	۷۹	عمان
۴.۰۴	۷۵	بحرین	۳.۱۸	۸۰	آذربایجان
۳.۸۸	۸۳	یمن	۲.۹۷	۹۱	اردن
۳.۷۵	۹۱	اردن	۲.۶۷	۱۰۲	گرجستان
۳.۱۸	۱۱۴	گرجستان	۲.۵۱	۱۱۰	ارمنستان
۳.۱۵	۱۱۷	قرقیزستان	۲.۴۲	۱۱۵	تاجیکستان
۲.۸۴	۱۲۴	تاجیکستان	۲.۴۲	۱۱۶	بحرین
۲.۷۷	۱۲۷	ارمنستان	۲.۳۳	۱۱۸	قرقیزستان

۱۱. رکن پیشرفته بودن بنگاه های تجاری (کسب و کار)

۱۱.۰۱- کمیت عرضه کنندگان داخلی			۱۱.۰۲- کیفیت عرضه کنندگان داخلی			۱۱.۰۳- میزان توسعه خوشه ها		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
قطر	۲	۵.۹۵	رژیم صهیونیستی	۱۶	۵.۴۶	قطر	۱۰	۵.۰۶
عربستان سعودی	۴	۵.۸۶	عربستان سعودی	۱۸	۵.۴۱	بحرین	۱۸	۴.۷۲
امارات	۲۰	۵.۳۸	قطر	۲۲	۵.۳۴	عربستان سعودی	۲۱	۴.۶۷
لبنان	۲۶	۵.۲۸	امارات	۳۴	۵.۱۱	امارات	۲۳	۴.۵۸
کویت	۳۱	۵.۱۷	بحرین	۳۶	۵.۰۸	عمان	۳۵	۴.۱۶
ترکیه	۳۳	۵.۱۳	عمان	۳۹	۴.۸۳	پاکستان	۴۸	۳.۸۷
رژیم صهیونیستی	۳۶	۵.۱۲	لبنان	۵۴	۴.۷۳	رژیم صهیونیستی	۵۹	۳.۶۹
بحرین	۴۰	۵.۰۷	ترکیه	۶۵	۴.۵۸	ترکیه	۷۰	۳.۴۹
یمن	۴۹	۴.۹۸	کویت	۷۵	۴.۴۱	کویت	۷۱	۳.۴۸
سوریه	۵۰	۴.۹۷	اردن	۸۴	۴.۲۲	مصر	۷۴	۳.۴۱
ایران	۵۳	۴.۹۳	پاکستان	۹۰	۴.۱۱	آذربایجان	۸۰	۳.۳۱
عمان	۵۹	۴.۸۷	قرقیزستان	۹۳	۴.۰۸	اردن	۸۲	۳.۳۱
اردن	۶۴	۴.۸۳	آذربایجان	۱۰۲	۳.۹۸	قزاقستان	۸۵	۳.۳
مصر	۶۵	۴.۸۱	قزاقستان	۱۰۵	۳.۹۵	لبنان	۹۰	۳.۲۲
پاکستان	۷۹	۴.۶۶	مصر	۱۰۶	۳.۹۴	ایران	۹۳	۳.۱۵
تاجیکستان	۱۰۴	۴.۳۲	تاجیکستان	۱۱۱	۳.۹	سوریه	۹۷	۳.۰۷
آذربایجان	۱۰۷	۴.۲۹	ارمنستان	۱۱۳	۳.۸۸	گرجستان	۱۰۲	۳.۰۴
ارمنستان	۱۱۱	۴.۱۸	سوریه	۱۲۴	۳.۷۱	ارمنستان	۱۰۸	۲.۹۳
قرقیزستان	۱۱۸	۴.۱	ایران	۱۲۹	۳.۶۴	یمن	۱۲۴	۲.۵۸
قزاقستان	۱۲۴	۴.۰۴	گرجستان	۱۳۰	۳.۵۸	قرقیزستان	۱۲۹	۲.۴۳
گرجستان	۱۳۸	۳.۶۵	یمن	۱۴۱	۲.۷۶	تاجیکستان	۱۳۱	۲.۴۱
۱۱.۰۴- وجود مزیت رقابتی مبتنی بر تمایز در بنگاه ها			۱۱.۰۵- حضور گسترده شرکت ها در کل زنجیره ارزش			۱۱.۰۶- کنترل شبکه توزیع و بازاریابی بین المللی محصولات کشور توسط شرکت های داخلی		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
رژیم صهیونیستی	۸	۵.۸۲	رژیم صهیونیستی	۱۳	۵.۱۸	عربستان سعودی	۲	۵.۳۴
قطر	۲۳	۴.۶۵	امارات	۱۸	۵	قطر	۷	۵.۱۳
امارات	۲۵	۴.۵۳	عربستان سعودی	۲۲	۴.۸۹	لبنان	۱۱	۵.۰۵
لبنان	۲۶	۴.۵۱	قطر	۲۷	۴.۴۱	رژیم صهیونیستی	۱۳	۴.۹۵
عربستان سعودی	۲۷	۴.۵	لبنان	۳۳	۴.۲۱	امارات	۱۷	۴.۸۷
آذربایجان	۳۶	۴	آذربایجان	۳۳	۳.۹۹	ایران	۲۱	۴.۷۷
بحرین	۳۹	۳.۹۱	بحرین	۴۸	۳.۸۸	ترکیه	۲۷	۴.۵۵
عمان	۴۶	۳.۷۴	ترکیه	۴۹	۳.۸۵	کویت	۲۸	۴.۵۵
مصر	۵۱	۳.۶۴	عمان	۵۸	۳.۷۳	بحرین	۳۰	۴.۵۳
اردن	۵۳	۳.۶۳	اردن	۶۶	۳.۶۳	عمان	۳۱	۴.۵۳
ارمنستان	۵۴	۳.۶۲	مصر	۶۸	۳.۵۸	سوریه	۵۲	۴.۱۹
کویت	۶۸	۳.۴۲	پاکستان	۷۲	۳.۵۱	اردن	۶۳	۴.۰۸
گرجستان	۷۳	۳.۳۴	گرجستان	۸۷	۳.۳۲	آذربایجان	۷۶	۳.۹۴
پاکستان	۷۶	۳.۲۸	کویت	۹۶	۳.۱۸	پاکستان	۸۲	۳.۹
ترکیه	۷۷	۳.۲۸	سوریه	۱۰۶	۳.۰۸	مصر	۹۰	۳.۸۱
تاجیکستان	۹۱	۳.۱۱	ایران	۱۰۷	۳.۰۸	گرجستان	۹۵	۳.۷۵
ایران	۹۵	۳.۰۳	تاجیکستان	۱۱۰	۳.۰۶	تاجیکستان	۱۰۰	۳.۶۶
سوریه	۱۰۴	۲.۹۳	قزاقستان	۱۱۵	۲.۹۶	ارمنستان	۱۰۲	۳.۶۴
یمن	۱۱۶	۲.۷۷	ارمنستان	۱۲۱	۲.۸۷	قزاقستان	۱۰۸	۳.۵۷
قزاقستان	۱۲۹	۲.۵۲	قرقیزستان	۱۳۴	۲.۵۳	قرقیزستان	۱۲۷	۳.۲۶
قرقیزستان	۱۳۰	۲.۴۷	یمن	۱۳۷	۲.۴۸	یمن	۱۳۵	۲.۹۸

۱۱.۰۷- پیشرفته بودن فرایندهای تولیدی			۱۱.۰۸- استفاده از ابزارها و شیوه های پیشرفته بازاریابی			۱۱.۰۹- تمایل به تفویض اختیار به مدیران میانی		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
رژیم صهیونیستی	۱۸	۵.۵۲	قطر	۶	۵.۷۴	قطر	۴	۵.۶۹
قطر	۲۰	۵.۳۸	رژیم صهیونیستی	۱۴	۵.۴۴	رژیم صهیونیستی	۱۷	۴.۷۳
عربستان سعودی	۲۲	۵.۲۸	عربستان سعودی	۱۸	۵.۳۲	عربستان سعودی	۱۸	۴.۷۱
امارات	۲۶	۵.۰۵	امارات	۲۴	۵.۱۸	امارات	۲۲	۴.۴۹
ترکیه	۳۸	۴.۳۹	ترکیه	۳۷	۴.۶۸	بحرین	۲۸	۴.۳۷
بحرین	۴۰	۴.۳۷	لبنان	۴۱	۴.۶	کویت	۳۰	۴.۲
عمان	۴۲	۴.۲۹	بحرین	۴۹	۴.۴۱	یمن	۳۱	۴.۲۸
مصر	۶۲	۳.۷۸	کویت	۶۲	۴.۲	عمان	۳۶	۴.۱۴
اردن	۶۳	۳.۷۵	عمان	۶۸	۴.۱۴	مصر	۴۸	۳.۸۹
آذربایجان	۶۹	۳.۶۶	اردن	۷۴	۳.۹۷	سوریه	۷۵	۳.۵۹
پاکستان	۷۴	۳.۵۳	پاکستان	۸۴	۳.۸۲	اردن	۷۶	۳.۵۹
کویت	۷۵	۳.۵۱	قزاقستان	۸۵	۳.۷۹	آذربایجان	۸۵	۳.۵۱
ایران	۷۶	۳.۵	مصر	۸۸	۳.۷۱	تاجیکستان	۸۹	۳.۴۶
سوریه	۷۹	۳.۴۵	آذربایجان	۹۰	۳.۶۶	پاکستان	۹۰	۳.۴۶
لبنان	۸۱	۳.۳۹	قرقیزستان	۹۷	۳.۵۶	قزاقستان	۱۰۱	۳.۲
قزاقستان	۸۴	۳.۳۲	گرجستان	۱۰۷	۳.۴۷	ارمنستان	۱۱۳	۳.۰۷
ارمنستان	۸۷	۳.۲۹	ایران	۱۱۴	۳.۳۳	قرقیزستان	۱۱۵	۳.۰۶
تاجیکستان	۹۷	۳.۲۲	تاجیکستان	۱۱۵	۳.۳۱	گرجستان	۱۱۶	۳.۰۵
گرجستان	۱۱۰	۳.۰۴	ارمنستان	۱۱۶	۳.۲۸	ایران	۱۲۴	۲.۹۴
قرقیزستان	۱۳۳	۲.۴	سوریه	۱۱۷	۳.۲۲	ترکیه	۱۲۷	۲.۸۸
یمن	۱۴۱	۲.۱۲	یمن	۱۴۰	۲.۲۹	لبنان	۱۳۱	۲.۷۸

۱۲. رکن نوآوری

۱۲.۰۱- ظرفیت نوآوری در شرکت ها			۱۲.۰۲- کیفیت مراکز تحقیقات علمی			۱۲.۰۳- میزان هزینه برای تحقیق و توسعه در شرکت ها		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
رژیم صهیونیستی	۶	۵.۲۸	رژیم صهیونیستی	۱	۶.۳۲	رژیم صهیونیستی	۸	۵.۰۶
قطر	۱۱	۴.۹۷	قطر	۶	۵.۸۳	عربستان سعودی	۱۸	۴.۴۴
عربستان سعودی	۲۱	۴.۳۳	عربستان سعودی	۳۶	۴.۴۶	قطر	۲۰	۴.۳۲
امارات	۳۲	۳.۷۸	امارات	۴۰	۴.۲۳	امارات	۲۴	۴.۱۱
پاکستان	۵۱	۳.۲۵	ایران	۴۹	۴.۰۵	عمان	۴۵	۳.۳۲
آذربایجان	۵۲	۳.۲۴	عمان	۶۲	۳.۷۵	پاکستان	۵۰	۳.۲۵
عمان	۵۷	۳.۱۸	کویت	۷۵	۳.۵۱	ترکیه	۶۲	۳.۱۱
ارمنستان	۶۱	۳.۱۴	پاکستان	۷۹	۳.۴۱	آذربایجان	۸۳	۲.۹
ایران	۶۷	۳.۰۴	آذربایجان	۸۷	۳.۳۱	تاجیکستان	۸۶	۲.۸۷
تاجیکستان	۶۸	۲.۹۹	ترکیه	۸۹	۳.۳۱	بحرین	۹۹	۲.۷۴
ترکیه	۷۱	۲.۹۸	تاجیکستان	۹۹	۳.۱۹	ایران	۱۰۲	۲.۷
مصر	۸۳	۲.۸۳	بحرین	۱۰۲	۳.۱۲	مصر	۱۰۶	۲.۶۵
کویت	۹۰	۲.۷۵	اردن	۱۰۴	۳.۰۴	قزاقستان	۱۰۷	۲.۶۵
اردن	۹۲	۲.۷۳	ارمنستان	۱۰۷	۲.۹۷	اردن	۱۰۸	۲.۶۴
قزاقستان	۱۰۱	۲.۶۴	مصر	۱۱۳	۲.۸۱	لبنان	۱۱۳	۲.۶
گرجستان	۱۰۳	۲.۶۲	گرجستان	۱۱۷	۲.۷۲	کویت	۱۱۵	۲.۵۹
لبنان	۱۰۶	۲.۵۹	قزاقستان	۱۲۱	۲.۶۸	ارمنستان	۱۱۷	۲.۵۸
بحرین	۱۱۷	۲.۴۱	سوریه	۱۲۵	۲.۶۲	گرجستان	۱۲۴	۲.۴۸
سوریه	۱۳۴	۲.۱۳	لبنان	۱۲۷	۲.۴۱	سوریه	۱۳۶	۲.۱۱
قرقیزستان	۱۳۹	۲.۰۱	قرقیزستان	۱۳۹	۱.۹۹	قرقیزستان	۱۴۱	۱.۸۴
یمن	۱۴۲	۱.۵۳	یمن	۱۴۱	۱.۶۸	یمن	۱۴۲	۱.۶۳
۱۲.۰۴- همکاری دانشگاه و صنعت در تحقیق و توسعه			۱۲.۰۵- کمک خریدهای دولتی به افزایش نوآوری در حوزه فناوری			۱۲.۰۶- دسترسی به مهندسان و دانشمندان در کشور		
کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز	کشور	رتبه	امتیاز
رژیم صهیونیستی	۷	۵.۴	قطر	۱	۶.۱۸	رژیم صهیونیستی	۱۰	۵.۳۲
قطر	۱۰	۵.۲۷	عربستان سعودی	۳	۴.۹۳	امارات	۱۸	۴.۹۵
عربستان سعودی	۲۸	۴.۵۶	امارات	۵	۴.۸۲	اردن	۲۰	۴.۹۳
امارات	۳۷	۴.۲۱	رژیم صهیونیستی	۶	۴.۷۹	قطر	۲۴	۴.۸۸
عمان	۵۶	۳.۷۸	عمان	۱۲	۴.۵	عربستان سعودی	۲۶	۴.۸۷
پاکستان	۶۹	۳.۵۶	بحرین	۱۷	۴.۴۳	لبنان	۳۰	۴.۶۴
ترکیه	۷۴	۳.۴۹	آذربایجان	۲۴	۴.۲۵	ترکیه	۳۵	۴.۵۴
بحرین	۸۷	۳.۳۳	تاجیکستان	۵۱	۳.۹	ایران	۳۷	۴.۵۱
ایران	۹۳	۳.۲۵	ترکیه	۵۶	۳.۸۱	مصر	۴۰	۴.۴۹
تاجیکستان	۹۹	۳.۲۱	ایران	۶۱	۳.۷	آذربایجان	۵۳	۴.۳
کویت	۱۰۵	۳.۱۶	اردن	۷۰	۳.۵۹	بحرین	۵۵	۴.۲۷
آذربایجان	۱۰۶	۳.۱۵	گرجستان	۷۶	۳.۵۳	سوریه	۶۳	۴.۱۳
لبنان	۱۱۱	۳.۱۲	پاکستان	۹۱	۳.۳۶	کویت	۶۵	۴.۱۱
اردن	۱۱۴	۳.۰۷	قزاقستان	۹۳	۳.۳۶	پاکستان	۸۲	۳.۸۹
قزاقستان	۱۱۹	۲.۹۴	کویت	۹۷	۳.۲	ارمنستان	۸۷	۳.۷۹
ارمنستان	۱۲۵	۲.۶۹	مصر	۱۰۴	۳.۲۵	تاجیکستان	۹۳	۳.۷۳
گرجستان	۱۲۶	۲.۶۴	سوریه	۱۱۶	۲.۹۸	عمان	۹۹	۳.۶۲
مصر	۱۲۸	۲.۶	ارمنستان	۱۲۴	۲.۸۴	قزاقستان	۱۰۶	۳.۴۳
سوریه	۱۳۳	۲.۴	قرقیزستان	۱۳۶	۲.۴۱	گرجستان	۱۲۰	۳.۲۷
قرقیزستان	۱۴۱	۱.۹۷	لبنان	۱۴۱	۲.۳۳	قرقیزستان	۱۳۳	۲.۸۷
یمن	۱۴۲	۱.۵۱	یمن	۱۴۲	۱.۹۱	یمن	۱۳۸	۲.۴۸

۱۲۰۷- میزان ثبت اختراعات کاربردی (نسبت به جمعیت)		
کشور	رتبه	امتیاز
رژیم صهیونیستی	۴	۳۴۹.۱۸
کویت	۳۵	۴.۵۲
عربستان سعودی	۴۴	۲.۲۱
امارات	۵۰	۱.۴۹
بحرین	۵۴	۱.۲۵
لبنان	۵۷	۰.۹۳
ارمنستان	۶۴	۰.۶۵
گرجستان	۶۵	۰.۴۸
ترکیه	۶۹	۰.۳۸
عمان	۷۰	۰.۳۴
مصر	۷۴	۰.۱۹
ایران	۷۹	۰.۰۹
قزاقستان	۸۱	۰.۰۶
پاکستان	۸۹	۰.۰۱
آذربایجان	۹۰	۰
اردن	۹۰	۰
قرقیزستان	۹۰	۰
قطر	۹۰	۰
سوریه	۹۰	۰
تاجیکستان	۹۰	۰
یمن	۹۰	۰

منابع

- 1- Porter, M. and Ketels, C. (2007). *Competitiveness at the Crossroads: Choosing the Future Direction of the Russian Economy*.
- 2- Porter, M. and Schwab, K. (2008). *The Global Competitiveness Report 2008-2009*. Geneva: World Economic Forum.
- 3- Schwab, K. (2009). *The Global Competitiveness Report 2009-2010*. Geneva: World Economic Forum.
- 4- Schwab, K. (2010). *The Global Competitiveness Report 2010-2011*. Geneva: World Economic Forum.
- 5- Schwab, K. (2011). *The Global Competitiveness Report 2011-2012*. Geneva: World Economic Forum.